

DANES OB 16. URI V DOBERDOBU

**ENOTNA DEŽELNA PROSLAVA 50. OBLETNICE
OSVOBODITVE IN ZMAGE NAD NACIFAŠIZMOM**

Bazovica, Travnik, Doberdob

BOJAN BREZIGAR

Danes je 1. maj, mednarodni praznik dela. Boju za uveljavljanje pravic delavcev po vsem svetu dodajamo Slovenci v Italiji tokrat nekaj specifično svojega, tako da ni prav nič pretirana trditev, da mi danes praznujemo dvakrat.

Slovenci v Italiji bomo namreč danes popoldne v Doberdobu enotno in svečano proslavili 50. obletnico osvoboditve in zmage nad nacifašizmom. Proslava bo potekala natanko 50 let po dnevu, ko so partizani narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije vkorakali v Trst in tako v mestu in okolici rešili Slovence, ki jih je 25 let teptal najprej fašizem in nato nacizem. O davku, ki so ga Slovenci plačali za svobodo, pričajo spomeniki po naših vaseh; o njem pričajo zevajoča vrata krematorijske peči in tržaški Rižarni; o njem pričajo tisoči popisanih strani, ki so sestavni del naše zgodovine, pa še živi spomini tistih, ki so grozote doživeli, jih preživeli, in bodo danes prisli na doberdobsko proslavo.

Vsega tega nam ni treba posebej poudarjati. Primorski Slovenci so po dvajsetih letih fašizma ob začetku druge svetovne vojne enotno izbrali pot upora. V izbiri med strahovladno in demokracijo so se opredelili za demokracijo - le kako bi moglo biti drugače - in zato v vojnih letih slovenski narod na Primorskem ni doživljal travm, zaradi katerih mora drugje v Sloveniji sedaj iskati ravnotežja, ki jih ni mogoče uskladiti z zgodovinskim potekom dogodkov. Na Primorskem so se začele razlike pojavljati potem, po tistem 1. maju 1945, z blokovsko konfrontacijo in z resolucijo informbiroja. Vendar je vse to že naslednje poglavje zgodovine.

Seveda, nesmiselno in lažno bi bilo trditi, da ta

povojna dogajanja med nami niso pustila sledov. Dolga leta se nismo mogli zediniti niti o osnovnih vprašanih in skupni obisk dvajsetčlanske (!) delegacije pri predsedniku vlade Emiliju Colombu pred petindvajsetimi leti je bil velik uspeh. Pravzaprav je bil trenutek, ko smo, kljub nestetim težavam, prenehali iskati, kar nas razdvaja, in začeli iskati, kaj nas druži. V tem smo dosegli lepe uspehe, saj smo ohranili vso pluralnost naše družbe, obenem pa napredovali v iskanju skupne govorice, kadar je slo za vprašanja, ki so za manjšino življenjskega pomena.

Seveda, enotnost pomeni tudi odpoved, odpoved pa lahko povzroči nelagodje. Tako je tudi tokrat; le zakaj naj bi bilo tokrat drugače. Vendar je prav enotnost nujno sredstvo za uveljavljanje naših pravic, za skupni boj v okviru družbe, ki je v zadnjem letu doživela tako hud pretres in v kateri se ni minila nevarnost, da bi novi oblastniki zasukali kolo zgodovine za nekaj desetletij nazaj. Obenem je enotnost potrebno sredstvo, da počastimo sponin vseh, od Lojzeta Bratuža do Pinka Tomaziča, ki sta jih - ne glede na njihovo prepričanje - fašistična in nacistična strahovlada iztrgala iz narodovega telesa. Današnja doberdobska slovesnost je tudi to.

Slovenci v Italiji se v povojnih letih nismo pogosto zbirali na skupnih proslavah. Kadar smo se, smo to vedno storili množično in dostojanstveno. To smo storili občuteno, kot tolikokrat ob bazoviškem spomeniku. To smo storili tudi borbeno, kot na goriskem Travniku pred enajstimi leti. Naj bo današnja proslava v Doberdobu sinteza spomina in boja, Bazovica in Travnik skupaj, naš dokaz, da smo tukaj in naša volja, da tukaj ostanemo.

BIH / KONEC PREMIRJA

Nov neuspeh Akašijeve misije

SARAJEVO - Bosanska vlada je včeraj zavrnila podpis sporazuma o podaljšanju stirimesečnega premirja, ki se bo izteklo danes opoldne. Posebni odposlanec OZN Akasi, ima zdaj na voljo le še nekaj ur, da sprte stani v BiH prepriča, naj sklenejo vsaj pakt o nenapadanju.

Predsednik BiH Alija Izetbegović je Akasiju dal vedeti, da premirja ne bodo podpisali, dokler bosanski Srbi ne bodo podpisali mirovnega načrta in dokler Beograd ne bo priznal BiH kot mednarodno pravne države. Obljubil pa je, da bosanska vojska ne bo napadala srbskih položajev. »Vendar bomo odgovorili na vsak njihov

napad in ne bomo dovolili, da bi Srbi še naprej obstreljevali Sarajevo,« je dodal.

Tudi predsednik hrvaško-muslimanske federacije v BiH Kresimir Zubak je podaljšanje premirja postavil pod vprašaj: »Hrvaska stran je pripravljena podpisati sporazum o premirju, vendar pod pogojem, da ga najprej sklenejo Muslimani in Srbi in da ZR Jugoslavija prizna Hrvaško in BiH.«

Akasi in poveljnik mirovnih sil OZN general Bernard Janvier sta se včeraj popoldne sesla še z vodjo bosanskih Srbov Radovanom Karadžićem, ki pa samo obzaluje, ker ima OZN »nevšečnosti z bosansko vlado«.

GORJANSKO-MAVHINJE

Pohod za sožitje in odprto mejo

Čatni gost pobude je bil slovenski zunanji minister Zoran Thaler

TRST - Več kot tisoč ljudi je sodelovalo na včerajšnjem zelo uspešnem pohodu prijateljstva in odprte meje od Gorjanskega do Mavhinj. Čatni gost prireditve je bil slovenski zunanji minister Zoran Thaler. Pohod, za katerega je dalo pobudo društvo Cerovlje-Mavhinje, je potekal pod pokroviteljstvom občinskih uprav Komna in Devina-Nabrezine.

Na 2.strani

TRST / PO MESECU DNI POSKUSNIH ODDAJ

Danes redne oddaje slovenske televizije

Vsak dan na sporedu risanka in TV dnevnik
Vprašanje vidnosti bo morda v kratkem rešeno

TRST - Danes se bodo začele redne oddaje slovenske televizije. Po skoraj dvajset letih cakanja in mesecu dni poskusnih oddaj bomo drevi ob 20.30 lahko gledali prvi slovenski TV dnevnik. Se prej, ob 20.25, bo risanka, namenjena najmlajšim gledalcem. To bo nekaj casa vsakodnevni spored slovenske televizije, enkrat tedensko - zacensi z današnjim dnem - pa bo programski oddelek pripravil Obzornik Alpe-Jadran.

Kasneje bodo sporedi nekoliko daljši, vendar vodstvo RAI-a se ni izpolnilo vseh obljub, predvsem v zvezi z namestitvami novinarskega, tehničnega in drugega osebja.

TV dnevnik bo, kot nam je povedal urednik Sasa Rudolf, krajši in osredotočen na krajevne novice. Tako naj bi bila danes osrednja novica prav doberdobska proslava, kar bo dajalo slovenski televiziji vsebinsko res manjsinskega medija. Pripravili so tudi nekaj drugih aktualnih tem, vendar jih bral-

cem zaenkrat ne bomo napovedovali.

Seveda pa obstajajo tudi senčne strani. Poleg pomanjkanja osebja in torej okrnjenih sporedov je treba tu predvsem spregovoriti o vidnosti televizije. Kot znano, sedanji oddajniki zagotavljajo vidnost zamo v Trstu, v dolinskem koncu in na delu Krasa, medtem ko slovenske televizije ne vidijo na Zahodnem Krasu in na Goriskem, medtem ko oddaje za Benesko Slovenijo zaenkrat sploh niso predvidene. Pri tržaskem vodstvu RAI-a so nam zagotovili, da so v teku prizadevanja za premostitev teh težav, ki naj bi bile v kratkem rešene. To je seveda nujno, če želimo, da bo televizija res dosegla vsaj glavni- no Slovencev na Tržaskem in na Goriskem.

Ob današnjem začetku slovenskih sporedov so na slovenskem oddelku RAI-a prejeli mnogo čestitk in voscil, katerim se pridružujemo tudi novinarji Primorskega dnevnika.

Pred 50 leti Dachau

DACHAU - Ob 50. obletnici osvoboditve taborišča se je v Dachauu včeraj zbralo približno 2000 nekdanjih taboriščnikov in njihovih sorodnikov ter sto ameriških veteranov, ki so osvobodili taborišče (na sliki AP). Po uradnih podatkih je v njem umrlo 32 tisoč ljudi.

Na 5. strani

TOTOCALCIO

X1X XX2 X11 XX1X

Dobitki: 13 - 83.492.000 lir
12 - 3.581.000 lir

DANES NA SPORTNIH STRANEH

Odbojkarice Olympie napredovale

Z zmago v Trstu proti Omi so si odbojkarice Olympie Cerimpex tri kola pred koncem tudi matematično zagotovile napredovanje v C2 ligo.

Stran 9

Položaj Sovodenj se je poslabšal

S porazom v Mosi imajo zdaj nogometaši Sovodenj dve koli pred koncem prvenstva v 1. AL se dve točki prednosti pred Caprivo in Mosso in si bodo morali tako Sovodenjci napredovanje zagotoviti proti Edile Adriatici in Futuri.

Stran 10

Hill prvi v Imoli

V dirki formule za Veliko nagrado San Marina je prvo mesto osvojil Damon Hill, za njim pa sta se uvrstila oba Ferrarijeva voznika Alesi in Berger.

Stran 13

Musterju tumir v Monte Carlu

Z zmago nad Nemcem Borisom Beckerjem si je Thomas Muster včeraj zagotovil prvo mesto na teniskem turnirju ATP Volvo v Monte Carlu.

Stran 13

V nogometni A ligi nič novega

V italijanski najvišji nogometni ligi niti po včerajšnjih rezultatih ni bilo bistvenih premikov. Juventus se vedno premočno vodi, Reggiana in Brescia pa sta že izpadli iz lige.

Stran 14

OB 50-LETNICI OSVOBODITVE

V Doberdobu skupna proslava vseh slovenskih organizacij

DOBERDOB - Slovenska narodnostna skupnost iz Furlanije-Juljske krajine bo enotno počastila, 50. obletnico Osvoboditve in padca fašizma. To bo storila z deželno manifestacijo, ki bo 1. maja ob 16. uri v Občinskem parku v Doberdobu. Odločitev za skupno praznovanje tako pomembne obletnice je bila sprejeta v Enotnem zastopstvu Slovencev v Italiji, ki je organizacijo zaupalo Slovenski kulturno-gospodarski zvezi in Svetu slovenskih organizacij.

Na doberdobskem srečanju, na katerem si prireditelji obetajo množično prisotnost, bo v imenu slovenske države pozdravil prisotne predsednik slovenskega parlamenta Jožef Školc, v imenu Dežele Furlanije-Juljske krajine pa odbornica Viviana Londero. Po pozdravnih posegih doberdobskega župana Marija Lavrenčiča in predstavnice mlajših generacij Valentine Humar (tajnice Zveze slovenske katoliške prosvete), bo na doberdobski slovesnosti spregovoril kulturni ustvarjalec Miroslav Košuta, sicer ravnatelj Slovenskega stalnega gledališča.

Kulturni spored bodo oblikovali združeni pevski zbori z Goriskega, ki so včlanjeni v Zvezo slovenskih kulturnih društev in Zvezo slovenske katoliške prosvete. To so: mešani zbor Sedej iz Steverjana, moški zbor Andrej Paglavac iz Podgore, mešani zbor Andrej Bratuž iz Gorice, mešani zbor Oton Župancič iz Standreža, mešani zbor PD Standrež, Sovodenjska dekleta, moški zbor Skala iz Gabrij, dekliski in moški zbor Jezero iz Doberdoba ter mešani zbor Hrast iz Doberdoba. Zbore bosta vodila Hilarij Lavrenčič in Marjan Pavlica. V kulturnem sporedu bodo sodelovali tudi člani treh goriskih gledaliških skupin ter godba na pihala Kras iz Doberdoba. Režija je delo Emila Aberska. Manifestacija v Doberdobu bo končala z družabnostjo in plesom ob zvokih ansambla Kraski kvintet.

Prireditelja pozivata vse zamejske Slovence, naj se množično udeležijo proslave in s tem podprejo zgodovinsko in tudi aktualno sporočilo te obletnice.

K udeležbi je pozvala tudi stranka Slovenske skupnosti, ki upa, da bo 50-letnica osvoboditve priložnost za obnovitev enotnosti med Slovenci na osnovi vrednot demokracije.

ZELO USPEL POHOD PRIJATELJSTVA MED GORJANSKIM IN MAVHINJAMI

Velik praznik ljudi ob meji, ki naj postane res evropska

Častni gost pohoda ob odprti meji je bil zunanji minister Thaler

Včerajšnjega pohoda prijateljstva in odprte meje od Gorjanskega do Mavhinj se je udeležilo veliko ljudi

TRST - Vec kot tisoč ljudi vseh starosti je sodelovalo na včerajšnjem pohodu prijateljstva in odprte meje med Gorjanskim in Mavhinjami. Bil je to res praznik obmejnega prebivalstva, ki si zeli sožitja in sodelovanja ter hkrati tudi vse bolj odprto državno mejo. Da ne bi ostalo vse le pri dobrih namelih, so udeleženci pohoda (pobudnik prireditve je društvo Cerovlje-Mavhinje) zahtevali, da bi mejni prehod Gorjansko-Sempolaj v doglednem dobil pravi položaj mednarodnega prehoda prve kategorije. To zamisel podpirata tudi občini Komen in Devin-Nabrezina, uradna pokrovitelja včerajšnjega pohoda.

Pohod je krenil z Gorjanskega, prebivalci obeh občin pa so se srečali na nekdanji meji pri Mavhi-

njah, kjer sta udeležence pozdravila komenski zupan Jožef Adamič in njegov nabrežinski kolega Giorgio Depangher. Spregovorila sta tudi slovenski zunanji minister Zoran Thaler in podpredsednik deželne sveta Miloš Budin, ki je zastopal deželno upravo Furlanije-Juljske krajine. Med gosti so bili tudi trzaski prefekt Luciano Cannarozzo, kvestor in zastopniki slovenskega generalnega konzulata v Trstu.

Vsi so izpostavili željo po krepitvi odnosov med Italijo in Slovenijo, italijanski sogovorniki pa so se posebej poudarili željo, da bi Slovenija čimprej postala najprej pridružen, nato pa tudi polnopravni član Evropske zveze. To so popoldne na družabnem srečanju v Mavhinjah

podčrtali tudi slovenski senator v italijanskem parlamentu Darko Bratina, slovenska sekretarka za gospodarske odnose s tujino Vojka Ravbar in predstavnik slovenskega konzulata Zorko Pelikan.

Pavel Antonič, predsednik društva Cerovlje-Mavhinje, je bil na koncu upravičeno zadovoljen z res dobrim uspehom pohoda, ki je bil letos drugi po vrsti. Prireditelji se razmišljajo, da bo prihodnje leto se bogatejši in zanimivejši. Kot reče, je bil to res doživet praznik ljudi, ki so se zgodovinsko vajeni živeti ramo ob rami. Da je bilo vzdusje res edinstveno so poskrbeli tudi nabrežinska godba na pihala, pevci zborov Igo Gruden in Fantov izpod grmade ter Kraski kvintet.

S.T.

»Državne meje so dokončne«

TRST - Meje med Italijo in Slovenijo so nedotakljive, morajo pa postati vse bolj odprte in resnično evropske. Tako je slovenski zunanji minister Zoran Thaler - v včerajšnjem pogovoru z novinarji - odgovoril na natolcevanja in znanje spekulacije dela italijanskega tiska in političnih krogov, ki so po svoje »tolmacili« njegov nedavni govor v Portorožu.

Minister je prepričan, da v tem primeru ni slo za napacna tolmačenja, kot menijo nekateri, ampak enostavno za izmiselnost. Ni čudno, da so njegove izjave pridrle v italijansko javnost sele pet dni po nastopu v Portorožu in ko je bila v Italiji v polnem teku volilna kampa-

nja. Thaler je tudi dejal, da pobude, kot je bil včerajšnji pohod Gorjansko-Mavhinje, krepijo sodelovanje in razumevanje med obema državama ter pomenijo učinkovit odgovor vsem tistim, ki hočejo ustaviti kolo zgodovine. (st)

TRENTO / OB OBLETNICI ZAČETKA PROTIREFORMACIJE

Janez Pavel II. spodbudil zblížanje s protestanti

TRENTO - Kot so poznalci napovedovali, ni bilo nepričakovanih prelomov z dosedanjim prakso. Toda Janez Pavel II. je iz Trenta, kjer je včeraj praznoval 450-letnico začetka protireformacije, spet spodbudil dialog med katoliki in protestanti. Papež, ki je govoril pod istim križem, ki je pred 450 let označeval tridentinski koncil, je pozval mešano komisijo katoliških in protestantskih teologov, naj se odločneje stopi na pot ekumenizma in naj v vidiku jubilejnega leta 2000 vendarle poišče pot, ki naj zbliža vse kristjane.

Za rimskokatoliško cerkev so protestanti se vedno izobčenili, toda to izobčenje, kot je papež večkrat poudaril, ni več aktualno, čeprav ga Janez Pavel II. ni hotel se preklicati. Toda iz Trenta, ki mu je že Pavel VI. zaupal nalogo zbliževanja italijanskih in nemških vernikov, je papež spodbudil krepitev dialoga. Dogmatski sklepi tridentinskega koncila po Janezu Pavlu II. ohra-

njajo svojo vrednost, toda umirjeno soočanje o razodetih resnicah v vzdušju vzajemne pozornosti »nas bo zbližalo in bo nerazumevanje preteklosti spremenilo v priložnost za krepitev v veri in ljubezni«.

Dopoldne je Karol Woytila med mašo, ki ji je sledilo okoli sto tisoč ljudi (med njimi je bilo veliko vernikov z Južne Tirolske, Tirolske in Vorarlberga) proglasil za blaženega tridentinskega škofa Tschidererja. Ob verski je bila to tudi »politična« in kulturna poteza, saj je Tschiderer, ki se je rodil v Bocnu, študiral v Innsbriku, bil župnik na Južnem Tirolskem in nato škof v Trentu, posebej dušnega pastirja, ki je znal spregovoriti pripadnikom vseh narodnosti »in je bil sposoben preseči razlike v jeziku in miselnosti« tam živčih ljudi.

Ob koncu je papež omenil tudi danšnji praznik sv. Južefa obrtnika in molil, da »bi vsi, predvsem pa mladi, imeli službo«.

PRAZNIK / DAN DELA

Danes v Trstu osrednja prvomajska proslava

TRST - Z včerajšnjim srečanjem sindikalnih predstavnikov enotnih sindikatov CGIL-CISL-UIL iz Furlanije-Juljske krajine in obalnokraških sindikatov Slovenije so se na Trzaskem začele letošnje proslave mednarodnega praznika dela. Včerajšnje srečanje je bilo v Miljah. V dvorani milškega občinskega sveta so sindikalni predstavniki s to stran in onstran meje ob prisotnosti milškega zupana Milla in številnih odbornikov izrazili pozitivno mnenje o odnosih med sindikalnima zvezama. Na lanskem srečanju so sindikalni predstavniki ostro obsodili italijanski veto priključitvi Slovenije v Evropsko zvezo. Italija je pred meseci spremenila svoje stališče do tega vprašanja, kar so sindikalisti iz Italije in Slovenije ocenili kot nujno dejstvo: zgodovine namrec ni mogoče zaustaviti, so menili.

Danes bo v Trstu osrednji delavski shod. Udeleženci manifestacije se bodo zbrali ob 8.30 na Trgu pri Sv. Jakobu, od koder bo krenil sprevod, ki se bo zaključil z zborovanjem na Trgu Unità. Tu bosta spregovorila član vladnega tajništva CGIL Angelo Airolodi in Daria Gherlani v slovenscini.

Prvomajska shoda bosta tudi v Krizu in v Miljah. Udeleženci kriškega shoda se bodo zbrali na nabrežinskem trgu, od koder bodo krenili do Kriza, kjer bo v slovenscini spregovoril Renato Kneipp.

Tudi letošnji 1. maj se bo začel v zgodnjih jutranjih urah s tradicionalnimi budnicami po vaseh in s polaganjem vencev ob spomenike padlim v NOB. Proseška godba na pihala bo »zbudila« Prosek, Kontovel, Briscke in Gabrovec, godba Viktor Parma bo zaigrala v vaseh vzhodnega Krasa, pihalni orkester Breg na dolinskem koncu, nabrežinska godba na pihala pa v nabrežinskem. Sledile bodo številne prvomajske prireditve. V Krizu bo popoldne proslava 20-letnice postavitve spomenika padlim v NOB. Ob 15.30 se bodo udeleženci zbrali v Ljudskem domu in se nato napotili do spomenika. Tu bodo spregovorili predsednik domače sekcije VZPI-ANPI Ferdinand Bogatec, zgodovinar Milan Pahor in predstavnik deželne vodstva VZPI-ANPI Silvino Poletto. Prireditve bosta s svojima nastopoma obogatila domača pevka zbor Vesna in nabrežinska godba na pihala.

Plesi TFS Stu ledi ogreli Trg Unità

Ogromna množica ljudi si je včeraj popoldne na »razcvetenem« Trgu Unità ogledala in nagradila s toplimi aplavzi nastop Tržaške folklorne skupine Stu ledi. (f. Krizmančič)

VČERAJ-DANES

Danes, PONEDELJEK,
1. maja 1995
PRAZNIK DELA

FERNETICI (tel. 416212)
- samo po telefonu za naj-
nужnejše primere.

Od TORKA, 2., do NE-
DELJE, 7. maja 1995
Normalen urnik lekarn
od 8.30 do 13.00 in od
16.00 do 19.30

Lekarne odprte od 13.00
do 16.00
Trg Giotti 1 (tel.
635264), Ul. Belpoggio 4
(tel. 306283), Zavljje - Ul.
Flavia 89 (tel. 232253).

FERNETICI (tel. 416212)
- samo po telefonu za naj-
nужnejše primere.

Lekarne odprte od 19.30
do 20.30

Trg Giotti 1, Ul. Belpog-
gio 4, Istrska ulica 33,
Zavljje - Ul. Flavia 89.

FERNETICI (tel. 416212)
- samo po telefonu za naj-
nужnejše primere.

NOCNA SLUŽBA
Lekarna odprta od
20.30 do 8.30

Istrska ulica 33 (tel.
638454)..

Za dostavljanje zdravil
na dom tel. 350505 -

TELEVITA
Urad za informacije
KZE-USL - tel. 573012.

Urad za informacije KZE
deluje od ponedeljka do
petka od 8. do 13. ure. -
tel. 573012.

Zdravstvena dežurna
služba
Nocna služba od 20. do
8. ure, tel. 118, predpraz-
nična od 14. do 20. ure in

praznična od 8. do 20. ure.
Hitra pomoč tel. 118.
Telefonska centrala
KZE-USL: 399-1111.

KINO

ARISTON - 16.15,
18.15, 20.15, 22.15 »La
morte e la fanciulla«, r. Ro-
man Polansky.

EXCELSIOR - 16.15,
17.45, 19.15, 20.45, 22.15
»La carica dei 101«, ri-
sanka, prod. Walt Disney.

EXCELSIOR AZZURRA
- 17.30, 19.45, 22.00
»Naked«, r. Mike Leigh.

AMBASCIATORI -
16.30, 18.20, 20.15, 22.15.
»Léon«, r. Luc Besson, i.
Jean Reno, Gary Oldman.

NAZIONALE 1- 16.30,
17.40, 19.55, 22.10 »Out-
break - Virus letale«, i. Du-
stin Hoffman, Morgan
Freeman.

NAZIONALE 2 - 15.30,
17.05, 18.50, 20.30, 22.15
»Viva San Isidro«, i. Diego
Abatantuno, Marco Leon-
ardi.

NAZIONALE 3 - 15.30,
17.05, 18.50, 20.30, 22.15
»Street Fighter - Sfida fina-
le«, i. Jean - Claude Van
Damme, Raul Julia.

NAZIONALE 4 - 15.20,
17.00, 18.45, 20.30, 22.15
»Prima dell'alba«, i. Ethan
Hawke, Julie Delpy.

MIGNON - 16.00 - 22.00
»Viaggi caldi in autostop«,
porn., prepovedan mladini
pod 18. letom.

CAPITOL - 17.15, 19.40,
22.10 »Forrest Gump«, i.
Tom Hanks.

ALCIONE - 16.00, 18.00,
20.00, 22.00 »La scuola«, r.
Daniele Lucchetti, i. Anna
Galiena, Silvio Orlando,
Fabrizio Bentivoglio.

LUMIERE - 17.00, 18.45,
20.30, 22.15 »Uomini, uo-
mini, uomini«, r. i. Cri-
stian De Sica, i. Leo Gul-
lotta.

SLOVENSKO DEŽELNO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE
vabi člane na

POSVET O VARNOSTI NA DELU

(Zakonodajni odlok 626/94)

Sodelovali bodo:

dr. LUCIO PETRONIO - odgovoren za službo medic-
ne dela pri KZE Trst - st. 1

inž. MARKO STAVAR - inženirski studio Meccano Trst

pi. MARIO ABBONA - podjetje Sicut Progest Srl Trst,
koordinator za Trst Vsestranskega združenja izve-
denecv za varnost - AIAS

V četrtek, 4. maja, ob 20. uri - Prosvetni dom na Opcinah

VABLJENA VSA PODJETJA

MAJENCA '95

DOLINA 5., 6., 7., 8. in 9. maja 1995

XXXIX. OBCINSKA RAZSTAVA
DOMACIH VIN

PRIREDITVE

KRISKA VASKA SKU-
PNOŠT vabi na prazno-
vanje 20-letnice odkritja
spomenika. Danes, 1. maja,
od 15.30 dalje osrednja
slavnost pred spome-
nikom.

TRZASKA FEDERA-
CIJA DSL prireja danes, 1.
maja »Prvomajski praznik«
na dvorišču Ljudskega do-
ma v Krizu.

SEKCIJA ZDRUŽENJA
PARTIZANOV - ANPI Pro-
sek-Kontovel vabi na BUD-
NICO danes, 1. maja. Zbi-
rališče ob 8.30 pred Sosce-
vo hišo.

PIHALNI ORKESTER
BREG DOLINA prireja dan-
es, 1. maja - praznik de-
lavcev BUDNICO po vaseh
dolinske občine s sledecim
urnikom: Boršt ob 7. uri,
Zabrezec ob 7.15, Gročana
ob 8.30, Draga ob 9. uri,
Domjo, ob 9.30, Boljunec
ob 10. uri, Dolina ob 10.30,
Prebeneg ob 11. uri in
Mackolje ob 11.30.

V OKVIRU slovenistič-
nega kurza o ekspresioniz-
mu pri Grumu in Kosovelu
bo v sredo, 3. maja, ob 18.
uri v sejni dvorani Filozof-
ske fakultete v Trstu, Ul.
Lazzaretto Vecchio 8/1,
nadstr. prof. Franco Vec-
chiet predaval v italijanski-
ni O EKSPRESIONIZMU

IN AVANGARDI V SLO-
VENSKI LIKOVNI UMET-
NOSTI V DVAJSETIH LE-
TIH. Vljudno vabljeni.

KLUB PRIJATELJSTVA
V TRSTU vabi na
DRUZABNO SREČANJE,
ki bo v sredo, 3. maja v Ul.
Donizetti 3, ob 16. uri. Pri-
soten bo dr. Sedmak, ki bo
z nami razpravljal o al-
ternativnem zdravljenju.

ZA ANDALUZIJO ŠE NEKAJ MEST

Cenjene bralce obvešča-
mo, da je za potovanje v

Andaluzijo od 8. do 15. maja

na razpolago se nekaj
prostorov. Zainteresira-
ne prosimo, da se zgla-
sijo jutri pri potovalnem
uradu Aurora, v Ul. 20
ali da telefonirajo na
ste. 630261

ADRIA

ADRIA AIRWAYS

SLOVENSKI LETALSKI PREVOZNIK

NOVOST V POLETNEM VOZNEM REDU

Ljubljana - Praga - Ljubljana
3-krat tedensko

Ljubljana - Barcelona - Ljubljana
2-krat tedensko

Ljubljana - Kopenhagen - Ljubljana
2-krat tedensko

Ljubljana - Rim - Ljubljana
3-krat tedensko

Informacije in rezervacije:

ADRIA AIRWAYS, Ljubljana, Kuzmičeva 7, • tel. 061/131-81-55
prodaja vozovnic Ljubljana, Gosposvetska 6, • tel. 061/313-312

ADRIA AIRWAYS, Maribor, Cankarjeva 3, • tel. 062/27-038, 26-155

ADRIA AIRWAYS, Koper, Pristaniška 45, • tel. 066/38-458, 38-512

**Mala retrospektiva
izraznih diapozitivov**
mojstra fotografije Rafaela Podobnika

V petek, 5. maja, ob 20.30 v Gregorcicevi
dvorani v Trstu, Ul. sv. Franciska 20/II. nad.

STRANKA KOMUNISTICNE PRENOVE - KROZEK KRAS
prireja na Opcinah v Prosvetnem domu

PRVOMAJSKI PRAZNIK

DANES, od 14. ure dalje odprte kioskov, ob 18. uri govori, ob 19. uri
koncert TPPZ P. Tomažic, sledil bo ples z ansamblom Krt.
V primeru slabega vremena bo koncert TPPZ v dvorani Prosvetnega doma.

Praznik je posvečen 50. obletnici osvoboditve

DRUŠTVENA GOSTILNA

V GABROVCU

(Savina in Anna)

vljudno vabijo vse občane na prvomajsko večerjo,
ki se bo odvijala v nedeljo, 7. maja z začetkom ob 20. uri.

Za dobro razpoloženje bo poskrbel ansambel Furlan.

Rezervacije sprejemamo na tel. st. 229168.

vojne. V Mladinskem do-
mu ob 20. uri kulturni pro-
gram, recital prerez fasi-
stičnega obdobja v sloven-
ski literaturi, govor pisa-
telja Borisa Pahorja in na-
stop cerkvenega ženskega
pevskega zbora.

SKD GRAD - Bani pri-
reja slikarsko razstavo
likovnika Milana Bizjaka.
Otvoritev bo v soboto, 6. t.
m., ob 20. uri v Ovcarjevi
hisi pri Banih. Kulturni
spored: poezije gospe Ve-
ronike Bizjak, glasbeno po
popetrila violinistika gdc.
Sandra Stopar iz Ljubljane.
Vljudno vabljeni!

TRZASKA KNJIGARNA
vabi na ogled razstave sa-
ravskega akademika
slikarja Mihriždana Ku-
lenkovića Mimice - "Kore-
nine". Razstava bo odprta
do 11. maja.

V KRASKI GALERIJ
v Repnu je do 28. maja na
ogled razstava narodnih
nos. Razstava je odprta ob
nedeljah in praznikih od
11. do 12.30 ter od 15. do
18. ure.

ČESTITKE

Včeraj sta stopila na
skupno življenjsko pot
MARTINA in MAURIZIO.
Mnogo sreče in zadovolj-
stva jima želita združeni
mešani pevski zbor Sla-
vec-Slovenec in SKD Sla-
vec.

IZLETI

KLUB prijateljstva v Tr-
stu vabi na izlet v Rezijo v
četrtak, 18. maja. Vpiso-
vanje do 10. maja v trgov-
ni Fortunato v Ul. Paganini
2, kjer boste dobili podro-
bnejši program in navodila.
Spremljal nas bo prof.
Merku.

OBVESTILA

TRZASKI KATOLICA-
NI, ki se spoznavajo v Sku-
pnosti sv. Pija X se bodo
udeležili romanja na dan
binkosti iz Chartres do Pa-
riza (110 km hoje) dne 3.,
4. in 5. junija 1995. Tema:
Sveto srce proti barbarst-
vom za krščanstvo. Za
informacije tel. st.
0541/727767 (gospod Giu-
seppe Rottoli) ali na st.
040/941588 (Alberto Fer-
netti).

SK BRDINA sklicuje 3.
REDNI OBCNI ZBOR, ki bo
v petek, 5. maja v Prosvet-
nem domu na Opcinah
(mala dvorana) v prvem
sklicu ob 20. uri in drugi
pa pol ure kasneje.

RAVNATELJSTVO SLO-
VENSKEGA DIJASKEGA
DOMA SRECKO KOSO-
VEL v Trstu sporoča, da so
se v teku vpisovanja za le-
tovanja na Medvedjem br-
du in v Portorožu ter v po-
letno središče. Podrobnejše
informacije daje uprava
doma v Ul. Ginnastica 72.

OB 50. OBLETNICI
osvoboditve se PD
MACKOLJE zeli pokloniti
vsem žrtvam vojne v sredo,
3. maja 1995. Pricetek ob
20. uri s sv. maso v zupni

cerkvi; priložnostno misel
bo podal casnikar Ivo Jev-
nikar in pel bo MePz
Mackolje.

MALI OGLASI

TRGOVINA rezervnih
delov za kmetijske stroje
išče mlado/ega pro-
dajalca/ca, z opravljenim
vojaškim rokom in voz-
niskim dovoljenjem.
Zazeleno poznanje dela s
kmetijskimi stroji. Klicati
jutri, 2. maja na tel. st.
632200.

MIZARSKA delavnica
išče izkušenega delavca. In-
teresenti naj tel. na st.
226354.

PRIZNANO import/exp-
ort podjetje iz Gorice išče
uradnika/ka s tekočim
znanjem francosčine in an-
glesičine. Curriculum posla-
ti na upravo Primorskega
dnevnik, Drevored XXIV
Maggio 1, 34170 Gorica,
pod sifro "Uradnik/ca".

SLASCICARNA Saint
Honore na Opcinah išče
pomozno osebo. Tel. st.
213055.

PRODAM na Krasu za-
zidljivo zemljišče z odobre-
nim nacrtom. Tel. st.
212376 po 19. ure.

ISCEM zazidljivo
zemljišče za enostanovanj-
sko hišo s pogledom na
morje. Tel. st. 662023.

FRANC in TOMAZ FA-
BEC sta odprla osmico v
Mavhinjah. Nudita dobro
kapljico in prigrizek.

OSMICO ima odprto
Frantoli, Slivno 25.

OSMICO odpre Farma
Kraljic, Prebeneg 99.

OSMICO je odprl Paolo
Ferfolja, Medja vas. Toci
belo in crno vino in nudi
domac prigrizek.

OSMICO ima odprto v
Trnovci Berto Skrk.

OSMICA pri Piscancih.
Silvano Ferluga vabi na
pokušnjo sortiranih in od-
prtih vin, domace salame
in oljcnega olja.

OSMICO ima odprto
Emil Puric, Repen 15.

PRISPEVKI

Ob 50. obletnici osvobo-
ditve Trsta, v počastitev
spomina Ivana Batica in
Borisa Juretica daruje Iva
Batic 50.000 lir za vzdrze-
vanje spomenika padlim v
NOB v Krizu.

Pred 50.leti je padel za
osvoboditev Trsta

Karel Mihalj

Trajno se ga spominjata
zena Ivana in hci Elda z
družino
Trst, 1. maja 1995

SZ Bor izreka najisk-
renejše sozljje svoji od-
bornici Sonji Skabar ob
smrti dragega očeta.

VODOPIVEC
GIOVANNI & FIGLI S.N.C

avtomobili

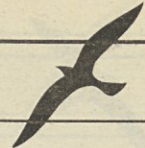
ZGONIK 50/A - Tel. 229122

- naši sladoledi
so pripravljeni
samo z
naravnimi
sestavinami
- velik senčnat vrt
- prostorno
parkirišče

Kjer te razvajajo
s sladoledom

Ul. Eremo 259 blizu Katinare - Tel. 910342

DOBERDOB / PREDSTAVILI PUBLIKACIJO "NOČEMO POZABITI"

Dragoceno pričevanje o boju za osvoboditev

V glasbeni sobi tudi razstava o nacifašizmu in vojni

Pred današnjo enotno manifestacijo ob 50-letnici osvoboditve so včeraj v Doberdobi na pobudo občinske uprave in obeh sekcij VZPI-ANPI iz doberdobske občine uresnili dvoje pomembnih pobud. V glasbeni sobi so odprli razstavo, ki prikazuje razvoj nacifasizma in vojnih grozot vse do uspeha zavezniskih in demokratičnih sil. V uvodnem govoru je predstavnik VZPI Karlo Cernic (st.) povedal, da je namen razstave opomin mlajšim. Generacije, ki so žrtvovale svoje najboljše ljudi in najboljše leta za demokracijo in pravičnost, morajo biti mladini v zgled, da se nikoli več ne ponovi zlo vojne, kakršna je bila druga svetovna. Veliko pozornosti je namenil obilicni vlogi narodnoosvobodilne borbe in njenemu pomenu tudi po vojni. Razstava bo odprta za sole tudi jutri, 2. maja.

Po odprtju razstave so

predstavili publikacijo "Nočemo pozabiti - Non vogliamo dimenticare". Knjiga je izšla v počastitev 50. obletnice osvoboditve Doberdoba s prispevkom občinske uprave, VZPI Doberdob in Dol - Jamlje ter društev in organizacij. Avtor raziskave je prof. Karlo Cernic, ki je povedal, da je bila v začetku

misljena skromna brošura, potem pa so s prispevkom občine (dobili so tudi podporo Kraske gorske skupnosti) lahko uresnili obsežnejše in popolnejše delo.

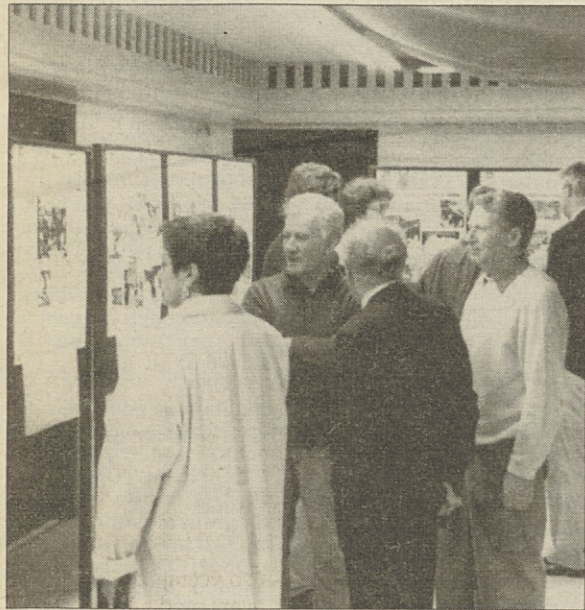
Prof. Cernic je podčrtal, da ga je zanimalo pripraviti predvsem knjigo z vsebino, ki je berljiva za vsakogar. Kot ogrodje knjigi si je izbral pričevanja šestih vaščank in vaščanov. Ernest Soban, Andrej Lakovič, Cecilja Lavrencić, Mirko Perić, Ida Juren in Helena Jarc so s svojimi pričevanji prikazali širok razpon izkušenj, ki so jih doživeli prebivalci doberdobske občine. Vsa podana snov je seveda še dodatno razširljiva. Tudi vseh prič ni mogel srečati. Po njegovem mnenju so pomembni seznam padlih za svobodo iz doberdobske občine. Razdelil je seznime v padle v boju, pogrešane in umrle zaradi vojnih dogodkov, umrle v koncentracijskih taboriščih ter za posledicami internacije. V postev je vzel tudi civilne žrtve in padle v italijanski vojski. Seznime je analiziral s pomočjo različnih virov iz raznih arhivov.

Zadnji del je posvečen prizadevanju občinske

uprave, da pride do uradnega priznanja vloge Doberdoba v boju za osvoboditev. Cernic je objavil vse dokumente od l. 1971, mi-mo posega bivšega župana Jarca v Rimu, do razočaranja, ko je Rim decembra lani odgovoril negativno, čes da v Doberdobi ni bilo partizanske dejavnosti. Prav publikacija pa dokazuje, da je Doberdob imel enega najvišjih odstotkov žrtev v osvobodilni vojni glede na število prebivalcev.

V imenu VZPI je pozdravil Jožef Ferfolja, ki je povedal, da so si borci vedno želeli takega pisarja, ki bi bil doberdober. Zahvalil se je avtorju in občinski upravi, da je s skupnimi močmi bilo delo končno uresničeno, pa tudi solam za sodelovanje in nena-zadnje hranilnici za prispevek. Hvalevredna je tudi pobuda občinske uprave in VZPI, da se nabrani denar za publikacijo nameni za posvojitev na razdaljo sirot iz Sarajeva. (MJ)

Na slikah (Fotostudio Reportage): zgoraj z leve Jožef Ferfolja, prof. Karlo Cernic in župan Marjo Lavrencić ob predstavitvi publikacije; spodaj, ogled razstave v glasbeni sobi

Primorski dnevnik

Lastnik: ZIT d.d. Založništvo tržskega tiska - Trst
Izdajatelj: DZP - PRAE d.d. — Družba za založniške pobude
Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-7796699 - fax 040-773715

Fotostavek: ZIT, Trst

Tisk: EDIGRAF, Trst

Odgovorni urednik: BOJAN BREZIGAR

Redakcija: Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24. maja 1, tel. 0481-533382, fax 0481-532958
Dopisništva: Cedad, Ul. Ristori 28, tel. 0432-731190, fax 0432-730462
Ljubljana, DFM, Slovenska 54, tel. 061-1313121, fax 061-322468
Celovec, Wulfengasse 10/H, tel. 0463-318510, fax 0463-318506

Prodajno naročniška služba

Italija: Trst, Ul. Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24. maja 1, tel. 0481-535723 fax 0481-532958

Ekonomski propaganda: Publist SRL

tel. 040-7796611, fax 040-768697

Slovenija: ATELIER IM - Ljubljana

tel. 061-1262044, fax 061-224943

Cene oglasov

Italija: 1 oglasni modul (širina 1 stolpec, višina 28 mm) 100.000 LIT,
financi in legalni 150.000 LIT, ob praznikih povisek 20%; mali oglasi
1000 LIT beseda; osmrtnice, zahvale in sozolja po formatu. IVA 19%

Cena: 1.500 LIT - 55 SIT

Naročnina za Italijo 430.000 LIT

Postni t.r. PRAE DZP st. 11943347

za Slovenijo: mesečna 1.710 SIT, plačljiva preko DISTRIEST,
Partizanska 75, Sezana, tel. 067-73373

Registriran na sodišču v Trstu st. 14 z dne 6. 12. 1948
Clan italijanske zveze časopisnih založnikov FIEG

SLOVENSKI CENTER
ZA GLASBENO VZGOJO
EMIL KOMEL - GORICA
koncertna sezona 1994/95

Igor Lazko
klavir

Beethoven, Rachmaninov, Bartok, De Falla

Kulturni dom - GORICA

Sreda, 3. maja 1995, ob 20.30

PROSVETNO DRUŠTVO RUPA - PEČ
vabi na tradicionalni

**PRAZNIK
FRTALJE**

Spored:

DANES, 1. MAJA '95 - Ob 18.30 Veseloigra Clo-
vek brez smeha (Janez Starina). Igra dram-
ska skupina PD Standrež. Ples z ansamblom
HAPPY DAY

PRVOMAJSKE PRIREDITVE

Poleg 50-letnice tudi sindikalni shod

Pred popoldansko proslavo v Doberdobi občinske svečanosti - Manifestacija v Krminu

Doberdob bo danes gotovo središče dogajanja letošnjega 1. maja, ko poleg praznika dela praznujemo tudi 50-letnico osvoboditve izpod nacifasističnega jarma. Osrednja manifestacija bo, kot je najbrž že vsem znano, ob 16. uri v občinskem parku s priložnostnimi govori in množičnim nastopom združenih goriskih zborov in kulturnih skupin, ki delujejo v okviru ZSKD in ZSKP.

Se pred tem bodo občinska uprava, člani VZPI, kulturna društva in organizacije iz doberdobske občine dopoldne proslavljali 50-letnico osvoboditve Doberdoba. Glavna proslava bo ob 11.30 pred spomenikom padlim v NOB v Doberdobi z nastopom godbe Kras, zborov Jezero (moski in dekliški) ter Hrast. Pred tem bo v doberdobski cerkvi ob 10. uri masa za padle in krajše kome-moracije s polaganjem vencev k spomeniku padlim na Poljanah ob 10.45, v Dolu ob 11. uri, v Jamljah ob 11.15.

Prvi maj pa je tudi mednarodni praznik dela in sindikalnega gibanja. Sindikalne zveze CGIL, CISL in UIL bodo

kot vsako leto priredile enotno pokrajinsko manifestacijo, ki bo tokrat v Krminu. Gesla letošnje prvomajske manifestacije so trojne: boj proti avtoritarizmu, kjerkoli in kakorkoli se pojavlja; kljubovanje napadom na pravice delavstva in poskusom omejevanja vloge delavskega gibanja ter njegovih solidarnostnih in demokratičnih vrednot; poudarek prizadevanju za cimprenjsko dosego sindikalne enotnosti. Zbirališče za udeležence krminske manifestacije je ob 9.30 na križišču Ara Pacis - Trg Mostra del Mobile. Sprevod bo krenil ob 10. uri, nato bo ob 10.30 na Trgu 24. maja sindikalni shod z govori krajevnih in enega vsedravnega sindikalnega predstavnika.

Ob navedenih manifestacijah pa ponuja 1. maj tudi priložnosti za razvedrilo. V Steverjanu se bo v večernih urah nadaljeval praznik društva Briski grič, v Rupi se bo ob 18.30 po koncu doberdobske proslave nadaljeval praznik fitalje, na razstavišču pa je se danes čas za ogled sejma Expomego.

GLASBA / V KULTURNEM DOMU

Komemoracija in koncert ob Lipizerjevi stoletnici

Znani italijanski muzikolog prof. Quirino Principe (na sliki) je v soboto govoril v goriskem Kulturnem domu na komemoraciji 100-letnice rojstva skladatelja in violinista Rodolfa Lipizerja. Društvo, ki se po njem imenuje, je v teh dneh gostilo v Grazežu in Gorici kongres mednarodne zveze glasbenih natečajev. Stevilni kongresisti so se udeležili tudi komemoracije, ki ji je v soboto zvečer sledil koncert Beethovnovih skladb v izvedbi orkestra Moldavske filharmonije skupaj s solisti in triom Cajkovski iz Moskve. Srečanje glasbenih organizatorjev se je sklenilo včeraj v Ogleju, kjer so jim v baziliki priredili se pevski koncert.

KRONIKA / PREDINOČI

Trije ranjeni v silovitem čelnem trčenju v Koprivnem

Tri osebe so bile ranjene v čelnem trčenju pred-sinoci ob 21. uri na mostu čez Birso na državni cesti 56 med Krminom in Koprivnim. 35-letni Mario Barbagallo iz Povoletta se je z alfo 33 peljal v smeri proti Gorici. Zavozil je nekoliko v levo in trčil v fiat uno, ki je peljal v nasprotni smeri. V njem sta bila zakonca iz Rivignana, 54-letni Ezio Beltrame in 49-letna Maria Teresa Bor-

dignon. Poseči so morali tudi gasilci, da so ranjence potegnili iz razbitin avtomobilov.

V goriski bolnišnici so Barbagallo ugotovili razne travme, pretres možganov in poskodbu jeter in ga sprejeli na 30-dnevno zdravljenje v kirurški oddelku. 30 dni se bo v istem oddelku zdravila tudi Bordignanova (travme, zlomi rebra, zapetja in gleznja), medtem ko je Beltrame, kljub poskodbam, zaradi katerih se bo moral zdraviti 20 dni, zavrnil sprejem v bolnišnico.

Včeraj popoldne sta se pri Starancanu v avtomobilu, ki je zavozil s ceste, lažje ranila 20-letni Edi Loviseto in 22-letni Davide Matesic. Zdravita se v Trzicu.

**CVETLIČARNA
BANDELLI**

Vam nudi cvetlice vseh vrst po zelo ugodnih cenah
Obiščite nas,
v ul. Monte Calvario, 14
Podgora (GO)
Vsak dan od 15.00 ure dalje

KINO

GORICA

VITTORIA 15.00-17.20-
19.40-22.00 »Pret a por-
ter«. R. Robert Altman. I.
Julia Roberts. Dolby stereo.

KULTURNI

DOM
16.00 »La carica dei 101«.
Walt Disney. 17.30-19.45-
22.00 »Quiz show«. Rez.
Robert Redford.

CORSO 16.00-18.00-
20.00-22.00 »In trappola«.
Prep. ml. pod 18. letom.

TRŽIC

COMUNALE Zaprto.

LEKARNE

DEŽURNA LEKARNA
V GORICI

BASSI RITA, Ul. don
Bosco 175, tel. 32515.

DEŽURNA LEKARNA
V TRZICU

RISMONDO, Ul. E. Toti
52, tel. 410701.

DEŽURNA LEKARNA
V DOBERDOBU

Pri jezeru - Al Lago,
Vrtna ul. 2, tel. 78300.

POGREBI

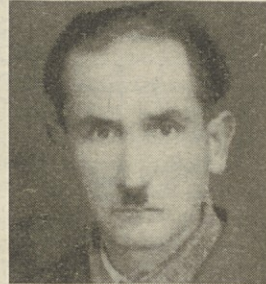
Jutri: 10.00, Anselmo
de Franzoni iz splosne
bolnišnice v cerkev Srca
Jezusovega in na pokopa-
lišče v Medeo; 12.45, Lina
Fincato iz bolnišnice Jane-
za od Boga v Gradišče;
13.15 Longino Suligoi iz
splosne bolnišnice v Mos.

2. 5. 1945

2. 5. 1995

Ob 50. obletnici smrti

Edvarda Sošola

se ga spominjajo

SVOJCI

Oslavje, Pevma,
2. maja 1995

BOSNA IN HERCEGOVINA

Akaši še ni rešil premirja

Zveza Nato bo iz Sarajeva evakuirala ranjene otroke

SARAJEVO, BRUSELJ (Reuter, dpa) - Posebni odposlanec ZN Jasusi Akaši in poveljnik Unproforja za območje nekdanje Jugoslavije Bernard Janvier sta včeraj v Sarajevu zaman skusala rešiti trimesečno premirje, ki se izteče danes opoldne. Predsednik predsedstva BiH Alija Izetbegović je namrec odločno zavrnil podpis sporazuma o podaljšanju premirja, obljubil je le, da vladna vojska ne bo napadala srbskih položajev.

Akaši in Janvier sta se včeraj v Sarajevu sesla tudi s predsednikom hrvasko-muslimanske federacije v BiH Kresimirjem Zubkom, na Palah pa z vodstvom bosanskih Srbov. Zubak je v imenu hrvaske strani sicer izrazil pripravljenost za podaljšanje premirja v BiH, vendar pod pogojem, da sporazum najprej podpiseta muslimanska in srbska stran. Ni pa se znano, kako so potekali pogovori z vodjo bosanskih Srbov Radovanom Karadžićem.

Kot vse kaže, tudi Srbi ne razmišljajo o podaljšanju premirja. Hrvaska tiskovna agencija Hina, ki se sklicuje na bosansko vojsko, je poročala, da so Srbi tudi včeraj nadaljevali topniško obstreljevanje Maglaja in Bihaća, nekaj izstrelkov pa naj bi bilo napolnjenih s fosforjem. Po zadnjih podatkih je bilo v napadu ranjenih sedem civilistov. Tiskovni predstavnik Unproforja v Sarajevu je dejal, da so Srbi v soboto s tanki obstreljevali tamkajšnjo opazovalno po-

stajo mirovnih sil. Unprofor je zato za pomoč zaprosil zvezo Nato. Njena letala so nato približno eno uro preletavala območje Maglaja.

V sosednji Hrvaski pa se razmere po sobotnem krvavem incidentu na avtocesti Zagreb-Lipovac umirjajo. Srbi so včeraj v zameno za truplo rojaka izpustili pet ugrabljenih Hrvatov. Tudi uradni predstavniki hrvaskih Srbov so izjavili, da je »izmenjava korak naprej k umirjanju položaja«.

Iz Bruslja pa se je izvedelo, da namerava zveza Nato v sodelovanju z ZN iz Sarajeva evakuirati ranjene otroke, ki jih bodo sprejele evropske in severnoameriške bolnišnice. Vojaki Nata so v nacrt, ki ga je zveza pripravila skupaj s komisarjem ZN za begunske vprašanja, je privolili. Zdaj ga morajo potrditi se obrambni ministri osmih držav, ki želijo sodelovati v akciji, in sicer Nemčije, Belgije, Kanade, Danske, ZDA, Francije, Velike Britanije in Nizozemske.

Posebni odposlanec ZN Jasusi Akaši včeraj na sarajevskem letališču (Telefoto: AP)

Tudi Črnogorci nočejo priznati Hrvaške in Bosne

PODGORICA - Poslanci črnogorskega parlamenta so odločno zavrnil predlog, da bi na dnevni red zasedanja uvrstili pobudo o tem, da bi Črna gora priznala vse države, ki so nastale na ozemlju nekdanje SFRJ. Pobudo je v imenu svoje stranke pripravil in predstavil predsednik Liberalne zveze Črne gore Slavko Perović. Poslanci črnogorskega parlamenta o njegovi pobudi nočejo niti razpravljati, kaj se, da bi jo sprejeli.

Podprli so jo le poslanci Socialdemokratske stranke, tako da se zdi, da se za normalizacijo odnosov na območju nekdanje Jugoslavije zavzema le tako imenovani pročrnogorski blok, ki ga sestavljata Liberalna in Socialdemokratska stranka. To sploh ni presenetljivo, saj vsi vedo, da tako imenovani prosrbski blok soglasno podpira velikosrbski nacionalistični projekt, katerega avtorji menijo, da bi morali vsi Srbi živeti v eni državi, ki naj bi ji pripadala vsa ozemlja, kjer se nahajajo »srbska ognjišča, srbske cerkve in srbski grobovi«. Podobno stališče zagovarja tudi vladajoča Demokratska stranka socialistov, ki se po mnenju črnogorske opozicije do srbskih socialistov, oziroma natančneje do Slobodana Miloševića, obnaša podložniško. »Vedeli smo, da bo naš predlog pogorel,« je za Republiko izjavil gospod Slavko Perović. »Toda hoteli smo pred domačo in svetovno javnostjo razkrinkati dvoličnost in zahrbtnost črnogorskih oblastnikov in njihovih podreptnikov, ki so se v skladu z Miloševićevimi navodili prelevili v največje mirovnike. Predlagali smo jim torej, naj sprejmejo našo resolucijo in tako celotnemu

svetu pokažejo, da se resnično zavzemajo za mir, sodelovanje in vključitev v civilizirani svet. Seveda črnogorska vladajoča elita našega predloga ni mogla podpreti, saj sta ji oblast in volja mogotcev z Dedinja pomembnejši kot mir na tem območju in sreča črnogorskega naroda.«

Voditelj črnogorskih liberalcev je v govoru pred poslanci črnogorskega parlamenta poudaril, da se bodo težko pričakovani dogodki, kot sta pravična rešitev krize na ozemlju nekdanje Jugoslavije ter ustavev vojnih spopadov, grozljivega pobijanja ljudi in uničevanja materialnih dobrin, zgodili sele takrat, ko se bodo vse v vojno vpletene strani odločile za politiko mirnega reševanja sporov in nesporazumov, ki so povzročili izbruh oboroženih spopadov na ozemlju nekdanje Jugoslavije. »Mednarodno priznanje novonastalih držav,« meni Perović, »bi spodbudilo mirovni proces ter prispevalo k temu, da bi se vsi vpleteni odrekli politike vojne in nasilja ter se zatekli k pogajanjem in sredstvom mirnega reševanja sporov.« Vztrajal je pri svojem stališču, da je treba to storiti takoj, saj bi nadaljnje odlaganje pomenilo nadaljevanje krvavih spopadov.

Jasno je bilo, da takšni pogledi niso prepričali »domoljubno usmerjenih poslancev«, ki so zavrnili celo možnost, da bi o tej pobudi v črnogorskem parlamentu sploh razpravljali. Perović je prepričan, da bodo nekoč celo socialistični poslanci glasovali za priznanje novonastalih držav na ozemlju nekdanje SFRJ - takrat, ko bo to ukazal dedinjski voditelj Slobodan Milošević.

Boško Đukić

RUANDA

Begunce doma čakajo maščevalni sosedi

KIGALI (Reuter) - Posebni odposlanec generalnega sekretarja ZN Aldo Ajello je včeraj izjavil, da so dogodki v begunskem taborišču Kibeho resno omajali ugled ruandske vlade. Poudaril pa je, da škoda lahko delno omilijo s temeljito preiskavo pokolov in kaznovanjem krivcev. »Če bo mednarodna komisija ugotovila, da je slo za načrtne poboje, potem je storjena škoda nepopravljiva. Vendar za to nimamo nobenih dokazov. Vse kaže, da so pripadnikom ruandske vojske (RPA) razmere preprosto usle iz rok,« je izjavil.

Ruandski predsednik Pasteur Bizimungu je zavrnil, da ne bo oviral natančne preiskave Kibeha, kjer se zadnja skupina približno petstotih beguncev se vedno ni predala. Kljub vladnim zagotovitvam, da njihova življenja niso v nevarnosti, se naprej zahtevajo prost prehod v Zaire. Včeraj je sestradano skupino zapustilo 70 obolelih ljudi, med njimi mati s tri dni starim otrokom. Skupaj z drugimi jih bodo poslali na domove, kjer jih bodo pričakali krvoželjni sosedi - Tutsiji. Pripadniki clovekoljubnih organizacij se pritožujejo, da nimajo dostopa niti do območij, kamor vračajo hutujske begunce, niti do begunskih taborišč, podobnih Kibehu. Po podatkih ZN so od 200 tisoč beguncev iz taborišč na severozahodu države vrnili v domače vasi približno 63 tisoč.

Vrnitev na domove grozi tudi 1,2 milijona Hutujcem v sosednjem Zairu. V soboto je parlament te države soglasno ugotovil, da begunci predstavljajo prehudo socialno in varnostno breme ter vladi predlagal njihov izgon. Za nastale razmere so poslanci obtožili ruandsko vlado, ki se ne drži oktobrskega dogovora s Kinsaso, po katerem bi morala čim prej omogočiti pogoje za vrnitev beguncev. »Se tisti, ki so sami zeleli nazaj, so se kmalu vrnili s strelnimi ranami,« je izjavil zairski notranji minister Malumba Mbangula.

PETDESETLETNICA OSVOBODITVE PRVEGA NACISTIČNEGA KONCENTRACIJSKEGA TABORIŠČA

Dachau, začetek konca nekega rajha

DACHAU - Včeraj so se v Dachau zbrali preživeli in njihovi ameriški rešitelji in tako obeležili petdesetletnico osvoboditve prvega nacističnega koncentracijskega taborišča, ki je služilo kot model vsem ostalim. Taborišče severozahodno od Münchna so odprli dva meseca po Hitlerjevem prevzemu oblasti 30. januarja 1933. Služilo je kot »sola za umor«, kjer so pripadnike SS izučili za poveljnike večjih taborišč, kot je bil na primer Auschwitz.

Ameriška 42. pehotna divizija je Dachau osvobodila malo pred koncem druge svetovne vojne, 29. aprila 1945. Bilo je zadnje večje koncentracijsko taborišče na nemških tleh, ki so ga osvobodili.

»Dachau kaže okrutnost in nehumanost nacističnega režima od njegovega prvega dne do popolnega propada,« je več kot tri tisoč zbranim dejal vodja majhne skupnosti preživelih Židov v Nemčiji Ignatz Bubis. Predsednik zveze dachauskih jetnikov Max Mannheimer je taborišče imenoval temeljni kamen za gradnjo vseh koncentracijskih in kasneje uničevalnih taborišč, katerih krvava sled vodi do Auschwitza, Majdaneka in Treblinka. Dachau ni bil taborišče za uničenje kot Auschwitz. Jetniki so bili antinacisti, nemški levicariji, poljski duhovniki in uporniki z vseh koncev Evrope. Več kot

32 tisoč so jih ubili z mučenjem, boleznimi, medicinskimi poskusi in usmrtnimi. Poleg teh so v posebni esesovski »strelski galeriji« pobili šest tisoč sovjetskih vojnih ujetnikov, več tisoč invalidov in duševno prizadetih pa so poslali v taborišče pri Linzu, kjer so jih usmrtili s plinom.

Približno 180 veteranov 42. divizije se je vrnilo v Dachau. Vecina je tu prvič, odkar so z

nadzornih stolpov pregnali zadnje esesovske stražarje in resili več kot trideset tisoč prestrašenih in izčrpanih jetnikov. Predsednik mednarodnega združenja Dachau Andre Delpech je v svojem govoru osvoboditelje imenoval vojaki svobode. Vecina nekdanjih zapornikov je med slovesnostjo nosila rdeče trikotnike, znak politične oporečnosti, s crkami, ki so označevale njihovo nacionalnost. Prosla-

vo so začeli z obredom v katoliški, židovski, protestantski in ruski pravoslavni kapelici blizu krematorija. Med molitvijo so sivolasi starci le s težavo zadrževali solze ob spominu na smrt, ki so ji usli le za las.

Poveljnik SS Heinrich Himmler je Dachau odprl 22. marca 1933 in ga kmalu napolnil z nasprotniki nacizma. Na vhodna vrata so izobesili napis Delo osvobaja. Oktobra je poveljnik taborišča Theodor Eicke sestavil sadistična pravila, ki so postala temelj vseh taborišč. Himmler je Eickeja imenoval za generalnega inšpektorja vseh taborišč smrti. Pooblastil ga je za ustanovitev obratov, v katerih je suženjska delovna sila proizvajala predvsem orožje.

Prvi Židje so v Dachau prišli kot politični zaporniki leta 1935, po uzakonitvi antisemitizma leta 1935 v Nürnbergu pa so jih zapirali zaradi vere. Nacisti so sem novembra 1938 med pogromom kristalne noči poslali 10.911 Židov. »Te množične aretacije so bile namenjene zastraševanju,« je pojasnil Bubis. »Takrat so nacisti se vedno skušali čimveč Židov prisiliti v beg iz Nemčije.« Dodal je se citat Nobelovega nagradjenca Elia Wiesla:

»Dachau je zgradila država, vendar pa je z dokončanjem Dachaua tretji rajh sam postal ogromna ječa.«

Tom Heneghan / Reuter

Stanko Pulec, nekdanji taboriščnik, se je v Dachau poklonil Slovincem, ki pekla niso preživeli (Telefoto: AP)

NOVICE

V Albaniji prepovedali prvomajska zborovanja

TIRANA - Albanske oblasti so včeraj izdale odlok o prepovedi vseh javnih zborovanj pred jutrišnjim praznikom 1. majem, ki so jih načrtovali sindikati. Ti so hoteli ob delavskem prazniku opozoriti na čedalje slabše socialne in gospodarske razmere v državi. Zborovanja bi lahko motila javni red in mir ter ovirala promet, je vlada zapisala v uradnem pojasnilu. Dovoljeni so le »prireditve za zaprtimi vrati in pikniki v predmestjih.« (dpa)

Černomirdin ustanavlja stranko

MOSKVA - Ruski premier Viktor Cernomirdin bo 12. maja ustanovil socialdemokratsko usmerjeno zvezo strank Nas dom - Rusija, ki se bo decembra potegovala za čimveč poslanskih mest v ruskem parlamentu. »Da, smo stranka oblasti, vendar Rusija potrebuje odgovoren in resen parlament. Prav zato si želimo pridobiti čim večjo podporo ljudstva,« je včeraj na zasedanju organizacijskega komiteja stranke izjavil premier. Cernomirdin je 25. aprila na pobudo ruskega predsednika Jelcina nepričakovano napovedal, da bo skušal narediti kariero tudi kot stankarski prvak. Osrednji cilj stranke je - s pomočjo Kmečke stranke predsednika parlamenta Ivana Ribkina - na volitvah iz parlamenta izriniti skrajne nacionaliste in komuniste, ki so na volitvah decembra 1993 skupaj dobili večino sedežev v dumi. (dpa)

Nazarbajev ostaja predsednik Kazahstana

ALMA ATA - Velika večina volilcev v Kazahstanu je na sobotnem referendumu glasovala za podaljšanje mandata predsedniku Nursultanu Nazarbajevu, in sicer do leta 2000, je sporočila volilna komisija. Po neuradnih rezultatih je od devetdeset odstotkov volilcev, ki so se udeležili referenduma, za podaljšanje mandata glasovalo 95,4 odstotka. Nazarbajev je ob novi zmagi dejal: »Ljudstvo je reklo odločen ne nepotrebnim težavam in velikim socialnim pretresom.« Nazarbajev se namrec zavzema za čim hitrejšo izvedbo gospodarskih reform, čemur je parlament, ki ga je predsednik razpustil marca lani, nasprotoval. (Reuter)

Odvzete lastnine naj se ne vrača v naravi

Anketirani dajejo prednost deležem v kapitalu

LJUBLJANA - Po podatkih ministrstva za pravosodje, ki se nanašajo na izvajanje zakona o denacionalizaciji oziroma na upravne organe prve stopnje, je bilo od uveljavitve zakona o denacionalizaciji (7. decembra 1991) do 31. decembra 1994 vloženih 38.552 denacionalizacijskih zahtevkov.

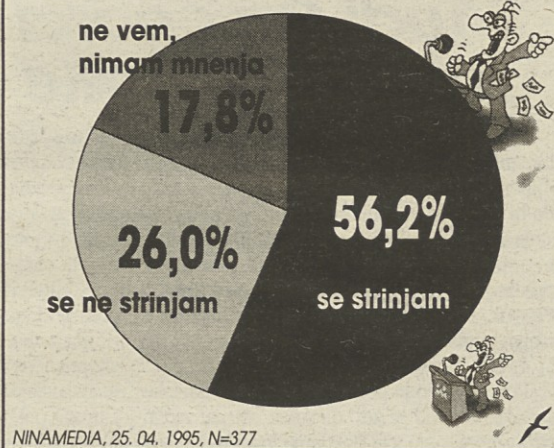
Ti podatki, stari kar štiri mesece, so edini, ki nam jih je uspelo dobiti pri pristojnem ministru. Popolnih zahtev je bilo 24.535, skupno stevilo izdanih odločb, s katerimi je bilo tem zahtevam v celoti ali delno ugodeno, pa je do omenjenega datuma doseglo 9.917. Od tega je bilo na področju denacionalizacije kmetijskih zemljišč, gozdov in kmečkih gospodarstev ugodno rešenih 6.375 zahtevkov, na področju denacionalizacije stanovanj, hiš, poslovnih zgradb in poslovnih prostorov ter stavbnih zemljišč 3.006 zahtevkov, na področju denacionalizacije podjetij in kapitala pa 536 zahtevkov. Na osnovi 277 odločb je bil kapital vrnjen z vzpostavitvijo lastninskega deleža. V zadnjem podatku so zajeti tudi primeri večjega stevila odločb, ki se nanašajo na enega samega zavezan-

ca. Po podatkih agencije za privatizacijo pa delež upravičencev iz naslova denacionalizacije v podjetjih, ki se lastninijo po zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij, znaša približno 1,5 odstotka celotnega kapitala podjetij, ki so se pridobila tako imenovano prvo soglasje. Če vemo, da je podjetij s prvim soglasjem 629 in da vrednost njihovega celotnega kapitala znaša 374 milijard tolarjev, potem lahko rečemo, da bi morali upravičenci samo v teh podjetjih dobiti nazaj premoženje (ali lastniške deleže v podjetjih) v vrednosti približno 5,6 milijarde tolarjev. Podatki o kapitalu, ki bi ga morali v podjetjih pridobiti v last denacionalizacijski upravičenci, pa seveda še niso dokončni, saj je vseh podjetij, ki naj bi se lastnili po zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij, 1.360. Dokler preo-

stalih 731 podjetij ne pridobi prvega soglasja agencije za privatizacijo, namreč se ne bo znano, koliko njihovega premoženja pripada denacionalizacijskim upravičencem. Tako kot se niso dokončni podatki o vračanju premoženja v podjetjih, tudi drugi podatki niso dokončni (vračanje gozdov, kmetijskih zemljišč ...), saj lahko pravne osebe še vedno vlagajo zahtevke.

Kot je znano, so poslanci v državnem zboru nedavno obravnavali predlog sprememb zakona o denacionalizaciji, po katerem naj bi premoženje, ki je bilo nacionalizirano po 2. svetovni vojni, nehali vračati prejšnjim lastnikom v naravi, ampak bi jim ga vračali v obliki lastninskih deležev ali denarne odškodnine. V sodelovanju z agencijo Ninamedia smo 25. aprila opravili telefonsko anke- to, na katero je odgovarjalo 377 naključno izbranih telefonskih naročnikov. Vecina vprašanih (56,2 odstotka) se s predlogom sprememb zakona strinja in meni, da bi bilo bolje, če bi prejšnjim lastnikom

V državnem zboru obravnavajo predlog sprememb zakona o denacionalizaciji, po katerem naj bi premoženje, ki je bilo nacionalizirano po 2. svetovni vojni, nehali vračati prejšnjim lastnikom v naravi (torej poslovne in stanovniške zgradbe, stanovanja, zemljo ipd.), ampak bi jim ga vračali le v obliki lastninskih deležev (torej ustreznega deleža v kapitalu, na primer v obliki delnic) ali denarne odškodnine (preko odškodninskih obveznic, za katere bi jamčila država). Se strinjate s tem predlogom?

nehali vračati v naravi (torej poslovne in stanovniške zgradbe, zemljo - ta oblika vračanja je zdaj prednostna) ter jim začeli vračati v obliki ustreznega deleža v kapitalu (na primer v obliki delnic) ali pa v obliki denarne odškodnine (obveznice odsko-

dninskega sklada, za katere bi jamčila država - zdaj zanje ne jamči). S tem predlogom se ni strinjalo 26 odstotkov vprašanih, medtem ko 17,8 odstotka vprašanih o tem ni imelo mnenja oziroma se niso vedeli opredeliti.

Alenka L. Jakomin

POLITIKA PLAČ / DOGOVOR

Najmanj 45 tisoč tolarjev

LJUBLJANA (STA) - Dogovor o politiki plač in drugih prejemkih zaposlenih v gospodarstvu, ki so ga sredi aprila podpisali vlada, delojemalci in delodajalci, se bo za izplačilo plač in drugih prejemkov uporabljal od 1. aprila 1995 do 31. marca 1996.

Ne glede na to, da zakon o izvajanju tega dogovora, ki ga je vlada poslala v sprejem državnemu zboru po hitrem postopku, se ni bil sprejet, se določila dogovora o politiki plač in drugih prejemkov uporabljajo za izplačilo plač za mesec april 1995.

Kot pojasnjuje predsednica ekonomsko-socialnega sveta in ministrice za delo Rina Klinar, delodajalci uporabijo dogovor neposredno, ob izplačilu plač pa jim se ni treba izpolnjevati posebnih obrazcev, ki bodo predpisani na podlagi sprejetega zakona. Vlada je namreč parlamentu predlagala naj zakon obravnava takoj po prvomajskih praznikih na izredni seji, sicer namenjeni splošni

razpravi in odločanju o nadaljevanju postopka sprejemanja državne blagajne '95. Navodilo za izvajanje dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu in Socialnega sporazuma za leto 1995, skupaj z obrazci, pa bo izdano najkasneje v 15 dneh po njegovi uveljavitvi, pojasnjuje Klinarjeva.

Dogovor o politiki plač in drugih prejemkih zaposlenih v gospodarstvu, kot separat socialnega sporazuma bo nehal veljati hkrati s prenehanjem veljavnosti socialnega sporazuma za leto 1995. V dogovoru o politiki plač in drugih prejemkih zaposlenih v gospodarstvu pa je med drugim določeno tudi, da ne glede na omejitve sredstev za plače, ki izhajajo iz dogovora, se podpisniki dogovora strinjajo, da najnižje izplačilo mesečne plače za zaposlenega za poln delovni čas in predvidene delovne rezultate za letosnji april ne sme biti nižje od 45 tisoč tolarjev bruto.

GOLF / NARAVOVARSTVENI POMISLEKI

Svetovni dan brez golfa

LJUBLJANA - V Evropskem letu varstva narave, ki ga je letos razglasil Svet Evrope, je naravovarstveno vrednotenje golfa več kot upravičeno. Poudarek tega leta je namreč na ohranjanju narave zunaj zavarovanih območij, kamor sodijo tudi igrišča za golf. Pri tem sportu, ki ima velike prostorske zahteve, prihaja do nekaterih okoljskih problemov, ki jih povzročata neprimerno načrtovanje igrišč in kasnejša nega zanje. Seveda na golf zato ne moremo gledati samo v slabi luči, saj primerna nega in vključitev igrišč v krajino lahko pripomrejata celo k povečanju njenih naravovarstvenih vrednot. Svetovni dan brez golfa, ki ga je 29. aprila pred tremi leti razglasilo Svetovno gibanje proti golfu, je lahko priložnost, da pogledamo te pluse in minuse.

Dejstvo je, da je danes golf v mnogih dezelah zelo razširjen. To najbolj velja za Združene države Amerike, kjer je kar polovica od skupaj 50 milijonov igralcev, s četrino sledi Japonska, preostanek pa v glavnem sestavljajo nekatere evropske dežele. Tolikšna armada igralcev seveda potrebuje številna igrišča. Golf je namreč sport z izredno velikimi prostorskimi zahtevami, saj v povprečju igralec golfa potrebuje 4-krat večjo površino kot lahkoatlet, 10-krat večjo kot nogometaš, 60-krat večjo kot igralec tenisa in celo 200-krat večjo kot udeleženec dvoranskih skupinskih iger. S tem se že dotaknemo enega od okoljskih problemov, ki jih ta sport prinaša s seboj. Na igrišča za golf namreč letijo štiri glavne tovrstne obtožbe:

1. da odvezajo prostor obdelovalnim, gozdnim in naravovarstvenim visokovrednim površinam;
2. da uničujejo izgled krajine in jo ogrožajo z erozijo;
3. da zaradi velikih potreb po namakanju trošijo vodne zaloge;
4. da zaradi pretirane uporabe gnojil in zaščitnih sredstev onesnažujejo vode in ogrožajo živi svet.

Igrišče zavzame, odvisno od stevila polj, površino od 30 do 150 ha.

Zanimivo pa je, da je z naravovarstvenega stališča bolj problematično premajhno kot preveliko igrišče. Na omejenem prostoru je namreč manj možnosti, da bo okoli polj dovolj velika in raznolika okolica, kjer bo živi svet našel možnosti za razvoj. Pri 18-steznem igrišču naj bi bila dovolj seke skupna površina okrog 90 ha, delež stez pa naj ne bi presegal tretjino te površine. Tako med stezami nastane mreža ohranjenih biotopov, kjer je omogočeno nemoteno prehajanje vrst.

Seveda se pri tem najdemo pred osnovno naravovarstveno dilemo: ali je bolje načrtovalce igrišč spustiti v divjino, kjer naj na dovolj velikem prostoru uskladijo potrebe in zahteve tako igralcev kot naravovarstvenikov, ali pa igrišča omejimo na majhne in zelo intenzivno korišćenne površine. Ob tem moramo upoštevati, da golf ni samo igrišče, temveč tudi povečan promet, gradnja gostinskih objektov ali na kratko: odprta pot urbanizaciji.

Stalna in intenzivna nega igrišč, predvsem najbolj obremenjenih delov (odbijališče, zelenica) povzročajo obilnim namakanjem, gnojenjem in uporabo pesticidov največje probleme. Poraba vode, ki jo potrebujejo za vsakodnevno namakanje, je najbolj problematična v sušnih predelih. Potratna igrišča imajo neredko prednost pred kmetijskimi površinami in drugimi porabniki. Za zadovoljitev potreb so potrebni veliki zbiralniki ali obsežni sistemi za dovod vode. Mnoga igrišča so prenojena, tako z dušikom kot s fosforjem. Ko so proučili analize tal britanskih igrišč, so raziskovalci v sali dodali, da bi prst lahko marsikje pakirali v vrečke in prodajali kot gnojilo. Vrednosti talnega fosforja na igriščih so namreč presegle običajne tudi za več kot 50-krat. Ob obilnem

namakanju se vse te hranilne snovi izpirajo v okolne vodotoke, kjer povzročajo nadaljnje probleme, za človeka predvsem zaradi povečane vsebnosti nitratov. Z igrišč pa se ne spirajo samo gnojila, temveč tudi nevarne, strupene snovi. Zaradi obilnega gnojenja in namakanja trave sicer zelo bujno rastejo, so pa zato tudi bolj občutljive na bolezni in škodljivce. Zato je potrebna uporaba številnih kemičnih sredstev: insekticidov, fungicidov, herbicidov, algicidov in drugih ubijalcev. Vsi ti pesticidi pa ne pokončajo le škodljive, ne-prijetne vrste, temveč tudi njihove naravne sovražnike. S travnikov izginejo roparske vrste mravelj, pajkov, hroščev, kar se olajša sirjenje škodljivih vrst. Ostanki pesticidov pa se selijo tudi po prehranjevalni verigi in se tako kopičijo v telesih nekaterih sesalcev in ptic, v vodah pa v ribah. Zabeleženi so bili tudi mnogi direktni pogini ptic na igriščih za golf. Nekatere raziskave tudi nakazujejo možnost, da je pojavnost rakastih obolenj med delavci na igriščih za golf povečana na račun uporabe pesticidov, katerih letna količina doseže tudi 20kgC ha. Če ne bi bilo nevarnosti, zakaj bi potem predsednik Ameriskega združenja za golf opozoril igralce, naj ne dajejo podstavka za žogico (ki

Popularni golf postaja naravovarstvena dilema (Foto: Srđan Živulović/BOBO)

ga pri začetnem udarcu zapicijo v tla) v usta? Velik del uporabljenih pesticidov pride v obliki hlapov in aerosolov v ozračje ter s tem prav tako ogroža zdravje uporabnikov igrišč, se najbolj zaposlene nosače palic. Podatki japonskih zdravnikov kažejo, da je od 500 primerov zastrupitev s pesticidi kar 125 povezanih z golfom. V razvitih dezelah so najbolj strupeni pesticidi sicer prepovedani, se vedno pa najdejo pot na vse večje število novih igrišč v nerazvitih državah, kjer poskušajo za vsako ceno priti do služka od turistov.

Možnosti, da bi sport zelenih trat postal resnično "zelen", vendarle obstajajo. Najprej je potrebna strateška odločitev, ali tak sport, ki ima poleg velikih prostorskih potreb in okoljskih problemov še nekatere druge, predvsem družbene

zadržke (omejevanje gibanja, socialno ločevanje zaradi visokih stroškov), sploh potrebujemo. Nato je potrebno želje uskladiti z naravnimi danostmi. Dandanes smo sicer res sposobni zemeljsko površje prilagajati najrazličnejšim željam in potrebam, istocasno pa se tudi ze zavedamo, da mora biti pot tehnike v naravo tudi omejena, oziroma z njo usklajena. Zato moramo pri izbiri lokacije za igrišče upoštevati tudi (če že ne predvsem) naravovarstveno stroko.

Naravovarstveniki golfa ne moremo kar avtomatično preganjati. Kot pri vsakem posegu v prostor je potreben temeljit razmislek, kaj sploh zelimo, predvsem pa, kaksne naravne možnosti imamo za to. Interesi so seveda različni, prevladajo pa naj taki, ki ne bodo zadovoljili le kratkoročnih potreb nekaterih posemeznikov. Krajino lahko

spreminjamo le toliko, da bo omogočeno preživetje nam in našim potomcem, med katere moramo poleg ljudi šteti tudi milijone različnih rastlinskih in živalskih vrst. Te so v boju s sedanjimi, pretežno ekonomskimi interesi ljudi v prav nezavidljivem položaju, saj egoistično postavljamo v ospredje nam vsečne zahteve. Koliko bi vas pritrtilo, da je "vrednost" močvirja večja od lepo obdelanega polja?

Okoljska zavest počasi prodira v vse pore našega življenja. Cas je ze, da se to zgodi tudi v golfu. Socialna izoliranost igralcev namreč ne pogojuje tudi ekološke. Tudi vrednote v golfu se bodo verjetno morale prilagoditi splošnim, med katerimi zaradi skrbi za ohranitev nase največje nepremičnine vse večjo težo dobivajo vrednote okolja, vrednote narave.

Igor Maher

Nekaterim stvarjem se
v zamejstvu
ne znamo odpo vedati.

GRAFICENTER / FOTO: SERGIO FERRARI

Nekaterim drugim
se ne smemo.

Primorski dnevnik
Moj dnevnik!

izidi in lestvice

Moška B2 liga

IZIDI 23. KOLA: Chioggia - Lugo 3:2, Riviera - Mestre 1:3, Lunazzi - Bussolengo 3:1, Porto Ravenna - Cessalto 3:0, Viserba - Sedico 3:0, Imsa Kmečka banka - Faenza 3:2, Isola - Asola 3:2. VRSTNI RED: Lugo 40, Volley Mestre 36, Riviera del Brenta 32, Bussolengo in Asola 28, Viserba in Chioggia 24, Porto Ravenna 22, Sedico Belluno 20, Spem Faenza 18, **Imsa Kmečka banka** 16, Isola Verona 14, Lunazzi TV 12, Cessalto 8. PRIHODNJE KOLO (6.5.95): Sedico - Asola, Lugo - Lunazzi, Bussolengo - Viserba, Faenza - Riviera, Chioggia - Ravenna, Cessalto - Mestre, Imsa Kmečka banka - Isola.

Moška C1 liga

IZIDI 23. KOLA: Mogliano - Casal Fossò 0:3, Pordenone - Pallavolo Ts 3:2, S. Giustina - Argentario Tn 1:3, Noventa - Ponte nelle Alpi 0:3, Motoagricole - Koimpex 2:3, Flebus - San Miguel 1:3, Marzola - Finvolley 3:2. VRSTNI RED: San Miguel 42, Volley Pordenone 40, S. Gustina in Pallavolo Trieste 28, **Koimpex**, Argentario in Marzola 26, Casal Fossò 24, Finvolley 22, Ponte nelle Alpi 18, Mogliano 16, Flebus Povoletto 10, Noventa in Motoagricole 8. PRIHODNJE KOLO (6.5.95): Koimpex - Monfalcone, Casal - S.Giustina, Argentario Tn - Motoagricole Tn, San Miguel Tn - Pordenone, Mogliano - Noventa, Alpi - Pall. Ts, flebus - Marzola.

Ženska C1 liga

IZIDI 23. KOLA: Oma - Fontane 3:1, Vivil - Bor Mercantile 0:3, Cassola - Heraclia 1:3, Porcia - Godigese 2:3, Tarcento - Koimpex 3:1, Cus Ud - Gemona 3:2, Dolo - Kennedy 3:1. VRSTNI RED: Heraclia Noventa Padovana 46, Godigese 32, **Bor Mercantile**, Gemona in Dolo 28, Vivil in Fontane 22, **Koimpex** in Kennedy 20, Oma in Porcia 18, Cassola 16, Tarcento 14, Cus Udine 10. PRIHODNJE KOLO (6.5.95): Koimpex - Kennedy, Fontane - Cassola, Heraclia - Tarcento, Gemona - Vivil, Oma - Porcia, Godigese - Bor Mercantile, Cus Ud - Dolo.

Moška B1 liga

IZID 23. KOLA: Silvolley Padova - VBU Videm 3:1 (15:7, 14:16, 15:8, 15:12). VRSTNI RED: Crema in Padova 30, Rovigo 24, Mantova in Bergamo 22, Eurock 20, Bassano in VBU Videm 18, Ferrara 16, m Alessandria 14, Pavic 10, Mondovi 6.

Ženska B1 liga

IZIDA 23. KOLA: Camst Videm - Reggio Emilia 3:1 (15:7, 15:4, 8:15, 15:12), Soliera - Latisana 3:1. VRSTNI RED: Latisana 42, Jesi in Forlì 34, Soima in Soliera 32, Camst Videm 26, Firenze 24, Feltre in Prato 22, Trento 18, Trevi Perugia 16, Noventa VI 10, Loreto 6, Reggio Emilia 4.

Ženska B2 liga

IZIDA 23. KOLA: Vignola - Sangiorgina 3:2 (15:10, 11:15, 15:9, 10:15, 15:11), Alloys Trzic - Sarneola 0:3. VRSTNI RED: Ferrara 40, Mantova 38, Vignola 36, Sarneola 32, Pieve di Sacco 30, Sangiorgina in Corlo 2, Povo in Battisti 20, Albatros TV 14, Rovereto in Mogliano 10, Alloys Trzic in Sommacampagna 8.

MOŠKA B2 LIGA / ZA IMSO KMEČKO BANKO

Sobotna tekma bo odločilna

I. Plesničar: »Če premagamo Isolo, smo 99-odstotno rešeni«

Zdaj je vse jasno. O obstanku Imse Kmečke banke v moški B2 ligi bo odločalo prihodnje kolo, v katerem se bodo goriski odbojkarji v Standrežu pomerili z neposrednim tekmečem Isolo Mekar. Veronska sesterka je v soboto po petih setih premagala Asolo iz Mantove in tako parirala uspehu valovcev proti Spemu iz Faenze.

»Če bomo v soboto premagali Isolo, bomo 99-odstotno rešeni«, pravi sportni vodja OK Val Ivan Plesničar, ki ga zmaga Isole pravzaprav ni presenetila. Letošnja sezona je za goriskega drugoligasa tako polna negativnih epizod, da si v goriskem taboru nihče ne dela utvar, da je mogoče računati na kakršnokoli srečno okoliščino. Treba je pač računati izključno na lastne sile, tako kot v soboto proti Faenzi.

»Zdi se mi, da ima precej zaslug za zmago naš trener. Stera se je v soboto odločil za nekaj res tveganih potez, ki pa so obrodile dobre sadove. Tako je v četrtem setu zamenjal Stabileja s Floreninom, Igor pa ga je poplaval z izredno dobro igro v sprejemu servisa. Zelo posrečena je bila tudi zamenjava Princija s Korsicem. Fabjana

so sicer v četrtem setu nasprotnikovi centri večkrat blokirali, je bil pa odločilen v tie breaku. Seveda pa ne smemo pozabiti na brežhiben nastop Ferija,« sobotni nastop ocenjuje Plesničar. Zelo pozitivno je tudi dejstvo, da so gledalci tokrat v velikem številu prisli bodrit fante, se posebej glasen in dobrodošel pa je bil doprinos odbojkarjev Soče, ki so - kot ponavadi - po hitrem postopku zmleli svojega nasprotnika in se pravočasno preselili iz sovođenske v standresko telovadnico. Pri OK Val pričakujejo, da bodo navijaci v soboto proti Isoli ustvarili še bolj vroče ozračje in tako tudi sami prispevali svoj delež k obstanku mostva v ligi.

Tako do konca sezone

Imsa Kmečka banka	Isola
ISOLA MEKAR Volley Mestre PORTO	Imsa KB FAENZA Lugo

Z velikimi, maslnimi crkami tekme doma. Količnik v nizih: Imsa Kmečka banka 37:52, Isola 36:54.

ŽENSKA C1 LIGA / 23. KOLO

Odličen nastop borovk v Villi Vicentini, položaj slogašic se slabša

V Čenti so doživele nepričakovan poraz

Vivil - Bor Mercantile 0:3 (11:15, 3:15, 10:15)

BOR: Gregori 10+7, Benovol 7+5, Flego 3+5, Vodopivec, Gruden 1+0, Pittacco 7+10, Azman, Cok 7+4, Faimann 0+1, Zadnik.

Servis (točke/napake): Vivil 8/9, Bor 9/10, Napake: Vivil 10, Bor 6.

Borvke so v Villi Vicentini igrale nad vsakim pričakovanjem. Bil je to verjetno njihov najboljši nastop v gosteh, premagali pa so ekipo, ki je bila v tem povratnem delu sezone med najbolj uspešnimi. Zmaga plavil ni bila nikoli pod vprašajem. Dobro so v bistvu igrale v vseh elementih. Sprejem servisa je bil skoraj brežhiben, tako da so plave lahko napadale razno, liko in učinkovito ter izigravale visok, a počasen blok Vivila. Pittaccova je na centru z uspešnim zaključevanjem hitrih kombinacij usmerjala nase pozornost nasprotnic, s tem pa olajšala delo kril. Posebno učinkovito je napadala tudi kapetanka Gregorijeva, ki je zelo dobro igrala tudi v polju. Bor je bil precej boljši od Vivila tudi na servisu, tako da so imele gostiteljice kar precej težav, da so organizirale svoj napad.

Se najbolj izenačen je bil uvodni set. Pri rezultatu 5:4 za Vivil pa so plave dosegel pet zaporednih točk in prednost ohranile do konca seta. Drugi set je bil enosmeren, Bor je hitro visoko povedel. Vivilov trener je naredil več menja, a pokazalo se je, da rezerven igralka niso na visini standardnih, tako da je bila premoc plavil še bolj očitna. Borovke so v glavnem stalno vodile tudi v tretjem setu, v katerem so s sproščeno,

a hkrati tudi borbeno igro zatrl vsak poskus Vivila, da bi jih ujel.

Borovke so po tej zmagi na 3. mestu dohitele Gemono, po številu osvojenih točk pa so že izenačile lanski izkupicek, kar je za letos še bolj pomlajeno sesterko vsekakor zelo pozitiven rezultat.

Tarcento - Koimpex 3:1 (15:12, 15:5, 8:15, 15:7)

KOIMPEX: Brumat, Ciocchi 3+0, Fabrizi 8+8, Gregori 3+9, Pertot 8+5, Pittioni 0+0, Sosic 2+0, Skerk 1+9, Vidali 10+4.

Servis (točke/napake): Koimpex 7/9; za Tarcento 11/10.

Igralke Koimpexa so v soboto na gostovanju proti predzadnjemu Tarcentu napravile eno izmed možnosti, da bi se dokončno spravile na varno in se izognile iz kola v kolo srditejšim bojem za izboljšanje končnega stanja na lestvici. Tako se dogaja, da se tudi ekipe, ki so se že matematično poslovile od C-1 lige krčevito borijo za vsako točko, saj jim cedalje glasnejše govorice o možnih repe-sažah vlivajo dodatnih moči in motivacij za ta zaključni del prvenstva. V tej luči lahko tudi ocenjujemo presenečenje kola, ko je zadnjevršeni Cus premagal Gemono, ki je bila v ozkem krogu favoritov za napredovanje. V isti luči pa gre tudi ocenjevati briljanten nastop Tarcenta proti nasi ekipi in njegovo nekoliko nepričakovano zmago. Resnici na ljubo velja poudariti, da slogasice resda niso zaigrale superlativno, pa vendar tudi ne slabo, tako pač kot jim dopusca trenutna forma. Odbojkarice Tarcenta so prva dva niza odigrale

brezhibno, brez napak z odlično obrambo in izredno točnostjo in jakostjo na servisu. Koimpexove igralko so se sicer dobro upirale, kar velja predvsem za prvi niz, v katerem so učinkovito zaigrale na mreži, v ključnih trenutkih pa zagresile tistih nekaj osnovnih napak, ki so Tarcentu dale dodatnega elana, da je prvi prišel do 15. točke. Z veliko vrnemo so se naše igralko vrgle v boj v tretjem nizu in ga z urejeno in učinkovito igro osvojile. Prav tako odločno so začele tudi četrti set, kjer so takoj povedle s 5:1, niso pa znale velike psihološke prednosti obdržati v nadaljevanju seta. Dopustile so, da je Tarcento ponovno uredil svoje vrste in zopet uveljavil svojo igro, ki je naše igralko zmedla in točki sta ostali doma. (Inka)

MLADINCI / MEDDEŽELNA FAZA

Sisley po pričakovanju premočan za Espego

Sisley Treviso - Espago 3:0 (15:0, 15:9, 15:11)

ESPEGO: S. Cernic 3+3, Devetak 1+1, Pintar 0+2, Graunar 3+10, Soban 3+3, M. Cernic 1+4, Makuc 0+0, Plesničar 0+0.

Na meddeželni fazi za mladince v Roveretu so mladinci Espaga v prvem srečanju po pričakovanju izgubili s favorizirano ekipo prvoligasa Sisleya, ki je bil za gorisko združeno ekipo res premočan nasprotnik.

Pravzaprav je bilo pravo odbojko videti le v drugem in tretjem setu, ko so se Goricani otreli strahu pred mnogo visjimi nasprotniki, ki so jih prestrašili že na ogrevanju. Tako so po izgubljenem setu na ničli zaigrali, tako kot znajo in tudi pokazali nekaj res lepих akcij. Najbolj izenačen je bil tretji set, v katerem je Espago takoj povedel z 2:0, nato z 8:5 in 10:7. Nato so igralci iz Trevisa spet pritiskali na plin in dobili tudi ta set.

Danes čaka espegovce ob 11. uri najprej srečanje z Argentariom iz Trenta, popoldne ob 15. uri pa se bodo pomerili se z Bolzanom.

Ostali izid: Argentario - Bolzano 3:0 (15:13, 15:11, 15:7)

MOŠKA C1 LIGA / V CLESU

Podcenjevanje bi skoraj lahko bilo usodno

Koimpex po prvih 2 setih popustil v tie breaku pa so bili spet boljši

Motoagricole Trento - Koimpex 2:3 (9:15, 8:15, 15:7, 16:14, 11:15)

KOIMPEX: Božić 3+10, Cisolla 9+8, Cač 1+0, A. Kralj 8+10, D. Kralj 1+2, Riolino 2+1, Rovere 9+11, Sgubin 0+0, Terpin 14+11.

Servis(točke/napake): Koimpex 3/11; Motoagricole 10/16.

Igralci Koimpexa so v soboto na lastni koži občutili, kako nevarno je lahko podcenjevanje nasprotnika. Nasi fantje so tokrat odsli na letošnje najdaljše gostovanje v Cles pri Trentu. Domaci Paoli Motoagricole pa je že izpadel iz lige. Kljub temu so se njegovi igralci borili, kot da bi imeli pred sabo še celo prvenstvo in so se na vse kripile trudili, da bi domačemu občinstvu pripravili presenečenje. Slogasi so dobro začeli. Kljub naporni, več kot sesturni

voznji, so takoj uveljavili svojo premoč. Dobra napadalna igra in zlasti učinkovit blok sta spravila na kolena domaco ekipo in stanje v setih je kaj kmalu bilo 2:0 za Koimpex.

Tedaj pa je na igrišču prislo do preobrata. Nasi fantje so bili prepričani, da imajo zmago že v žepu, domačini pa so zaigrali kot prerorejeni in nadigrali naso ekipo. Tudi v četrtem setu je bil Koimpex do desete točke v podrejenem položaju, nakar so fantje reagirali in povedli s 13:10, vendar tudi ta prednost ni bila dovolj in Paoli Motoagricole je stanje v setih izneacil.

Odločilni set je Koimpex sicer zmagal z minimalno razliko, vendar ni bila njegova zmaga nikoli v dvomu, saj je takoj na začetku povedel in prednost potem upravljal skozi ves set. Nekaj nepazljivosti in netočnosti v končnici je sicer omogočilo domačinom, da so razliko v točkah omilili, do preobrata pa ni moglo priti.

S to zmago je Koimpex se utrdil svoje odlično mesto pod vrhom lestvice in ob ugodnem razpletu v preostalih treh kolih bi se lahko uvrstil na četrto ali celo tretje mesto na lestvici, kar bi bil za novinca v ligi vsekakor izreden uspeh. (Inka)

Pokrajinske lige

1. ženska divizija: Sloga - Kontovel 3:0, Pallavolo TS - Breg 3:0.
1. moška divizija: Körting - Volley 80 3:1, Intrepida - Olympia 3:2.
2. ženska divizija: Sloga A - Sokol 3:1.

ŽENSKA C2 LIGA / PO ZMAGI PROTI TORRIANI IN PORAZU FARRE

Sokolovke tudi matematično na varnem

Kmečka banka v Codroipu ni zadovoljila - Brežanke se niso mogle upirati Martignaccu

Ristorante del Doge - Kmečka banka 3:0 (15:9, 15:11, 15:3)

KMEČKA BANKA: Blasizza 0+0, Brisco 6+8, Miklus 0+0, Monica Tomasini 0+8, Michela Tomasini 2+1, Pellegrin 5+5, Braini 0+0, Cernic 2+0, Zavaddal 1+2.

Servis (točke/napake) 2/6.

Ce bi igralko Kmečke banke zaigrale kot na nekaterih prejšnjih nastopih bi se lahko iz Codroipa vrnile nedvomno z boljšim rezultatom. Poraz 3:0 je mogoče zanje malce prehuda kazen, toda naredile so premalo, da bi si zaslužile zmago. Razlogov za poraz je več. Mlada podajajica Blasizza je naletela na precej crn dan. Čeprav sprejem servisa nikakor ni bil slab, je bil napad Goricank preveč predvidljiv in premalo prodoren, tako da je že tako odlična nasprotnikova obramba pršla tokrat še bolj do izraza. Goricanke so pod svojimi sposobnostmi zaigrale tudi v bloku. Če k temu dodamo še to, da je bil servis presibek, je slika popolna. Kljub vsem tem tezavam se je Kmečka banka v prvih dveh setih solidno upirala nasprotnicam, posebno velja to se za drugi set, ki je bil dokaj ize-

načen in razburljiv. Res pozitivno oceno za sobotni nastop si vsekakor zaslužil le Masa Braini.

Sokol Indules - Torriana 3:1 (15:11, 11:15, 15:4, 15:9)

SOKOL: T. Masten 5+8, Maruccelli 8+4, L. Masten 8+5, Cossutta 3+4, Kosmina 4+4, Lupinc 2+1, Semec, Ban, Visentin, Svara.

Servis (točke/napake): Sokol Indules 5/5.

Sokol Indules je dosegel razmeroma zanesljivo zmago nad Torriano. Sobotno srečanje se je sicer za Sokol začelo slabo, saj so gostje iz Gradišca povedle kar s 7:0. V tem obdobju so domačinke veliko gresile v napadu, nato pa so končno začele dobro servirati, predvsem pa je bil učinkovit blok. Tako so Jurmanove varovanke uspele izenačiti na 7:7, Torriana je sicer se povedla z 9:7 in 10:9, nato pa so sokolovke prevzele pobudo in zanesljivo dobile set. V drugem setu so Nabrežinke nadaljevale z dobro igro in povedle z 9:4 in 11:8, ko so nena doma popustile in Torriani dovolile, da jih dohiti in nato pusti na enajstici. Ko so vsi pričakovali, da se bo srečanje spet odprlo, pa so sokolovke

v nadaljevanju zaigrale zelo dobro in brez problemov dobile tretji set, v četrtem pa so visoko povedle in samo proti koncu nekoliko popustile, vendar je bilo srečanje že odločeno. Za dobro igro tokrat zasluži pohvalo podajajica Lara Lupinc, ki je iz tekem v tekmo bolje uigrana s svojimi napadalkami.

Martignacco - Breg 3:0 (15:4, 15:9, 15:5)

BREG: Bandi 2+4, Canciani 4+2, Kocjancić 0+4, S. Slavec 1+0, Zeriali 4+5, K. Slavec 2+7.

Servis (točke/napake): Martignacco 9/8, Breg 6/1.

Iz Martignacca se Brežanke vračajo s pričakovanim porazom. Na pot je odšlo samo šest igralk, ki so se sicer borile, toda kaj več v tipični prvenstveni tekni ob koncu prvenstva, ko je za obe ekipe že vse odločeno, niso mogle storiti.

V prvem in tretjem setu je bila premoč Martignacca očitna, v drugem pa smo bila priča vsaj v začetku izredno izenačenemu boju. Brežanke so zdržale do 9:9, nato pa je Martignacco dosegel odločilni break in dobil tudi ta set.

ŽENSKA D LIGA / OLYMPIA ČERIMPEX PRAZNOVALA VELIK USPEH

V dveh sezonah iz 1. divizije do najvišje deželne lige

Skrivnost uspeha? »Imamo se rade«, pravi kapetanka H. Corsi

MOŠKA C2 LIGA / ZA OLYMPIO

Pot do obstanka bo še zelo strma

Borovci nudili Vivilu močan odpor

Olympia CDR - Maniago 1:3 (10:15, 8:15, 15:8, 9:15)

OLYMPIA CDR: J. Terpin 5+12, Sfiligoj 5+7, Dorni 7+8, Graunar 6+10, Ferfolja 4+6, Batištic 1+0, Maraz 1+1, Komjanc, A. Terpin 4+4, Vogric.

Pot Olympie do obstanka bo se dolga in strma. Goricanom se je v tekmi z Maniagom izmuznila iz rok zmaga, na katero so po zadnjih dveh spodbudnih nastopih trdno računali. Mogoče jih je izdal pretirani optimizem, mogoče je kriva živčnost.

Kakorkoli že, Olympia je tokrat (kot že prevečkrat letos) spet zai-grala pod svojimi sposobnostmi. Premalo je bilo odločnosti in tudi koncentracija ni bila na visku. Maniago je vse to spretno izkoristil in vknjizil zmago, s katero si je praktično dokončno zagotovil obstanek v ligi, čeprav ne moremo reči, da je kdove kako blestel.

Srečanje je bilo na trenutke izenačeno, toda Olympia ni igrala prepričljivo niti tedaj, ko je bila v vodstvu. V prvem setu je Maniago takoj povedel z 10:11. Gostitelji so nato zmanjšali zaostanek na 11:10, vendar je bil konec spet v rokah gostov. V drugem setu je bil odpor Olympie slab, k sreči pa so Goricani v tretjem setu reagirali in set tudi razmeroma gladko osvojili. Upanja, da bi lahko prislo do preobrata so se razblinila v 4. setu pri vodstvu Olympie z 8:3. Takrat se je slovenska sesterka zmedla, prevladala je živčnost in gostje so dosegli delni izid 13:1, ki jasno kaže, kakšno je bilo tedaj razmerje moči na igrišču. Olympia je tako na lestvici dohitel Corno, približala pa se ji je tudi Natisonia, medtem ko je Torriana z zmago proti Prati nekoliko zadihala. Olympia bo v prihodnjem kolu igrala v Buii proti ekipi, ki si je prav v minulem kolu z nepricakovanim porazom doma proti Prevenireju praktično zapravela vse možnosti za napredovanje.

Bor Fortrade - Latterie Friulane 2:3 (11:15, 6:15, 15:9, 15:11, 13:15)

BOR: Taberni 8+11, Coloni 0+1, Gombac 5+8, Del Turco 2+2, Koren, Marega 6+11, Paulica, Furlanič, Bresich 10+13, Cella 12+16, Da-

nili 6+8.

Borovci so bili proti Vivilu resnično na pragu velikega preobrata. Gostje so prišli v Trst z jasnimi cilji: zmagati za vsako ceno in odbiti napad Buie, ki je v zadnjih kolih nevarno ogrozila njihovo končno drugo mesto. Računica se je Furlanom izšla, vendar so jim borovci resnično pognali strah v kosti in pred njimi klonili sele po dveh dobrih urah-igre.

Prva dva seta je osvojil Vivil. Plavi so mu v prvem setu nudili dober odpor (10:10), v drugem pa je bila premoč gostov bolj očitna. V tretjem setu, ko je za Bor stopil na igrišče tudi trener Cella, so bili plavi vedno v vodstvu (10:4, 11:5), vrhunec pa je tekma dosegla v četrtem setu. Vivil je mislil, da je bil poraz v tretjem setu le epizoda, ni pa računal z izrednim odporom borovcev v bloku in obrambi. Goste je zajela živčnost in plavi so izsilili tie break.

Zadnji set je bil na začetku izenačen, nato pa je Vivil tudi zaradi napak plavih v napadu visoko povedel s 13:8. Borovci so enkratno reagirali in dosegli pet zaporednih točk ter stanje izenačili, na koncu pa so izkušeni gostje le dosegli se zadnji dve točki.

Veselje, veselje, veselje!

Odbojkarice goriske Olympie so v soboto v Trstu tri kola pred koncem prvenstva matematično dosegle napredovanje v C2 ligo. Velik uspeh Goricank ze precej casa ni bil sporen. Čeprav je bilo torej srečanje z zadnjeuvrščeno Omo pravzaprav le gola formalnost, je bilo veselje po tekmi, kajpak, na visku. Olympia je v letošnjem prvenstvu D lige nastopila kot novinec, zato je zadoščenje ob velikem podvigu se toliko večje, boljših poznavalcev odbojarske stvarnosti pri nas pa ta rezultat vendarle ni povsem presenetil, čeprav predstavlja dvojno napredovanje seveda pravo redkost, na katero so lahko pri Olympii upravičeno ponosni. Dejstvo je namreč, da je Olympia že dve leti nepremagana in je že lani v 1. diviziji pokazala za dva razreda boljso igro od vseh svojih nasprotnic. Pravzaprav bi se bil moral sedanj, nadarjeni rod igralke goriskega društva že davno pred letošnjo sezono pojaviti na prizorišču deželne odbojke. Napredovanje v D ligo se mu je namreč v sezonah 1990/1991 in 1991/1992 za las izmuznilo po nesreči. Jedro sesterke, ki ga je formalno Zoran Jerončić, zdaj pa ga že tretje leto večje vodi Miranda Kristancić, je torej počasi dozorovalo, zdaj pa je obrodilo sočen sad.

»Nas cilj je bil na začetku le obstanek v ligi. Nasprotnikov nismo poznali, stanje v ekipi pa pred pričetkom sezone ni bilo rožnato. Igralk je bilo premalo, Zottijeva in Princijeva sta se nam namreč pridružili le v zadnjem hipu. Kritično je bilo tudi v 4. kolu. Pred tekmo s Fiumicellom so

nekaterke igralke iz različnih razlogov zapustile ekipo. Izgubljali smo z 2:0, oni pa so imeli tudi zaključno zogo, a smo vseeno zmagali. Ne vem, kako bi bilo, če bi takrat izgubile. Nasa pot vsekakor tudi potem ni bila lahka, kajti razmerje moči je bilo med prvimi šestimi ekipami na lestvici precej izenačeno.« o prvenstvu meni Miranda Kristancić.

V Olympii je precej fizično in tehnično nadarjenih, pa tudi že dokaj izkušenih igralke, vendar je prava moč v kolektivu ali - kot pravi ambiciozna kapetanka Hadrijana Corsi, ki napoveduje prodor do C1 lige - ekipa zmaguje, ker »se imamo rade«.

O bodočnosti sedaj raje se ne razmišlja, najprej bi zeleli končati prvenstvo nepremagani. Za C2 ligo bodo prav gotovo potrebne okrepitve (kakšen tolkac, manjka pa tudi se en podajac), nekatere igralke pa so že dobile ponudbe od klubov iz višjih lig. Velika ovira je tudi služba nekaterih igralke, ki delajo do večernih urah. Tudi trenerka Kristancićeva pravi, da se ne ve, ali bo se naprej trenirala pri Olympii (njen pomočnik Sasa Hlede je preprican, da bo). Skratka, treba bo še marsikaj urediti. A zdaj je čas za praznovanje. (ak)

Vagaia - Olympia Cerimpex 0:3 (9:15, 6:15, 3:15)

OLYMPIA CERIMPEX: Sosol 2+3, Zotti 10+6, Bulfoni 1+1, Braini 0+2, H. Corsi 9+2, K. Corsi 3+3, Princi 4+1, Cernic 1+1.

Servis (točke/napake): 3/9. Blok 2+3. Napake: Olympia 5, Oma 14.

DEŽELNI FINALE DEČKOV IN DEKLIC

Val dobil moški derbi, neroden poraz domovk

V Trstu so valovci gladko premagali Koimpex - Dom Imsa je proti Pallavolo TS v 4. setu vodil s 14:7

Dečki

TRST - V telovadnici sole Suvich se včeraj in danes odvija deželni finale v kategoriji dečkov, na katerem nastopajo pokrajinski prvaki te kategorije in sicer Koimpex (Trst), Val (Gorica), Futura Cordenons (Pordenon) in VBU (Videm). Ekipa se bodo pomerile vsaka proti vsaki, zmagovalac pa bo našo deželo zastopal na meddeželnem finalu. Za obe nasi ekipi pomeni že nastop na tem finalu velik uspeh. To velja še zlasti za Koimpex, ki je daleč najmlajša ekipa turnirja, saj sta le dva igralca letnika '79, ostali pa so letniki '80 in celo '81. Tudi telesno zato zaostajajo za vsemi ostalimi.

Tudi goriski Val nastopa v neobicajnem sestavu, saj stirje igralci (Magnà, Lukeš, Mucci in Robert Lutman) nastopajo v D ligi, eden je nogometas, dva se sploh ne ukvarjata s športom, Figelj pa je še pravi začetnik. Povsem drugačna sta cordenonska Futura in videmski VBU. Futura, ki je glavni favorit za osvojitve naslova, ima v svojih vrstah dober del deželne reprezentance dečkov, videmski VBU pa že dolga leta slovi kot kovačnica dobrih odbojkarjev.

V uvodni tekmi sta se včeraj srečala Val in Koimpex. Goriska ekipa je takoj na začetku uveljavila svojo telesno premoč in brez težav osvojila prvi set, v katerem so bili koimpexo-

vi dečki zaradi velike treme dobesedno paralizirani. Precej izenačen je bil drugi set, v katerem sta si bili ekipi do devete točke povsem izenačeni. V nadaljevanju pa je spet prisla na dan vsestransko boljša pripravljenost Vala.

V drugem srečanju je Futura gladko premagala VBU in tako se potrdila vlogo favorita. Ob vsem tem pa ne moremo mimo negativne note, ki zadeva organizacijo. Prireditelja, odbojarske zveze FIPAV, enostavno v telovadnici Suvich ni. Naravnost nedopustno se nam zdi, da je moral na primer Val dalj casa čakati pred telovadnico, ker ni bilo nikogar, ki bi mu je odprl.

Izida: Val - Koimpex 3:0 (15:3, 15:9, 15:2), Futura - VBU 3:0

VAL: Manià 9+4, Lukeš 9+16, R. Lutman 7+3, Florenin 3+5, Mucci 2+1, G. Lutman 2+2, D. Lutman, Figelj.

KOIMPEX: Bogatec 0+0, Corbatti 0+0, Drasic 1+1, Gregori 0+0, Milic 0+4, Peterlin 2+0, Ritossa 2+6, Stopar 0+0, Viezzoli 0+1.

Današnji spored: 9.30 Koimpex - VBU Videm, sledi Val - Futura, 16.00 VBU - Val, sledi Koimpex - Futura. (Inka)

Deklice

REANA DEL ROJALE - Prvi dan deželne finala prvenstva deklíč je potrdil absolutno premoč videmskega prvaka, ekipe Volley 200 iz Bagnarie Arse, Dom Imsa pa je proti

tržaskemu Pallavolu dozivel neroden in nepotreben poraz, po katerem so se možnosti po uvrstitvi na drugo mesto pred današnjim nadaljevanjem precej zmanjšale. Proti Tržacankam so goriske prvakinje gladko osvojile uvodni niz, potem pa se jim je resnično zataknilo in so slabsemu, a borbene mu nasprotniku pustile prosto pot do zmage. Goricank res ni bilo prepoznati. Kljub slabi igri so v tretjem setu povedle s 7:1, vendar so si to prednost napravile. Se bolj »tragično« je bilo v četrtem nizu, v katerem je Dom Imsa vodil kar s 14:7. Reš škoda!

Kot rečeno je Volley 2000 upravitel vlogo favorita, saj je povsem zmlel pordenonskega prvaka. Vec posameznic videmske sesterke ze stalno igra v C2 ligi z ekipo B-meters, ki je ze dosegla napredovanje v C1 ligo, osvojitve deželne naslova pa sodi med letošnje cilje tega društva.

Izida: Dom Imsa - Pallavolo Trieste 1:3 (15:5, 11:15, 12:15, 15:17), Volley 2000 - Fontanafredda 3:0 (15:5, 15:6, 15:0)

DOM IMSA: Tomsic, Lando-Musina, Kovic, Humar, Mozetic, Ursic, Kocijancic, Zucarin, Tosoratti, Pavo.

Današnji spored: 9.30 Volley 2000 - Dom Imsa, sledi Pallavolo Trieste - Fontanafredda, 16.00 Dom Imsa - Fontanafredda, sledi Volley 2000 - Pallavolo Trieste.

izidi in lestvice

Moška C2 liga

IZIDI 23. KOLA: Buia - Prevenire 0:3 (13:15, 8:15, 14:16), Torriana - Prata 3:1 (11:15, 15:1, 15:11, 15:8), Soca Sobema - Faedis 3:0 (15:6, 15:5, 15:6), Olympia Cdr - Maniago 1:3 (10:15, 8:15, 15:9, 9:15), Bor Fortrade - Vivil 2:3 (11:15, 5:15, 15:9, 15:11, 13:15), Mossa - Natisonia 0:3 (12:15, 13:15, 4:15), San Vito - Corno 0:3 (8:15, 9:15, 3:15).

VRSTNI RED: **Soca Sobema** 44, Latterie Friulane Vivil 36, Black Diamond Buia 32, Prevenire, Prata in Itely Fojda 26, **Bor Fortrade** 24, Volley ball Maniago 22, Lelyland Torriana 20, Corno in **Olympia CDR** 18, Pav Natisonia 16, MOssa 14, San Vito 0. PRIHODNJE KOLO (6.5.95): Vivil - Corno, Prevenire - Soca Sobema, Faedis - Bor Fortrade, Natisonia - Torriana, Buia - Olympia Cdr, Maniago - Prata, Mossa - San Vito.

Ženska C2 liga

IZIDI 23. KOLA: Asfjr - Farra 3:1 (7:15, 15:8, 15:8, 17:15), Fiume Veneto - Cordenons 1:3 (15:6, 8:15, 7:15, 6:15), Martignacco - Breg 3:0 (15:4, 15:9, 15:5), Codroipo - Kmečka banka 3:0 (15:9, 15:11, 15:3), Sokol Indules - Torriana 3:1 (15:11, 11:15, 15:4, 15:9), Rivignano - B-meters 0:3 (12:15, 4:15, 12:15), Termogas - Caffè Rufo 0:3 (3:15, 6:15, 8:15).

VRSTNI RED: Cordenons 46, B-meters 38, Caffè Rufo 28, Fiume Veneto, **Sokol Indules** in Torriana 26, Ristorante del Doge in Asfjr 24, Lib. Martignacco in Rivignano 22, Fara 20, **Kmečka banka** 12, Termogas in **Breg** 4.

PRIHODNJE KOLO (6.5.95): Torriana - Monfalcone, Farra - Martignacco, Breg - Sokol Indules, B-meters - Fiume Veneto, Asfjr - Codroipo, Kmečka banka - Cordenons, Rivignano - Termogas.

Moška D liga

IZIDI 23. KOLA: Rojalese - Sant'Andrea 3:0 (15:12, 15:13, 15:7), Rozzol - Altura 2:3 (9:15, 15:13, 12:15, 15:12, 11:15), Cordenons - San Sergio 0:3 (12:15, 11:15, 13:15), Porcia - VBU Videm 3:1 (15:6, 15:6, 14:16, 15:6), Tranciat - Grado 3:1 (15:11, 16:14, 9:15, 15:9), Espago - San Giorgio 3:2 (12:15, 15:13, 6:15, 15:3, 15:6), prost Fincantieri.

VRSTNI RED: Porcia 38, VBU Videm 36, Reana del Rojale 32, Grado 30, Rozzol in Club Altura 28, Pav Udine in **Espego** 20, San Giorgio 16, San Sergio in Sant'Andrea 10, Cordenons 8, Fincantieri 0. PRIHODNJE KOLO (6.5.95): Grado - Fincantieri, Sant'Andrea - Cordenons, Cgss - Tranciat, San Giorgio - Rozzol, Reana - Porcia, VBU - Altura, prost Espago

Ženska D liga

IZIDI 23. KOLA: Vagaia - Olympia Cerimpex 0:3 (9:15, 6:15, 3:15), Sgt - Libertas Go 3:0 (15:8, 15:4, 15:12), Azzurra - San Vito 3:0 (15:3, 15:10, 15:8), Fiumicello - Paluzza 1:3 (7:15, 15:9, 8:15, 1:15), Natisonia - Sacile 3:0 (15:6, 15:10, 15:12), Povoletto - Spilimbergo 0:3 (9:15, 9:15, 7:15), Pasiano - Qualso 3:2 (16:14, 12:15, 5:15, 15:9, 15:13).

VRSTNI RED: **Olympia Cerimpex** 46, Paluzza 40, Pav Natisonia 38, Sacile 36, Fiumicello 30, Azzurra 26, Sgt, Qualso in Pasiano 18, Spilimbergo 16, Povoletto 14, San Vito in Libertas Gorizia 10, Vagaia 0.

PRIHODNJE KOLO (6.5.95): Sacile - Qualso, Olympia Cerimpex - Azzurra, San Vito - Natisonia, Spilimbergo - Sgt, Vagaia - Fiumicello, Paluzza - Libertas Go, Povoletto - Pasiano.

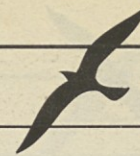
Kontovelke pokrajinske prvakinje!

Igralke Kontovela so pokrajinske prvakinje v kategoriji narasčajnice.

Sklepna faza je bila včeraj v Dolini, na njej pa so se za naslov poleg Kontovelnk potegovala se borovke, brežanke in igralke Ome. Kontovelke so vse tri tekme zmagale s 3:0. O poteku finalne faze bomo se poročali.

Izidi: Oma - Breg 3:0, Kontovel - Bor Friulexport 3:0, Bor Friulexport - Breg 2:1, Kontovel - Oma 3:0, Bor Friulexport - Oma 3:0, Kontovel - Breg 3:0

Končni vrstni red: Kontovel 9, Bor Friulexport 5, Oma 3, Breg 1.

izidi in lestvice

Elitna liga

IZIDI: Pro Fagagna - Centro Mobile 0:0, Ronchi - Cormonese 0:6, Gemonese - Gradese 4:1, Manzanese - Palmanova 0:0, Porcia - Itala San Marco 1:1, Fontanafredda - San Sergio 1:2, San Daniele - Sacilese 0:0, Aquileia - Tamai 0:0
VRSTNI RED: Palmanova 38, Centro Mobile 37, Cormonese 33, Gradese, Sacilese in San Sergio 31, Aquileia in Ronchi 28, Itala San Marco, Manzanese in San Daniele 26, Gemonese in Tamai 25, Pro Fagagna 24, Porcia 21, Fontanafredda 18.
PRIHODNJE KOLO (7.5.95 ob 16.00): Manzanese - Centro Mobile, San Daniele - Cormonese, Pro Fagagna - Gradese, Aquileia - Palmanova, Gemonese - Itala San Marco, Fontanafredda - Porcia, Ronchi - San Sergio, Tamai - Sacilese.

Promocijska liga

IZIDI 28. KOLA: San Canzian - Lucinico 3:1, Maranese - Manzano 1:0, Sangiorgina - Ponziana 1:0, Cervignano - Fiumicello 0:1, Staranzano - Ruda 1:1, **Juventina** - San Giovanni 3:1, Aiello - San Luigi 5:1, Torviscosa - Trivignano 0:4.
VRSTNI RED: Trivignano 40, Torviscosa 38, Sangiorgina 37, Aiello 34, **Juventina** 33, Staranzano 32, Ponziana 31, Fiumicello in San Luigi 27, San Canzian 26, Manzano in Maranese 25, Ruda 24, Cervignano 17, Lucinico in San Giovanni 16.
PRIHODNJE KOLO (7.5.95 ob 16.00): **Juventina** - Aiello, Staranzano - Lucinico, Torviscosa - Manzano, Maranese - Fiumicello, Ponziana - Ruda, San Canzian - San Giovanni, Cervignano - San Luigi, Sangiorgina - Trivignano.

1. Amaterska liga

Skupina B

IZIDI 28. KOLA: Capriva - Gonars 3:2, Futura - Fortitudo 3:0, Portuale - Isonzo 0:0, Palazzolo - Opicina 0:0, Zaulle - Romans 2:1, Mossa - **Sovodnje** 3:0, Edile - Union 3:0, Latisana - Villanova 3:0.
VRSTNI RED: **Sovodnje** 41, Capriva in Mossa 39, Zaulle 38, Futura 35, Edile 33, Gonars 31, Fortitudo 29, Union 24, Isonzo 23, Villanova 22, Latisana 21, Opicina 20, Palazzolo 19, Portuale in Pro Romans 17.
PRIHODNJE KOLO (7.5.95 ob 16.00): Rabuiese - Gonars, Portuale - Fortitudo, Capriva - Opicina, Latisana - Palazzolo, Futura - Pro Romans, Edile - **Sovodnje**, Isonzo - Union, Mossa - Villanova.

Skupina C

IZIDI 28. KOLA: Buiese - Bearzi 1:1, Donatello - Colugna 0:4, Basaldella - Tavagnacco 1:0, Rivignano - **Primorje** 1:0, Aurora - Reanese 0:0, Muggesana - **Vesna** 0:3, Flambro - **Zarja** 1:2, Torreanese - Mereto 2:2.
VRSTNI RED: Rivignano 43, Colugna 42, **Zarja** 37, **Vesna** 35, Basaldella 32, Muggesana in Bearzi 29, Reanese 28, Torreanese 27, **Primorje** 26, Tavagnacco 24, Aurora in Buiese 22, Mereto 21, Flambro 20, Donatello 11.
PRIHODNJE KOLO (7.5.95 ob 16.00): Donatello - Bearzi, **Primorje** - Colugna, Muggesana - Tavagnacco, Basaldella - Mereto Don Bosco, Rivignano - Reanese, Flambro - Torreanese, Aurora - **Vesna**, Buiese - **Zarja**.

2. Amaterska liga

Skupina E

IZIDI 28. KOLA: **Primorec** - Audax 1:0, Moraro - Costalunga 0:0, Poggio - Domio 5:1, Fogliano - Mariano 0:5, Isonzo - **Kras** 2:1, Fincantieri - Pro Farra 2:1, Villesse - San Lorenzo 0:1, Piedimonte - **Gaja** 1:3.
VRSTNI RED: Costalunga 40, Fincantieri 38, Mariano, Poggio in San Lorenzo 33, Isonzo in Moraro 30, Audax 29, Domio 27, Villesse in Piedimonte 26, **Primorec** in Pro Farra 24, **Kras** 21, **Gaja** 19, Fogliano 13.
PRIHODNJE KOLO (7.5.95 ob 16.00): San Lorenzo - Audax, Fincantieri - Costalunga, Fogliano - Domio, Villesse - Mariano, Piedimonte - Moraro, **Primorec** - **Kras**, Poggio - Farra, Isonzo - **Gaja**.

3. Amaterska liga

Skupina F

IZIDI 25. KOLA: Grado - Torre 0:0, Strassoldo - Romana 1:1, Terzo - Vermegliano 1:2, Villa - Azzurra 0:4, Sagrado - **Mladost** 2:1, Monfalcone - Muscoli 0:6, prost Natisone.
VRSTNI RED: Monfalcone 37, Strassoldo 32, Sagrado 32, Natisone 27, Azzurra in Torre 26, Muscoli 20, Grado in Vermegliano 18, Romana 17, **Mladost** 15, Terzo 13, Villa 10.
PRIHODNJE KOLO (7.5.95 ob 16.00): Natisone - Monfalcone, Muscoli - Sagrado, **Mladost** - Villa, Azzurra - Terzo, Vermegliano - Strassoldo, Romana - Grado, prost Torre.

Skupina G

IZIDI 26. KOLA: Mont. Don Bosco - Pieris 3:2, Venus - San Vito 0:3, Cgs - Servola 2:0, Begliano - Union 7:1, Cus Ts - **Dolina** 1:0, prosta **Breg** in Campanelle.
KONCNI VRSTNI RED: Campanelle 35, Cgs 32, **Breg** 31, Begliano in Mont. Don Bosco 28, Pieris 26, Servola 24, San Vito 21, Cus 18, Union 12, **Dolina** 5, Venus 4.
Campanelle napreduje v 2. amatersko ligo, Cgs igra dodatna srečanja za napredovanje.

V PRVI AMATERSKI LIGI / PO NEPOTREBNEM PORAZU

Položaj Sovodenj se je dve koli pred koncem poslabšal

Sedaj imajo samo točki več od neposrednih zasledovalcev

Mossa - Sovodnje 3:0 (2:0)

SDOVODNJE: Gergolet, Cernic, Tomsic, Tomizza, Hmeljak, Bastiani (v 65' Agosto), Zotti, Interbartolo, Casagrande, Fajt, Businelli (v 80' Sambo)

RDECI KARTON: Fajt (dvojni opomin)

Dve koli pred koncem se je prednost Sovodenjcev nad neposrednimi zasledovalci zmanjšala, tako da bo prvenstvo negotovo vse do konca: sedaj imajo samo dve točki več od Mosse in Caprive, tri točke jih ločijo od Zaveljčanov, kar pomeni, da si morajo posteno zavohati rokave in si ne smejo privoščiti drugih spodrseljav. Glavno krivdo za včerajšnji poraz gre iskati predvsem v pomanjkanju koncentracije. Pesala je zlasti vezna vrsta, nekako pozabila je, da mora z zogami zalagati napad. Brez uporabnih zog tudi napadalci niso dali svojega običajnega doprinosu. Lahko rečemo, da ekipe dejansko ni bilo prepoznati, manjkali so običajni prehodi z leve na desno in obratno, vse je bilo nekam statično, preveč so zadrževali zogo. Ne moremo trditi, da niso ničesar poskušali, a za bolj ugoden rezultat je bilo le premalo, ceprav Mossa ni blestela in je za zmago naredila kaj malo ali skoraj nič. Do prvega gola je namreč prišla dokaj poceni: tekla je 12. minuta, domaći so izvedli prosti strel, prihihtel je eden njihovih napadalcev, nihče ga ni zadržal, tako da je z glavo zatresel mrežo. Reakcija Sovodenjcev ni bila taka,

da bi obrodila sadove. Nasprotno, po prekršku Zottija (zoge se je v kazenskem prostoru dotaknil z zogo) je Mossa imela na razpolago še enajstermetrovko, ki jo je tudi izkoristila. Gostje so tedaj le pokazali nekaj več odločnosti, prislo je do prekrška nad Businellijem, vendar se sodnik ni odločil za najstrožjo kazen. Napadali so, vendar neučinkovito, medtem ko so se domaćini razumljivo pomaknili v obrambo. Tudi v drugem polcasu ni prislo do večjih sprememb v igri, gostje pa so vodstvo po nepotrebnem se povišali. V sovodenjskem taboru so po tekmi grenko ugovarjali, da do poraza lahko tudi pride, vendar ne na tak način.

Sovodenjci bodo morali napredovanje obraniti na zadnjih dveh tekmah

PROMOCIJSKA LIGA / DO KONCA MANJKATA ŠE DVE KOLI

Juventina misli na prihodnjo sezono

Med mladimi, ki si nabirajo izkušnje, se je včeraj zlasti izkazal 17-letni Screm

Juventina - S. Giovanni 3:1 (2:0)
STRELCA za Juventino: Devetak v 1' in 20', Marzilli v 75' (11-metrovka)

JUVENTINA: Zanier, Capotorto, Candutti (v 30' Gandin), Trevisan, Pizzi, Kavs, Kovic, Screm, Devetak (v 80' Ballaben), Peteani, Marzilli

RDECI KARTON: Pizzi v 77'

San Giovanni si od letošnjega prvenstva nima kaj obetati, niti resitve, saj je skupaj z Lucinicom in Cervignanom že obsojen na izpad. Tako je dal nekaterim mladim priložnost, da si nabirajo izkušnje. Podobno kot prejšnjo nedeljo je isto storila tudi Juventina, ki mlade, med katerimi se je zlasti izkazal Screm (letnik 1978), ki je res solidno igral v obrambi, pri-

pravlja na naslednjo sezono. Izmed mladih, ki so bili zaposleni dan prej na popravenstveni tekmi »under 18« v Spilimbergu, je tokrat nastopil tudi Ballaben (tudi letnik 1978), medtem ko so Trampuz, Pavo in Gambino bili med rezervami na klopi.

Juventina je srečanje začela na najboljši način, saj je povedla že v prvi akciji, ki jo je uspešno zaključil Devetak. Standrežci so nadaljevali z napadi in v 20. minuti se je Marko Devetak spet vpisal med strelce: Kovic je z desne podal na levo do Devetaka, ki je streljal proti mreži, posegel je vratar, ki pa zoge ni zadržal, do nje je znova prišel Devetak, ki je tokrat povišal vodstvo. Nekaj minut zatem se je poškodovale Candutti, ki

so ga morali odpeljati v bolnišnico v Gorico, kjer so mu zaradi udarca naredili nekaj sivov na glavi. Več priložnosti se je ponudilo Marzilliju, ki pa mu včeraj nič ni slo od rok, veliko je gresil.

Juventina je s svojo običajno igro nadaljevala tudi v drugem polcasu, gostje pa niso pokazali nič posebnega, v glavnem so se branili. Po prekršku nad Kavsom (podrli so ga v kazenskem prostoru) so domaći se bolj zaokrožili rezultatu. Kmalu zatem so zaradi izključitve Pizzija ostali v desetih. Na koncu je nekaj kapljic dežja igralcem San Giovannija morda nekoliko pregnalo trud, z druge strani so tudi Standrežci popustili in tako so gostje tri minute pred koncem ublazili poraz.

NOGOMET / V MLADINSKIH LIGAH

Štandrežci brez večjih težav slavili proti Spilimbergu

Sovodenjci zamudili priložnost

DEZELNI MLADINCI
Spilimbergo - Juventina 3:5 (1:2)

STRELCI za Juventino: Peter Gergolet dvakrat, Gallo, Padovan, Makuc.

JUVENTINA: Pavo, Screm, Pibiri, Romano (Milotti), Trampuz, Gallo, Ferro, Padovan, P. Gergolet, Ballaben, Makuc.

V tekmi t.i. popravenstvenega tekmovanja je Juventina zmagala v gosteh pri Spilimbergu. Srečanje si vsekakor zasluži naslov popravenstveno, saj bi do takega razpleta le težko prislo, če bi bili nagrada prvenstveni točki.

Standrežci so bili za razred boljši nasprotnik in v začetku prvega polcasa zasluzeno dosegli dvojno vodstvo z lepim golom Petra Gergoleta in Padovana. Očitno pa jih je izid uspeval, tako da so vidno popustili in pobudo prepusti-

li nasprotniku, ki je ob izteku polcasa tudi uspel znižati zaostanek. Nadaljevanje je spet boljše obetalo, saj je takoj bil izključen nasprotnik, ki je storil grob prekršek nad Makucem. Toda Spilimbergo je zabil zelo borbeno ter z dvema goloma celo povedel. Tedaj so se Standrežci spogledali, si verjetno rekli »ali bomo tako zgubili?« in spet uveljavili svojo premoč. Najprej je po lepi akciji izenačil Gallo, zmago je zagotovil Gergolet, končni izid pa je postavil Makuc. Torej uspešen izid v Furlanijo, potek srečanja pa je vsekakor odraz letošnje sezone: ob dobri igri je Juventina sposobna premagati vsakogar, trenutkov dekoncentracije pa je bilo preveč...

NAJMLAJSI
Sovodnje - Pro Romans 0:1 (0:0)

SOVODNJE: Gergolet, Mauri, Cotič, Bagon, Tomsic R. Figel, Tomsic S., Valle (Mozetic), Simcic, Pavsic, Faganel.

Proti skromnemu Pro Romansu so Sovodnje zamudile enkratno priložnost, da bi osvojile dve točki. V prvem polcasu je združena ekipa imela veliko priložnosti, da bi prisla do zadetka, a vendar jim to ni uspelo. Sovodnje ni so prislo do zadetka tudi zaradi netočnosti Pavsica in Simcica, ki sta sama pred nasprotnikovim vratarjem zgrešila stooštnotni gol. V drugem delu igre je igra potekala predvsem na sredini igrišča. Pro Romans je v edini akciji na celotni tekmi prisel do zmagovitega zadetka. Po nasprotnikovem голу so Sovodnje poskusale izenaciti, ampak jim to ni uspelo. (Pavsic Aljosa)

Mladinci Juventine so uspešno začeli popravenstveni turnir (Foto Studio reportage)

TUDI V PRVI AMATERSKI LIGI DO KONCA PRVENSTVA MANJKATA SAMO ŠE DVE KOLI

»Vroč« na srečanju Vesne

Nezaslužen poraz Primorja

Na tekmi Muggesana - Vesna so vsi trije goli padli proti koncu Kljub skromni igri Zarja z gostovanja odnesla celotni izkupiček

Muggesana - Vesna 0:3 (0:0)

STRELCI: Sedmak v 80', Beorchia v 82' in Lakoseljca v 92'.

MUGGESANA: Falletti, Stefani, Bagattin, Bassanese, Fuccaro, Giovini, Polacco (od 74' Marsi), Barilla, Lando, Vignali, Stokelj.

VESNA: Zemanek, Mauro (od 65' Morassut), Ricci, Malusà, Soavi, Maracich, Lakoseljca, Venturini, Jurincich (od 90' Emili), Beorchia, Sedmak.

Krizani so Muggesano spravili na kolena sele v končnici srečanja, saj so vse tri zadetke dosegli v

teklu do roba igrišča in nato central, meter pred vrati je zogo zadel Sedmak in jo preusmeril v mrežo. Zadelek je presenetil domačine, tako da so Krizani dve minuti kasneje podvojili: zoga je z levega krila prišla v domači kazenski prostor, Malusà jo je zadel z glavo, usnje so igralci iz Milj odbili, prišlo je do Beorchie, ki je s kakih petih metrov od nasprotnikovih vrat z akrobatsko potezo realiziral. Tekme je bilo praktično konec, a ko so nekateri gledalci že odhajali, saj se je regularni čas že iztekel, je Lakoseljca z roba kazenskega

lico skočil višje od dveh nasprotnikov in z glavo spremenil v zmago natančno podajo Ferluge z desnega krila. Po vodstvu je Zarja zaigrala nekoliko slabše, predvsem pa neurejeno. Zdesetkana obramba je večkrat bila negotova, do spremembe rezultata pa vendarle ni prišlo.

Rivignano - Primorje 1:0 (0:0)

STRELEC: Bellinato v 82'

RIVIGNANO: Iacuzzo, Breon, Cressatti, Dri, Lesca-rini, Tonizzo, Meret, Collo-vati, Bellinato, Bruno, Deganis.

PRIMORJE: Valente, Luxa, P. Stoka, Gustin, Skabar, Savarin (v 88' Sardoc), Palese, Stolf, Bragagnolo, Crevatin, Zucchi (v 30' Mislaj).

Z gostovanja pri prvou-

vršenem Rivignanu se Primorje vrača z nezaslužnim porazom. Takoj na začetku velja poudariti, da je bil absolutni protagonist srečanja sodnik Lepore (iz Vidma...), ki je precej oškodoval Prosecano: večjih napak sicer ni napravil, toda enosmerno sojenje pri vsakem dvomljivem dotiku večkrat se huje vpliva na ravnovesje med mostvoma.

Primorje je začelo dobro in imelo pobudo v svojih rokah. Kakih izrednih priložnosti sicer ni bilo, edina se je ponudila Bragagnolu, čigar diagonalni strel po lepi akciji Skabarja in Crevatina je koncal za las mimo vratnice.

Igra se je tako pretežno odvijala na sredini, Rivignano je poskušal strniti svoje vrste, toda niti enkrat ni streljal. Po enakem

Saša Digovich (Primorje) in Marko Ferluga (Zarja) na derbiju (Foto Kroma)

kliseju se je odvijal tudi drugi del. Primorje je spet imelo priložnost, Mislaj se je predstavil sam pred vratarjem, ki pa mu je zogo uspel odbiti v kot. Ko je

večina že mislila, da gola ne bo, se je do njega dokopal manj zaslužni izmed tekmecev, Rivignano.

Bellinato je streljal z roba kazenskega prostora, ne

ravno nevarna zoga pa se je Valenteju izmuznila pod roko v mrežo. Res škoda, kajti tokrat Furlani svojega visokega položaja niso upravičili.

V 2. AMATERSKI LIGI UGODNO LE ZA TREBENCE

Primorec v okrnjeni postavi, a borben

Nov poraz verjetno usoden za krasovce

Na koncu srečanja Primorec - Audax večji prepir - Kras ima sedaj 3 točke manj od Trebencev, s katerimi se bo srečal v nedeljo - Gaja sicer zmagala, vendar »prepozno«

V svetli majici Jurincich (Vesna)

zadnjih 12 minutah. Druge tekme ni bila posebno zanimiva. Toplo vreme je brez dvoma zelo ogrelo navijače obeh ekip (prišlo je tudi do rahlega prerivanja), igralce pa je precej izmucilo, tako da smo lep nogomet videli le v prvih dvajsetih minutah prvega polčasa. V tem delu so namreč varovanci trenerja Nonisa igrali zelo lepo in ustvarili nekaj zares ugodnih priložnosti za zadetek. V devetih minutah je Sedmak po podaji z levega krila z glavo poslal zogo na vratnico. Pet minut kasneje je Jurincich zadel zogo z akrobatskim posegom, vendar je bil strel šibak in vratar je brez težav ubranil. Sledila sta se dva nevarna strela Beorchie in Sedmaka, ki sta končala mimo vrat. Edino nevarnost za Vesno je povzročil njen kapetan Soavi, ki je v lastnem kazenskem prostoru zadel zogo in jo poslal ob vratih v kot.

Po odmoru sta ekipi igrali zelo nezbrano. Igralci so zgresili številne podaje, sodnik pa je večkrat prekinil igro zaradi prekrškov. V 54. minuti je Lakoseljca s prostega strela zaposlil nasprotnikovega vratarja, ki je zogo odbil s pestmi. Muggesana je pot do zadetka poskusila s strelom iz razdalje, vsi poskusi pa so končali daleč od vrat. Prvi zadetek je padel v 80. minuti. Venturini je podal na levo do Lakoseljca, ki je

prostora streljal na vrata, vratar in branilec Muggesane se očitno nista sporazumela in zoga se je še tretjič zakotalila v domačo mrežo. (E.B.)

Flambro - Zarja 1:2 (1:1)

STRELCA za Zarjo: Kalc v 43' in Ravalico v 62'

ZARJA: Cocevari, Sedmak, Dussoni (Grgic v 25'), Kalc, Isipiro, Ferluga, Dizdarevič, Dandri, Gregoric, Tognetti (Tul v 75'), Ravalico.

Zarja je kljub okrnejni postavi in nenehni smoli (tokrat sta se poskovala se Dussoni in Tul, ki je kmalu zatem, ko je vstopil na igrišče, slabo padel na ramo) odnesla življenjsko važni točki iz Flambra. Domači bi lahko z zmago se imeli nekaj upanja na obstanek v ligi in temu primerno so začeli precej agresivno, čeprav pravih nevarnosti za Cocevarija ni bilo. Zarja je imela lepo priložnost z Ravalicom, kot se v nogometu podobno zgodi, pa je po zapravljeni priložnosti gol dosegel nasprotnik, in to po napaki bazovske obrambe. Tedaj so »rdeči« reagirali in ob izteku prvega dela izenacili s Kalcem, ki je preusmeril v mrežo lepo Tognettijevo podajo.

V nadaljevanju so fantje predsednika Žagarja začeli dokaj obetavno in izkazalo se je, da Flambro ob zadostni angaziranosti takoj zaide v težave. Nagrada je prišla že v 62. minuti, ko je Rava-

Primorec - Audax 1:0 (1:0)

STRELEC: Srebrnich v 25'

PRIMOREC: Savarin, Frasson, Pollicardi, Santi, Castro, Srebrnich, I. Milković (v 55' DeCubellis), Apuzzo, Egger, Smilovich, Birska.

Začnimo kar pri koncu. Sodnik je drugi polčas podaljšal za celih pet minut, čeprav prekinitve dejansko ni bilo - mostvi bi si za čas efektivne igre zaslužili nagrado Havelangea. Med temi petimi minutami je moč v črnem povsem neupravičeno pokazal drugi rumeni karton stebri Trebencev Srebrnichu, ki ga tako na derbiju s Krasom ne bomo

videli. Po koncu tekme se boksarski vložek: nasprotnik je s pestjo udaril Frassona (očitno kar precej natančno, saj je Primorčevemu branilcu kri curkoma lila iz nosa), vnel se je prepir večjih razsežnosti, v katerem je sodelovalo šest - osem igralcev obeh mostev. Sodnik je nad vsem dogajanjem pridno »bdele«, glede na njegovo sojenje pa se lahko upravičeno bojimo, da bo se kakega Trebence doletela kazen.

Ce je bilo ob robu igrišča in po tekmi »zanimivo«, ne moremo isto trditi za dogajanja na terenu. Primorec je vnovič nastopil v skrajno okrnjeni postavi (manjkali so Ferluga,

Gargiuolo, Bulich, Tinu-nin), toda zato tembolj borbeno. Velikih priložnosti sicer ni imel, v 25. minuti pa je Pollicardi s krila dolgo podal proti nasprotni vratnici in Srebrnich je brez težav premagal Audaxovega vratarja. Gostje so po prejetem голу pritisnili, toda Savarin ni opravil niti enega resnejšega posega.

V drugem polčasu so Goricani ostreje pritisnili, zogo so stalno imeli v posesti, domača obramba pa se je uspešno »zabarikadirala« v kazenski prostor in nasprotnikom dopuščala le strele z daljave. Sredi drugega polčasa je Audax končno kronal trud s pri-

porazom (resnici na ljubo De Cubellisovo naivno podarjeno) enajstmetrovko, toda strelo z bele točke se je Savarin odlično zoperstavil. Dogodek je za spoznanje strl goste, ki so sicer se naprej napadali, a brez potrebnih živahnosti. Primorec je tako imel se nekaj priložnosti v protinapadu, toda Egger in Birska nista bila najbolje razpoložena.

Isonzo - Kras 2:1 (0:0)

STRELEC za Kras: Lacalamita v 75'.

KRAS: Martellani, Suc, Al. Majcen, Vailati, Maiorano, Coccoluto, Norbedo (od 65' Messina), Lacalamita, An. Majcen, Soggia (od 82' Procentese), Rebetz.

Včerajšnji poraz v Spetru je bil verjetno usoden za krasovce, saj so na 14. mestu in imajo sedaj kar tri točke zaostanka za Primorcem, do konca pa manjkata samo se dve koli. Krasovci bi morali obe srečanja zmagati in upati v spodrslija Primorca, v nedeljo pa je na sporedu prav derbi Primorec - Kras.

Varovanci trenerja Macorja so sicer včerajšnjo tekmo začeli zelo obetavno in so v 15. minuti s Rebetzom zadeli vratnico. Nato so ustvarili se nekaj priložnosti za zadetek, vendar niso imeli sreče. Na drugi strani pa niso bili domačini nikoli nevarni. Igra se je spremenila v drugem polčasu. Domačini so kmalu presli v vodstvo z zadetkom z glavo. Petnajst minut pred koncem srečanja je Lacalamita s strelom z roba kazenskega prostora

ra le uspel izenaciti, toda v 80. minuti se je kapetan domačinov znašel sam pred Martellanijem in realiziral.

Piedimonte - Gaja 1:3 (0:1)

STRELEC za Gajo: Subelli v 20' in 80', avtogol v 70'.

GAJA: Vesnaver, Leban, Parovel, Kirchmaier (od 46' Vengust), Kraievich, Veglia, Kosir, Subelli, Vrše, Musolino, Giursi.

»Prepozno!« To je bil komentar odbornikov Gaje ob koncu včerajšnjega srečanja. Gaja je namreč proti ekipi Piedimonteja odigrala eno izmed najboljših le-tosnjih srečanj in zaslužen zmagal: poleg treh zadetkov je zapravila se številne priložnosti, predvsem z zelo aktivnim Vrsetom. Protagonist pa je bil Subelli, ki je dosegel dva zadetka, tretji zadetek pa je bil avtogol (strel, ki ga je domači branilec preusmeril v lastno mrežo, je tudi izvedel Subelli). Prvi gol je padel v 20. minuti, napadalec Gaje je mrežo zatresel z udarcem s kakih petindvajsetih metrov. Domačini so izenacili v začetku drugega polčasa s sicer ne preveč nevarnim strelom, ki je presenetil vratarja Vesnaverja. Gajevci pa so deset minut kasneje znova zatresli mrežo, tokrat po zaslugi avtogola. Zadnji zadetek je padel v 80. minuti, ko je Subelli sam pred nasprotnikovim vratarjem realiziral. (Kalc)

3. AL
Sagrado - Mladost 2:1

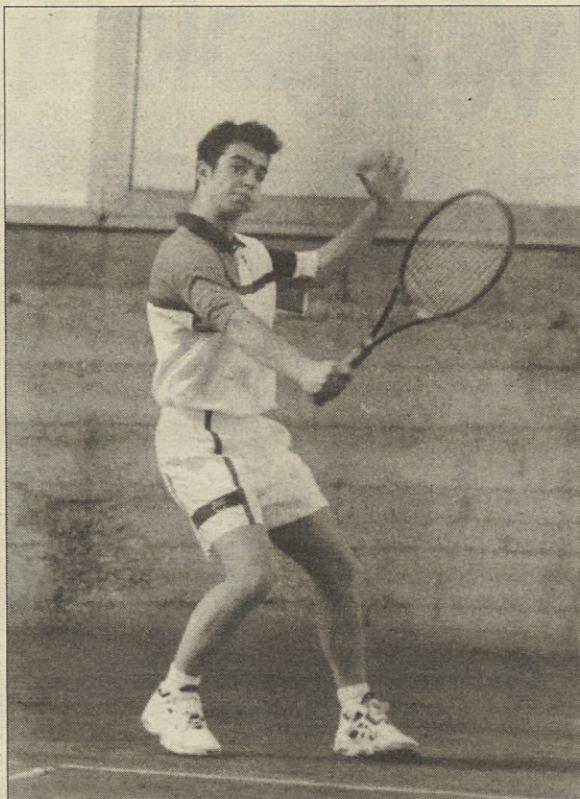

Stefano Srebrnich (Primorje) najprej strelec nato izključen (Foto Kroma)

Poziv ZŠSDI k udeležbi na proslavi v Doberdobu

Združenje slovenskih športnih društev v Italiji se pridružuje praznovanju 50. obletnice osvoboditve in zmage nad nacifašizmom ter poziva vse športnike, športne delavce in pripadnike vsega slovenskega športnega sveta, da se udeležijo enotne deželne proslave, ki bo danes v Doberdobu ob 16. uri.

Matteo Montesano je brez težav slavil (Foto Kroma)

Muggia - Gaja 0:6

Franco - Vascotto 6:2, 7:5; Borut Plesničar - Sorrentino 6:1, 6:2; Ales Plesničar - Franzin 7:5, 6:2; Montesano - Piani 6:2, 6:4; Ales Plesničar/Franco - Furlan/Sorrentino 6:1, 6:4; Borut Plesničar/Montesa-

no - Franzin/Poiani 6:2, 6:0.

Tenisaci Gaje so v 2. kolu deželne faze v C ligi po pričakovanju pramgali TC Muggio. Zmaga je pršla kot naročena, saj je tako morala v ekipo precej višja, kot je bila pred tednom

TENIS / DEŽELNO PRVENSTVO V C LIGI

Gaja brez težav premagala Muggio

V Miljah domačini niso osvojili niti niza
V nedeljo zelo važna tekma z Zaccarellijem

dni. To pa je pred nedeljskim srečanjem z enim od favoritov Zaccarellijem iz Gorice precej pomembno. Včeraj so gajevci v Miljah zaigrali zelo mirno in brez treme, posledica tega pa je bila tudi zelo gladka zmaga brez izgubljenega srečanja in seta.

Se najmanj problemov je imel s s svojim nasprotnikom Borut Plesničar, ki je Sorrentinu v dveh setih prepustil vsega tri igre. Tudi Franco in Montesano sta brez večjih težav strla odpor nasprotnikov. Franco je imel sicer nekaj težav v drugem setu, Montesano pa je z mirno igro, v kateri ni bilo izrednih udarcev, gladko premagal svojega nasprotnika. Dvojboj med Alešem Plesničarjem in Franzinom je bil v prvem setu samo na

videz izenačen. Franzin je bil namreč očitno sibkejši nasprotnik, Ales pa je zaradi tega poskušal s precej tveganimi udarci, kar ga je stalo nekaj odvečnih napak. Ko je dobil pravo mero, pa za Franzina ni bilo več nobenega upanja in srečanja je bilo hitro konec.

Tudi srečanja dvojic sta bili povsem enosmerni. Najprej sta Ales Plesničar in Franco brez težav opravila Furlana in Sorrentina, se lažje delo pa sta imela Borut Plesničar in Montesano s Franzinom in Poianijem.

Gajevce pa v naslednjem kolu čaka izredno zahteven nasprotnik, ki meri na sam vrh. Če hoče Gaja se ohraniti možnosti za uvrstitev v polfinale, potem mora v nedeljo nuj-

no premagati goriski Zaccarelli. Toda njihova naloga nikakor ne bo lahka, saj imajo Goricani v svojih vrstah dva bivša B-kategorika Degrasija in Dambrosija, ob njiju pa se dva dobra igralca. Zato bo prav srečanje z Zaccarellijem pravi pokazatelj možnosti gajevcev v letošnjem prvenstvu.

Ostala izid v skupini B: TC Garden - Latisana 4:2, Zaccarelli - Grado 5:1.

Vrstni red: Zaccarelli in garden 4, Gaja 3, Latisana 1, Grado in Muggia 0.

Izidi v skupini A: Monfalcone - Cordenons 0:6, TRIestino - generali 6:0, Pordenone - Martignacco 4:2.

Vrstni red: TC Triestino, Cordenons in Pordenone 4, Martignacco, Monfalcone in Generali 0.

GORSKO KOLESARTSVO / 4. DEVIN BIKE

Uspela tekma SK Devin

Nastopilo 115 tekmovalcev iz naše dežele in Slovenije

Sekcija za gorsko kolesarstvo pri Smučarskem klubu Devin je včeraj pridila 4. Devin bike za pokal Zadržne kraske banke, ki je stel tudi za 3. preizkušnjo Top class in za Trofejo mesta Trst.

V lepem vremenu se je dirke udeležilo 115 kolesarjev in kolesark, ki so bili razvrščeni v šest kategorij. Absolutni zmagovalac je bil Tržacan Roberto Moimas, drugo mesto pa je osvojil David Taučer z Opcin. Pri ženskah je bila najboljša Libera Pincin iz Krmina. O tekmovalcu bomo podrobneje se poročali.

Udinese brez težav odpravilo Ceseno

Videmčani so z včerajšnjo zmago postavili resno hipoteko na povratek v A ligo

Udinese-Cesena 2:0 (1:0)

Strelca: v 11. min. Pizzi (11m), v 55. min. Carnevale.

Udinese: Battistini, Rossitto, Helveg, Ametrano, Calori, Ripa, Poggi (od 63. min. Pierini), Desideri (od 81. min. Kozminski), Pizzi, Scarchilli, Carnevale

Cesena: Biato, Scugugia, Del Bianco (od 63. min. Maenza), Piangerelli, Calcaterra, Medri, Piraccini, Ambrosini, Scarafoni (od 73. min. Zagam), Dolcetti, Hubner

Sodnik: Bettin iz Padove

VIDEM - Z golom na polčas je Udinese odpravil Ceseno in postavil resno hipoteko na povratek v A ligo. Srečanje je bilo dejansko povsem enosmerno, saj je bila premoč Galeonejevih igralcev več kot očitna. Tudi ko je Udinese zaradi izključitve Ame-

trana ostal na igrišču samo z desetimi igralci je brez težav nadzoroval potek srečanja in bil se nekajkrat nevaren v protinapadih. Udinese je imel veliko prostora na krilih, v sredini pa sta Carnevale in Pizzi predstavljala stalno nevarnost za gol gostujočega vratarja. Videmčani so povedli v 11. minuti iz enajstmetrovke, ki jo je uspešno izvedel Pizzi po prekršku Ambrosinija nad Desiderijem. Prave reakcije Cesene ni bilo, čeprav velja omeniti lepo priložnost Hubnerja v 15. minuti, vendar je napadalec Cesene zgrešil skoraj prazna vrata. Vse upe gostov je v 55. minuti pokopal Carnevale.

IZIDI 32. KOLA: Ancona - Verona 3:0, Atalanta - F. Andria 2:1, Chievo - Lucchese 4:1, Como - Ascoli 3:1, Cosenza - Vicenza 2:2, Lecce - Piacenza 1:2, Palermo - Salernitana 0:0, Pesca-

ra - Perugia 0:0, Udinese - Cesena 2:0, Venezia - Acireale 3:1.

VRSTNI RED: Piacenza 65, Udinese 57, Vicenza, Salernitana in Ancona 52, Atalanta 50, Perugia 46, Cesena 44, Verona 42, Venezia 41, F. Andria 40, Palermo 39, Cosenza in Pescara 38, Lucchese, Chievo in Acireale 33, Como 28, Ascoli 27, Lecce 18.

PRIHODNJE KOLO: Acireale - Udinese, Ascoli - Lecce, Cesena - Atalanta, Chievo - Verona, F. Andria - Cosenza, Lucchese - Palermo, Perugia - Como, Piacenza - Ancona, Salernitana - Venezia, Vicenza - Pescara.

Bologna v B ligi

Z zmago nad Leffejem z 1:0 si je Bologna stiri kola pred koncem tudi matematično zagotovila napredovanje v B ligo. Bologni je že lani spodletelo napredovanje.

31. OBČNI ZBOR ŠK KRAS

Ob velikih rezultatskih dosežkih finančne težave ogrožajo delovanje

Uspehom namiznega tenisa je letos treba dodati tudi uspehe rokometišev

Petkov občni zbor Športnega krožka Kras bi sel v anale kot normalen delovni občni zbor, na katerem se poda enoletni obračun z vseh vidikov zelo uspešnega delovanja, če ne bi v razpravi posegel načelnik namiznoteniskega odseka Zvonko Simoneta. Ta je prisotne opozoril na velikanske težave, s katerimi se otepa namiznoteniska sekcija, ki sicer rezultatsko dosega velike uspehe, toda po drugi strani ji že v kratkem grozi zaton, če se ne bo naslo ustreznih rešitev. Pri tem je Simoneta mislil predvsem na finančne težave, zaradi katerih se je morala prva ženska ekipa odpovedati nastopu v evropskem pokalu, moska ekipa nastopanju v A2 ligi, igralci in igralke pa so morali

na marsikaterem turnirju nastopiti na lastne stroške. Načelnik namiznoteniskega odseka tudi ni skrival crnogledosti in poudaril, da vsem rezultatom navkljub društvo ne ve, kaj se bo zgodilo po juniju letos, če pereci finančni problemi ne bodo rešeni.

31. občni zbor SK Kras se je začel s poročilom upravnega sveta, ki ga je podala predsednica Krasa Sonja Milic. V njem je tudi ona opozorila na finančne probleme, s katerimi se je društvo soočalo v preteklem letu, istocasno pa nanizala številne uspehe, ki so bili najboljše plačilo za prizadevnost strokovnega kadra, tekmovalcev in odbornikov zgoniskega društva.

Med sekcijami je Mi-

liceva na prvem mestu omenila namizni tenis, kjer je strokovno in programirano delo z mladimi obrodilo obilne sado-ve. Lani je Kras v mladinskih kategorijah osvojil stiri državne naslove in bil proglašen za najboljše društvo v Italiji. V ekipnih tekmovaljih je prva ženska ekipa obdržala status A ligasa, mlada ženska vrsta je ostala v B ligi, kar so dosegli tudi moski, z zelo mladima ekipama pa so tako pri moskih kot pri ženskah napredovali iz deželne v državno ligo. Poleg tega ima Kras kar 4 igralke v krogu državne mladinske reprezentance in eno v članski.

Zelo uspešna je bila letos tudi rokometna sekcija. Moska ekipa je z drugim mestom v C ligi

dosegla napredovanje v B ligo, s čimer je na najboljši način proslavila desetletnico rokometnega odseka. Tudi ženske so solidno igrale v C ligi.

Pri Krasu so imeli se zelo pestro dejavnost pri rekreacijski sekciji, otroški telovadbi in balinanju, uspešno pa so izvedli tudi teniški tečaj za otroke.

Miliceva je opozorila se na probleme v zvezi z upravljanjem športno-kulturne centra in poudarila zelo dobro sodelovanje z občinsko upravo, ki društvu trdno stoji ob strani.

Zaradi prilagoditve statuta novostim v finančnem zakonu bodo pri Krasu prihodnji mesec imeli tudi izredni občni zbor, na katerem bodo sprejeli nekatere spremembe statuta.

Predsedstvo petkovega občnega zbora (Foto Balbi/Kroma)

Obvestila

SMUCARSKI KLUB BRDINA

sklicuje 3. REDNI OBČNI ZBOR, ki bo v petek, 5. maja v Prosvetnem domu na Opcinah (mala dvorana) v prvem sklicu ob 20. uri in v drugem sklicu ob 20.30.

Trst, 1. maja 1945

*Priloga
Primorskega dnevnika
ob 50. obletnici
osvoboditve
Trsta*

*Milan Bolčič
Manlio Cecovini
Diego De Castro
John Earle
Galliano Fogar
Boris M. Gombač
Matejka Grgič
Jože Koren
Miran Košuta
Mario Magajna
Nataša Nemec
Boris Pahor
Milan Pahor
Samo Pahor
Jože Pirjevec
Marta Verginella*

TRST
OF
1. MAJ
1945

II

Ponedeljek, 1. maja 1995

1. MAJ 1945

BORIS M. GOMBAČ

Razmišljanje o tistem času je preizkusni kamen za vse nas

Periodizacije so v zgodovini vedno neko nasilno dejanje, ker locujejo ene dogodke od drugih. To so meje locnice, ki nam pomagajo, da se veletok zgodovine ne zruši na nas in nam omogoči logično rekonstrukcijo dogodkov, cikličnih gibanj in splošnega razumevanja, kar nam pomaga pri, vsaj tako upamo, tem, da istih napak ne ponavljamo, ali kot so rekli že stari Rimljani, da bi nas zgodovina kaj naučila.

Zadnje stoletje je v evropski zgodovini karakterizirano kot stoletje dveh svetovnih vojn. Pa ne da bi prejšnja stoletja v evropski zgodovini ne poznala vojn, od katerih so nekatere trajale kar cela desetletja. Ne, z gotovostjo lahko rečemo, da je bil naš kontinent eno samo sosledje vojn in trpljenja. Zelja za nadvlado na naši celini je čisto privedla do paradoksa, da so si vojne, od nasledstvenih do fevdalnih, sledile iz stoletja v stoletje. Kljub temu pa sta zadnji dve značilni prav zaradi tega, ker sta se, predvsem prva, dolgo zadrževali s strani velikih sil v Evropi. Nakopičene težave, ki so bile na eni strani posledica nastanka novih nacionalnih držav, na drugi pa spopada na področju delitve kapitala in geostrateških surovin, so po skoraj polstoletni abstinenci izbruhnile v prvo svetovno vojno, kjer so se udarile antantne in centralne sile.

Strateško je ta severni kot in zaliv Jadranskega morja postal izredno pomemben zaradi preokrenitve ustaljenih silnic na Jadranu in Sredozemlju, ko je Habsbursko cesarstvo tu zamenjalo Beneško republiko. V 18. in 19. stoletju je Trst dobesedno zrastle iz zaspalega solinarskega mesta v sodobno trgovsko središče. Razlogi so bili politični in strateški, saj se je ta velika kontinentalna Avstrija obrnila k morju in za svoje okno v svet izbrala prav Trst, ki je tam bil približno že pol stoletja. Avstroogrska in Nemško cesarstvo sta bila ob koncu stoletja že tik za Anglijo in Francijo in sta se konkretno ogrozila njune interese. Italija, ki se je na novo združila v 70-ih letih prejšnjega stoletja, je prav takrat začela z delovanjem na mednarodni politični sceni. Londonski pakt, ki je zadovoljeval italijanske ambicije po imperialistični zasedbi krajev, ki niso imeli nič skupnega z zedinjenjem v nacionalno državo, je v severnojadranski prostor vnesel velik nemir, ki v bistvu traja še danes.

Po veliki moriji v prvi svetovni vojni je ameriški predsednik Wilson le skušal stopiti na prste najbolj pogostim delitvenim težnjam teritorija dveh propadlih veznacionalnih imperijev, otomanskega in avstroogrskega. Ta naloga mu je le delno uspela, saj je pozrešnost »zmagovalcev« presla vsako razumno mejo in so si prisvajali ozemlja, ki so bila kompaktno drugačna od osvojitelskega. Iz tega so zrasla nezadovoljstva in veliko trpljenje prizadetih, ki so bili predpogoj za sprožitve mehanizmov druge sve-

tovne vojne.

Ozemlja, ki jih je zavzela Italija, lahko smatramo kot homogeno slovenska in hrvatska ozemlja. Tu je, predvsem na agrarnem področju, tekla nespremenjena etnična meja že poldrugo tisoletje. Z vključitvijo pol milijona drugorodnega prebivalstva v svojo državo je kraljevina Italija prekoracila mejo lastne sposobnosti po integraciji drugorodcev. Zločini nad tem prebivalstvom, ki je bilo navajeno na Avstroogrsko državo, in je bilo legalistično in povsem navezano na tradicije pravne države, so bili neminovni. Posledice vsega tega je bonificiran teritorij in nova etnična meja. Nacrti raznarodovanja Italije spominjajo na gozdarski priročnik, saj je tam neprestano govora o sekanju, čiščenju in sajenju novih kultur. V bistvu se je v te kraje preselilo neko novo barbarstvo, ki je sicer prihajalo od drugje, ki pa je imelo močne korenine v raznarodovalni politiki italijanskih liberalnih nacionalcev. To novo barbarstvo je imelo svoje korenine v evropskem fašizmu, ki se je rodil v Veliki Britaniji in Franciji konec prejšnjega stoletja. Poudarjen antisemitizem v srednji Evropi in v Rusiji je le nakazoval bodoče smeri velikih epskih tragedij celih skupnosti in celih narodov.

Tu, v Primorju je odšlo iz lastne domovine od 100 do 150.000 prebivalcev. Najprej državni uslužbenci z znanjem več evropskih jezikov, ki so na trzišču delovne sile uspešno prekalali enojezične someščane. Nato so morali v emigracijo intelektualci, nato malo in srednje meščanstvo, nato mladina in končno se vsak, ki je hotel ostati Slovencec ali Hrvat. Krvavenje narodovega telesa je bilo stalno in smrtonosno. Ves čas med obema vojnoma je bil eno samo eskaliranje grozot, ki niso bile vredne tako kulturnih narodov, kot sta bila nemški in italijanski.

Ta dva fašizma sta sprožila drugo svetovno vojno in si delila svet. Eni so se uprli, drugi počakali, tretji kolaborirali, četrti pa izginjali v krematorijih in uničevalnih taboriščih. Zcela se je vojna svetovnih razsežnosti, ki je prej clovestvo ni poznalo. V naših krajih so strateški nacrti osvajačev vedno bolj zaostrili nacionalno politiko in terjali od ljudi brezpogojno poslušnost. V tem so jih podpirale tudi institucije cerkve, ki so se odrekale univerzalizmu in vse bolj podpirale nacionalno politiko kraljevine do Slovencev. Vse lestvice državnega poseganja, od nasilja do karitativnih dejavnosti in od prisile do nenasilne asimilacije, so vodile le v eno smer in sicer v spremembo etnične sestave tega teritorija, ki ga je sele neki goriski Zid poimenoval kot Venezia Giulia. Ljudje teh teritorijev so naenkrat postali Giuliani, uprava je izgledala povsem julijsko, fasci so stali na vsakem koraku, kri in smrt sta bili opevani, kar je osnova vsaki fašistični doktrini. Asimilatorji so nosili čudna spakledrana italijanska imena, iz-

Trst, 1. maja 1945: Franc Stoka - Rado govori množici (Foto Mario Magajna)

gledalo je, da bodo osvojili ves svet, prišli pa so le do Kočevja.

Zrtve in grozote nam ne dovoljujejo ironije nad tem capastim imperializmom, ki mu ni bilo zal niti lastnih vojakov in svojih ljudi v Afriki, Rusiji, Grčiji, Albaniji, Jugoslaviji in Sloveniji.

Odpor je bil pri nas organiziran in vsesplošen. Kasneje ni bilo več tako in predvsem v Ljubljanski pokrajini so se pokazali izraziti znaki kolaboracionizma, ki je bil izrazito razreden in fašistoiden. Splet okoliscin, večja angaziranost svetovnih naprednih tokov, predvsem pa ogromna angaziranost Sovjetske zveze, ki je v Evropi sama bila boj do odprtja druge fronte v zadnjem letu bojevanja, so obrnili kolo zgodovine. Za nas je osvoboditev izpod fašizma in nacizma bila izbojevana, tudi in predvsem od naših ljudi, dne 1. maja 1945.

Naloga zgodovinarja je, da do neke mere osvetli dogodke preteklosti. Namen njegovega dela je jasen, saj bistri zgodovinski spomin, ustvarja civilizacijsko podlago narodov in držav ter etničnih skupin in s svojo pripovedjo spodbuja elite pri kritičnem upoštevanju sedanjosti. Čeprav je bila vloga intelektualcev kot spodbujevalcev družbene vesti večkrat precenjena in so dostikrat prav oni zatajili, si ne moremo kaj, da ne bi prav pri njih iskali protiteles totalitarizmov vseh vrst.

Osvoboditev Trsta in Primorja je bil za večino prebivalstva tistega usodnega 1. maja 1945 velik in odločujoč dogodek. Verjetno ni besed, ki bi lahko opisale občutek širokih mas prebivalstva ob koncu vojne ter ob priključitvi slovenskega Primorja k narodovemu telesu. O tem je bilo napisanega že veliko in to z obeh strani barikade. Vendar je bilo različic veliko. V bistvu se Italija ni nikdar dokopala do svojega avtodafeja in defasistizacije niso nikdar dozveli. Ze zelo zgodaj opazamo v njihovem zgodovnopisju težnje po minimalizaciji kriminalnih dogodkov izpred maja leta 1945. Kolaboracijo z nacisti imenujejo nekateri legalno rezistenco, drugi so prisegali Hitlerju iz gole observacije

kanonicega prava, tretji pa zato, ker so na ta račun dobro zaslužili. Incest med lokalnim fašizmom in nacizmom datira globoko v trideseta leta tega stoletja in Mussolini je bil Hitlerju velik vzor.

Trst je po definiciji mesto, v katerem obstaja več resnic in več zgodovin. Iskanje kompromisa in novih poti ne more zamisliti krivd nekaterih takratnih protagonistov, predvsem pa ni mogoče pristajati na ideologijo in družbene interese, ki so skriti v teh ideologizmi, in so se kako prisotni v vsej naši, kot tudi sicer v evropski stvarnosti. Fašizem se ni rodil kar tako, kot spontano in iz ljudstva rojeno družbeno gibanje. Za njim so stali interesi mogočnih družbenih struktur. Tem je bila splošna in enakopravna volilna pravica vedno trn v peti. Egalitarizem in humanizem, ki izvirata iz globokih korenin družbene pravičnosti, in iz katerih so globoko črpale teorije socializma, so bili na pohodu in treba se jim je bilo postaviti po robu, ne le takrat ampak tudi danes. Bitka za demokracijo je namreč neminovna konstanta. Lahko ji rečemo razredni boj, lahko jo poimenujemo kot državljanska vojna, lahko ji rečemo celo revizija zgodovine.

Tudi na tem področju se stvari bistveno nacenjajo. Padel je neki sistem, (npr. socialistični), razpršila se je neka veznacionalna država (npr. Jugoslavija) in ze hitimo v pisanju novih sintez, da bi zakrili bistveno soudeleženo prejšnjih sistemov pri vzpostavitvi tistih stanj. Gre za izredno dvoličnost nakazanih tez, ki skrbijo za to, da bi prevladale spet teorije hegemonizma ozkih vladajočih krogov, interesov malostevlilih oligarhij in nadvlade elit, ki so po velikem strahu spet dobile svojo legitimacijo v zgodovini.

Polemike zadnjih mesecev v Sloveniji okrog proslave petdesetletnice so dobesedno depasirane. Namesto, da bi z obeh bregov skušali preseči neka stanja, ki so bila značilna za preteklost in ki niso pomenila nice sar dobrega za tako malostevilen narod, se je bitka za resnico sele prav začela. Nekaterih dejstev ni mogoče zavreči in mimikrija

nekaterih, ki so že v prejšnjem režimu bili dobro zapisani, postaja že prava farsa. Pisanje zgodovine na osnovi revansizma je lahko zanimivo, dobro nese, a to brskanje po grobiščih je izgubljena zadeva. Povratek k Annalesovim tezam, ki zahtevajo od zgodovinarja cim širšo obravnavo stvari, ki kličejo po objektivnem ocenjevanju preteklih dogodkov, to solo so slovenski zgodovinarji že pozabili. Verjetno je to zapoznala reakcija na neka specifčna stanja prejšnjega sistema, je stvar tranzicije, v kateri se vse te družbe nahajajo in jih k takemu razmišljanju navajajo kulturni centri, ki skrbijo za destabilizacijo teh novih srednjeevropskih formacij.

Ta okrogla obletnica nas navaja k poglobljenemu razmišljanju o dogodkih, ki so sicer bistveno vplivali na naše sedanje stanje, ki pa ne posrednih povezav ne nakačujejo, do tiste mere seveda, ko pomenita revizija ali spreminjanje stališč osnovo za današnje ribarjenje v kalnem. Pritiski za zanikanje, da si igral z asom v rokavu, prihajajo z več strani. V Sloveniji, ki je povsem naključno postala svobodna leta 1991 (to ni bil dolgoročni nacrt ali izbiranje med eno ali drugo opcijo) se oglašajo tisti, ki s to državo niso imeli nice sar skupnega skoraj 50 let. Kdo so nosilci teh tez, ki oporekajo narodnoosvobodilnemu boju, da je bil to kar je bil? Kje so bili ti ljudje ves čas po vojni, ko se je odvijal boj med režimom in demokracijo? Danes je padel berlinski zid in so lahko doma; skoda da jih ni bilo prej, lahko bi se v prvi vrsti borili za demokracijo. Kdo so sedanji zgodovinarji, ki povečujejo bedno preteklost capastega imperializma in politiko sodelovanja s Hitlerjem, da bi dokazali to, cesar nikdar ni bilo in sicer, da je bilo vse to področje etnično mesano in zato poligon njihovega osvajanja.

V spremenjenih casih so fašistični miti, ki spet krožijo v Evropi, gola spekulacija s clovekovim spominom. Ti strahovi preteklosti imajo razne oblike in se pojavljajo vedno tam, kjer je demokracija najsibkejša. Pojavili so se

v Srbiji, pojavili so se na Hrvaškem, prisotni so v neorendentistični politiki v Italiji, razpoznavni so v Franciji z novo sovinistično zakonodajo. Vidimo jih v obritoglavcih v Nemčiji in v bombnih posilkah celovskemu teatru, ki hoče ustvariti neko kulturo sožitja. Prisotni so tudi v Sloveniji in ne le pri rehabilitiranih domobrancih. Nas »kranjski« fašizem zajema forme komunikacije, ki postajajo iz dneva v dan bolj neartikulirane. Prihajajo iz temnih kotov revansizma, ki upošteva le eno resnico. Prihaja iz moralne izprijenosti nosilcev prejšnjega režima, ki so na račun samoupravljanja bogateli na račun prebivalstva, kateremu je ostala le še volilna pravica.

Vendar je ta trend bistveno evropski trend, ki podira bariere solidarnosti, ki jih je postavila velika katarza po drugi svetovni vojni. Režimi dolgoletne nezamenjave političnih elit, so privedle to občutljivo evropsko skupnost do meje pošastnega individualizma. Ta novi evangelij podira pred sabo vse bariere clovečnosti. Nove demokracije so se temu virusu povsem predale in malo pomagata Havlova ironija in Walensova sindikalna preteklost.

V tem smislu je torej razmišljanje o dogodkih izpred 50 let tudi preizkusni kamen vsakega izmed nas in družb v katerih živimo. Pred kratkim smo doživeli Istrski zbor v Pulju, čez nekaj dni bodo v Trstu odprli razstavo o osvoboditvi Trsta pod pokroviteljstvom trzaskega zupana, in se bi lahko natevali pobude, ki gasijo nestrpnosti, ki so vedno slab svetovalec se posebej na teritorijih, ki so hipotetično eksplozivni. Primorje je bilo v zadnjih dveh vojnah pred odločilnimi preizkusnjami. Mase prebivalstva so se selile in spreminjale so se stoletna stanja. Protagonisti te živete zgodovine so bili ljudje, zene, otroci, moške. Trpljenja, ki ga je tu povzročil endemični fašizem, bi napolnila knjigo brez konca. V njej bi bili predstavniki obeh narodov in vseh slojev. Zgodovinarji moramo ob teh obletnicah povedati svojo povest in svoje znanje - ne da bi prepričevali kogarkoli v nas prav, ali pa v pravico enega nad drugim, ali pa, da je bil kdo na pravi strani, nekdo drug pa na zgrešeni - ampak le zato, da bi nudili razlog za razmišljanja, da nas jutri kdo ne bi spet nategnil na kopito nacionalizmov in fašizmov in pravic, ki so neizmerne. Tega nam je res dovolj za nekaj svetlobnih let. Sprijazniti se moramo, da sta resnici lahko tudi dve ali več in da se moramo vedno vprašati, zakaj sosed tako razmišlja. V tem smislu naj živi v našem spominu tudi 1. maj leta 1945, ki je za nekatere pomenil osvoboditev in polaganje računov, za druge pa identifikacijo z usodo tistih, ki so bili le nekaj dni prej clani manj vredne rase. Po desetletjih traum je verjetno napočil cas, da vsi sedejo na svoja mesta in poslušajo, zakaj je do tega prišlo; upam da ne naivno, da jim bo zgodovina uciteljica življenja.

MANLIO CECOVINI

Naučiti se moramo biti Evropejci in kot taki živeti

Za mnoge Tržacane italijanskega jezika in čustev, ki se po petdesetih letih se spominjajo takratnih dogodkov, predstavlja 1. maj 1945 datum, ki ga je treba pozabiti.

Prvi maj je bil dolgo praznik delavcev. To je bil že v obdobju Avstrije, v Trstu Domenica Rossettija in Petra Kandlerja ter potem v obdobju liberalnega nacionalizma in nastajajočega radikalnega socializma povratnikov z zborovanjem garibaldincev, ki niso bili gluhi za avstrijske sugestije Angela Vivanteja v Jadranskem iredentizmu (Iredentismo Adriatico). Potem so prisli sunki italijanskega iredentizma, intervencionizma, svetovne vojne, ki naj bi Trst prisodila Italiji. Toda to ni bila idealizirana Italija Danteja in Carduccijs, temveč razocarujoča Italija fašističnih skvader Giunte in bratov Forti.

Dvajset let 1. maj ni bil več praznik delavcev in Trst se je na valu imperialistične Mussolinijeve opitosti skoraj brez svoje vednosti znašel v drugi svetovni vojni, v senci Hitlerja, ki je bil najprej Mussolinijev učenec nato pa njegov gospodar. Prislo je tudi do nepricakovane, kratke in komaj kaj več kot formalne italijanske okupacije Ljubljane in dela slovenskega ozemlja. Vse to se je končalo 8. septembra 1943 z razpustom italijanske vojske in takojšnjo vojasko okupacijo Trsta s strani nemških sil in njihovih zloglasnih oddelkov SS.

Nemška okupacija je trajala leto in pol in to je bil čas terorističnih atentatov, grozovitih represalij in krčevitega pričakovanja prihodnosti, ki pa se je zdela brez svetlobe.

Toda padec Nemčije je visel v zraku. 28. aprila 1945 se je razširila novica o pobegu, aretaciji in takojšnji eksekuciji Mussolinija in njegove patetične družice "usque ad mortem" Clarette Petacci. Naslednjega dne ob zori se je Trst prebudil ob zvokih siren, ki so dale znak za vstajo prostovoljnih enot (Corpo Volontari della Libertà), ki jo je organiziral tržaski osvobodilni odbor CLN, od katerega pa se je locila komunistična partija.

Zelo natančno se spominjam dogodkov, ki sem jim bil neposredno priča; manj pa tistih, ki zadevajo praktično istocasno komunistično in slovansko vstajo, za katero sem zvedel na sedežu Ginnastice Triestine, kjer sta imela sedež CLN in od njega odvisno vojasko poveljstvo pod vodstvom polkovnika Antonia Fonde Savia in njegovega pomočnika Ercola Mianija. Tja sem prišel po dolgem kroženju po različnih mestih, kjer so potekali boji, da bi razumel, kaj se v resnici dogaja. V zvezi s strategijo, če jo lahko tako imenujemo, italijanske vstaje sem si ustvaril precej jasno sliko na podlagi večkratnih pogovorov, od katerih je v glavnem prišlo v uradu odvetnika Ferluge, z Giovannijem Paladinom, Ercolom Mianijem in drugimi. Toda med svojim ogledom tega, kar se je dogajalo na terenu sem si ustvaril vtis o precejšnji zmedbi. Različne sku-

pine so streljale brez specifičnih ukazov na cilje, ki so jih občasno dolocale stafete, ki so skrbele za zvezo; slo je dejansko za sporadične spopade skoraj brez gledalcev. Navadni ljudje, ki niso bili neposredno vpleteni v dogajanje, so zaprti v hišah in v pričakovanju hujšega raje čakali na nadaljnji razvoj dogodkov, na katere niso bili pripravljeni.

takrat krajevni komunisti zasedli Arzenal, ladjedelnico sv. Marka, Rizarno in Zelezarno.

Italijanski Tržacani so z nestrpnostjo pričakovali prihod anglo-ameriških sil, ki so bile na svojem pohodu po Italiji usmerjene na severovzhod. Toda v dirki »Race for Trieste«, o kateri je kasneje Geoffrey Cox opisal vsako podrobnost, so bile hi-

ne za »zavezniske« v skupnem boju proti Nemcem, je svojim prostovoljcem ukazal, naj odložijo orožje in prenehajo z bojevanjem. Polkovnik Fonda Savio se je na križišču Ulice Carducci in Ulice Cesare Battisti uradno srečal s komando IX. jugoslovanskega korpusa. Slo je za golo formalnost in že popoldne so se prostovoljci CLN, od katerih so Slovani zahtevali,

nom, ki so se s tem, da so en dan prej prisli v mesto, po mednarodnem vojskem pravu lahko imeli za »osvoboditelje«, v skladu z drugačnim pogledom pa za nove »vojasko okupatorje« ozemlja. In res, kot taki so v občinski palači takoj ustanovili svojo komando, takoj pa so tudi z nekakšno mrzličnostjo začeli zamenjavati (in to v popolnem nasprotju z mednarod-

pali na s ceradami pokrite tovornjake in jih vozili v kraje, ki so dolgo časa ostali neznani. Sele kasneje se je izvedelo, da je slo za brezna boj.

Teror je trajal do 12. maja, ko so zavezniki, ki so do takrat na videz mirno spremljali trpljenje mesta, prisilili Tita, da je umaknil svoje enote preko Morganove linije. To je bil začetek hladne vojne okoli Trsta, ki se je končala z ugotovitvijo o neuresničljivosti ambicioznega načrta o Svobodnem tržaskem ozemlju in nato z uradno delitvijo spornega teritorija na Cono A, v kateri je bil tudi Trst in je pripadla Italiji, in Cono B, ki je pripadla Jugoslaviji in je danes del nove suverene Republike Slovenije, ki je proglasila svojo neodvisnost ob propadu Jugoslavije.

Od tistega 1. maja je minilo petdeset let; pod mostovi je steklo veliko vode in položaj, tudi mednarodni, se je povsem spremenil. Na našem kontinentu se praktično nepovratno uresničuje politična združitev Evrope, v kateri je Italija že od vsega začetka, Slovenija pa se pripravlja, da postane njen polnopravni član.

Za Trst je teh petdeset let predstavljalo obdobje brez večjih travm in dram, v katerem sta prisli na svet dve novi generaciji, ki grozot vojne nista neposredno občutili, starejši pa so se pravočasno naučili modrosti. Petdeset let miroljubnega sožitja med Italijani in Slovenci, ki so to mejo prehajali brez večjih formalnosti v obeh smereh, ob drobni trgovini, ki je bila v korist obema stranema. Preteklost je preteklost, obe narodnosti imata tako stopnjo civiliziranosti (v dobrem delu je to dedščina skupne pretekle avstrijske tradicije), ki ju brani pred vsakršnim absurdnim histerizmom in pred vsakršno skušnjo po nadvladi. Ni neskladnosti značajev. Zato tudi ni nobene razloga, da se ne bi tam, kjer tega ni, naučili skrivnosti sožitja in medsebojne strpnosti, ki lahko vodi samo v solidarnost. Naučiti se moramo biti Evropejci in to realnost živeti v polni zavesti. Tudi ta sibka pregrada, ki nas formalno se locuje, bo v kratkem padla. Italija in Slovenija bosta jutri nič več kot dve »regiji« v Evropi in morata tej realnosti že zdaj prilagoditi svojo miselnost. Če se kaj manjka, je to samo kancek dobre volje.

Ze skoraj stideset let živim na Krasu med ljudmi, ki govorijo slovensko in so slovenskega izvora. Toda vem, da se vsi najprej cutimo Tržacane in da smo prepričani v medsebojno spoštovanje in enako dostojanstvo, kar nas izenacuje v vseh ozirih.

S Slovenci iz Slovenije smo se v teh zadnjih petdesetih letih imeli za »bratrance«. Zdaj se moramo navaditi na to, da se bomo vsi cutili pripadnike enega samega evropskega bratstva.

To je prihodnost, ki bo bodočim generacijam zagotovila tisti mir, ki si ga vsak civiliziran človek želi kot nesporno in obvezno naravno pravico.

Trst, 2. maja 1945: partizanski tank pred sodno palačo, v kateri je bila še nemška vojska (Foto Mario Magajna)

Na Ginnastici sem izvedel za prve uspehe prostovoljnih enot; o zasedbi radijske postaje na Greti in mestne centre, o bojih, ki so potekali na železniski postaji, o streljanju med Nemci, ki so se s svojo artilerijo vkrkali na splave na morju, in prostovoljci na obali, ki so imeli nalogo, da nevtralizirajo mine v pristanišču, kljub kriznemu ognju nemških enot z okoliških vzpetin na mestno središče.

Proti večeru pa sem tudi zvedel, da se slavo-komunistični vstajniki dogovarjajo za usklajen nastop s slovenskimi partizani in redno Titovo vojsko, ki je marsikaj proti Trstu in pri tem zanemarila ljubljansko področje, ki je bilo se trdno v nemških rokah. Zvedel sem tudi, da so do

trejše jugoslovanske predhodnice IX. korpusa, ki so 1. maja 1945 po Ulici Fabio Severo prisle v mesto. To je bil dolg sprevod utrujenih ljudi, med njimi je bilo videti kako staro oklepno vozilo, kako koreto, ki so jo vlekle mule pa tudi ljudje; moški in ženske so bili vsi oboroženi, oblečeni pa so bili povsem različno, edino, kar so imeli skupnega, je bila kapa kaki barve z rdečo zvezdo.

Na žalost med obema frakcijama vstajnikov ni bilo dogovora in ob podpori partizanov iz Slovenije je Osvobodilna fronta začela napadati tudi enote prostovoljcev CLN, tako, da je bilo težko razločiti tovarisa od nasprotnika.

Ker se je CLN hotel izogniti spopadu s Titovimi enotami, ki so bile uradno smatra-

naj svoje trakove na rokavih zamenjajo s tistimi z rdečo zvezdo, umaknili s trga.

Novozelandski generala Freyberga so naslednji dan umiti, čisti, v lepih uniformah in diseci po milu ter dobrem tobaku s svojimi oklepni vozili, ki so bila postavljena v kolono kot za parado, vkorakali v mesto po Miramarskem drevoredu, kjer jih je na obeh straneh ceste pozdravljala navdušena množica. Razporedili so se na nekatere strateške točke v mestu, svoje težko orožje pa so v glavnem skoncentrirali na prostor pred rimsko baziliko sv. Justa in na ta način jasno pokazali svojo nevtralnost.

Zadnje nemške enote so se deloma predale Novozelandskem, deloma pa Jugoslova-

nim vojskim pravom) obstoječe javne ustanove z organi in institucijami, ki so bili povsem neobčajni in nepoznani v krajevni tradiciji.

Stideset dni je bilo mesto skoraj paralizirano. Toda se hujše je to, da se je začel nekakšen »lov na Italijane« začensi z osebnostmi, ki so bile povezane z organizacijo italijanske vstaje, ob tem pa tudi lov na posamezne finančne stražnike in nepomembne italijanske vojake, ki so se skozi Trst vračali z Balkana ali grških otokov in seveda tudi na kakega posebno znanega in kompromitiranega fašista. Prihajalo pa je do nasilja in temacnih zasebnih maščevanj, ki so nasla v tem okviru zelo primerno mesto. Po ljudi so na domove prihajali sredi noči, jih natr-

MILAN BOLČIČ

Verjamem, da bomo vredni imen »človek« in »Slovenec«

Prvi maj 1945, ko je jugoslovanska vojska osvobodila Trst, je nedvomno važen zgodovinski dogodek, saj se je takrat se okrepilo naše upanje, ali celo prepričanje, da bomo končno vsi rešeni tujega zatiranja in združeni z ostalimi Slovenci v skupni domovini, ki je za nas takrat bila Jugoslavija. In to kljub temu, da so tisti veliki, ki so odločali o naši usodi, gledali predvsem na to, kar je bilo tedaj v prid njihovi kratkoročni, predvsem pa dolgoročni politiki. Saj so se že takrat kazali prvi znaki poznejše dolgoletne hladne vojne, kar se je kazalo tudi v tem, da so zahodni zavezniki tekmovali s svojo zaveznicjo Sovjetsko zvezo, kdo bo zasedbo čim večjega dela sovražnikovega ozemlja pridobil več prednosti za poznejše postavljanje pogojev pri odlocanju o povojni ureditvi. Že takrat smo slutili, da so zahodni zavezniki bolj naklonjeni poraženi Italiji, ki se je po kapitulaciji pridružila zavezništvu kot sobojevnica. Sicer je tudi Sovjetska zveza izkazovala precejšnjo naklonjenost Italiji. Tudi jugoslovanska vojska in vse njene formacije so težile za tem, da zasedejo čim več ozemlja, naseljenega s Slovenci. Takrat se je govorilo o meji na Tagliamentu. Meni so v tistem času poverili, naj prevedem v italijansčino Smolakovovo brošuro »Zakaj bomo zahtevali mejo na Tagliamentu«. Povsem razumljivo in pravilno je bilo, da so primorski Slovenci množično sodelovali v osvobodilnem gibanju. Saj je bil skupen cilj vse Evrope in vseh, ki so se borili proti nacifasizmu, da se za vselej izkorenini to zlo, za nas primorske Slovence pa še posebej, da se rešimo dolgotrajnega zatiranja, ki se je začelo že leta 1918, ko je Italija zasedla naše kraje, in se je stopnjevalo vse do konca vojne. Naš odpor se je torej začel že leta 1918, ko je Italija kmalu nakazala svoje namene, s tem da je konfinirala mnoge naše vidne osebnosti, kljub vsem začetnim obljubam, ki jih, kot znano, nikoli ne izpolnjuje. To prakso Italija tudi danes nadaljuje v bolj prefinjeni obliki. Včasih se vsiljuje vprašanje, kaj bi bilo z našimi

solami, če jih ne bi ustanovili se prej in ko prav letos praznujemo petdesetletnico njihove obnove. Zakon o našem solstvu, ki je bil mnogo kasneje odobren, bi verjetno bil mnogo bolj pomanjkljiv. Zadnji ukrepi o ukinutvi naših dveh nizjih srednjih sol na Trzaskem in združitve treh visjih srednjih sol na Goriskem ter ukinjanje mnogočesa, kar je z našo solo povezano, dajejo slutiti, da imajo se kaj drugega za bregom.

Naj se povrnem k prvim zgodnjim jutranjim uram prvega maja 1945, ko je jugoslovanska vojska, opremljena z lahkim in s težkim orožjem, vkorakala v Trst, in ko jo je ob njeni poti pozdravljala števil-

rinkala in se vključila v CLN. Že dan prej, ko so Nemci vsevprek streljali po ulicah, sem se zatekel z mnogimi drugimi v neko vežo. Neka gospa je vprašala mladega fanta z znakom CLN na rokavu, ali ni več pri Guardia civica. Odgovoril ji je: »Ne, sedaj smo pri CLN.«

Prvega maja sem sel tudi po ulici Rossetti. Pred karabinersko postajo, iz katere so se karabinerji umaknili, prav nasproti cerkve, je sedel mlad partizan. Bil je utrujen, povedal je, da so hodili vso noč. Okrog njega se je zbralo mnogo ljudi, predvsem Slovencev. Iz nasprotne cerkve ga je prišel pozdravit tudi slovenski kapucin in se je z njim rokoval. Pri-

stanovalcem, naj pustijo okna odprta, ker bodo angleška letala bombardirala palačo. Ko pa so naslednjega dne vkorakale v mesto tudi novozelandske čete, so se Nemci predali njim. Malo prej sem videl mladega partizana, ki se je pognal proti kletnemu oknu, da bi vrgel v klet bombo. Nemske puške so ga pokosile, in mrtvega so odpeljali na malem vozicku.

Kakor se vselej dogaja ob takih dogodkih, je takrat marsikdo, ki ni sodeloval v odporu, izkoristil priložnost za osebno masčevanje, saj so pozneje za ta dejanja zvracali krivdo na tiste, ki niso bili nič krivi.

Ob vsem tem in ob nadaljnjem razvoju dogodkov se

ce bi zmagal Hitler.

Kje bi bile danes meje Slovenije, ce se zavedni del slovenskega naroda ne bi bil uprl in se pridružil drugim silam, ki so se borile proti nacifasizmu? Izgubili bi tudi tisti del Primorske, ki je danes sestavni del slovenske države, in z nami, ki smo ostali pod Italijo, bi verjetno se slabše ravnali.

Nadaljnji razvoj dogodkov in vse, kar se danes dogaja, ko fasizem pri nas in drugod po Evropi spet dviga glavo, je marsikoga, ki je nenaklonjeno ali brezbrizno gledal na osvobodilno gibanje, prepričalo, da je bila tedanja odlocitev pravilna in absolutno potrebna. Naj zagovorniki kolaboracionizma iscejo kakrsne koli

proslavljati niti konca vojne, ker nas ne bi bilo več.

Upanje, da bo poraz fasizma prinesel za nas boljše case in plodno sodelovanje v mednarodnih odnosih, se na žalost v največji meri ni uresničilo. Obnavlja se hladna vojna v novi obliki, ki jo podkreplja tudi netenje vojnih spopadov, za katere so v veliki meri odgovorni tudi razni tako imenovani posredovalci in pomirjevalci, ki delujejo v prid tistih, ki se zavzemajo za ponovno razdelitev Evrope na vplivna področja. In v tej zmedbi, ki jo nekateri namenoma povzročajo, se govori o partnerstvu za mir, ki mu jaz pravim partnerstvo za vojno, ter o Evropski zvezi, v kateri naj bi za vse včlanjene države veljalo spostovanje sprejetih obveznosti. Na široko govorijo o spostovanju človekovih pravic tisti, ki jih v največji meri ne spostujejo. Naj pometajo pred svojim pragom, preden postavljajo pogoje drugim. V Evropski zvezi, ce se bo Slovenija vanjo vključila, verjetno ne bo vseh tistih pravic, ki si jih bodo lastile večje države, ki bodo diktirale svojo politiko. Na žalost, jo danes razmere silijo, da se vključi tudi v tako zvezo, ker bi sicer osamljena bila se bolj izpostavljena nevarnosti, ki ji od nekdaj grozi od njene sosedice. Onemogočeno bi ji bilo tudi mednarodno gospodarsko sodelovanje in trgovanje.

Pri vsem tem moram izraziti zaskrbljenost nad tem, kar nekateri počenajo v Sloveniji, da ne rečem nad vsem, kar se dogaja v Italiji. Se vedno se najdejo, tako v Sloveniji kakor pri nas, taki, ki kar znova sodelujejo s fasizmom in z našimi nasprotniki.

Ob naglici, s katero se danes vse spreminja, in ko nekateri zelijo oživitev preteklega zla, nas čakajo prav gotovo neprijazni časi in nenehen boj za obstanek. Novi rodovi prinašajo nove, dobre in slabe ideje, mnogi pa so brezbrizni do vseh naših prizadevanj. Čas marsikoga kaj nauči, in verjamem, da velika večina ne bo zgrešila prave poti in da bo vredna imena človek in Slovenec.

..

Trst, 1. maja 1945: spreved Delavske enotnosti na Trgu sv. Jakoba (Foto Mario Magajna)

na množica. V mestu so ostala se nekatera nemška vojaška gnezda, ki jih je vojska ob pomoči oboroženih članov takratne Delavske enotnosti zatrla. Člani italijanskega CLN so že prej prekinili vse stike z našim odporom zaradi spora o prihodnji pripadnosti naših krajev, predvsem pa Trsta in Gorice. Italijanska Guardia civica, ki je bila pomožna oborožena formacija nacistov in fasistov, se je tedaj zak-

blizal se je tudi mlad fant z znakom CLN na rokavu. rekel mi je, naj vprašam, na koga je treba streljati. Na Nemce in fasiste je bil logični odgovor na to neumno vprašanje. Ah, na fasiste, je fant sam pri sebi zamrmral, zmalaj z glavo in se naglo oddaljil.

Srdito so se Nemci upirali se v sodni palaci, kjer so se zavarikadirali v kleti. Tedaj so aktivisti hodili od hiše do hiše v bližnjih ulicah in priporočali

vedno in vedno porajajo neprijetni občutki, ko se danes marsikdo zagovarja sodelovanje z nacifasistično vojsko in prikazuje domobranstvo (takrat so dobili ime svabobranci) kot nekaj povsem drugačnega, kakor je v resnici bilo. Mnogi od nas smo tedaj brali Hitlerjev Mein Kampf. Ali se kolaboracionisti in tisti, ki jih danes zagovarjajo, nikoli niso vprašali, kaj bi bilo z Evropo in se posebej z nami Slovenci,

nevzdržne izgovore, ostaja dejstvo, da bo vsega obsojanja vreden kolaboracionizem ostal kot črna madež v naši zgodovini. Danes, ko se vsa Evropa spominja tistih dni okoli prvega maja, ki so prinesli zlom velikega zla, je prav, da vsi, ki se zavedamo velikega pomena tedanjih dogodkov, složno proslavimo veličastno zmago in ne le konec vojne, kakor bi nekateri hoteli. Ce bi zmagal Hitler, prav gotovo ne bi mogli

Boris Pahor

Skarabej v srcu

(odlomke iz knjige)

Z avtorjevim privoljenjem objavljamo njegov spomin na 1. maj 1945

V zakotni brivnici
Lille, 1. maja 1945

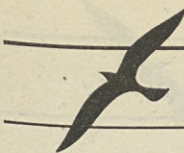
A zavili smo v stransko ulico. Ta se je rahlo vzpenjala. Ljudi pa nič. Samo kdaj stopi izza vogala samotni pesec, ki ob pogledu na troje prikazni zadrži korak in je prvi hip videti, da bo zakli-

cal na pomoč, potem pa zbegano poiškal kritje v temni vezi; a nazadnje samo pospeši hojo, ki pa nima več pravega ritma in je očitno izgubila svoj vsakdanji smoter. Ulica pa tesna, še v povojih, se hladna od skoraj se aprilske noči, z zlatimi brki prvega sonca na ostresjih. Tako da se od neke čudežno

pritihotapi podoba vlažne trave obenem s ponehavajočim glasom črčka, ki mu je rosnih hlad prehladil drobne glasilke. Da, ker ob zbranosti neprebuje nih zidov skušamo (rajši skušava, René in jaz) zaslutiti skriti smisel bivanja. Zakaj François s svojim zmrdivanjem razločno daje razumeti, naj mu pokaževa kaj več kot zapuščeno sirotinsko predmestje. A prav v tesnih ulicah starih mest, kjer se pročelja skoraj dotikajo, imas občutek, da si nekdanji ljudje sploh niso mogli misliti, da bi lahko živeli narazen eden od drugega. Svoje vrednosti so stisnili skupaj, da bi jih laze varovali, medtem ko se današnji človek oddaljuje, lomi svojo usodo, jo mrvi in raznaša. Te ozke soteske pa so zdaj za povratnika čakajoče struge, ki bodo počasi zbrale in usmerile njegovo anonimnost.

Trzič. Procelja, ki so se strnila za posvet in stisnila ramena, da bi bila ožja in bi jih lahko stalo več skupaj. Pa sramežljiva tišina pred začetkom dopoldneva; samo na vratih majhne brivnice suhljat mozic, ki s krtaco čisti belo ogrinjalo. In ker se René radovedno ozira, se obraz na vratih nasmehne. »Kar naprej,« pravi. »Kar naprej.« »Saj bi,« je v zadregi rekel René. »Kar naprej,« ponavlja mozic. »Tistim, ki so v taksnih oblekah, ni treba imeti denarja.«

Potem ko že François sedi, mu stari ovija prtič okoli vratu in govori o vrnitvi iz nemškega ujetništva po prvi svetovni vojski. In da ni, da bi človek primerjal. A je prej dosti bolje povedal, ko je rekel o denarju. Saj, kaj naj bi z njim pred pecjo. In zato njegova nenavadna pripravljenost, da nas sprejme, kakor da je

MARTA VERGINELLA

Doumimo težo tistega, kar je dalo opojnosti zmage grenak priokus

1. maja 1945 so na mestnih palcah v Trstu plapolale slovenske, jugoslovanske in rdeče zastave. Partizanske cete so vkorakale v Trst. Slovenski in antifasistični Trst je tistega dne praznoval zmago nad nacističnim okupatorjem in več kot dvajset let trajajočim fasističnim preganjanjem. Predstavljam si, da je tisto prvo-majsko jutro v Trstu imelo za zmagovalce poseben vonj. Po dolgotrajnem boju so borci zapustili za seboj gozdove, kraske in istrske planote, aktivisti v mestu pa svoja vedno premalo varna skrivališča. Slovenski in antifasistični Trst, ki je bil dolga leta potisnjen v podzemlje, je maja 1945 praznoval svojo zmago; okušal je svobodo, ki si jo je krvavo priboril.

Ker je zgodovina tudi zgodba, bomo najprej začeli z njenim prvim delom, ki se glasi takole: "Bili so dnevi, ki jih ne bo nas človek tako hitro nikoli pozabil. Srečevali smo naše znance s Krasa, tovarise in tovarisice, ki so prihajale v Trst brez nobenega strahu, ne bi smeli govoriti svojega materinega jezika. Bile so v največjih povorkah vse naše vasi od blizine Trsta pa do Goriške, ki so hoteli pokazati, da je prišel čas, ko se lahko res po domače in svobodno kretamo, ne da bi nam kak priseljenec to očital. Prihajati so pričeli in smo se srečevali s tovarisi, ki so bili nasilno odpeljani v Specialne bataljone ter so prišli z našo slavno IV. Armijo k osvoboditvi Trsta". Omenjeno pripoved velja dopolniti s pričevanjem, ki nam ga je France Bevk zapustil v delu Pot v svobodo iz leta 1963: "Ta dan je bila nedelja. Po ulicah so se pretakali ljudje ali posedali v pomladnem soncu. Z obrazov jim je sijalo zadovoljstvo, da je konec vojne in da je mimo vihar, ki je tiste dni divjal na ulicah. Predmestja so bila zavita v zastave. Po mestu so korakali sprevodi istrskih in kraskih deklet in zena. Mirno, dostojanstveno, z zastavami, med petjem narodnih in partizanskih pesmi. Zamislil sem se v njihovo tiho zadoščenje..."

Po trzaskih ulicah je torej pisatelj srečeval obraze prezete s tihim zadoščenjem in mirno

radostjo. Mogoče prav tiste obraze, ki so ji v prvomajskih dneh posneli jugoslovanski in zavezniki filmski operaterji in ki današnjemu gledalcu posredujejo prejšnje občutje presečenosti, če že ne osuplosti, kot pa videz sreče in neomajnega veselja.

Zgodovina slovenskega antifasizma je tudi mlajši - po vojni rojenim - generacijam znana. Slovenski antifasistični odpor se je začel v 20-ih letih, ko je fasistični režim začel uredniševati svoj raznorodovni načrt, dosegel je svoj višek po izbruhu druge svetovne vojne, ko so se Primorci enotno vključili v Osvobodilno fronto. In vendar se mi prav ob tej tako linearno speljani zgodbi vsiljujejo nekateri pomisleki. Zgodovinsko dejstvo je, da so Primorci prej kot drugi Slovenci spoznali težo fasističnega totalitarnega režima in da so se prej kot drugi soočali z vprašanjem, kam vodi kolaboracija z oblastmi, ki so koherentno in kontinuirano udeleževale raznorodovanje slovenskega življa. Toda, ali lahko trdimo, da so se primorski Slovenci tako za časa fasizma kot v času druge svetovne vojne neogibno odločali le za militantni antifasizem. Branje pričevanj in arhivskih dokumentov me vodi k nekoliko drugačnemu razmišljanju in k prepričanju, da so obstajale različne drže in različne ravni primorskega antifasizma. Da gre ločevati med ravnanjem elite in množic, med mestom in podeželjem, med kmečkim, delavskim in meščanskim okoljem, med vsemi tistimi subjekti, ki so bili homogenizirani v korist nacionalno "proslavljajoče" zgodovine. Branje pričevanj in biografij kaže, da je nacionalna identiteta imela različno težo v 20-ih, v 30-ih letih, da je bil njen pomen odvisen od generacijske, socialne pripadnosti in ideološke naravnosti posameznika.

Stereotip borca, ki se je ze od mladih nog zoprstavljal fasističnim oblastim in kronal svoje antifasistično delovanje v narodnoosvobodilnem boju, je zabrisal raznolike spremenljivke in pripomogel k mitotvorni podobi primorskega antifasizma in osvobodilne fronte. Iz primorskega kolek-

tivnega spomina sta bila izgnana strah in omahovanje, drži, ki sta bili prav tako pogosto prisotni kot pogum in odločnost.

"Proslavajoča" zgodovina NOB-ja, ki se je izoblikovala po letu 1945 in se je redno obnavljala na partizanskih slavih, je zabrisala trenja, zmote, ki so jih slovenski partizani poznali, prav tako kot antifasistični borci v Italiji in drugod po Evropi. Potlacila je med drugim spomin na med-

trpke izkušnje in na dolgo potlacena občutja.

Prepričana sem, da obujanje potlačenih vsebin in zamolčanih resnic ne ogroža pomena in veličine partizanskega boja. Nasprotno, dovoljuje nam, da o njem razmišljamo v kompleksnejši in bolj objektivni luči. Partizansko gibanje je delovalo v vojnem času in kot v vsakem vojnem času, se nista v teku druge svetovne vojne spopadala le en sam napadalec in en sam branilec, en šam

voril z mojim znancom X., kateri me je aretiral leta 1943 ter je bil sedaj nas ujetnik. Ljudski sodnik, ga je sodil ne samo za gorje, kar ga je meni napravil, temveč za vse gorje, ki ga je sam ali pa njegovi somišljeniki po nasih vaseh napravili. Zasluzil je to, za kar je delal! "Pricujoča izjava je spominski fragment, izvzet iz daljšega pričevanja, najavlja pa nam drugi del zgodbe, ki je bila po vojni rojenim generacijam zamolčana. O njej se je tu pa tam

mascevanju. Vojna pač pozna svoje krutosti in vsakdo, ki verjame v to, da se žrtev zaradi svoje predhodne nedolžnosti lahko povsem izogne logiki nasilja, slepomisi.

In se o koncu zgodbe, ki je pravzaprav se najbolj zagone ten. Pred časom me je italijanski kolega vprašal za slovensko literarno in spominsko pričevanja, ki govore o življenju v Trstu za časa jugoslovanske uprave. Moje brskanje po literaturi, spominih in pričevanjih se je prav kmalu izkazalo za nepotrebno: pričevanja borcev niso segala dlje od 1. maja. Njihov spomin se je pogosto obudil sele ob letu 1948. Vprašala sem se, kako to, da so borci in tudi tisti, ki niso bili aktivno soudeleženi v partizanskem boju pozabili na stiriidesetdnevno obdobje, ko so Slovenci prvič zagospodarili Trstu in prevzeli v svoje roke mestno vladno. Ne sta bili jugoslovanska osvoboditev Trsta in njegova priključitev Titovi Jugoslaviji želja in cilj delovanja večine trzaskih Slovencev, kako potem obrazložiti mehanizem pozabe in obstoj zgodovinskega vakuuma? Kako to, da je bil v zavesti takratnih protagonistov in zmagovalcev prav čas, ko so lahko uresnicili cilje, za katere so se borili, pozabljen?

Psihoanaliza trdi, da individuum izrinja v globlje plasti nezavednega najbolj neprijetne in travmatične psihične vsebine, potemtakem si lahko tudi predstavjam, da je nas kolektivni spomin potlacil, to kar je bilo v povojnem času najbolj travmatičnega: okrnjeno zmago, neuresničene načrte, neidilične odnose z italijanskimi antifasisti, davek, ki so ga trzaski antifasisti plačali mednarodni diplomatski igri in podobno. Prevladala je mitotvorna predstava osvobodilnega boja in njegovega konca.

"Monumentalna" zgodovina narodnoosvobodilnega boja je obnovila le spomin na zmago, razocarjanje, ki ji je sledilo, pa zapisala molku. Po petdesetletnem proslavljanju partizanske osvoboditve bi vendarle veljalo doumeti težo tistega, kar je opojnosti zmage dodalo grenak priokus.

••

Trst, 1. maja 1945: partizani in novozelandski vojaki pred sodno palačo (Foto Mario Magajna)

nacionalna nesoglasja in na marsikdaj težavne odnose med slovenskimi in italijanskimi antifasisti. Potrebni so bili epohalni dogodki, kot je bil padec berlinskega zidu, vojna v Jugoslaviji, osamosvojitve Slovenije, razkol v italijanski KP, da je partizanska izkušnja ovrgla svojo idiličnost in da so nekateri tedanji protagonisti in pričevalci spregovorili in obudili spomin tudi na najbolj

krvnik in ena sama žrtev. Sovražnik, ki je bil lahko zunanji, občasno pa tudi notranji, je nastopal v različnih preoblikah. Njegova podoba je bila odvisna od spleta okoliščin in dinamik. Prav to uvidenje, ki se mu je nas kolektivni spomin dolgo izmikal, bi zmanjšalo stopnjo mistificiranja partizanske epopeje.

"Moj najboljši dan svobode, pa je bil tisti, ko sem se pogo-

suljalo, kaj sele, da bi se jo javno izreklo ali zapisalo. Za njo niso bili sicer prikrajšani le taki, ki danes in v preteklosti omaležujejo pomen osvobodilnega boja in spekulirajo z zasirjenostjo partizanskega nasilja in fojbami, ampak tudi vsi tisti, ki jim je bila ponujena le "proslavljajoča" verzija zgodovine OF. Gorje, ki sta ga nacizem in fasizem prizadejala, je klicalo k upor, a tudi k

mrak pred jutrom napovedal nas prihod. Ena izmed tistih majhnih zakotnih brivnic, ki so si s svojim pegastim, kozavim ogledalom in hrapavim umivalnikom najbrž v vseh deželah podobne. V soboto popoldne se v nji delavci pripravijo za nedeljski počitek. Stari pa zdaj mili lice, potem brusi britev ob napetem usnju. Obred, priprava na daritev, ki ne bo nič krvava. »A, iz Belsna,« pravi. »Videli smo slike v časniku.« Med britjem pa pogleduje Renéjevo obušalo. Tik mene je, René, na stolčku ob oknu, a je naredil neumnost, da si je nataknil te platnene cevi. »Taksna obuvala ste imeli tam?« A René pravi, da ne, te je našel v nekem skladišču, ko so nas zavezniki prepeljali s kamioni proti holandski meji. »Tam smo imeli lesene cokle s platnom do členkov.« Možic brije Françoisu levo lice. »Tudi pozimi?« vpraša. »Zmeraj,« reče René. In

skoraj v uteho je taksno kramljanje, ko tako sediš in se ti nikamor ne mudi, samo lesene sandale imaš pred očmi in britev, ki pleše po zraku. A naslednji trenutek je ne drži več stara roka, ampak jo vihti deportiranec v črtasti obleki, ki se približuje tvojemu koraku kakor v sunkovitem naskoku za kastracijo. Tako se ti zdi prvi trenutek, novincu v nedoumljivem svetu. Potem pa je to zgolj periodičen obred v boju proti usem. In po ogoljenju mazanje z razkuževalno tekočino. Pa prha in po prhi tek, da se nago telo obrani mraza, medtem ko leseni podplati s svojimi hitrimi udarci poudarjajo sklepetanje zob. Da, leseni natikači s koščkom platna nad prsti; platno pa se hitro razcefra, da potem stopalo vleče podplat za sabo. Posebno ko mora teči. Po vodi. Po snegu. Dol po stopnicah, navzgor v reber. Ko pa zagrne noč vso nesrečo, so v umivalnici ce-

mentna tla pokrita z lesenimi obuvali zebrastih frančiskanov, katere medtem sproti žrtvujejo na žerjavici, da se njihov dim kakor z oltarja vzdiguje k hladnemu severnemu nebu. Obtočeni, posvečeni natikači. Les, ki so ga zgulile kosti. Pa raztrgani platneni paski. In zjutraj bo prva skrb bosih nog, da si zagotovijo zdravo obušalo, tako, ki bo omogočilo tek po snegu, ko se bodo v temi prebudili za zbor. Gotovo, vse bolj preprosto je razmišljati o tem v majhni brivnici, kjer se možic pogovarja z Renéjem, medtem ko pazi, da bo pravilno zastavil svojo britev. Tisti brivci tam, pa tale tukaj. Edino pri človeku so mogoči tisti in ta. Pa tudi takó mirno kramljanje je mogoče samo pri človeku. Junice se, na primer, nič ne pogovarjajo, ko jih je mesar nekaj odpeljal; molče mulijo naprej svojo sočno travo. Molče.

»Smem?« je vprašal René.

Majhen radijski aparat. Kolobar preperle svile pred zvočnikom. Renéjeva noga se premakne, on pa vrta gumb kakor član ekspedicije, ki je kljub vsemu srečno pristal na neobljudeni zemlji in išče zveze z oddaljenim človeštvom. In najprej je za tolažilni uvod glasba, potem hitro moški glas spregovori o skorajšnji vdaji Nemčije. Himmler jo je že ponudil zahodnima zaveznikom, a ne bo iz tega nič, ker se mora rajh brezpogojno vdati vsem, tudi Sovjetski zvezi. In sediš in poslušas in si truden možak, ki bo s sobotnim britjem začel zasluženi počitek. Potem nenadoma: Belgrade. Le poste de Belgrade annonce que l'armée yougoslave a occupé Trieste...« (Beograjski radio javlja, da je jugoslovanska armada zasedla Trst) In stari se začne muzati in prav da to dà, to so ti fantje in pol.

JOŽE PIRJEVEC

Brez tržaškega maja 1945 ne bi bili tisto, kar smo

S trditvami, da so partizani 1. maja 1945 Trst "okupirali" in v naslednjih stiri desetih dneh v njem vladali s terorjem, so v zadnjih desetletjih nasi nasprotniki (neofasisti, nacional-liberalci, prostožidarji, vidaljevci) na nas tako vplivali, da imamo, če spregovorimo o tistem dogodku, se sami bežen občutek krivde. Takoj pomislimo na "fojbe", na vse tisto preštevane mrtvih, ki smo mu priče že pol stoletja in kateremu je cilj ne toliko pieteta do padlih, kolikor inkriminacija Slovencev kot divjakov in barbarov, ki niso vredni nobene civilne in državljanske pravice. Takšno interpretacijo 1. maja 1945 navadno izženem iz svoje zavesti, s tem da pomislim na fotografijo povorke, ki so jo nasi organizirali na Velikem trgu pred občinsko palačo prve dni po prihodu v Trst. Od vseh posnetkov nekega zgodovinskega dogodka, kar jih poznam, se mi zdi tista fotografija ne samo najbolj povedna, temveč tudi najbolj radostna. Na njej je videti množico ljudi, vojakov in deklet, ki v sproščenem in triumfalnem pohodu korakajo proti morju, z zastavami, slavaloki, veliko zvezdo iz brsljana, v kateri je Titova slika. Obrazi so nasmejani, vsi so mladi in lepi, posebno stiri dekleta v prvi vrsti, tako da se ob pogledu nanje nehoti sprasuješ, kje je videl Quarantotti Gambini tiste cokate, kratkonoge in okorne partizanke, o katerih s tolikim zaničevanjem govori v svojih spominih na maj 1945. Ta fotografija se mi zdi otipljiv povzetek tistega mogočnega občutka olajšanja in zmago-slavlja, ki je prevzel slovenske ljudi po padcu nacističnega in fašističnega režima. Nenadoma so se pojavile na ulicah nase barve, nenadoma se je slovenska beseda, toliko časa preganjana in potisnjena v ilegalo, povsod svobodno razlegala, v potrdilo, da je več kot dvajsetletno trinoštvo ni moglo zatreti in izkoreniniti.

Za marsikoga v Trstu je bil maj 1945 gotovo mesec

strahu, trepetu in sovraštva: tu ne mislim samo na fasiste, kolaboracioniste in na vse tiste, ki so se znašli na proskripcijskih listah Ozne, temveč tudi na vse velike in majhne meščane, ki so zrasli in bili vzgojeni v svetem prepričanju, da je svet razdeljen na raso gospodarjev in raso hlapcev, ter da sami spadajo v prvo. Za marsikoga, v prvi vrsti za Slovence, pa tudi za večino, če ne za ves italijan-

ski proletarijat, je bil mesec maj znanilo novega, bolj pravičnega in bolj človeškega življenja, obljuba, da je najhujše stvar preteklosti. In v tem so imeli prav: kljub temu, da smo v naslednjih petdesetih letih doživeli marsikaj neprijetnega in da se razmere v odnosih med obema narodoma, prisotnima v našem prostoru, se niso uredile, takega trpljenja, ponižanja in zapostavljanja,

kakršnega so bili žrtev nasi starši, le nismo bili deležni. V tem smislu je maj 1945 tako odločna ločnica, kakršnih je malo v zgodovini slovenskega naroda, če sploh katera.

Maj 1945 je tudi potrdil, da je slovenski narod dobil novo južno mejo, katere obrisi se niso bili točno začrtani, o kateri pa ni bilo več dvoma, da ne bo identična z rapalsko. Kljub temu, da bi

imeli anglo-ameriški zavezniki, v skladu z določili italijanske kapitulacije iz leta 1943, pravico zasesti celotno Julijsko krajino, tega niso storili, in so s tem molce priznali, da večino njenega ozemlja Jugoslavija upravičeno zahteva zase. S tem je bila zagotovljena skoraj celotnemu slovenskemu narodu tista ozemeljska in populacijska osnova, brez katere bi danes verjetno ne bilo

svobodne Slovenije. Pa se nekaj: Tito se je aprila 1945 po vsej verjetnosti odločil za mars na Trst, ker je bil prepričan, da lahko računata na Stalinovo podporo. O pogovorih, ki jih je imel na to temo z njim v Moskvi, sicer nimamo neposrednih pričevanj, iz marsalovih reakcij, kakor tudi iz izjav ljudi, ki so mu bili blizu, pa lahko sklepamo, da mu je kremeljski "gospodar" za sunek proti jadranskemu pristanišču dal potreben pristanek. Ko se je komaj mesec pozneje zaradi groznje Angležev in Američanov, da bodo, če potrebno, tudi z orožjem izgnali jugoslovanske cete iz Trsta, Stalin potuhnil, je s tem povzročil pri Titu in njegovih ogromno ogorčenje. Že drugič v starih mesecih (prvič v času pogovorov med tremi velikimi na Jalti) je prislo med KPJ in KPSZ do taksnih nesporazumov in napetosti, da je Togliatti nekaj pozneje z upravičeno zaskrbljenostjo omenil svojim pristasem na srečanju v Milanu celo možnost oboroženega spopada med Jugoslovani in Sovjeti. Pretirano bi bilo reči, kot je bilo nekaj časa v modi, da se je hladna vojna na zgodovinskem prizorišču prvič pojavila prav ob tržaskem zapletu med Titom in Zahodom. Mislim pa, da ne pretiravam, da je prav Stalinovala "izdaja" v času tržaske krize maja 1945 krepko zamajala jugoslovansko-sovjetske odnose in s tem v marsicem prispevala k tistemu razvoju dogodkov, ki so privedli do srečne izključitve KPJ iz Informbiroja. Pravim srečne, ker se je po njej Jugoslavija izvila iz real-socialističnih okovov in je slovenski narod, čeprav z veliko muko in naporom, začel odkrivati svojo srednje in zahodno evropsko dediščino, ki mu je na koncu dovolila, da se emancipira tudi od jugoslovanskega totalitarizma. Skratka, tržaski maj 1945 je na začetku marsičesa, brez nje ga ne bi bili tisto, kar smo: trdni v svoji narodnostni zavesti, svobodni in ponosni.

Trst, 3. maja 1945: prva manifestacija po osvoboditvi na Trgu Unità (Foto Mario Magajna)

René pa se ozre k meni, kakor da ga je nekaj zbadlo. »Tu ne dis rien, toi?« (Zakaj nič ne rečeš) A kaj naj mu človek ta trenutek reče v ti skriti lilski brivnici? Moral bi imeti pred oknom podobo modrega zaliva, da bi mu jo pokazal, griče, ki se približujejo morju, kakor da so nezaupljivi pred skrivnostjo vodne gladine. Položne bregove. Ali pa breg, ki pada strmo, da so kraške skale bela rezila, beli zobje, ki so se zasekali v zeleno morje. In moral bi imeti možnost, da bi mu pokazal žareče kraško kamnje, črne bore, vinograde na terasah in doline, ki so čase, v katere sonce spuša svoje zgoče kaplje, da zbrano zori koruza na dnu in koruzni listi sumijo kakor suhe pole stare slovenske zgodovine. In sredi tega scenarija bi se moral pokazati film o genocidu nad slovenskimi ljudmi; potem bi René lahko vedel za srečo, da je burja pometla črne srajce iz Tržaškega zaliva. Drugače je zavzetje nekega mesta samo vojaški uspeh. Dosti,

a vendar malo, če ne veš vsega. Kajti vsak ve, zal, le zase. Tako brivec, ki pravi zdaj o Mussolinijevi vojski:

»Nous ont frappé avec le couteau dans le dos, les lâches.« (Zasadili so nam nož v hrbet, podleži)

»Boste vi?«

»Dajte, obrijte ga na čast njegovemu mestu!« je vzkliknil René in zaropotal s težkim obuvalom. Nagonsko je slutil, da je duhovitost najboljši lek. In stari obraz se dobrohotno smehlja, medtem ko njegova roka želi, da ne bi bila samo obrtniško rahla. In ko se ta očetovska roka oddalji, da lahko zakasljaj, se ti tvoj prsni koš zazdi rjav aparat, ki bi ga bilo nujno treba zamenjati z novim, a prav zaradi tiste roke s prizanesljivostjo pomisliš nanj, ki je bil zvest tovariš v hudih dnevih. A René se spet glasno cudi in premika potapljaške podplate. Drži v rokah izvod dnevnika. Libération. Majhna, vojna oblika. Polovica pravega časniškega lista. In članki vsi

zgoščeni, crke drobne, skoraj sam petit. Tako imajo vesti na tako miniaturnem glasilu skoraj se pridih ilegale, čeprav so listi taki zaradi pomanjkanja papirja. Naslovi pa debeli, poudarjeni kakor Renéjev glas: »Mussolini in njegova ljubica Clara Petacci sta bila ustreljena skupaj v Mezzaebri (provinca Como) včeraj ob 16.30. Trideset fašističnih voditeljev je bilo ustreljenih v hrbet ob 15.50. Starace, nekdanji tajnik fašistične stranke, je bil ustreljen prav na kraju, kjer so črne srajce umorile petnajst bojnikov za svobodo. Trupla so najprej razstavili na trgu v Comu, potem sta bili Mussolinijeva trupla in truplo Clare Petacci prepeljani v Milan ter obešeni v izlozbi trgovine po enotnih cenah. Celo nedeljo je množica hodila mimo izlozbe.«

»Obesili so ga kakor prašiča,« je rekel stari in samogibno odmaknil britev od mojega vratu.

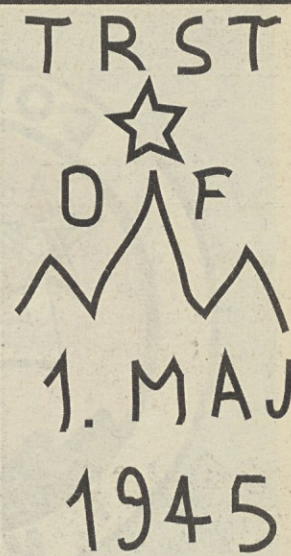
»Strastni ljudje,« je rekel René.

»In dobri,« je rekel mozič. »Samo z voditelji imajo smolo.«

»A ozračje se čisti!« je tedaj vzkliknil René. Skoraj otroško razposajen je bil in kakor da mu ne gre v račun, da je François tako zapreden v hladen molk. Videti je bilo, da ga dogodki prehitevajo, tako da objema njega, močnega fanta, nerazločna trudnost. A kako naj bi bila z Renéjem mogla slutiti, da bo naslednji dan prisla ponj francoska policija; mogoče če bi bila vedela, zakaj so ga Nemci oblekli v zebasto obleko, ali pa če bi bila vedela, kakšno je bilo njegovo taboriščno življenje, preden je prišel k nam. A tisti trenutek je britev zlozno drsela in vse naokoli se je v svetlem zraku zgoščal blažen mir. Zavest o koncu največjega uničevalca slovenskih ljudi je počasi vela mimo kakor tiha reka široke tolažbe; in prav tako počasi in skrbno je mirni tok postajal neskončno mirno morje, ki boza pravkar rešeno, a se ranjeno obalo. In

DIEGO DE CASTRO

Ko bi Tito ne zasedel Trsta, bi verjetno dosegel več

Gospodarsko sodelovanje med Italijo in Slovenijo mora postati vedno bolj učinkujoče in učinkovito, kajti to sodelovanje je in bo v interesu obeh držav. Nova prometna os vzhod-zahod in zahod-vzhod se križa z že od nekdaj obstoječo osjo sever-jug in jug-sever prav na področju Trsta in njegovega slovenskega zaledja. Mislim, da bodo ekonomisti iz Ljubljane razumeli, da je okrepitev odnosov z Italijo v njihovem interesu, če nočejo postati gospodarski satelit nemškega gospodarstva, ki sicer predstavlja lokomotivo Evrope, a je, kot kaže, vagoni, ki jih vleče za sabo, preveč ne zanimajo.

V tem trenutku, ko so ti odnosi »na visku«, se spominjamo »najnižjega« obdobja izpred petdesetih let z jugoslovansko »osvoboditvijo« Trsta, ki je bila v bistvu trda vojska okupacija nacionalkomunističnega tipa. Takrat tega niso občutili samo Italijani temveč tudi Slovenci, - dejansko je bilo Slovenec več kot Italijanov - ki bi bili lahko nevarni za nastajajoči režim stalinističnega kova. Vsi ne vedo, da je bila Slovenija pred drugo svetovno vojno izredno civilizirana dežela, kjer so prebrali več knjig na prebivalca kot kjerkoli drugje v Evropi, in da so mnoge od teh knjig zadevale vero.

Toda, če se povrnem k tisti zalostni preteklosti, se enkrat potrjujem tisto, kar sem trdil v neki svoji knjigi, ki je izšla leta 1952: če Tito ne bi okupiral Trsta in če se njegova vojska ne bi obnasala, tako kot se je, bi morda na tem področju dosegel več, kot je. To ni tako nenavadno razmišljanje, če se ve, kako so se stvari zgodile.

Premirje z Italijo z dne 8. septembra 1943 je predvidevalo, da naj bi bila na vsakem področju vzpostavljena zavezniška vojska oblast, ni pa izrecno trdilo, da mora biti vzpostavljena. Italijanska vlada je s tem v zvezi večkrat zaprosila za pojasnila vodjo zavezniške kontrolne komisije, ameriškega admirala Stonea, ki je zagotovil, da bodo celotno julijsko krajino zasedle

zahodne sile, ki bodo tudi imenovali zavezniško vojsko upravo. Mislim, da je to govoril v dobri veri, saj je bilo tako tudi stališče ZDA. Na drugi strani pa je Tito, kot uradni zaveznik v vojni, zahteval, da se njemu poveri zasedba celotne Julijske krajine in se je pri tem v večji meri naslanjal na Angleže kot na Američane. Američani so do konca leta 1944 podpirali tudi cetniskega vodjo Mihajloviča, ki je bil Titov tekmeč (ustrelili so ga leta 1946), in je v Jugoslaviji predstavljal vlado kralja Petra II., ki je bil najprej v izgnanstvu v Kairu nato pa v Londonu. Angleži pa so k Titu s padali poslali

zelo pomembno vojsko delegacijo in mu dvorili, ker so mislili, da ga bodo tako odgnili od sovjetskega vpliva.

V zvezi z okupacijo Julijske krajine sta bili avgusta 1944 v Neaplju in Caserti dve srečanja med Churchillom in Titom, ki pa nista nič sklenila. Potem pa so se februarja 1945 Angleži na Jalti brez vednosti Američanov dogovorili z Jugoslovani o razdelitvi področja na osnovi nekakšne linije, ki je bila zelo podobna tisti, ki so jo kasneje imenovali Morganova linija.

Ko je Tito zasedel Trst, je krsil ta dogovor, istočasno pa je Stalin krsil dogovore v zvezi s Poljsko, Romunijo in Bol-

garijo, kjer je povsod tam vsilil komunistične vlade namesto demokratičnih, kot je obljubil. Angleži in Američani so takrat razumeli, da se ista stvar dogaja v Trstu in da bo Rusija preko svojega jugoslovanskega satelita prisla do Jadranskega morja. Vrhovni komandant za Sredozemlje Alexander je najprej izjavil, da se njegove enote ne bodo borile proti nekdanjemu zavezniku, toda 19. maja je v govoru svojim vojakom dejal, da so metode, ki jih Tito uporablja v Trstu, enake metodam Hitlerja, Mussolinija in Japoncev. Nato je 21. maja na to področje poslal se deset tisoč vojakov, pomorsko eno-

to in močne zračne sile. Jugoslovani so razumeli, da Zahod tokrat misli resno in tako so se v Beogradu začeli pogovori, ki so se končali z dogovorom 9. junija 1945 in z naknadnim dogovorom 20. junija 1945 v Devinu. Jugoslovani so se iz Trsta umaknili 12. junija 1945. Takrat je bila določena Morganova linija, ki se danes predstavlja del meje med Italijo in Slovenijo. Mislim, da morata obe danes demokratični republiki čimprej pozabiti na tiste zalostne dni. Po mojem skromnem mnenju se je Tito, čeprav je bil velik državnik, takrat zmotil, ko je mislil, da ga bo Stalin brezpogojno

podprl. Toda za Stalina je bilo trzako vprašanje povsem nepomembno v primerjavi s tistimi, ki so nato privedla do hladne vojne.

Na koncu se obračam na slovenske zgodovinarje in se posebno na ostroumnega raziskovalca kot je prof. Tone Ferenc s prošnjo, naj poiščejo dokumente, ki bi lahko potrdili ali ovrgli glaso-ve, ki so krožili pozno jeseni leta 1945. Govorilo se je, da je komandant 4. armade naredil samomor, potem ko mu je Tito očital, da je ravnanje jugoslovanskih enot v Trstu škodilo podobi in političnemu ugledu Jugoslavije.

..

Trst, 3. maja 1945: prva manifestacija po osvoboditvi na Trgu Unità (Foto Mario Magajna)

mož, ki visi v milanski trgovini z glavo navzdol, se je obrnil in se postavil na noge, da je stal v odprtem avtu, ki se počasi pomika ob vogalu moje ulice tik ob obrežju. Roka je vzdignjena v zrak, pleša se voščeno sveti, poteze so trde. Hoten izraz moškosti. A ko ga opazuješ z okna svoje spalnice, je na njegovem obrazu se nekaj, kar ni poza. Njegov obraz se čuti tuj v tvojem mestu. Pravkar se je peljal mimo trga ob Kanalu in se zavedal zraka, ki piha s kraskih gričev. »Ne, nič ne bo iz tega mesta,« si pravi tisti obraz, »čeprav sem dal postreliti nekaj mladih slovenskih vročkrvnežev in jih bom moral ob prvi priložnosti prav gotovo postreliti se. Ta kamniti svet, ki leze v mesto, te bore, to oziračje, to prekleto zaledje, - tega ni moč streljati.« In potem se avto pomakne naprej proti Korzu in proti Borznemu trgu in ga ne vidim več, a se mi vendar zdi, da sem močnejši, ker se bo, ko bo govoril na Velikem trgu, se bolj zavedel, da je

njegovo govorjenje jalovo. Tako, kar sredi kričanja bo prisla vanj tiha slutnja. In glej, na mah se spet obrne in visi z glavo navzdol, medtem ko mi brivec mili lice.

»Vi bi lahko dosti povedali o tem,« pravi in se zavem, da govori o črnosrajč-niskih grozodejstvih in da govori meni.

»Stvari, ki jih je počenjal človek dvajsetega stoletja,« sem rekel. A človek lahko tudi ne posluša, ko se René iz tovariske naklonjenosti spominja »kulture ricinovega olja«, kajti počasi, kakor pristanišče iz mrča, se budi mesto v tvoji zavesti. Ne, v deželi smrti nisi smel. Prenesti svojo misel, svojo željo domov je ravno tako, kakor če bi pustil telo nezavarovano. Ne smeš. Smrt je zahrbtna napadalka, najmanjši trenutek nepazljivosti lahko izkoristi, da se prihuli v nezadelano spranjo. Zato mora vsa preteklost izginiti. Sam si. Nag, kakor ob rojstni uri. Zato pa se mesto zdaj lahko po malem pomakne bliže. Po malem. Lagodno, da ne bo sunek ob

breg pretrd kakor pri neucakanem mor-narju. Saj, samo rahel dotik z bregom; in ta brivnica je prav lahko tudi tista prav tako tesna na obrežju nasproti tržaskim veslaskim društvom. Ogledalo je na zidu nasproti vhoda, in ko ti stari striže lase, so v ogledalu jambori sestmetrskih tek-movalnih jadrnic v saketi. Ob oknu sedi zagorel moški. Govori o ceni rib. Tisti, ki se je prej ustavil ob vratih in vprašal brivca: »Čes skombre danes?« jih je zdaj pri-nesel. »Kar v kalavniku ti jih bom pustil,« pravi. »Bom prisel potlej ponj.« Brivnica pa je preprosta kakor krov ribiske barke. In ribič, ki stopi vanjo zaraščen do ušes, odhaja pomlajen, gladek, in zaradi mehke krede, s katero mu je pogladil lica, precej manj zagorel. Jambora pa kar naprej nihta v ogledalu, medtem ko ni nič slišati kričanja galebov, ker pred pločnikom dra mimo tramvaj. Ali pa se pomikajo mi-mo tovorni železniški vozovi, ki jih stroj vleče z glavne postaje na Martovo polje.

Ali pa narobe. Vozov pa ni ne konca ne kraja, tudi zato ne, ker se na obrežju premikajo mimo pešcev in določa konvoju hitrost železnicar, ki koraka po sredi trač-nic pred lokomotivo. Brez prestanka maha z rdečo zastavico, kakor da podi nadležne muhe. Potem se v ogledalu na zidu spet posveti žarek, ki ga je bil prej posrkal dim lokomotive. Srebrna svetloba v steklu s pegastim ozadjem; kakor tale tukaj.

A ta čas je tudi René obrat. In tako nam mozič stiska roke in pravi: »Kaj bo to britje, ko pa ste prišli od tam.« In je bolj v zadregi kakor mi; kakor da ne ve, kako uskladiti svojo skromno preprostost z gibi svojih ramen in z naglasom svojih besed. A najbrž je bolj zato, ker stojijo pred njim stiri telesa, ki skoraj napolnjujejo prostor, da so njega, suhljatega moziča, zadelala z rezečimi se črtami svojih oblek, da je naenkrat ves ujet v svet, ki ga je zmedel.

..

Trst, 3. maja 1945: veličastna proslava osvoboditve na Trgu Unità (Foto Mario Magajna)

X

Ponedeljek, 1. maja 1995

1. MAJ 1945**MIRAN KOŠUTA**

Rdeče ime pod rdečo zvezdo

Imel sem strica. Pravijo, da mi je bil podoben: visok, temnolas, dolgonog in s sapama, ki sta spominjali prej na plavuti kot na stopali. Danes je le še ime v kamnu, rdeče ime pod rdečo zvezdo. Eno tolikih na dolgem seznamu partizanskega spomenika sredi vasi...

Milko ni bil ravno zagrižen komunist, z diktaturo proletariata obsedeni revolucionar. Bil je - pravijo - preprost, občutljiv in življenja vesel slovenski fant, ki so mu fašistični požigi, pogromi, procesi, streljanja, ricinusovo olje, nacistična zverinstva, obešeni talci, deportacije, taborišča, krematoriji razparali dušo in ubili sanje. Zato se je 5. aprila 1944 odločil za gozd in partizane. Predstavljam si, da premišljeno, trpko, boleče, morda oklevajoče (pustiti dom, družino, mater v skrbeh...), a brez ideološkega zanesenja, ekstatične zamaknenosti v kruslji politične mite. Ni sel - dom-

nevam - zaradi velikih parol in zastav. Sel je preprosto zase, zaradi tiste življenjske nuje, ki ji človek pravi svoboda: možnost biti, kar si. In ko bi ga 20. januarja 1945 ne prestegle pri Zgoniku nemške krogel, bi bil bržčas dočkal tisti radostni tržaski prvi maj in bi se mi zdaj le smehljal pred trgov Unità ali Sodno palačo iz kake črnobeke Magajnovne fotografije, ali pa bi morda zasel v knjigo kot je "Prima- vera a Trieste", v tisti za buržujski rasizem tega mesta tako zgovoren Quarantotti - Gambinijev opis "majhnih, koščenih, umazano plavolasih in mršavih" slovenskih "okupatorjev" s Krasa - on, sloki, visoki in temnolasi Milko.

Da, predvsem to je moral pomeniti tisti 1. maj 1945 v Trstu, Gorici, Cedadu: svoboda, s krvjo priborjeno možnost biti, kar si - Slovenec, Italijan, Žid, katoličan ali komunist. Po polarni svetovni moriji in dvajsetletni fašistični zmrzali se je

dalgo zatajevano popje življenja lahko vendarle razgnalo v tisto ne zgolj vremensko pomlad. Konec more, nasilja, smrti... ali ni bila osvoboditev, za tiste, ki so jo dočakali, kakor novo, milostno poklonjeno drugo rojstvo?

Dotrajani partizanski tanki, ki čudežno prehitijo novozelandske džipe; potomci zaničevanih kraških mlekarič, rožnaric, dekel, skedenjskih krušaric, Slata-perjevi "mongoli s trdimi ličnicami", ki ponosno dvigujejo peterokrako brsljano-vo zvezdo v samem srcu Rossettijeve domovine, pred tržasko občinsko palačo; italijanski in slovenski napisi po zidovih in ulicah, partizani obeh narodnosti, ki družno nazdravljajo Titu - tistega maja se je v Trstu zdelo mogoče prav vse. Tudi odkloniti - kakor mi je nekoč segavo zaupal Danilo Turk - partizanom za par kovancev ponujeni odkup italijanskega gledališča Fenice, ker "bo tako in tako

vse naše..."

In kako bi takrat ne sanjal, naivni, nepozabni Joco: saj je bila - tu kot povsod - osvoboditev ure-sničenje sna, triumf demokracije nad diktaturo, opredmeteni punt Luči proti silam Teme in Zla, vrnitev dostojanstva človeštvu, ki si je s skrajnim naporom združenih moči znalo izruti iz telesa rakasti izrodek nacifasizma. Bila je, osvoboditev, predvsem etična zmaga nad demonijo rodu in rase, za nas Slovence pa tudi trenutek, ko se je ozgodovnilo stoletno zorenje "naroda brez zgodovine".

Beseda junaki je danes v stečaju. Zveni puhlo, bombastično, obrabljeno, morda prav zato, kar smo si po vojni z njo lajnasto polnili usta tudi med enobejejskimi mitingi in proslavami (ah, ta naša hudiceva potreba po maliku, to kolektivno prilaščanje svetlob, ta ubijajoča mitogeneza...) A vendar: kako naj drugače imenujem Slovence, ki so v nee-

nakem boju, v uporih brez "upa zmage" postavili na kocko svoje glave, žrtvovali svoja življenja, tvegali dokončni izbris svojega naroda z zemeljske oble in pregnali naposled s tujcem vred tudi lastno majhnost, poniznost, hlapčevstvo? Ali ni bila osvoboditev za nas ne samo zunanja, ampak tudi notranja nacionalna katarza, "očiščenje in pomlajenje" od poniglavega, vazalskega slovenstva, vstaja, ki je ponizanim in razzaljenim vrnila dostojanstvo, ponos in kladiivo usode, da so na nakovalu zgodovine le mogli izkresati (pozneje, po novih okupacijah...) svojo sanjano državno samobitnost?

Potem - ko da se je svet obrnil na glavo, ko da je lesk osvoboditve izmedel v sencah časa. Petdeset let. Vmes železna zavesa, real-socializem, praska pomlad, demokratično prevarana manjšina, berlinski zid, razpad Jugoslavije, slovenska desetdnevna vojna, Saraje-

vo... In na lepem se 1. maja 1995 znajdes razdvojen, zmeden, razidealjen. V Trst - si medtem izvedel - je osvoboditev prinesla tudi fojbe, v Slovenijo Kočevski Rog. Madeži, ki ostanejo neizbrisni, grehi, ki niso opravičljivi. Eden, sto ali milijon: cilji ne posvečujejo sredstev. A grehi - tudi to ves - niso vsi enaki. Kristjani poznajo izvirnega, tistega, ki je povod vsem ostalim, poznejšim. Fiziki poznajo tihi, nenapisani zakon narave: akcija povzroči reakcijo.

Tako razumes: da se po petindvajsetletnem fašističnem in nacističnem terorju, po moriji Auschwitz in Urha, sovraštva, strasti niso mogle poleciti na mah, tisto uro, tisto minuto, ko so zavezniki sneli z Reichstaga kljukasti kriz. In ves: naj mine trenutek ali pol stoletja, nikoli ni mogoče izenaciti žrtve z rabljem, posledice z vzrokom, osvoboditelja z okupatorjem. Rog in fojbe so tragični eksces narodnoosvobodilnega boja, toda izvirni greh, ki ga je povzročil, ostaja nasilje okupatorja, kolaboracionizem, kvizlinštvo. Te preproste resnice ne more izkriviti nobena, se tako prefinjena alkimija sodobnega revizionizma, ki bi nam s perfidno igro zrcal najraje skalil pogled na preteklost, preusmeril s poražencev na zmagovalce breme krvavih odgovornosti in zmanipuliral dejansko sliko zgodovine v spako, prirojeno zdajšnjim političnim modam.

Zato se zdrznem ob nadalje bolj glasnih poskusih rehabilitacije domobranstva v Sloveniji, zato napeto zastržem z usesi vsakokrat, ko mi tukajšnji prvi maj 1945 opisujejo z "okupacijo", z začetkom "tragične stitridesetdnevne Titove zasedbe Trsta". Mesto, ki ne zna ceniti svojih osvoboditeljev, ni vredno svobode.

Ker ni samo stvar definicije, besednega dlakočepjenja: nomen est omen. Zato je "okupacija" zame znak, alarmni zvonec. Za nepreboleto travmo, za tisoč in en predsodek, za staro pesem o zgolj italijanskem Trstu, v katrem so celo Slovenci iz Carduccijske ulice edinole tujci, okupatorji, sciavi, za prezirljivo vzvišenost meščana z dvatisocletno kulturo, ki se sramuje priznati, da ga niso osvobodili "majhni, koščen, umazano plavolasi in mršavi" sinovi naroda brez zgodovine, ampak preprosti, sloki in (tudi) temnolasi slovenski fantje, ki so sli v vojno, ker so jim razparali dušo in ubili sanje.

Taki, h katerim se prvega maja vračamo, da bi rasli tudi iz preteklosti. Taki, ki nas s svojo žrtvijo vedno znova osvobajajo. Tako kot je bil moj nikdar srečani stric s plavutastima sapama. Zame in za nas danes le še rdeče ime pod rdečo zvezdo v kamnu: Emil Sedmak.

••

••

MILAN PAHOR

Kolesa zgodovine ni mogoče obrniti nazaj

Prvi maj je v moji zavesti prisoten predvsem kot praznik. Uvrščam ga med dvojne praznike. Prvi maj je namreč praznik dela, praznik delovnih ljudi. Poleg tega je pri nas prvi maj se praznik boja, saj je neločljivo povezan s 1. majem 1945, ko so bili osvobojeni Trst, Gorica, Cedad, Režija, Kanalska dolina. Prvi maj je dan zmage nad nacifasizmom, dan osvoboditve.

Prvi maj: praznik dela in boja.

Doživljam ga kot praznik. Doživljam ga kot trenutek osebnega in skupnega praznovanja. Najprej gre za trenutek zbranosti in spomina. Iz osebnega momenta se preselim se v skupni imenovalac. Prvi maj je nujno povezan s skupnostjo, z ljudmi. Zato sem spadajo povorke, manifestacije, govori, srečanja. Vse se se dopolni z družabnostjo, slavljem, petjem. Skratka osebni praznik, ki je tesno prepleten z družino, s prijatelji, z znanci, s skupnostjo.

Tako doživljanje je prepleteno s preteklostjo in sedanjostjo. Izhajamo iz nescesa, kar se je zgodilo pred leti ter ga povezujemo s sedanjostjo. Iz zgodovine prehajamo v sedanjost, vse nato prenašamo v bodočnost. Tesno je 1. maj 1945 povezan s slovensko zgodovino, se posebej s slovensko primorsko zgodovino. Ne zdi se res, da je od takrat preteklo že petdeset let, ker je se vse izredno aktualno. Ven-

dar je minilo že pol stoletja, kar pomeni, da kmalu ne bo med nami živih pričevalcev in udeležencev velikih dogodkov izpred tolikih let.

Ko se oziramo na prvomajске dni pred petdesetimi leti, oči zazarijo od veselja, saj so takrat v Trstu, Gorici, Cedadu zaplapolale zastave svobode. Obenem nam oči postanejo rosne, saj je bila svoboda težko priborjena. Maj 1945 je bil lep. Pred tem pa so bila leta gorja in trpljenja. Svoboda je bila draga, cena zanjo visoka. Ni bil le boj oboroženih ljudi proti oboroženim ljudem. Bilo je mnogo več. Gorele so vasi, med žrtvami so bili nedolžni otroci. Jeca in taborišča so bila polna naših ljudi. Ime uničevalnega taborišča Rizarna v Trstu je dovolj zgovorno. Slovenski narod je bil obsojen na smrt. Ob napadu na Jugoslavijo aprila 1941 je bila Slovenija razkosana in razdeljena med tri okupatorje: Nemce, Italijane in Madzare. Formalno je bil slovenski narod zbrisan iz zemljevida Evrope. Takrat je bila ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda z namenom, da se z vsemi silami zoperstavi takemu nacrtu. Komunisti, krščanski socialci, liberalni del Sokola, napredni kulturni delavci so bili tista nosilna os, na katero so se naslonili še drugi v boju proti okupatorju in njegovim sodelavcem. Zal se je del slovenskega naroda odločil za kolaboracijo. To je bila nez-

godovinska poteza, saj ves svet ter se posebej poudarjeno zahodni del Evrope prav v teh dneh proslavlja petdesetletnico zloma nacifasizma in konec druge svetovne vojne. Izročilo zahoda namreč trdno sloni na vrednotah svobode in protifasizma.

Primorska se je takoj in odločno vključila v narodnoosvobodilno gibanje. Pri nas ni bilo velikih dvomov. Seveda je mreža OF pri nas rasla nekoliko drugače, saj ni bilo klasičnih ustnovnih skupin kot v osrednji Sloveniji. V vrste osvobodilnega gibanja so vstopali narodno zavedni in protifasistično razpoloženi posamezniki in skupine. Narodnoosvobodilno gibanje je bilo logično nadaljevanje medvojne protifasističnega gibanja. Primorski človek je prav dobro vedel, kaj pomeni fasizem in nasilje, ki je bilo z njim tesno povezano. Narodni dom v Trstu, Trgovski dom v Gorici, stiri padli junaki v Bazovici, porušenje celotnega omrežja slovenske strukture (politične, gospodarske, šolske, kulturne, prostorne), tisoči emigranti so bili dovolj stvarni dokazi o dejanski volji fasizma.

Sam začetek osvobodilne fronte pri nas je bil povezan z močnim ustrahovalnim ukrepom. Italijanska fašistična oblast je namenoma izbrala december 1941, da je v Trstu uprizorila drugi tržaski proces, ki se je zaključil z ustrelnostjo petih slovenskih fan-

tov na openskem streliscu. Na ta način so bili poravnani računi proti tistim organiziranim skupinam in osebam, ki so se aktivno vključili v protifasistično gibanje. Na procesu so sodili narodnim revolucionarjem, komunistom, izobrazencem. Uradno so bili obsojeni kot člani, voditelji in organizatorji »zarotniške organizacije«, ki je nameravala »rušiti državno integriteto in enotnost«. Na drugi strani je bil proces jasno opozorilo nastajajoči osvobodilni fronti.

Tudi tako huda dejanja niso mogla zaustaviti gibanja. Stiri leta so bila potrebna, da se je zmagovito zaključila pot narodnoosvobodilnega gibanja. Po dveh letih je v septembru 1943 prišlo do vseljudske vstaje na Primorskem, ko je gibanje dobilo tako širino, ki je ni bilo več zaustaviti, čeprav je bil boj neusmiljen in težak. Maja 1945 je zasijala svoboda.

Takrat se je resnično vsak slovenski fant ali mož, vsaka slovenska žena ali dekle v Trstu, Gorici, Benečiji, Režiji, Kanalski dolini počutil protagonista; bil je enakovreden z vsemi drugimi, skupaj z drugimi je enakopravno pisal lastno zgodovino. Sami smo si krojili usodo. Priznati si moramo, da si v zgodovini Trsta in Gorice to ni prevečkrat dogajalo.

Osvobodilna fronta nas je vključila med zahodnimi demokracijami in Sovjetsko zvezo, ki je premagalo naci-

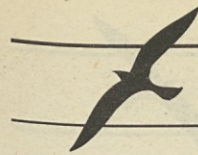
zem in fasizem. Dala je slovenskemu narodu zametke državnosti, saj ni mogoče mimo ugotovitve, da dobimo prve suverene odločitve slovenskega naroda prav v času NOB. Spomnimo se lahko na dekret o priključitvi Primorske. Osvobodilna fronta je vsekakor predhodnica sedanjih svobodnih slovenske države.

Osvobodilna fronta je povezala človeka za človekom, skupina za skupino, nastala je živa veriga, država v državi. Praznujemo torej petdesetletnico osvoboditve z zarom, z globokim notranjim zadovoljstvom in z zavestjo medsebojne povezanosti, s kakršnimi se spodobijo praznovati take obletnice. Praznujemo jo z velikimi skupnimi proslavami, praznujemo jo z manjšimi društvenimi proslavami. Iz vsega naj veje globoka zavest o zmagi nad nacizmom in fasizmom, ki sta zapisala mali slovenski narod smrti.

V zgodovini slovenskega naroda, ki je bogata trpljenja in ponizanja, ampak tudi boja, je stran osvobodilne fronte in narodnoosvobodilnega boja gotovo med njenimi najsvetlejšimi.

Samo v enotnosti je moč, brez moči pa ni zmage.

Kolesa zgodovine ni mogoče obrniti nazaj.

GALLIANO FOGAR

Med dvema osvoboditeljema, IX. korpusom in CLN

V Trstu sta bili dve skoraj istocasni vstaji: prvo je vodil odbor za nacionalno osvoboditev CLN, v katerem so bili vključeni PSI, KD, PdA in PLI (KPI je iz odbora izstopila oktobra 1944), pri drugi pa so sodelovali Komunistična partija Slovenije, KPI in Osvobodilna fronta z bataljoni Delavske enotnosti (Unità Operaia). Pred splošno vstajo, ki jo je CLN proglasil ob zori 30. aprila, je odbor odločno zavrnil predlog prefekta Coccianija (podpredsednika Zveze industrijcev, bivšega visokega fasističnega voditelja, ki ga je imenoval »gauleiter« Rainer oktobra 1943 na predlog industrijcev), da bi CLN, fasisti in Guardia Civica ustvarili skupno protijugoslovansko fronto, dokler ne pridejo Angloameričani. Neuspešni so bili tudi poskusi Slovencev nekaj dni pred vstajo, da bi se dogovorili s CLN, ker naj bi v dogovoru tudi povsem jasno priznali upravičenost jugoslovanskih zahtev po Trstu, poleg tega pa bi imel CLN v enotnem vstajniškem odboru precej manj predstavnikov. Dragovan Sepić je v svojem prispevku, ki je bil objavljen leta 1980 v knjigi Italija od osvoboditve do republike (L' Italia dalla Liberazione alla Repubblica; Feltrinelli), zapisal: »Ko se je v začetku aprila začela ofenziva zavezniških sil v Italiji in so jugoslovanske enote prodirale proti Italiji, so se oboji (CLN na eni in slovenski ter italijanski komunisti na drugi strani) začeli pripravljati na vstajo. Tako se je zgodilo, da so oboji se pred prihodom jugoslovanskih sil skušali prevzeti oblast in jugoslovanske enote so ob prihodu v Trst nadaljevale z razoroževanjem trzasekega CLN.«

Komunisti (ne vsi), Delavska enotnost in OF so izpolnjevali ukaze komande mesta pri IX. slovenskem korpusu, ki je bil ustanovljena prej in naj bi dala ukaz za vstajo ob prihodu IV. jugoslovanske armade. IX. korpus (komanda in gorske enote) je bil največja enota slovenske osvobodilne vojske ob »Jadranski obali«, ki je obsegala Furlanijo-Juljsko krajino in ljubljansko provinco. Pod njegovim poveljstvom se je borila tudi divizija Garibaldi - Natisone in brigada Garibaldi - Trieste, medtem ko je tretja italijanska brigada Fratelli Fontanot preko stare državne meje sodelovala s VII. slovenskim korpusom.

Ob zori 30. aprila je vodstvo CLN izdalo ukaz o splošni vstaji, 1. maja pa je enak ukaz izdala tudi komanda mesta pri IX. korpusu. Glavni cilj vstaje CLN je bil v tem, da z uporabo proti Nemcem - kot v drugih italijanskih mestih - potrdi voljo Trsta, da ostane združen z demokratično Italijo in njenim osvobodilnim gibanjem ter da pred skorajšnjim prihodom Angloameričanov prevzame oblast. Toda položaj CLN je postal vse težji. Aprila 1945,

ko se je tretjič ustanovil po poskusih v letih 1943, 44 in 45, je bil CLN skoraj povsem osamljen. Izgubil je velik del podpore večine delavstva v ladjedelnici in drugih tovarnah, katerega podporo sta prej zagotavljala voditelja trzaseke KPI Luigi Frausin in Antonio Vincenzo Gigante (oba so ujeli nacifasisti in ju nato med avgustom in oktobrom 1944 ubili). Oba sta bila zagovornika širokega zavezništva z italijanskimi strankami v CLN, tako kot je bil to primer drugod po Italiji, ob nujnem sodelovanju s slovenskim osvobodilnim gibanjem, ki je za ceno velikih žrtev, doseglo vojaški in politični nadzor nad področjem med Sočo in staro mejo. KPS je se posebej po smrti Frausina in Giganteja pridobivala v Trstu vedno večji vpliv nad trzasko KPI. Tudi razvoj krajevnega in mednarodnega vojaškega položaja ni koristil CLN. Angloameričani so se namreč odpovedali zasedbi celotne Furlanije-Juljske krajine v njenih mejah iz leta 1940 in so se raje odločili za zasedbo področja, ki bi jim zagotavljalo nadzor nad prometnico med Trstom in Avstrijo. V ta namen je bil tudi izdan ukaz zavezniškimi misijam na tem področju, naj se ne vmešavajo v spore med dvema narodoma in partizani z nasprotnimi tendencami. Vsega tega

CLN v upanju na hiter prihod zavezniškov ni upošteval.

Vstaja je bila za CLN vsekakor istocasno moralno in politično dejanje, ki so ga želeli njegovi voditelji od don Edoarda Marzarija, voditelja KD (iz zapora so ga osvobodili v noči med 29. in 30. aprilom) do Giovannija Paladina in Ercola Mianija iz PdA ter Carla Schifferja iz PSI. KD in PdA sta izdelali nacerte in organizirali sile za napad na Nemce. V slovenski in komunistični strani, ki je imela za seboj široko partizansko zaledje pod nadzorom IX. korpusa, ki so ga Nemci do konca marca 1945 zamenjali skušali uničiti s številnimi ofenzivami, krepili pa so jo tudi uspehi Titove vojske, je večina industrijskih obratov, ki so bili organizirani v Delavski enotnosti, videla preko nove Jugoslavije »most« proti Sovjetski zvezi oziroma konkretno perspektivo za nastanek socialistične družbe.

30. aprila zvečer so vstajniki CLN prevzeli nadzor nad centrom mesta in nekaterimi bližnjimi točkami in prisilili Nemce, da so se zabarikadirali v nekaterih oporiščih, katera bi bilo brez pomoči topništva in letal težko uničiti. 1. maja se je v boje vključila tudi Delavska enotnost, potem ko je pred tem uničila nekatere nemske postojanke na peri-

feriji. Z morja so Nemci s topovi, ki so jih imeli na motornih splavih, skušali zasedi mesta, ki so jih zasedli vstajniki, toda s CLN so se skušali tudi pogajati. Istega dne zjutraj je predhodnica IV. jugoslovanske armade prišla do centra mesta. Eden od njihovih oficirjev se je sestal z Antoniom Fonda Saviom in Ercolom Mianijem iz CLN in od njiju zahteval, da ga seznanita s preostalimi nemškimi položaji, ki jih je nameravala jugoslovanska vojska napasti. IV. armada, ki je s hrvaske obale prodrla v deželo in pri tem preskočila Reko, je pred tem obkolila del 97. nemškega korpusa in ga po hudih bojih prisilila k predaji. Pri tem so zajeli tudi komandanta korpusa, generala Küblerja. Njegove enote so nadaljevale pot proti Trstu, medtem pa so oddelki IX. korpusa na robu Krasa nad Trstom premagali del nemških enot, ki so zasedale mesto, in s tem olajšali akcijo vstajnikov, ki bi se v nasprotnem primeru zaradi slabše oborožitve lahko znasli v hudih težavah. Nekaj dni prej sta proti Avstriji zbežala »gauleiter« Rainer, vrhovni komisar Jadranske obale, ki ga je imenoval sam Hitler, in njegov prijatelj Odilo Globocnik (skupaj sta zrasla v vrstah avstrijskega nacizma, ki je predstavljal najbolj fanatično komponento nemškega

nacizma). Globocnik je bil vodja SS in policije Primorja in je v Trst prišel septembra 1943, potem ko je prej vodil »Aktion Reinhard«, v kateri so usmrtili približno 2, 5 milijona poljskih Židov. Tukaj je uvedel enake metode, kot jih je uporabljal na Poljskem. Njegovo »delo« predstavlja uničevalno taborišče Rizarna, v katerem je bilo ubitih in zazganih v krematorijskih peči na tisoče partizanov, politikov, civilistov in Židov, ki jih niso mogli preseliti v nemška taborišča. Toda pred begom so Globocnikovi esesovci storili še zadnji zločin in 28. aprila ustrelili deset italijanskih slovenskih patriotov (iz brigad Osoppo in Garibaldi), ki so jih pobrali iz koronejskih zaporov. Med njimi je bil tudi zaupni kurir za zvezo med CLN in CLNAI iz Milana Mario Maovaz, ki je pripadal organizaciji »Pravica in svoboda« (Giustizia e Libertà). Pred ustrelitvijo so ga zverinsko mučili, toda od njega niso izvedeli nicesar. Ob njem sta bila ustreljena tudi zakonca Ruggero in Albina Haas, ki sta bila člana trzake komunistične organizacije. V Furlaniji so Nemci storili še druge zločine in pobili številne nemočne civiliste in partizane v Ovaru, Avasinisu, Cervinjanu in drugod.

Po posegu jugoslovanskih enot in pojavih razorože-

vanja nekaterih skupin vstajnikov CLN je odbor izdal ukaz svojim enotam, naj prenehajo z borbo, da ne bi prislo do se hujskih incidentov. Ukaz so te enote poslušale, toda druge skupine CLN, do katerih ukaz ni prišel, so se skupaj z Delavsko enotnostjo in jugoslovanskimi enotami borile do popoldneva 2. maja, ko so se Nemci v preostalih oporiščih v mestu predali ob prihodu novozelandskih sil generala Freyberga. Med skoraj tridnevnimi boji je v vrstah vstajnikov CLN in Delavske zveze padlo nekaj deset borcev. Stevilne so bile žrtve med prebivalstvom, ki se je znaslo med dvema ognjema, se večje pa so bile žrtve IV. armade. Pri osvoboditvi mesta nista sodelovali garibaldinski diviziji Natisone in Trieste. Divizija Trieste se je morala ustaviti nedaleč od mesta, divizija Natisone pa je morala po sklepu KPS sodelovati pri bojih za osvoboditev Ljubljane. Marca 1945 je komisar divizij Garibaldi za Furlanijo Mario Lizzero predlagal komandi IX. korpusa, da naj bi diviziji Trieste in Natisone pod slovenskim poveljstvom sodelovali pri osvoboditvi Trsta in Gorice, ena od enot korpusa pa naj bi pod italijanskim poveljstvom sodelovala pri osvoboditvi enega od mest v Furlaniji. Toda predlog ni bil sprejet.

..

MATEJKA GRGIČ

Moj 1. maj je predvsem praznik Svobode

Ko sem bila se otrok, je bil zame 1. maj enostavno festa: s starši in nonoti smo se (vsega skupaj se spominjam kot nekaksne megle, iz katere se tu pa tam izvijejo nejasne slike) udeležili kake prireditve na prostem, z odrom, godbo na pihala, govornikom. Sele pozneje, v obdobju, ko sem s svojimi »Povej, mama...« vztrajno zahtevala informacije o tem in onem, sem izvedela, da 1. maj ni samo festa. Tako sem začela graditi »svoj« 1. maj. Zanimivo, da sem si v svoji otroški najvnosti iz vsakega praznika ustvarila cisto svoj praznik, ki je imel včasih v uradnim kaj malo skupnega. Nekaj podobnega se je zgodilo tudi s 1. majem.

Najprej mi je tata povedal, kako so ga partizani, ko so se pomikali proti Trstu, vprašali za pot, ki bi je z nemške postojanke na Katinari ne mogli obstrlejevati s topovi. Ze sem pred seboj videla svojega očeta, kako kaže partiza-

nom pot po Dražci: navsezadnje je njegova zasluga, če je bil Trst tistega dne 1. maja osvobojen; če bi mojega očeta ne bilo, bi se danes živeli pod Nemci.

Pozneje sem od nekod pobrala - najbrž iz kake knjige, ki mi jo je mama kupila v Jugoslaviji (tedaj je bila se Jugoslavija: moj bog, kako sem stara!) - da je 1. maj praznik dela. Tako, zato smo torej na 1. maj doma: ker vse leto delamo in si seveda zaslužimo malo počitka.

Na Padričah so na praznik dela vedno visele rdeče zastave; na nekaterih so bili napisani slogani, za katere sem se le veliko pozneje izvedela, da se jim pravi »delavske parole«. Iz svojega otroštva se ne spomnim prav nobene namiga na kako vez praznik dela - dan osvoboditve - komunizem. Da je godba na pihala vedno igrala Internacionalo ali kako drugo borbeno melodijo, je bilo zame nekaj povsem naravnega: tako je

pac, s tem se nima vica ukvarjati, sem si mislila. Rdeče zastave so bile nekaj takega kot Miklavževa darila. Vsako leto sem si želela, da bi videla, kdo jih razobeša, toda nikoli mi ni uspelo. Prav tako mi nikoli ni uspelo, da bi slisala budnico: če je ze praznik delavcev, zakaj jih potemtakem ne pustijo spati, ko po morajo že itak vstajati vsak dan!

Približno do te točke sem prišla, ko je bilo mojega otroštva konec. Prva najstniška leta sem preživela tako, da se ob 1. maju, pa tudi ob drugih praznikih in dogodkih, nisem preveč spraševala. Se le po prihodu na visjo solo sem zopet potegnila iz predala »svoj 1. maj«. To so bila leta moje revolucije: nad plisaste medvedke sem na steno sobe prilepila rdec poster s Che Guevarom, poslušala sem glasno, utrudljivo glasbo in antikonformistično vzklkala revoluciji, ki se je v tistih letih že nagibala h

klavrnemu koncu (takrat je padel berlinski zid, takrat je kitajska vlada poslala tanke nad mlade, ki so se zbrali na Trgu nebeskega miru).

Sele veliko pozneje, tedaj, ko sem se začela ukvarjati s filozofijo in ko sem tudi v sebi odkrila kanček filozofa, sem ovrgla vse klišeje, vse parole in vse otroške fantazije. No, resnici na ljubo je morda prav teh ostalo še največ. Nekaj naivnega je se vedno v tem »mojem 1. maju«. Rdeče zastave, razobešene od hise do hise, njihovo tiho plapolanje v vetru, njihova živa barva, ki na ta dan kričeče razpara jutranjo modrino neba, - vse to je zame le ena izmed slik, ki se vstrajno vračajo iz prijaznih let mojega otroštva, se pomešajo s hlapi mojega duha in sprožijo dolga, neskončno dolga razmisljanja. Ena sama beseda naj strne vse to uhajanje svetu, vse to je manje iz sveta in nenehno predelovanje, pregledo-

vanje, presnavljanje: Svoboda. Nekako tako, kot je božic zame praznik Tisine, tako je »moj 1. maj« praznik Svobode. Tu govorim o svobodi kot o sili, ki sem jo potegnila globoko iz sebe in ki je torej ne morem deliti z nikomer, saj je ena, nerazdružljiva, enkratna, saj živi samo v meni in mi je gonilna sila, brez katere bi ne mogla živeti, roka, kateri se edino pustim voditi. In vendar mislim, da ta svoboda osebe navsezadnje ni veliko različna od svobode naroda, ki jo Tržačani proslavljamo na 1. maj. Ne, nobenih političnih, ideoloških ali narodno spodbudnih govoranc mi ne prikljice pomladni datum: te jih lahko slišite kadarkoli in kjerkoli. Če pa naj bo neki dan praznik, potem mora biti predvsem praznik mojega duha - in doslej se nisem nasla besede, ki bi do kraja izpisala njegovo svobodo, ne človeka, ki bi bil voljan tako besedo razumeti.

..

JOHN EARLE

Ko bi Hitler zmagal vojno, bi bil Trst še vedno v rajhu

Spomin na 1. maj leta 1945 je v meni že davno zbledel. Ne spominjam se nobenega praznovanja, ker smo bili takrat se v vojni. Moja zadnja osebna vojna izkušnja je bila osvoboditev Banje Luke v Bosni. Jugoslovanske enote so tistega 1. maja že vkorakale v Trst, kmalu za njimi pa so z zahoda prisli v mesto se Novozelandci, toda mi tega nismo vedeli. Nam bližji Zagreb se ni padel; zgodovinski viri dejansko trdijo, da je bil Poglavin Pavelić tam se 4. maja, ko je uradno govoril Ustaski ženski organizaciji in pripadnice spodbudil, naj se herojsko uprejo do smrti in naj ne bodo strahopetne. Zatem je pobegnil v Avstrijo.

Medtem sem dobil ukaz, naj odpotujem v oporišče v Bariju in naj se nato pridruжим generalnemu stabu angleskega 13. korpusa v Devinu pri Trstu. Sele 8.

maja sem na poti skozi Jajce izvedel, da je vojne uradno konec, ko so vsi začeli streljati s pistolami v znak veselja.

V tistih zadnjih tednih vojne je življenje za naso majhno misijo (bila sva samo jaz kot angleški oficir za zvezo in neki desetar kot radiotelegrafist) postalo lahko, skoraj rutinsko. Imela sva tehrensko vozilo. Zaloge za partizane so občasno se spuščali z letali, vendar je bilo Sanski Most mogoče uporabljati kot pristajalno stezo, obenem pa so odprli kopensko oziroma pomorsko oskrbovalno pot preko Jadranskega morja do Splita in od tam v notranjost.

Bili smo akreditirani pri 5. (bosanskem) korpusu, ki je imel sedež v Bugojnem, nato pa v zadnjih tednih v Prijedoru. Druga zavezniška oficirja za zvezo sta bila miren svetlolas ameriški stot-

nik in energičen rdecenos podpolkovnik sovjetske aviacije. Ne da bi se hvalil, lahko rečem, da sem prav jaz imel največ opravka z organiziranjem dobav. Američan je navidezno preživljal svoj čas s pisanjem poročil za OSS (Urad za strateško službo), ki je pozneje postal današnja CIA. Rus se je pred tem udeležil zračnih napadov na Berlin (tako je vsaj pravil), urjen pa je bil tudi letenja na letalih Dakota, s katerimi so Američani oskrbovali sovjetsko vojsko. Na logo, ki so mu jo naprtili za tem, je torej videl kot priložnost za počitek in je posvečal več pozornosti slivovici kot partizanom. Bil je prijeten družabnik.

Jedli smo v oficirski menzi generalnega staba korpusa, včasih ob prisotnosti poveljnika korpusa, čeprav je general Slavko Rodić bolj pogosto bil na obisku pri svojih

enotah. Temnolas in prijazen je bil eden od najmlajših partizanskih generalov. Po vojni me je presenetila vest, da je umrl. Po nekaterih govoricah je slo za samomor.

Eden od stabnih oficirjev je bil polkovnik Vlado Dapčević, o katerem je človek imel vtis, da je bil predvsem politična figura. V primerjavi s smelejšim bratom (ali polbratom?) Pekom je bil resen in zadržan, trenutek slave pa je doživel po sporu s kominformom leta 1948. Vlado Dapčević se je postavil na stran kominforma; ujeli so ga na begu v Romunijo s skupino oseb, v kateri je bil tudi bivši poveljnik staba Arso Jovanović.

Nasi odnosi s stabnimi oficirji so bili dovolj sproščeni in pristrčni, kar - zaradi nasega razmeroma nižjega položaja - ni bilo težko. Na visji ravni sta William Deakin in za njim Fitzroy

Maclean, ki sta oba osebno poznala prvega ministra Winstona Churchilla, storila res veliko, da bi vzpostavila odnos zaupanja s Titom.

Zal ni mogoče trditi istega o drugih zavezniških misijah. Američani se na primer niso hoteli odpovedati zvezi s četniki in so imeli svojega oficirja pri Draži Mihajloviću do konca vojne.

Ko so Sovjeti naposled poslali misijo - z dvema generaloma - k Titu, so se člani misije uprli spustu s padalom (lahko si predstavljate pripombe Jugoslovancev na račun poguma velikih slovanskih bratov) in jih je moral angleška aviacija z jadralskimi letali varno pripeljati na neko bosansko zasilno letališče. Vredno je tudi poudariti, da je v tistih hudih letih vojne vihre »Dedja« (sifrirano ime za kominform v Titovih radijskih sporočilih) pokazal

prav malo razumevanja za jugoslovanske potrebe po modrih nasvetih in materialni pomoči. Dejansko, če ne upoštevamo vojnega plena, so partizanske enote dobivale predvsem angleško pomoč.

Kljub temu so bili partizani zelo nezaupljivi do Angležev. Prvi so bili komunisti, drugi pa kapitalisti; oboji so bili vezani na drugačno družbeno ureditev. Angleži so najprej navezali stike z Mihajlovićem, tako da so se s samega začetka partizani bali, da bi se Angleži izkrcali na obali, se priključili Mihajloviću in obnovili monarhijo. Ze 8. aprila 1942 je Tito na primer zaupno pisal hrvaskemu partijskemu centralnemu komiteju:

»Dokaze imamo, da angleška politika teži k temu, da bi sabotirala in onemogočila narodnoosvobodilni boj, tako da, ko bodo razmere ugodne in bo Italija zapustila Hitlerja in prisla pod njihovo oblast, bodo Angleži izkrcali svoje sile v Dalmaciji ter drugod in zaigrali vlogo »osvoboditeljev«, ki želijo resiti državo pred kaosom. V ta namen je že prišlo približno deset tako imenovanih vojskih misij, ki že opravljajo svoj umazan posel v različnih predelih Jugoslavije.«

Ta prikrita sovražnost je prišla na dan med 40-dnevno jugoslovansko okupacijo Trsta. Sele, ko so Angloameričani zagrozili z vojno, je Tito junija 1945 umaknil svoje enote iz mesta.

Odtlej je minilo 50 let. Sedaj je treba gledati v prihodnost. Neizogibno se postavlja dve vprašanji: ali je bilo res vredno vseh takratnih naporov, in - v zvezi s prvomajskimi praznovanji - ali so danes še aktualna?

V zvezi s prvim vprašanjem je vredno pripomniti, da bi Trst verjetno se nadalje ostal v rajhu, kot je že bil leta 1944-45, če bi Nemčija zmagala vojno; poleg tega je težko verjeti, da bi Slovenija bila danes neodvisna.

Kar zadeva drugo vprašanje, ni dvoma, da je v elektronski dobi delavski razred veliko manj pomemben kot je bil. Ljudje imajo danes prožnejši delovni urnik, nekateri pa delajo kar na domu. V Združenih državah Amerike in Veliki Britaniji so uslužbenci lahko celo lastniki podjetij, v katerih delajo. Tudi v Sloveniji angleška vlada finansira podoben projekt, ki je privedel do nastanka združenja Dezap, ki pospešuje dolgoročno delavsko lastništvo.

Kljub temu se danes obستا velik problem, za katerega doslej niso našli rešitve: brezposelnost. Datumi kot so prvi maj so torej se pomembni, saj je treba ob takih priložnostih posvetiti vso pozornost brezposelnim, sibkim in neprivilgiranim.

SAMO PAHOR

Kako naj ocenjujemo dogodke izpred 50 let

Ko sem se leta 1975 lotil zbiranja dokumentov in pričevanj o koncu druge svetovne vojne na področju Trsta, sem izbral delovni naslov Bitka za Trst, ker sem si želel ustvariti objektivno sliko o tedanjem dogajanju v našem prostoru, čeprav bi z dovolj objektivnega ali vsaj merodajnega vidika združenih in pridruženih narodov, ki so premagali nacifasistične sile, lahko mirno izbral delovni naslov Osvoboditev Trsta. V isto smer je šel naslov knjizice Zacasni seznam oseb, umrlih zaradi ran, ki so jih dobile v bojih od 28. 4. do 3. 5. 1945 (1978).

Kot zgodovinar, ki mu je italijanski fasistični polkovnik Franco Franco enako pomembna in upoštevanja vredna priča kot jugoslovanski ("partizanski") polkovnik Luka Knezović, ker sta pač bila oba prisotna na področju Trsta v obravnavanem obdobju, seveda ne morem ne biti osupel, ko me nekdo povpraša o mojem pogledu na 1. maj 1945.

V človeškem življenju naj bi obstajale vrednote, ki naj bi bile po natančni ugotovitvi dejstev merilo za presojo in oceno teh dejstev. Te vrednote so delno precej trajne, delno minljive, nekaterim so merilo za presojanje tujega početja, ne pa za presojo lastnega.

Ne da bi hotel komurkoli vsiljevati karkoli kot vrednoto ali nacelo, verjetno

lahko objektivno ugotovim, da se danes precej splošno priznava (vsaj na papirju) kot vrednoto in nacelo spostovanje svojega bližnjega nasplošno in drugačnega se posebno. To naj bi bilo podlaga za sožitje.

S tega vidika je vsakemu treznemu človeku očitna neizjemna razlika med političnimi urami v enotah 4. jugoslovanske armade, ko so med izčrpujocimi pohodi v aprilu 1945 govorili borcem o italijanski manjšini v Istri in o njenih pravicah, in poročilom iz kroga italijanskih demokratov in antifasistov, ki so v avgustu 1945 skušali dopovedati Zavezniški vojaški upravi, da nikakor ne gre ustanavljati slovenskih osnovnih sol v samem mestu Trstu, medtem ko naj bi bila naravnost absurda misel o ustanovitvi slovenskih srednjih sol v istem mestu.

Ljudje, ki so hoteli ohraniti mejo italijanske države na Snežniku, ali vsaj na Wilsonovi cesti, da bi do tam krsili temeljno nacelo temeljnega zakona Italijanske republike o varstvu jezikovnih manjšin in se trkajo na svoja julijsko-dalmatinska prava (giuliano-dalmati), kaj radi govorijo in pišejo o tuji zasedbi v maju in juniju 1945. Morali pa bi posteno priznati, da je bila 4. jugoslovanska armada največja julijsko-dalmatinska vojaška enota vseh casov, in da je bil 9. korpus v pretežni meri julijski, t.j. domač, kot je bila julijska 43.

istrska divizija. Igina Castellija iz Podlonjerja, ki je vozil enega prvih jugoslovanskih tankov, ki so se spustili po Drazi v Trst, je verjetno nemogoče steti za tujca in okupatorja. V občini, ki steje več desetisoc prebivcev istrskega izvora, verjetno ni mogoče steti za tujca in okupatorja niti Marcela Mikolavcica iz Kaldanije pri Bujah, ki je padel kot jugoslovanski tankist v Bazovici, niti Josipa Staverja iz Mugebe pri Poreču, ki je poveljeval prvi jugoslovanski tankovski četi, ki je prisla v mesto. Samo zato, ker ni več državne meje na Triglavu in Snežniku, verjetno ni mogoče proglasiti za tujca in okupatorja niti topničarja v jugoslovanski blindi Avgusta Begusa iz Nemskega Ruta, ki je odlično streljal na nemske tanke v Bazovici, niti komandirja tankovskega voda Franca Podgornika iz Loma pri Crnem vrhu. Če drži pričevanje nemskega mornarja radiotelegrafista, da je prejel prošnjo poveljnika italijanskih partizanov v Trstu, naj topovi nemških vojnih ladij streljajo na Bazovico, ker so jo zasedli Jugoslovani, je samo stvar sreče da so Castelli, Staver, Begus in Podgornik ostali zivi, medtem ko je bil smrtno zadet sovjetski vojni reporter kinoooperater Viktor Murmancev.

Samo nepristeven ali skrajno izprižen človek lahko označi za tujca in okupatorja Antona Sosica z

Opcin, ki je vodil streljanje 3. brdskega motoriziranega divizionar artilerijske brigade 4. armade na zvonik openske cerkve, poleg katere stoji njegova rojstna hiša, ali topničarja v 20. dalmatinski diviziji Viktorja Orla iz Skednja, ki je padel v Bazovici.

Sicer pa je bila 4. jugoslovanska armada na svoj način tudi pravcata mednarodna enota, saj je bilo v njej poleg dalmatinskih Hrvatov in Srbov se 5.300 Slovencev, 2.057 Italijanov, 734 Muslimanov, 458 Crnogorcev, 248 Nemcev, 210 Poljakov, 73 Judov, 57 Rusov, 39 Cehov in 19 Madzarov. Taka enota seveda ni bila nasprotna niti Italijanom, niti Nemcem, pač pa oboroženim silam nacifasistične koalicije.

V sestav jugoslovanske vojske pa so takrat spadale tudi stotine Slovencev in Italijanov iz samega Trsta, ki so se pod poveljstvom 1. avgusta 1944 ustanovljene Komande mesta Trst dvignili proti nacifasistom in jih je mogoče samo v nasprotju z vsako logiko proglasiti za tujce in okupatorje.

Nobenega dvoma ni, da v Trstu 1. maja 1945 ni manjkalo ljudi, ki niso sprejeli z veseljem prihoda enot 9. korpusa in 4. armade, kot niso sprejeli z veseljem prevzema oblasti s strani krajevnih (jugoslovanskih) upravnih organov. To so bili tisti, slabi Italijani, slabi Evropejci in slabi

ljudje, ki niso niti doumeli, niti sprejeli, da je samoumevno, da se Slovenci lahko obračamo na krajevne organe upravne in sodne oblasti, neglede na poznavanje italijanskega jezika, v lastnem materinem jeziku, kot je to kasneje določila Ustava Italijanske republike in leta 1982 pojasnilo Ustavno sodišče. To so bile tiste osebe, ki niso niti doumele, niti sprejele, da je samoumevno, da sta na Tržaskem slovenski in italijanski jezik enakopravna, kot so to določili združeni in pridruženi narodi v mirovni pogodbi z Italijo.

Takih ljudi, ki so v bistvu ohranili nestrpen (fasističen) pogled na svet in na odnose s svojimi bližnjimi in z drugimi, ki s svojim zoperstavljanjem izvajanju določil Ustave Italijanske republike rušijo mednarodni ugled države, katere državljani so, tudi danes ne manjka.

Kot državljani Italijanske republike, dolžni zvesto spoštovati določila temeljnega zakona države, ne smemo niti za trenutek upoštevati za presojo kakršnegakoli dejstva stališč ljudi, ki so očitni nasprotniki temeljnih načel temeljnega zakona naše države. Kot ljudje, Evropejci in Slovenci pa enako ne moremo sprejeti merila, ki sloni na narodnostni nestrpnosti in sovraštvu ter odrekanju enakopravnosti.

••

••

NATAŠA NEMEC

Meja na Goriškem je rezultat naključnih postopkov

»Ta skupni pritisk zaveznikov je Nemce razbil. Toda vse to ne more zbrisati zgodovinskega dejstva,« zaključuje Geoffrey Cox, »da je dejansko jugoslovanska IV. armada premagala nemske sile v Istri. Potrebno je dati zato jugoslovonom pred zgodovino popolno priznanje.«

Tako Janko Jeri in Geoffrey Cox. Zacela se je "dirka za Trst", poosebljajoč vse mednarodne odnose, ki so po zemljevidu in tudi na bojnem polju s krvavo crto risali zemljevid bodoče meje med vzhodom in zahodom. Tista ob Gorici je bila daljša kot pri Trstu, zasencil jo je le po pomembnosti.

To je bilo edino območje v Evropi, o katerem se zahodni zavezniki in Sovjetska zveza niso že med drugo svetovno vojno vnaprej jasno dogovorili, kje bo demarkacijska crta. Dogovorili so se o natancnih razmejitvenih crtah med okupacijskimi conami v Nemčiji in Avstriji, toda med južno mejo Avstrije in Jadranskim morjem je bil sto kilometrov širok presledek. Na zavezniki strani je bilo med vojno premalo pogovorov na visoki ravni, zato so spomladi 1945 na tem območju potegnili meje na hitro in improvizirano. Sedanja slovensko-italijanska meja je rezultat teh naključnih postopkov.

V tej nepredvidljivosti se skriva dober del pojasnila, zakaj so se združeni nacelniki stabov tako pozno, sele 28. aprila 1945 odločili poslati novozelandsko divizijo v Julijno krajino in Trst. Gotovo je,

da so imeli takrat tudi druge, še hujše skrbi z bitkami v Nemčiji. Zelo verjetno je tudi, da niso pričakovali tako naglega razvoja dogodkov v Italiji. Ne glede na to, pa je jasno, da ne Britanci in ne Američani niso dovolj razmišljali o prihodnosti Julijske krajine. O njeni prihodnosti pa je dovolj razmišljalo jugoslovansko politično in vojaško vodstvo. Niso mogli mimo programskih točk Osvobodilne fronte, ki je jasno poudarila cilj narodnoosvobodilnega boja slovenskega naroda - združitve slovenskega etničnega prostora. Cilj vojskih operacij ni bila le rapska meja iz leta 1920, ki se je globoko zazrla v narodovo tkivo, cilj je bila vsaj reka Soca, in nanjo se je Tito nasmiljal, ne vedoč dovolj precizno, da živijo Slovenci se onstran nje. Vsaj Brici so mu to zamerili.

Pri operacijah za osvoboditev Slovenskega primorja ostaja ključen 28. april 1945. Ze prejšnjega dne je 20. divizija, ki je bila na desnem krilu fronte 4. jugoslovanske armade obsla položaje nemškega 97. armadnega korpusa na crti Reka - Ilirska Bistrica. Se isto noč so sestavili posebno mehanizirano bojno skupino in jo poslali proti Trstu. Na levem krilu se je medtem na istrski obali izkrcala 9. divizija in skoraj brez odpora prodirala proti istemu cilju. V Trstu se je tega dne zacela vstaja.

V Trnovskem gozdu je bil pripravljen stab 9. korpusa, ki je ukazal 30. diviziji naj iz Trnovskega gozda prodira preko Vipavske doline na Kras z nalogo, da napade Trst s severne

smeri. Naslednjo noč naj bi tem enotam sledile še sile 31. divizije, ki so se kasneje usmerile proti Trzinu in Gorici.

Iz Cerkljanskega se je proti Grgarju pomaknil Skofjeloski odred z nalogo napasti utrdben na Sveti Gori pri Gorici, postojanko, ki je bila za sovražnika, ki se je se v velikem številu nahajal po Vipavski dolini, življenjskega pomena, ker je zapisala pot proti severu po dolini Soče ali pa to edino pot umika zavarovala. Nemci, Italijani in četniki so zgodaj zjutraj izkoristili gosto meglo in nevihto ter Sveto goro zapustili. Enote odreda so se 29. aprila uredile v Grgarju in takoj krenile proti Prevalu, kjer so pustili polovico moč v bunkerjih, ostali pa so krenili proti Solkanu.

Popoldne so enote 31. divizije zapustile Trnovski gozd in krenile proti jugu. Prva je odšla Gradnikova brigada, za njo Vojkova, Presernova brigada je odšla zadnja s Trnovega proti Vrtici in se popoldne spustila v Vipavsko dolino, ki je bila polna umikajočih se kvizlinskih enot. Četniki so se umikali proti Gorici, da bi prekoracili Soco in se predali zahodnim zaveznikom. Tega dne so tudi Nemci dokončno zapustili Gorico. Presernova brigada je prišla samo do Komna, potem pa se je obrnila proti Rencan in Mirnu pri Gorici. Pred Gorico so z vzhodne strani stale odredne enote, z juga pa je prodirala Presernova brigada. Borci so v smislu navodil, ki jih je bil dal stab 9. korpusa tega dne, dobili še zadnje napotke, kako naj se

obnašajo v osvobojenih mestih! Zapoved staba 9. korpusa je bila, da mora biti Gorica v rokah osvobodilnih čet pred prihodom zavzenjskih tankov, pa naj stane kar hoče.

Dne 30. aprila zvečer so partizanske enote z vzhoda in juga že pritiskale na samo Gorico, kjer so bile še močne, predvsem četniške sile. Skofjeloski odred se je spopadel s posadko vzhodnega kolodvora, ki je pobegnila proti središču mesta, odredovci pa so jim sledili in po trditvah Ivana Lotrica so bili že 30. aprila zvečer na Travniku. Naselili so se v prostorih izpraznjene gimnazije. »Sovražna vojska je odšla, v soli pa je pustila večji del svoje opreme, da bi se borci lako ulegli kar na pripravljene postelje.« Jedro odpora pa je bilo na južnem kolodvoru, kjer se je predvsem s četniki spopadala Presernova brigada. Del brigade, ki je prodiral iz sempeterske smeri je že zvečer zasedel goriski grad. Ponoči so tudi vzpostavili stik med odredom in brigado, ki je naslednjega dne, 1. maja 1945 očistila mesto in postavila straže na obeh mostovih čez Soco.

Dr drugega maja 1945 pa je prispela v Gorico 13. divizija IV. armade JLA in 2. novozelandska divizija angleske 8. armade. Po vojnih pravilih bi se morali Anglo-Američani ustaviti na Soci, kjer sta se srečali dve zavzenjski vojski. Od tod dalje pa so prodrli v že osvobojeno deželo, v Trst, Gorico in proti severu po Soski dolini. Čeprav je marsal Tito že 3. maja poslal protestno noto vrhovnemu

zavezniskemu poveljniku v Sredozemlju generalu Alexandru, ker so zavzenjske enote vkorakale v Trst, Trzin in Gorico, so sledila le dolgotrajna in mučna pogajanja, ki so privedla do Morganove crte, s katero je bila Julijska krajina razdeljena na cono A pod zaveznisko vojsko upravo in cono B pod vojsko upravo Jugoslovanske armade. Na podlagi sporazuma o razdelitvi se je morala Jugoslovanska armada umakniti iz cone A do 8. ure 12. junija 1945.

Medtem pa je Gorica preživljala 40-dnevno dvojno okupacijo. V prazno prefekturo se je 30. aprila 1945 vselil del slovenskega političnega vodstva okrožja in mesta Gorica ter začel organizirati redno civilnopravno delo.

Dne 3. maja je nastopila v mestu Komanda mesta, ki je prevzela formalno vodstvo uprave. Tega dne so bile tudi prve velike manifestacije, ki so izrazale veselje nad koncem vojne, nad zmago nad fašizmom.

Veselo nad zmago pa se je kmalu skalilo vsaj pri delu goriskega prebivalstva. V skladu s Kardeljevim naročilom: »Takoj čistiti, vendar ne na nacionalni bazi, ampak na bazi fašizma,« je po goriskih ulicah prevladala vojska logika. Začeli so čistiti fašiste po strogih merilih, ki so tedaj veljali. Za fašista so smatrali vsakogar, ki ni pozdravil jugoslovanske vojske kot zmagovalke in se ni zavzemal za priključitev Julijske krajine k Jugoslaviji in pri tem niso delali razlik med Slovenci in

Italijani. To je začelo ustvarjati odpor do jugoslovanskih oblasti in vojske, ki se pri delu italijanskega prebivalstva občuti se danes. Aretirali in deportirali so vse tiste, ki so jim se v sklepnih operacijah za osvoboditev Gorice in Trsta stali nasproti. Mednje so spadali nemški vojaki, italijanske oborožene sile (kara binjerji, bersaljerji, alpinci, milica, agentje policije), četniki, nedicevci, kozali, slovenski domobranci, kolaboracionisti in tudi drugače politično orientirani.

To so bili majski dnevi leta 1945. Ob veliki evforiji veselja, ki je nastopila ob svobodni, je prišlo na dan tudi mascevanje na dolgoletno trpljenje, ki ga je pod fašizmom okusil primorski clovek. Zato je vse to mogoče tudi razumeti ali opravičiti, ne pa tudi pozabiti.

Uporabljeni literaturo:

Geoffrey Cox, *La corsa per Trieste*, Gorica 1990

Janko Jeri, *Trzasko vprašanje po 2. svetovni vojni*, Ljubljana 1961

Stanko Petelin, *Prešernova brigada*, Nova Gorica 1967

Janez Lotric, *Skofjeloski odred*

Julij Beltram, *Tukaj je Jugoslavija (Goriska 1945-47)*, Koper 1983

Konec druge svetovne vojne v Jugoslaviji, *Borec* 12, 1986

Teodoro Francesconi, *Gorizia 1940-1947*, Milano 1990

Stanko Petelin, *Osvoboditev Slovenskega primorja, Nova Gorica* 1965

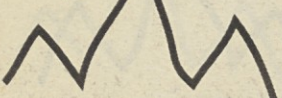
••

Nemci so pustili za seboj na vsem ozemlju ogromno ruševin. Porušili so tudi kriški potič, na ruševine pa so domačini takoj po osvoboditvi napisali svoja gesla (Foto Mario Magajna)

TRST

O F

1. MAJ

1945

XIV Ponedeljek, 1. maja 1995

1. MAJ 1945

JOŽE KOREN

Pot partizanskega novinarja iz Bele Krajine v osvobojeni Trst

Brezov gozdič, ki je skrival barake Glavnega staba narodnoosvobodilne vojske Slovenije dober streljal od Crnomlja, je že zacel zeleneti. V zraku je dišalo po pomladi, pomlad je bila tudi v naših pričakovanjih.

Bilo je 26. ali 27. aprila pred petdesetimi leti, ko sem se vrnil s poti čez Kolpo pri Vinici, čez Gorski kotar in Liko v Biograd na moru in v Zadar, kamor sem se podal na tiskanje osrednjih glasil, ker partizanske tiskarne v Rogu niso bile dostopne zaradi zadnjih sovražnikovih ofenzivnih sunkov proti osvobojenemu ozemlju Bele krajine. Na povratni voznji smo v vasi Bosanci na hrvaški strani Kolpe nasproti Vinice, padli med Nemce in ustaše, ki so prav tistega dne prodrli iz smeri Karlovca in se z našimi obstreljevali čez Kolpo, na slovensko stran pa jim ni uspelo priti. Sedeli so ob ravni cesti skozi dolgo vas s puškami zloženimi v stožce. Leseni most, prek katerega smo se peljali kak teden prej, je bil zdaj podrt.

Skozi požgano Liko nas ni nihče opozoril na prisotnost sovražnika in tako smo se na naše in njegovo presenečenje s polnim tovornjakom casopisov in nekaj tovarisev na njih, zasnili sredi tuje vojske. Toda presenečenja je bilo kmalu konec. Medtem ko smo drveli z našim Dodgejem mimo njih, se je vsula na nas prava toča strelav in pošteno preluknjala tovornjak. Na koncu vasi so Nemci cesto zagradili z velikim hlodom tako v smeri proti Karlovcu, kot v smeri proti Kolpi v dolini. Naprej ni bilo mogoče, pa tudi tovornjak se je ustavil s prestreljenim motorjem in gumami. Eden od strelav je tedaj na lahnem zavoju zadel kabino, v kateri sta bila oba soferja in jaz med njima. Prečni strel nas je vse tri ranil, mene na srečo se najmanj. Od tovarisev, ki so sedeli na tovornjaku, je bil eden mrtev, tiskarja Miso so ujeli a je ustasem usel, ko so ga vodili v Karlovac, tretji pa se je cu-dežno izmazal brez ran in se z nami tremi, plazec se po trebuhu, spušcal proti Kolpi. Reko smo nekaj sto metrov višje od podrtega mostu prebredli z vodo do prsi, podpirajoč se drug drugega. Nemci so streljali za nami a njihovi naboji so k sreči padali mimo nas v vodo. Na slovenski strani Kolpe so nas prevzeli naši sanitetci in pospremili v prehodno bolnišnico v Kanizarci. Tam so oba težje ranjena soferja pridržali, meni pa razkuzili in obvezali rano na čelu in temenu, nato pa poslali »domov« v barako propagandističnega oddelka v bazi »100« na okrevanje. Bil sem ves krvav po obrazu in obleki, a zadeva sploh ni bila tako huda kot je izgledalo. Lahko pa bi seveda bila, če bi v kabini tovornjaka držal glavo le malo bolj naprej.

Pod večer je udarni bataljon Glavnega staba prekoracil Kolpo in resil tovornjak, katerega so partizani z Vinice stalno držali pod ognjem, da se mu sovražnik ni mogel približati. Tako so bili rešeni tudi casopisi in partizanski fotograf je se ovekovecil preluknjani to-

vornjak. Sliko se vedno hranim.

Ko sem dva, morda tri dni, kdo bi se po tolikih letih spominjal, polezaval v sveži praproti pod brezami za barako in so me tovariši in tovarisiče negovali, sem imel dovolj časa za razmisljanje, kako čudna so

močno ofenzivo na partizanske sile na Gorenjskem in Primorskem. Trajala je vse do 4. aprila, vrhunec pa je dosegla prav na dan 1. aprila. Najhuje je bilo na območju Vojskega in Ogalc. Toda vesti o dogajanju tistega usodnega dne, so do nas prišle kasneje, se le neke

pusa podporočnik Aleksander Sasa Stempihar, ustanovitelj in prvi sourednik Partizanskega dnevnika poročnik Edvard Kokolj-Martin, legendarni kraški prvoborec kapetan Anton Sibelja-Stjenka in nacelnik Varnostno obveševalne službe podpolkovnik Maks Perc,

Dvakrat ali trikrat sem ga srečal v partizanski prestolnici Lokve. Vedel sem, da ima visoko funkcijo, ne pa, kako pomembne naloge so mu bile zaupane, saj je bila varnostno obveševalna služba zelo važen sestavni del narodnoosvobodilnega boja, posebej se na delikatnem terenu Primorske.

Vsi stirje so padli skoraj na istem mestu, Sasa in Martin prav skupaj. Ko mi je eden od neposrednih udeležencev tistih težkih trenutkov, Milan Osredkar, nekaj let pozneje pripovedoval o takratnem dogajanju in mi celo narisal skico, kje je sesterica padla, mi je povedal tudi, da so po umiku Nemcev našli vsa stiri trupla. Sasa je lezal s pistolo pri rokah, s katero si je težko ranjen sam koncal življenje, da ne bi padel se živ v roke podivjanih Nemcev. Vsem stirim je Partizanski dnevnik posvetil nekrologe.

Ob tragičnosti je bilo tudi nekaj simboličnega v smrti teh starih mladih ljudi. Sasa-Gorenjec, Martin-Premurec, Stjenka-Kraševac, Maks-Ljubljancan. Slovenija od vzhodne do zahodne meje v malem v boju za svobodo Primorske.

* * *

Dogodki na bojiscih so se medtem razvijali z bliskovito naglico. O vsem sicer nismo bili obveščeni, po načinu obnašanja vodilnih in po nervoznosti, ki je vladala v bazi »100«, pa smo vendarle čutili, da so odločilni dnevi tik pred nami. Nazadnje je le prišlo povelje za odhod. Ne morem trditi če je bilo do 29. ali 30. aprila, bolj verjetno 30. aprila. Pospravili smo svoje prenosne stvari, jih naložili na dodeljen nam tovornjak in zapustili prijazno barako, v kateri sem preživel

Partizanski fotograf je ovekovečil preluknjani tovornjak (Foto arhiv Jože Koren)

pravzaprav pota usode ali naključij. Dobro leto partizanske po primorskih in beneskih hribov in dolinah sem prestal brez omembe vredne praske, zdaj ko je bila svoboda na pragu, pa bi me skoraj pobralo, če ne bi posegla sreča.

* * *

Toda partizanom žal sreča ni bila vedno mila. Se pred odhodom v Dalmacijo so v našo barako in v uredništvo Nase vojske od casa do casa pricurljale novice o položaju na Primorskem. Ker Partizan-

okrog srede aprila. Bile so hude, tragične. Nemcem in njihovim sodelavcem res ni uspelo uničiti IX. korpusa, kar je bil očitno njihov cilj, žrtve pa so kljub temu bile precejšnje in med njimi so bili tudi tovariši, ki sem jih osebnostno poznal in ki so v partizanskem boju na Primorskem odigrali pomembno vlogo. Naj mi bo dovoljeno, da se jih ob tej priložnosti posebej spomnim.

V sovražnem obroču na območju Vojskega se sicer ni znašla glavnina sil IX. korpusa oz. njegove XXX. divizije, pač pa le nekaj zalednih enot in

eden od ubežnikov iz tabornišča v Gonarsu skozi znameniti rov.

Od vseh starih sen najboljše poznal Saso Stempiharja, saj sva bila do mojega odhoda v Benecijo skupaj v korpusni propagandi. Bil je visokosolec z izrednimi organizacijskimi sposobnostmi. Prav tako dobro sem poznal Martina, slavista in prevajalca, s katerim sem se srečeval največ na trnovskih Lokvah, ko je bil v svojstvu urednika Partizanskega dnevnika dodeljen stabu korpusa. Stjenko sem srečeval občasno, ko sem prihajal v stik s Koso-

Propagandni oddelek staba IX. korpusa; peti z leve Sasa Stempihar (Foto arhiv Jože Koren)

skega dnevnika, ki zadnje case tudi ni prihajal redno, nismo v tistih dneh prejeli več, smo lahko samo slutili, da IX. korpusu trda prede. Ze sredi marca so Nemci s kakimi 10.000 možmi, vključno s kvinzlinskimi enotami, sprožili

pristabnih oddelkov, med njimi tudi propagandni oddelek. Na ozkem prostoru so se borci skušali prebiti v razne smeri; večini, ali bolje srečnejši, je umik uspel, med tistimi, ki so padli pa so bili tudi vodja propagandnega oddelka IX. kor-

velovo brigado. Bil je bolj molčec, zato pa so toliko več vedeli povedati o njegovi neustrašenosti njegovi soborci. Posebej je zaslovel kot izdelovalec »partopa«, katerega učinke so poznali tudi Nemci. Maksa Perca sem poznal najmanj

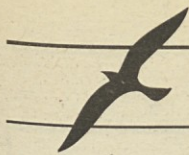
zadnjih 6 mesecev svoje partizanske. Skupaj z nekaterimi drugimi oddelki Glavnega staba smo se usmerili proti Kolpi in Gorskem kotarju. Smer naše poti je bila seveda Primorska s Trstom, vendar ni slo vse gladko.

Ustavili smo se v letoviscarskem, zdaj precej unice-nem Skradu, malo pred Delnicami. Bil je 1. maj, a se tega niti dobro zavedali nismo. Kdo bi v tistem času tako odločilnih dni blizajočo se svobodo sploh povezoval s 1. majem, saj bi to lahko bil katerikoli drugi dan v letu. Predvsem niti vedeli nismo, da so enote IV. armade, IX. korpusa in Komande mesta Trst prav na tisti dan, pa se dan prej in dan pozneje, lomile zadnji odpor zabarikadiranih Nemcev v mestu in osvobajale Trst. V Ljubljani so bili se vedno Nemci s svojimi kolaboracionisti, pri Ilirski Bistrici pa se se ni predala obkoljena nemška divizijska skupina kakih 30.000 vojakov pod poveljstvom zloglasnega generala Küblerja. Verjetno je bila prav ta nemška divizija razlog, da smo v Skradu ostali kar stiri dni, lačni in prezeblji, saj je tudi vse dni neprijetno rosilo. Spali smo kar na tleh v neki večji zgradbi, verjetno soli.

Cakanje brez navodil nas je vznemirjalo. Končno je 4. maja le prišel ukaz, naj gremo naprej. Točnih krajev, skozi katere smo se vozili, ne bi znal več nasteti. Vsekakor smo v loku obvozili osvobojeno Reko in čez Kastavščino neke pri Klani (ali se višje proti severu) prešli staro, v osvobodilnem boju izbrisano, rapalsko mejo med Jugoslavijo in Italijo in se vozili naprej proti Razdrtemu in Vipavski dolini. Vozili smo se zdaj se v temi in v zgodnjih urah 5. maja prispeli v Ajdovščino. Bili smo izdelani od naporene vožnje in neprespanosti, toda vsa utrujenost nas je minila ob pogledu na slavnostno okrašeno mesto s slavalokami in zastavami, pa na množico vojakov in prebivalcev, ki so se nabrali od vsepovsod.

Ajdovščina je tistega dne bila slovenska prestolnica v malem, saj Ljubljana se ni bila osvobodila. Pa ne samo zaradi tega. Sele zdaj smo se namreč doobra zavedli, da nas prihod v Ajdovščino le ni bil naključen. Tega dne je bila v Ajdovščini slavnostna seja Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta z ustolicejem prve slovenske narodne vlade. Zbrali so se skoraj vsi vodilni člani slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja s predsednikom SNOS Josipom Vidmarjem na čelu. Prišel je predsednik AVNOJ dr. Ivan Ribar, ministri centralne vlade in med njimi minister za Slovenijo v njej, pesnik in mislec Edvard Kocbek, predstavniki vrhovnega staba NOVJ, predstavniki drugih republik in poveljniki zavezniških vojskih misij pri Glavnem stabu NOV Slovenije. Samo po sebi se razume, da so se v Ajdovščini zbrali tudi najvidnejši voditelji narodnoosvobodilnega gibanja na Primorskem s predsednikom PNOO pisateljem Francetom Bevkem na čelu, Ivanom Regentom, predstavnikom italijanskih enot v sklopu NOV, Eugeniom Laurentijem in drugimi.

Slavnostno sejo SNOS in umestitev prve slovenske vlade s predsednikom Borisom Kidričem na čelu, sem spremljal z odra kot casnikar. Vse je potekalo v resnem pa tudi

GOSTILNA

GRILANC

Salež 59 - Tel. 229113

DESPAR **service**
Maida

KRIZ 135

Tel. 220717

Foto Magajna

 olic & C.
s.n.c.• **TALNE IN
STENSKE
KERAMIČNE
PLOŠČICE**• **SANITARIJE****NABREŽINA**
Kamolomi 35/c
Tel. in fax
(040) 200371

Gostilna

GUŠTIN

ZGONIK

domača kuhinja • pizze iz krušne peči

TRGOVINA OBUTVE

ČOTAR

GORICA - Raštel 72 - Tel. (0481) 533667

AVTOKAROSERIJA

Svara S. & Masten S.Nabrežina Kamnolomi 69
Tel. 200654, 299768*gradbeni
material***TAC** s.n.c.

Terçon A. in Clarici A.

SESLJAN 27/A

TEL. (040) 299259

Anuška• *bomboniere*• *poročni sezname*• *razna darila*

Nabrežina 149

ZELEZNINA
IN DROGERIJA**TERČON**SESLJAN 27/A
Tel. 299220TRGOVINA
OTROSKIH OBLACIL
IN SPODNJEGA PERILA**Deborah**NABREŽINA 143
Tel. 201049**Mario Mucci & C. s.n.c.**kleparstvo
proizvodnja in inštalacija**STANDREŽ**

Ul. Gregorcic 20/2 - Tel. (0481) 21828

• DROGERIJA
• PAPIRNICA
• BIZUTERIJA
• PARFUMERIJA**Marina Cibic**

PROSEK 114 - Tel. 225770

NARDIN VOJKO*Zastopnik za Goriško mineralnih vod
RADENSKA in ROGASKA,
piva LAŠKO in FORST*

Ul. sv. Mihaela 324 - Tel. (0481) 21065 Standrež (GO)

KOREN Stanislav

M. Koren & C. s.n.c.

- elektrogospodinski stroji
- električni material
- sanitarni artikli
- lestenci

Gorica - Ul. Mattioli 11 - Tel. (0481) 533271

Elettrotermo sanitaria

**WALTER
SOSOL**GORICA - Travnik 21
Tel. (0481) 535516**Saura** s.r.l.

UVOZ - IZVOZ - ZASTOPSTVA

*Specializirana v trgovini
s papirjem
in embalažnim steklom*GORICA - Ul. Trieste 247
Telefon (0481) 521222
Telex 461248 SAURA I
Fax (0481) 22203

navdusujočem ozračju, ki se je potem nadaljevalo se z mitingom na trgu. Se danes mi zvenijo v ušesih navdušena priznanja predstavnikov zavezniških misij, sovjetske, ameriške in angleske, boju slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov proti skupnemu sovražniku, nacistični Nemčiji in fasistični Italiji. Vsega ne bi opisoval, na kratko pa naj oživim le dogodek, ki mi je ostal neizbrisano v spominu. Ozka ulica, ki pelje skozi mestce proti glavnemu trgu, je bila natrpana z ljudmi v pričakovanju gostov. Med množico se je raznesla govorica, da prihaja sam Tito. Naenkrat se je vrveča masa ljudi začela umikati na pločnike, skozi gost spalir pa je prihajala skupina ljudi v uniformah in v civilu. Završalo je: Tito, Tito ... Med prihajajočimi je bil tudi priletni mož bolj majhne postave in sivih las. Ustavil se je, razširil roke in z nasmehom odgovarjal: »Zal mi je, nisem Tito, sem samo Ribar.« V resnici mu je bil na hiter pogled se precej podoben.

No, nekaj razočaranja je že bilo, toda navdušenja ni bilo zato nič manj.

* * *

Bila je že skoraj noč, ko je prišlo povelje za odhod. Spet smo se naložili na tovornjak, toda zdaj res že ne vem več ali je bil isti, s katerim smo se pripeljali, ali ne. Vsekakor smo se sredi noči pripeljali skozi Opčine v mesto na Oberdanov trg. Nek dežurni je tam razporejal prihajajoče kam naj gredo spat. Tako smo prvo noč kar po tleh po hodnikih in le redki v posteljah, prenočili v

nekem penzionu, najbrž v Ul. Geppa. Drugo in nekaj naslednjih noči smo prespali po sobah poslopja na Ul. Carducci 6, potem pa so našemu časnikarskemu kolektivu dodelili večje stanovanje v četrtem nadstropju novejši zgradbe na Ul. Giustiniani nasproti sodne palače. V tem stanovanju so bili pred nami Nemci in v sobah smo našli se nekaj za-

puščenega orožja, ki ga je bilo videti tudi se tu in tam na ulicah.

Vesoljna slovenska partizanska časnikarska srenja, ki se je zbrala v Trstu, se je po osvoboditvi Ljubljane začela vračati v prestolnico. V Trstu smo ostali le tisti, ki so bili izbrani za bodoče uredništvo Primorskega dnevnika. V glavnem so bili tu člani uredništva

Partizanskega dnevnika in le redki iz drugih redakcij, pa se ti so se počasi začeli razhajati. Ostala nas je pesčica, med zadnjimi mislim prav jaz.

Resnici na ljubo ne prej in niti v Ajdovščini se nismo vedeli, kaj nas v Trstu čaka in s kakšnimi nalogami bomo zadolženi. V vsem je bilo kar precej partizanske improvizacije, kar je tudi razumljivo, saj

so se dogodki razvijali in spreminjali iz dneva v dan. Uredniki Partizanskega dnevnika s Ladom Pahorjem na čelu so medtem, ko se je naše uredništvo sele snovalo, že natisnili v Piccolovi tiskarni se dve oz. tri številke Partizanskega dnevnika, 12. maja pa smo se že skupaj potili pri sestavljanju prve številke Primorskega dnevnika že na-

slednji dan. Toda to je že druga zgodba.

* * *

Ko se danes spominjam tistih aprilskih dni pred petdesetimi leti, vsega kar smo takrat doživljali kot mladi ljudje z omejenimi izkušnjami, pa z veliko zagnanostjo, se mi vse zdi kot davna skoraj neverjetna pravljica. V tej pravljici, in tudi pravljice so lahko resnice, ohranjajo v mojih spominih trajno mesto njeni akterji, ki niso bili tako srečni kot mi preživeli, tisti, ki niso dočkali cilja - svobode, po kateri smo tako hrepeneli, se zanje borili in premnogi žal umirali na bojiscih, v taboriscih, zaporih, ki niso dočkali tiste enkratne majske pomladi pred petimi desetletji.

Danes je svet spet tako strahotno čuden, spet so vojne in razdejanja, stiske, lakota v premnogi delih sveta, spet oživljata nacionalizem in rasizem, spet se dogajajo socialne in etnične krivice, zločini. Kot da ne bi človeštvo potegnilo nobenega nauka iz druge svetovne vojne z vsemi njenimi strahotami, zablodami in stranpoti. So res bile žrtve, je res bil ves boj zaman, je res bilo vse zgrešeno, kot hočejo zdaj dokazovati staro-novi ideologi, tisti ali nasledniki tistih, ki so pred 50 in več leti izgubili kompas narodnega ponosa in časti?

Ne more, ne sme biti tako. Velikih idealov ni mogoče pokopati z lažmi in sprevedanji. Veliki ideali živijo, tudi zato, ker jih je treba, kot nas uči življenje, vedno znova in znova udejanjati.

Skupina partizanskih novinarjev v prvih dneh maja 1945 pred Pomorsko postajo v Trstu (Foto arhiv Jože Koren)

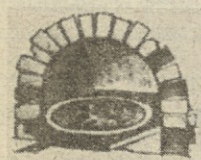
Narodna ul., 51
34016 OPCINE (TS)

Tel. 040/211424 - 213992
Telefax: 040/212255
Telefax: 460250 KOIMPEX I

Predstavnstva:
KOIMPEX - RUSSIA
Moskva
Tel. 095/2034663
Telefax 095/2039285

KOIMPEX - KAZAHSTAN
Alma Ata
Tel. 3272/301335
Telefax 3272/301390
Telex 251270 KOIMP SU

KOIMPEX - LETTONIA
Riga
Tel./Fax: 712/752651

pizzeria - bar - gostilna

»VETO«

DEBENJAK NADA in FABRIZI ERINO snc

ob torkih zaprto

Pec na drva

OPCINE - Proseška ulica 35 - Tel. (040) 211629

BUFFET - PIZZERIA

»da RINO«

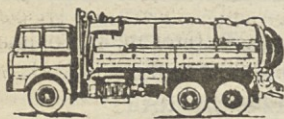
KOSILA - VECERJE
PIZZE
OPOLDNE IN ZVEČER

OPCINE - Narodna ul. 65
Tel. 213821

ob nedeljah zaprto

PRAZNJENJE
GREZNIC
IN CISTILNIH
NAPRAV

CISCENJE
ODTOČNIH
KANALOV
Z VODNIM
PRITISKOM

OPCINE - Ul. delle Peonie 3/1
Tel. (040) 211336 - 213592
Fax (040)214802

VZDRŽEVANJA
IN POPRAVILA
CISTILNIH
NAPRAV

NOVA UPRAVA podjetja

GRADBENI MATERIAL

Edoardo Fertoglia

OPCINE - Proseška Ul. 13 - Tel. 211044

Odprto ob sobotah - zaprto ob ponedeljkih

AVTOSALON

novi in rabljeni
avtomobili

GUŠTIN

mehanična delavnica
avtokaroserija
Opčine - Ul. Carsia 45
Tel./Fax 214522

OPREMA
LANZA

D. C. 202 - Kržišče Prosek - TRST - Tel. 225498
POPOLNA PRENOVLJENA RAZSTAVA:

široka izbira kuhinj, stolov, miz;
"kit" sestavljen program za opremo
uradov in konstrukcijo omar v kla-
sičnem, rustičnem ali modernem
stilu.

Mladostni programi s tradicionalno
kakovostjo po današnjih cenah.

Foto Magajna

— Prstan z diamanti. Za deseto obletnico najine ljubezni. —

Dragulji

malalan

OPCINE - TRST - NARODNA UL. 28 - TEL. 040/211465

Vaša Draguljarna

FARCO s.r.l.
FINE CHEMICALS

34132 TRST

Ul. del Lavatoio 4

Tel. (040) 365424

Tlx: 461012 FARCO I

Fax (040) 363918

PETROKEMIJA
KEMIJA
FARMACEVTIKA
KOZMETIKA

BIO **PRIMA**[®]
COSMETICS ITALY

agrar s.r.l.

IMPORT - EXPORT
ZASTOPSTVA

TRST - Ulica Valdirivo 19

Telefon (040) 631900, 631846 Fax 040/361850

optika
malalan

34016 opčine (ts)
tel. (040) 213957
proseška ulica 6

ZALOGA GRADBENEGA
IN SANITARNEGA
MATERIALA TER
PLOŠČIC

Karlo Grgič

BAZOVICA 176

CVETLICARNA

MARA

BAZOVICA
Ul. Gruden 48
Tel. 226517

Cunja R. Eredi s.r.l.

MEDNARODNI PREVOZI

PREVOZI NEVARNIH SNOVI

ADR 1-2-3-4-5-6-8-9

IZREDNI PREVOZI

Sedež: 34016 REPENTABOR (TS) - KAMIONSKI TERMINAL
Tel. (040) 212616 - 213850
Fax (040) 211994 - TLX 460441CUNJA I

MESNICA

**Čufar
Mario**

BAZOVICA
Ul. I. Gruden 35
Tel. 226786

VITAL

s.r.l. z.o.z.

Vošči

*vsem vesele
prvomajske
praznike*

Trst ul. Travnik 10
34147 (industrijska cona)
tel. 383811
fax 823193

HOTEL
RESTAVRACIJA
PICERIJA

*Milič
od leta 1883*

BRISCIKI 10

DROGERIJA - PARFUMERIJA

BK2

MARKET PRALNIH PRAŠKOV

BEZIN in KOMAR snc

PAPIRNICA
VSE ZA VRTNARSTVO

OPČINE

Ul. S. Pellegrino 27

Tel. 213969

Zivec

S.n.c.

ZIVEC S. & C.

Obrtna cona
Dolina 507/4

• instalacije
in adaptacije
električnih
napeljav

• izdelovanje in popravila
svetlobnih napisov

Tel. 228091 - 228389 - Fax: 228389

VINA PAROVEL

PAROVEL GROUP S.r.l.

Lastna proizvodnja DEVIČNEGA OLIVNEGA OLJA

Obrtna Cona Dolina - Trst I - Tel. 040/227050-227060

LAŠKO PIVO

PEKARNA
IN SLASČICARNA

BUKAVEC

PROSEK 160
Tel. 225220

CVETLICARNA

Savina

ISTRSKA ULICA 10
Tel. 763856

Saša Smotlak

Obrtna Cona
Dolina 507/8

34018 Dolina (Trst)

Tel./Fax (040) 227034

IZDELAVA ORODIJ ZA PLASTIKO IN TLAČNO LITJE

**START
SPORT**

moda

Prosek 551
Tel. 251040

ŽELEZNINA IN DOMAČE POTREBŠČINE

SAFER s.n.c.

Stefano & Barbara Sardo

Prosek, 195

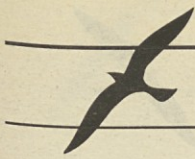
Tel. 225396

Društvena gostilna

Gabrovec

Najemnici SAVINA in ANA

Tel. 229168

AVTOMOBILIZEM / VELIKA NAGRADA SAN MARINA V F1

Damon Hill prvi v Imoli

Anglež je prevzel vodstvo tudi v skupnem seštevku za svetovno prvenstvo - Schumacher je zavozil s proge - Na stopničkah oba Ferrarijeva voznika - Z enominutnim molkom počastili Senno

IMOLA - Tretjo letosnjo dirko Formule 1 je dobil Damon Hill z drugo zaporedno zmago pa je prevzel tudi vodstvo v skupnem seštevku za svetovno prvenstvo. Na veliko veselje domačih navijacev sta ob Hillu na stopničkah za zmagovalce stala oba Ferrarijeva voznika Jean Alesi in Gerhard Berger, za njima pa so se do šestega mesta zvrstili David Coulthard, Mika Hakkinen in Heinz Harald Frentzen.

Vreme se je v Imoli doobra poigralo z živci dirkačev in mehanikov. Po dveh toplih dneh je namreč tik pred jutranjim treningom začelo močno deževati. Padavine so ponehale sele slabo uro pred startom dirke, to pa ni bilo dovolj, da bi se proga posušila. Ker je tudi asfalt v Imoli nov, je bila proga se posebej v prvih krogih zelo spolzka. Žrtev takih razmer je kot prvi izmed vseh postal Michael Schumacher, ki je v enem izmed zavojev izgubil oblast nad vozilom in spektakularno zletel s steze. Zdravniški pregled je pokazal, da si je Nemec nategnil misico na levi roki. Do Schumacherjevega odstopa v desetem krogu je bil vrstni red pri vrhu zelo podoben tistemu na startu. Svoje drugo in peto mesto sta zasedla Hill, Coulthard in Alesi. Zlasti slednja dva sta s svojimi dvoboji gledalce spravljala na noge. Manj kot gledalcem pa je

bilo dvobojevanje vseh Jeanu Alesiju, ki je Coultharda po dirki obtožil skrajno nekorektnih voznih: »Vozil sem proti dirkačem kot so Senna, Mansell, Piquet in Prost a kaj takega se nisem doživel. Nič nimam proti postenemu dvoboju toda Coulthard je vseskozi vozil zig-zag. V enem izmed zavojev sva se celo dotaknila s kolesi, zato sem vesel, da sem dirko sploh končal,« je dvoboj komentiral Alesi.

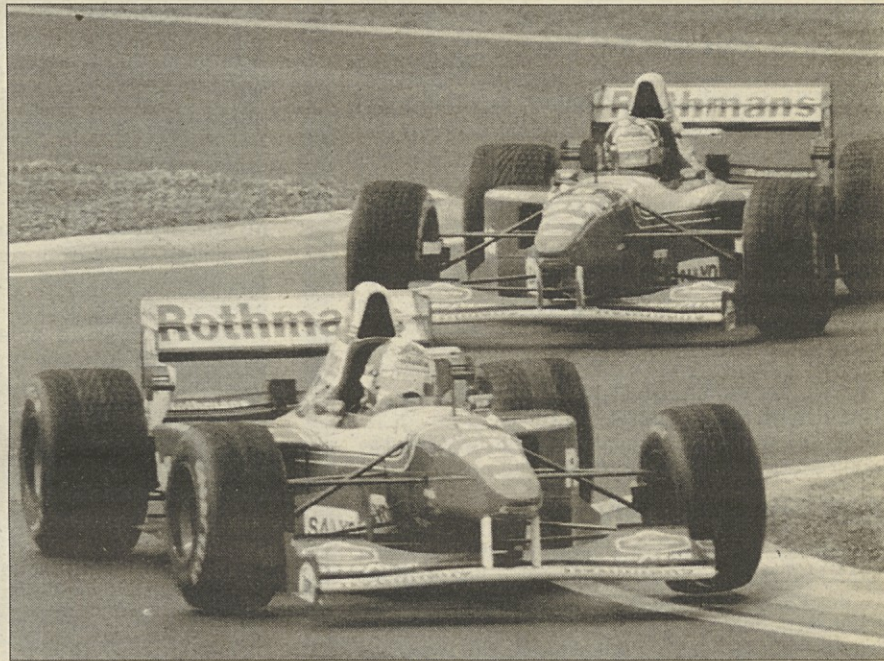
prehitre voznje skozi boxe. Izjave po dirki: Damon Hill: »Pred dirko nisem vedel, kaj nas čaka, saj je bilo avto na jutranjem treningu v dežju nemogoče voziti. Na avtomobilu smo naredili nekaj sprememb, ki so se dobro obnesle. Dirka je bila zelo težka zlasti zaradi pogojev, ki so se zelo hitro spreminjali. Pa tudi pravo taktiko postankov v boxih je bilo težko izbrati. Kar se moje voznje tiče, sem zelo

veliko časa izgubil s počasnimi dirkači. Vesel sem, da smo zmagali prav tu v Imoli, kjer smo lani doživljali tako težke trenutke.«

Jean Alesi: »Zmagati tokrat nisem mogel. Na takem dirkališču kot je Imola je prehitjevanje težavno. Dirko je nemogoče dobiti, če startas s petega mesta. Potem pa se ti sta nekorektna Coulthardova voznja. Vesel sem, da je Ferrari spet pri vrhu in večjo podporo navijacev pričakujem tudi na drugih evropskih dirkah.«

Gerhard Berger: »V začetku dirke sem bil blizu Schumacherja na prvem mestu, vendar ga nisem hotel napadati, ker sem pričakoval, da bodo razmere na suhi stezi lahko povsem drugačne. Ze pred drugim postankom v boxih sem imel težave s sklopko, zato sem sam sebi dejal, da moram biti pri speljevanju se posebej previden. Zal ni pomagalo in motor mi je ugasnil. Ferrari je res blizu vrha, a mu do samega vrha še malo manjka. Za zmage se nismo zrel.«

Vsi dirkači so se nekaj minut pred startom sponta-

Angleža Coultharta (spredaj) in Damon Hill sta bila včeraj protagonista (Telefoto AP)

no zbrali v krogu pred startno črto in se v tišini vsak po svoje spomnili Ayrtona Sene, ki je v Imoli umrl natančno pred letom dni. Tudi med gledalci je bilo, razen Ferrarija največ transparentov namenjenih Senni. Na enem od njih je pisalo: Michael pazi kako voziš, Ayrton te gleda.

Simon Demšar

Schumacher in Berger končala vojno

Znano je, da sta se Gerhard Berger in Michael Schumacher v preteklih tednih preko medijev »obkladala« z nič kaj prijetnimi opazkami. Ko so ju novinarji v Imoli vprašali kakšni so odnosi med njima, se je najprej oglašil Schumacher in v salu dejal, da je na morebiten spopad dobro pripravljen, saj mu je svetovni boksarski prvak v srednji kategoriji Henry Maské posodil boksarske rokavice. Berger je dejal, da v njunih odnosih ni težav. Ko sta se prejšnji teden po naključju srečala v telovadnici v Montecarlu sta izmenjala nekaj prijateljskih besed. Berger pa ni mogel iz svoje kože. Najprej je dejal, da o odnosih s Schumacherjem ne razmišlja, ker se mora osredotočiti na dirko, nato pa dodal, da bosta vojno s Schumacherjem morda nadaljevala po dirki v Imoli. »Vse je odvisno od novinarjev. Če ne boste imeli nobene teme za pisanje, vam bova z Michaelom pomagala,« je svojo dodal se Berger.

Bergerju je na prvem mestu kazalo zelo dobro, saj je imel več kot 10 sekund prednosti pred nasledovalci. Toda vseh upov na zmago je bilo konec po drugem postanku v boxu, ko je Avstrijcu ugasnil motor, preden pa so ga mehaniki ponovno vžgali, so bili vodilni ze mimo. Do zadnje spremembe med vodilnimi je prišlo med 33. in 35. krogom, ko se je Coulthard najprej zavrtel na stezi, nato pa je dobil še kazeno 10 sekund zaradi

Zenič sedmi na dirki v Brnu

BRNO - Na mednarodni motociklistični dirki je zamejski motociklist Alberto Zenič, ki nastopa za HB Racing Team iz Domžal, v kategoriji do 125 ccm osvojil 7. mesto in za zmagovalcem, Avstrijcem Donningerjem, ki vozi na hondi, v 13 krogih zaostal za 35 sekund. Zenič je imel s svojo apriljo precej težav na treningu, ko mu je na-

gajala sklopka in je tako lahko opravil samo en trening na progi. Zato lahko njegov rezultat ocenimo kot dobrega.

V Brnu je v kategoriji do 250 ccm nastopil tudi član AMD Domžale Miran Hudovernik, ki je na yamahi osvojil 19. mesto s krogom zaostanka za zmagovalcem, Cehom Staso na aprilii.

NOVICE

Španija - ZR Jugoslavija 2:3

MURCIA - Sportna dvorana, 1500 gledalcev, sodnik Pauloudis (Grčija) in Mañanas (Spa). SPANIJA: Alonso, Costa, De la Fuente, Falasco, Garrido, Pascual, Robles, Rodriguez, Salvador, Santez, Rueda, Lopez. ZR JUGOSLAVIJA: Đurić, Batez, Boskan, Petrović, V. Grbić, Brdović, N. Grbić, Kozić, Tanasković, Kovac, Vujević, Mešet. Po dveh urah in 40 minutah hudega boja je odbojarska reprezentanca ZR Jugoslavije dosegla peto zmago v kvalifikacijah za nastop na evropskem prvenstvu. Jugoslovani so do zmage prisli zelo težko, saj so ze zaostajali 0:2. Sele v tretjem nizu so se Jugoslovani zbrali in »raznesli« Spance, ki so v tem nizu osvojili le eno točko. Spanci so v 4. nizu vodili z 12:8, toda gostje so znova zaigrali sijajno, dobili 7 točk zapored in izenačili na 2:2. Podobno je bilo tudi v odločilnem nizu, ko so domači vodili z 11:10, vendar je Zarko Petrović z nekaj odličnimi zaključnimi udarci Jugoslovane pripeljal do nove zmage. Povratna tekma bo 7. maja v Beogradu. (M. M.)

Arantxa Sanchez Vicario zmagovalka v Barceloni

BARCELONA (STA/AP) - Spanka Arantxa Sanchez Vicario je zmagovalka mednarodnega zenskega teniskega turnirja v Barceloni z nagradnim skladom 430.000 dolarjev. V finalu je Sanchezova premagala hrvaško igralko Ivo Majoli s 5:7, 6:0 in 6:2. Dvoboj je trajal kar dve uri in 13 minut, glavni razlog za poraz Majolijeve pa je bil predvsem slab servis v drugem delu srečanja.

Abdužaparovu 3. etapa, Peron obdržal vodstvo

LYNCHBURG (dpa) - Zmagovalec 3. etape kolesarske dirke Tour du Pont v ZDA je Uzbekistanec Džamolidin Abdužaparov, ki je dobil sprint glavni ne po 212,8 kilometrih voznje od Richmonda do Lynchburga. Drugo in tretje mesto sta osvojila Italijan Massimo Strazzer in Avstralec Robbie McEwen. Vodstvo v skupnem seštevku dirke je obdržal Italijan Andrea Peron, American Lance Armstrong zaostaja 5 sekund, Rus Vjaceslav Jekimov pa 7. Izidi 3. etape: 1. Abdužaparov (Uzb, Novell) 6:02:32, 2. Strazzer (Ita), 3. McEwen (Avs), 4. Elliott (VB), 5. Baffi (Ita), 6. Craven (ZDA), 7. McRae (ZDA), 8. Davidenko (Gru), 9. Teterjok (Rus), 10. Tomi (Ita) vsi isti čas; skupni vrstni red: 1. Peron (Ita, Motorola) 11:43:06, 2. Armstrong (ZDA) + 0:05, 3. Jekimov (Rus) + 0:07, 4. Elliott (VB) + 0:15, 5. Bortolami (Ita) + 0:19, 6. Maassen (Niz) + 0:21, 7. Jaskula (Pol) + 0:22, 8. Andreu (ZDA) + 0:26, 9. Van Bon (Niz) + 0:27, 10. Hincapie (ZDA) + 0:28.

TENIS / V FINALU »SUPER 9« TURNIRJA ATP VOLVO V MONTE CARLU

Muster potolkel Borisa

Becker je bil v Monte Carlu samo korak od prestižne zmage

MONTE CARLO - Boris Becker je bil včeraj v finalu »Super 9« turnirja ATP Volvo Monte Carlo Open '95 le majhen, celo najmanjši korak oddaljen od prve turnirske zmage na peščenih igriščih v karieri, toda na zadnjem koraku je padel. In prvič v veliki karieri Borisa Beckerja smo imeli občutek, da se je Boris zmage ustrasil, da je bil pri vodstvu z 2:1 v nizih, 6:4 v tie breaku brez ideje in brez prave samozavesti in da je bila dvojna napaka, pri kateri je prvi in drugi servis udaril s hitrostjo 196 km/h, posledica nekaksne težko razlozljive notranje blokade, ki jo lahko razume le nekdo, ki jo je ze doživljal. Vec od Borisove trenutne slabosti Thomas Muster ni potreboval. Kajti Muster je bil v soboto v fizičnem soku in je nastopil manj obremenjen. Muster je letos pred Monte Carlom odigral tri turnirje na pesku - Mexico City,

Estoril in Barcelono - in na vseh treh zmagal in Muster je predvsem najbolj borben igralec na svetu. Čeprav je se v soboto zvečer dobival vse vrste vitaminskih in sladkornih infuzij, je Muster računal prav na telesno moč. »Morda se bo po vseh sobotnih težavah slisalo neumno, moram vseeno povedati, da sem upal, da bom od prvih treh nizov dobil enega. Vedel sem, da bo jakost Beckerjevega servisa padla in da bo zelo težko stiri ure zbrano igral pri mreži,« je o taktiki povedal zadovoljni Muster.

Becker je priznal, da se je v 5. nizu pocutil smešno, ker se je znašel v položaju, v katerem je vedel, da je imel zmago v rokah, Muster pa ga je z neverjetno energijo se naprej podil po igrišču.

Sergi Bruguera, zmagovalec Roland Garrosa '93 in '94, si je v četrtfinalnem dvoboju proti Gaudenziju poškodoval se levo

koleno in bo moral počivati vsaj teden dni. Bruguera, ki je imel februarja in marca probleme z desnimi kolonom, je o poskodbi povedal: »Verjetno je nova poskodba posledica prejšnje poškodbe, ker sem v zadnjem času podzavestno preveč obremenjeval zdravo koleno. Na začetku drugega niza sem se nerodno zadržal in začutil bolečino. Vsekakor mi bodo obe koleni temeljito pregledali in le upam lahko, da bom v Parizu, konec maja nastopil zdrav.«

S poskodbom gleznja se zelo zaskrbljeno ubadajo tudi v Samprasovem stabu, kajti zvin, zaradi katerega je moral Pete predati dvoboj 2. kroga proti Haarhuisu, se je ob prvih pregledih pokazal kot zelo neugodna poskodba. Po prvih vesteh iz Floride bo Sampras počival stiri dni.

Po dvoboju Mustra in Gaudenzija, varovancev trenerja in

psihologa ter bivšega radijskega napovedovalca Ronnieja Leitgeba, v katerem je povsem dehidrirani Avstrijec premagal preveč zadržanega Italijana, se je Gaudenzi pritoževal zaradi neuresničevanja novih ATP-jevih pravil: »Novo pravilo ATP pravi, da je za izvedbo priprav za servis in izvedbo servisa potrebnih 25 sekund, v mojem primeru ni bilo upoštevano. Kadarkoli je bilo potrebno, je Thomas uspešno zavlačeval, čeprav sem bil sam ze pripravljen na servis, in ni bil nikoli niti opomnjen. Verjetno se ga je sodnik bal.«

Muster je po dvoboju povedal, da dva dni sploh ni jedel, da je v dveh nočeh spal le šest ur in da se zaključka 2. niza sploh ne spomni: »Bil sem v popolnoma cudnem transu, v katerem sploh nisem cutil telesa. Bal sem se, da me bo usekal infarkt.«

Jaka Lucu

NOVICE

Italijanska nogometna A liga

IZIDI: Parma-Brescia 2:1; Juventus-Fiorentina 4:1; Foggia-Bari 2:2; Genoa-Sampdoria 2:1; Inter-Cremonese 0:0; Lazio-Cagliari 0:0; Padova-Roma 0:0; Milan-Reggiana 4:0; Torino-Napoli 1:1.

LESTVICA: Juventus 64, Parma 56, Milan 51, Roma 49, Lazio 48, Inter 45, Fiorentina 44, Cagliari 43, Torino 41, Sampdoria 40, Napoli 39, Bari 37, Padova 36, Genoa 32, Cremonese 31, Foggia 30, Reggiana 14, Brescia 12.

PRIHODNJE KOLO: Bari-Torino, Cagliari-Padova, Cremonese-Reggiana, Juventus-Lazio, Milan-Foggia, Napoli-Inter, Parma-Genoa, Roma-Fiorentina, Sampdoria-Brescia.

Totocalcio

PRAVILNA NAPOVED: X1X XX2 X11 XX1X

NAGRADNI SKLAD: 1.875.139.866 lir.

DOBITKI: 13 točk (131 dobitnikov) 83.492.000 lir, 12 (3.054) 3.581.000 lir.

Totogol

ZMAGOVITA KOMBINACIJA: 1 6 10 11 12 16 27 30

NAGRADNI SKLAD: 6.567.679.778 lir.

DOBITKI: 8 točk (2 dobitnika) 1.313.535.000, 7 točk (313) 8.108.000, 6 točk (12.285) 159.300 lir.

Totip

PRAVILNA NAPOVED: 11 2X XX 21 X1 X2

NAGRADNI SKLAD: 2.024.292.100 lir

DOBITKI: 12 točk (14 dobitnikov) 48.197.000, 11 (287) 2.351.000, 10 (3170) 181.000 lir.

SAK izgubil vodstvo

CELOVEC - Celih 15 kol je Slovenski atletski klub (SAK) bil na vrhu lestvice regionalne lige-sredina (3. nogometna divizija), z drugim porazom v spomladanskem delu včeraj proti beljaskim VSV pa ni le izgubil se drugi koroski derbi, temveč tudi vodstvo. Beljak je pred 1500 gledalcev zmagal z 2:1 (1:0), ekipa trenerja Ivana Ramsaka pa je tako iz zadnjih treh tekmah iztržila samo točko. Najhujši zasledovalec Voitsberg je izkoristil enkratno prilžnost in z visoko zmago 4:0 zaradi boljše gol-razlike prevzel vodstvo na lestvici. (I.L.)

Rezultati 19. kola: VSV/Beljak - SAK 2:1, WAC - Marchtrenk 3:1, Voitsberg - LUV Gradec 4:0. Lestvica po 20. kolu: 1. Voitsberg 26 (40:26), 2. SAK 26 (36:25), 3. WAC 24, 4. VSV/Beljak 24, 5. SV Traun 18, 6. Marchtrenk 16, 7. LUV Gradec 15, 8. SV Donau Linz 6.

GENOVA - Derbi, ki bi zaradi diskvalifikacije Genoinega igrišča moral biti v Perugii, a je vendarle bil na svojem običajnem prizorišču, to je na stadionu Marassi, je kot se skoraj vedno izpolnil pričakovanja. Genoa za obstanek, Sampdoria za pokal UEFA, oboji so imeli presneto »dolžno-st«, da dajo vse od sebe in tako tudi zadovoljijo svoje navijače, katerim mestni obračun pomeni vsaj polovico sezone. Po prvem bolj miroljubnem polcasu so se iskre kresale v drugem. Platt je povedel z natančnim udarcem z glavo, nato pa je začelo vedno močnejše utripati stodve leti staro rdeče-plavo srce in se posebno bojovnik Skuh-ravy. Po odbitem strelu Ceha je usnje v mrežo spravil Van't Schip, Skuh-ravy je nato zadel vratnico in si slednjič priboril enajstmetrovko, katere je bil tudi zanesljivi izvajalec.

Preostali spored je bil za spoznanje manj zani-

miv. Resil se je le apuljski derbi v Foggii, kjer so domaci dvakrat nadoknadili vodstvo Barija, vmes pa se zastreljali enajstmetrovko. Foggii (poleg zmage Genoe, seveda), razplet ni ugoden, saj je bil tudi drugi tekme v boju za obstanek uspešen. Cremonese je namreč odnesel pomembno točko iz Milana, kjer Inter ni uspel ponoviti lepe igre zadnjih dveh mesecev. Velja pa poudariti, da se bo iz trojice Genoa, Foggia in Cremonese (kako drugo mostvo se bo le stezka pogreznilo v globino) resila le ena ekipa, tako da je boj na vsak način zelo trd.

Torino in Napoli sta se razšli pri neodločenem izidu 1:1, ki je odraz dolgocasnih tekme med enajstmetrovkami, ki sta sezonski cilj že dosegli in tudi »optimalov« ne moreta več zasledovati. Neapeljčani so povedli z Busom sredi prvega polcasa, Rizzitelli pa je izenacil tik pred koncem. Tudi v Reggii Emilii ni bilo najbolj veselo. Domača Reggiana je zdaj (skupaj z Brescio) tudi matematično izpadla, dogodek pa je »obeležila« s porazom 4:0. Nagrobni kamen ji je postavil Milan. Najprej je takoj zadel Lentini, povišal pa je De Napoli... z avtogolom. V nadaljevanju je posijal Savicevičev zarez: Crnogorec je dosegel gol, ki lahko nosi le njegov pečat, izid pa je dodatno zaokrožil Simone. Bledo sta zaigrala rimska predstavnika. Roma se z 0:0 varača iz Padove, Lazio pa je enak izkupiček »dosegel« doma proti Cagliariu.

Interjev napadalec Del Vecchio se skuša znebiti dveh Cremonesejevih branilcev: tekma med obema močtvema iz Lombardije se končala neodločeno 0:0

Salzburžani še v vodstvu

SALZBURG/DUNAJ - Z obvezno zmago 2:0 proti zadnjemu na lestvici VfB Mödling je SV Casino Salzburg utrdil vodstvo v 1. avstrijski nogometni ligi. Prednost ekipe Ota Bariča pa znasa še naprej samo točko, saj je dunajski Rapid premagal LASK s 3:0 in ostaja najnevarnejši zasledovalec. Na tretjem mestu sledi dunajska Austria (tokrat 7:1 proti FC Linz), dobre možnosti za nastop v pokalu UEFA pa ima najboljše mostvo v spomladanskem delu prvenstva Sturm Gradec. Varovanci trenerja nekdanje jugoslovanske reprezentance Ivica Osima

so tokrat premagali FC Tirol s 3:0 in tako v deseti tekmi slavili sedmo zmago, trikrat pa so igrali neodločeno. (I.L.)

Rezultati 27. kola: SV Casino Salzburg - VfB Mödling 2:0, Sturm Gradec - FC Tirol 3:0, Admira/Wacker - Vorwärts Steyr 1:0, FC Linz - Austria Dunaj 1:7, Rapid Dunaj - LASK 3:0.

Lestvica: 1. SV Casino Salzburg 37, 2. Rapid Dunaj 36, 3. Austria Dunaj 34, 4. Sturm Gradec 34, 5. LASK 30, 6. FC Tirol 28, 7. Vorwärts Steyr 25, 8. Admira/Wacker 25, 9. FC Linz 19, 10. VfB Mödling 12.

NBA / DRUGE TEKME OSMINE FINALA

Tokrat presenetljivi razpleti

Cleveland zmagal v NY, Houston v Utahu, Lakersi v Seattlu

V drugih tekmah osmine finala NBA prvenstva je prislo do številnih presenetljivih razpletov. Kar trem ekipam je namreč uspel podvig in so zmagale v gosteh in tako so Cavaliersi, Rocketsi in Lakersi že izenacili stanje v zmagah na 1:1, naslednje tekme pa bodo igrali pred lastnim občinstvom. Le Indiana je obdržala prednost domačega igrišča in Pacersi sedaj vodijo proti Atlanti ze z 2:0. Danes ponoci so odigrali drugo tekmo v Orlando (proti Bostonu), Charlotte (proti Chicagu), San Antoniu (proti Denverju) in Phoenixu (proti Portlandu).

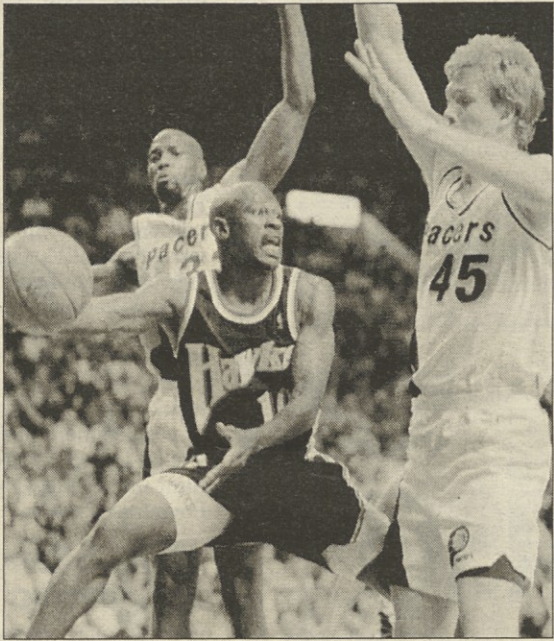
Vzhod

New York (2) - Cleveland (7) 84:90 (1:1 v zmagah; Ewing in Starks po 21; C.Mills in B.Phillips po 21)

Malo kdo je pričakoval, da bi lahko Cavaliersi presenetili Knickse kar v New Yorku. S počasno in urejeno igro ter učinkovito obrambo pa je Cleveland prehitel New York minuto pred koncem in si s trojko Millsa 40 sekund pred koncem zagotovil odločilno prednost.

Indiana (3) - Atlanta (6) 105:97 (2:0 v zmagah; R.Miller 39, Smits 27; S.Smith 27, Blaylock 17)

Par Reggie Miller - Rik Smits je še drugič »porezal nože« Hawksem. Zlasti član

»Dream Teama« je bil tokrat nezadržen. Iz igre je metal kar 12:20 (7:11 za 3 točke) in ze v prvih dveh cetrtnah zbral kar 26 točk. Atlanta je ostala prilepljena nasprotnikom skoraj do izteka casa, pod košema pa je morala priznati premoč Pacersov (50:35).

Zahod

Utah - Houston 126:140 (1:1 v zmagah; K.Malone 28, Hornacek 21; K.Smith 32, Drexler 30, Olajuwon 27, Horry 21)

Prvaki lanske sezone so v Salt Lake Cityu izboljšali NBA rekord v metu za 3 točke, saj so jih zadel kar 19 (na 28 poskusov). Junak tekme je bil Kenny Smith (7:8 za 3), Jazzom pa ni uspelo zaustaviti niti Drexlerja in Olajuwona,

tako da je bil trener Jerry Sloan kar potr: »Nocoj nismo bili sposobni igrati na njihovi ravni in sedaj bomo morali nujno zmagati v Houstonu, kar pa je zelo težko za vsakogar, če oni igrajo tako dobro.«

Seattle (4) - Lakers (5) 82:84 (1:1 v zmagah; Ceballos 25)

Po katastrofalni igri v prvi tekmi so se Lakersi »prelevili« in z odlično obrambo zmagali v Seattlu. MVP tekme je bil tokrat Cedric Ceballos, ki je bil na prvi tekmi (2 točki) dobesedno najslabši na igrišču. Bivši član Phoenixa je dosegel 25 točk in Sonnicse pokopal z metom iz velike razdalje (6:9 za 3), zadel pa je tudi odločilno trojko minuto pred koncem.

Vanja Jogan

KOŠARKA / POLFINALNI TEKMI PLAY OFFA

Benetton prvi finalist play offa Stefanel izsilil peto tekmo

Milančani so premagali Bucklerja - Odločilna tekma v sredo

Benetton - Filodoro 77:63 (40:35)

Benetton: Gracis 2, Iacopini 18, Pittis 12, Woolridge 8, Ragazzi 5, Naumoski 18, Vianini 2, Rusconi 12.

Filodoro: Esposito 22, Blasi, Pilutti 7, Frosini 4, Damiao, Casoli, Gray, Pezzin, Djordjević 26.

PM: Benetton 23:34, Filodoro 8:9; Tri točke: Benetton 10:23, Filodoro 7:24.

TREVISO - Benetton je prvi finalist letosnjega kosarkarskega play offa. V četrti polfinalni tekmi je prepričljivo premagal Filodoro iz Bologne in tako dosegel odločilno tretjo zmago.

Resnici na ljubo je bila tekma za gostitelje vse prej kot lahka. Benetton je sicer povedel, v 11. minuti pa se je resneje poskušoval Woolridge (globoko se je urezal v prst desne roke), ki ni več stopil na igrišče. Za nameček je pet minut kasneje zapustil igrišče tudi drugi tujec Benettona, dotlej najboljši na igrišču Naumoski, zaradi natega misice v stegnu.

Vse je kazalo, da ima Filodoro vse

možnosti, da bi izsilil peto tekmo, a tako ni bilo.

Benetton je z zagrizeno in borbeno igro nadoknadil tehnični handikap po odhodu obeh tujcev. Med vsemi si je največ prizadeval Iacopini, ki je postal pravi lider ekipe.

Benetton je tako ob koncu prvega polcasa se vedno vodil, svojo prednost pa je v drugem delu se povečal. Pri gostih sta le Esposito in Djordjević zaigrala solidno, tudi onadva pa sta vse preveč metala iz neizdelanih položajev in pri tem mnogo grešila. V zadnjih starih minutah se je Filodoro z dvema zaporednima trojkama Djordjevića približal na sedem točk zaostanka, več pa ni mogel. Igralci Benettona so stisnili zobe in tudi zmagali z izdatno prednostjo.

Stefanel - Buckler 96:71 (45:35)

MILAN - Drugega finalista letosnjega play offa bo odločila peta tekma. V sinocnjem četrtem srečanju je namreč Stefanel spet izkoristil prednost domačega igrišča in ponovno premagal bolonjski Buckler z vi-

soko prednostjo 25 točk. Zmaga domaćinov ni bila nikoli v dvomu. Gosti so se le prvih deset minut enakovredno upirali Fucci in njegovim. V drugi polovici prvega polcasa, ko je stopil na igrišče Gentile, je začel Stefanel večati svojo prednost (do 15 točk).

V začetku drugega polcasa so Milančani z delnim izidom 12:2 dokončno potolkli nasprotnika. Pri Tanjevičevi ekipi je največ kosev dosegel Fucca (19), dobri realizatorji pa so bili tudi Gentile, Bodioga, Scocchini, De Pol in Pessina. Tudi American Palmer, ki na prvih dveh tekmah ni igral, je dal na koncu svoj doprinos.

Pri Bucklerju je povsem odpovedal Danilović (15 točk), slabo pa je igral tudi American Binion. Najboljši strelec Bolonjske ekipe je bil Moretti (17).

Peta, odločila tekma drugega polfinalnega para bo v sredo v Bologni. Zmagovalec se bo v finalu srečal z Benettonom.

V 28. KOLU C2 LIGE / PRVI POLČAS JE BIL PRECEJ IZENAČEN

Porcia v drugem delu strla odpor Bora Radenske

Porcia - Bor Radenska 97:78 (47:41)

BOR: Susani 17 (6:11 za 2 točki, 1:2 za 3, 2:4 pm), Percić 10 (3:6, -, 4:4), Debeljuh 12 (3:12, -, 6:8), Barini 18 (5:10, 2:3, 2:3), Carbonara 3 (0:2, 1:2, -,), Bosser (0:1, -, -), Rasman 5 (1:5, -, 3:4), Rustja 6 (2:3, -, 2:2), Pettiroso, R. Simonić 7 (1:5, 1:1, 2:2)

Met za dva 21:55, met za tri 5:8, skupno 26:63, pm 21:27, PON Rasman (36), 3T: Barini 2, Susani, Carbonara in R. Simonić 1.

Okrnjeni borovci so v Porcii doživeli visok poraz, ki je dozorel predvsem v drugem polčasu, ko je bila Porcia boljši nasprotnik, poleg tega pa borovcem met ni in ni sel, saj so grešili tudi iz zelo lahkih pozicij. Zacetek ni bil slab, saj je Bor v 5. minuti vodil z 12:10, v deseti minuti pa so bili domačini naprejši le za štiri točke (23:19). Povedati je treba, da je imela Porcia izreden odstotek

tek pri metih, kar se posebej velja za mete z velike razdalje. Trojke so namreč metali kar 9:13. Z mož moza obrambo so borovci kljub vsemu v prvem delu dobro držali korak z domačini in na odmor odsli s sprejemljivim zaostankom šestih točk.

V drugem delu se je trener Sancin odločil za presing, ki pa ni obrodil sadov predvsem zaradi velikega števila zgrešenih metov. Na drugi strani so nasprotniki dobro zadevali in razlika se je stalno večala. Po 5 minutah nadaljevanja je Porcia vodila že 60:46, deset minut kasneje pa kar 88:63. Pri domačinih sta bila najboljša Ros s 25 in Zaghis z 22 kosi, pri Boru pa je na običajnem nivoju zaigral Percić.

Povejmo se, da si je v 3. minuti prvega dela Matej Pettiroso zvil gleženj, nekaj minut kasneje pa si je poškodoval meniskus se eden od igralcev Porcie.

Ivan Percić se je hrabro boril z visokimi centri Porcie

OD KOŠA DO KOŠA / V C1, C2 IN D LIGI

Jadranovci še ne poznajo nasprotnika v končnici Slab obračun naših peterk

Zmago sta tokrat zabeležila le Jadran in Cicibona

C1 liga

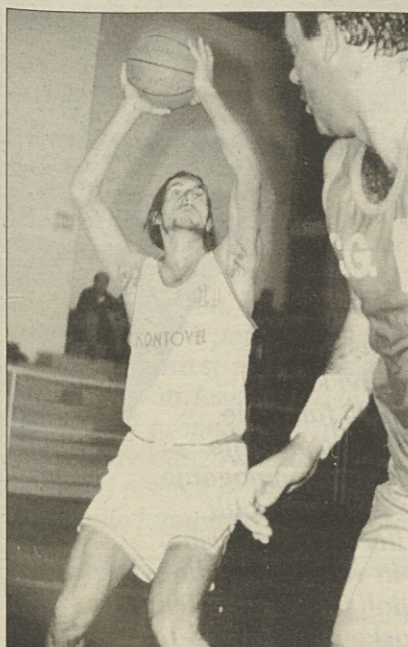
Jadranovci so tudi ambicioznemu San Danieleju oddicali kosarkarsko lekcijo v teku prvega polčasa in so tako le se korak pred tem, da zaključijo 30 prvenstvenih tekem z enim samim porazom in kar 58 točkami na skupni lestvici. Zaradi istocasnega poraza Citadelle pa prvi nasprotnik Jadrana v končnici še ni znan. To bo Citadella ali pa San Daniele, odvisno od razpleta v zadnjem kolu.

C2 liga

Domovci so se hrabro in zagrizeno borili s solidno peterko iz Milj. Di Cecco, Podbersig in vse bolj presenetljivi Ambrosi so bili v napadu zelo učinkoviti, zal pa ostaja obramba letosnja najbolj boleča točka. Za nameček je tokrat imel črn dan Corsi (2:15 iz igre) in celo »ice man« Kosuta je slabo izvajal prste mete.

D liga

Ob zelo ugodnem razporedu so nase peterke krepko razocarale. Dva zanesljiva poraza in tesna zmaga proti skromnim nasprotnikom jasno pričajo, da so se motivacije cicibonašev, Kontovelcev in sokolovcev docela razblinile. Ciciboni je v drugem polčasu le uspelo zaigrati, kot se spodobi tako v napadu kot v obrambi in zatreti odpor Aclija iz Ronk, sokolovci so nastopili z »B« postavbo in prepustili točki »sorodnikom« iz Nabrezine, Kontovelci pa so odigrali letosnjo najslabšo tekmo in se vrnili iz Gorice brez nasmeha.

Ivo Emili je v Gorici dosegel 25 točk

TOP TEN

1. **Boris Vitez** (Jadran): Približuje se »play off time« in repenski Drexler se vrača v najboljšo formo. 20 točk brez zgrešenega meta proti ekipi, ki je pred tekmo biti ali ne biti ni nepomemben podatek.

2. **Sandi Rauber** (Jadran): Nočna mora jadranskih nasprotnikov v play offu je tudi v tem, kdo bo zaustavil Sandija, ki igra pretežno pod košem, z veseljem (in učinkovito) pa zadeva izza črte 6, 25 metra.

3. **Andrej Zuppin** (Cicibona): Po negativnem nastopu s Cusom je bil Andrej med najučinkovitejših igralcev Cicibone proti Acliju in s 23 točkami izboljšal lastni »season high«.

4. **Ivo Emili** (Kontovel): Njegov »season high« je sovpadel z najslabšo tekmo Kontovela letos. Večkrat mu je marsikdo ocital, da je v napadu premalo iniciativen, kaže pa, da je ekipa učinkovitejša, če Bodiroma s Kontovela igra za soigralce.

5. **Renzo Di Cecco** (Dom): Tokrat je zbral kar 35 točk (metal pa 29-krat). Zanimivo bi bilo preveriti, kako bi se Domov top scorer (in tretji na lestvici strelcev C2 lige za Nobilejem in Fortunatijem) odrežal, če bi igral v kaki ekipi, kjer bi imel omejeno število metov na tekmo.

6. **Stefan Persi** (Cicibona): Reden gost te rubrike je tudi v Ronkah tekal trikrat hitreje od nasprotnikov in soigralcev. Kako ga zaustaviti, če ne s prekrški? Tokrat so jih nad njim storili 11.

7. **Martin Sosić** (Sokol): Belordec so nastopili tako okrnjeni, da je Martin igral vseh 40 minut. Njegovo bombardiranje pa je bilo zal premalo za uspeh.

8. **Franco Podbersig** (Dom): Odborniki goriskega kluba mu ne morejo očitati, da ni igral na več kot solidni ravni.

9. **David Pregarc** (Jadran): Po prvem polčasu je bil najbrz jezen sam nase, tako da je v drugem delu igral tudi za prvih 20 minut.

10. **David Ambrosi** (Dom): Novo ime Domove ekipe je potrdilo velik napredek, in pokazalo, da ima tudi učinkovit met iz velike razdalje.

Rezervna peterka: **Dean Oberdan** (Jadran), **Viktor Tomsic** (Cicibona), **Pavel Kralj** (Kontovel), **Pavel Buzan** (Sokol), **Robi Škerlavaj** (Sokol).

*Borovcev nismo upoštevali, ker so igrali pozno sinoci.

Vanja Jogan

D LIGA / V 26. KOLU

»Druga postava« Sokola prešibka za L. Nazionale

Sokol - Lega Nazionale 69:79 (34:43)

SOKOL: M.Gruden 4, Paulina 9 (1:4), M.Sosić 17 (2:2), Buzan 10 (6:8), D.Starc 14 (3:4), Tercon 2, Škerlavaj 13 (1:2); trener L.Emili.

PM 13:20. 3T: M.Sosić 5, D.Starc 1.

LEGA N.: Spolaore 18 (4:5), Lena 5, Zibera 17 (2:2), Crocetti 3 (1:2), Maranzana, Tamaro 2, De Rosa 3 (1:4), Odinal 31 (3:3); trener Castellarin.

PM 11:16. 3T: Zibera 5, Lena 1.

Sokolovci so nastopili v zelo okrnjeni postavi (brez obeh Pertotov, Stanise in Cividija), kar se je se kako obcutilo, saj je trener imel na razpolago le sedem igralcev, od katerih so trije (Gruden, Buzan in Tercon) doslej igrali le po nekaj minut na tekmo. Gostje, ki so si prav s to zmago zagotovili obstanek v ligi, so seveda napeli vse moči in si v drugem polčasu zagotovili odločilno prednost, predvsem po zaslugi starih mackov, Ziberne in Odinala. Sokolovci so skušali z Martinom Sosićem in Robijem Škerlavajem nadoknaditi zamujeno, preveč napak, slaba obramba in pomanjkanje kisa pa so to onemogočili in belordec so povsem nepričakovano zapustili igrišče poraženi.

ALL STARS C1 LIGE ZA IGRALCE UNDER 22 / TEKMA SEVER - JUG

V Cecini lepo doživetje za Michela Grbca

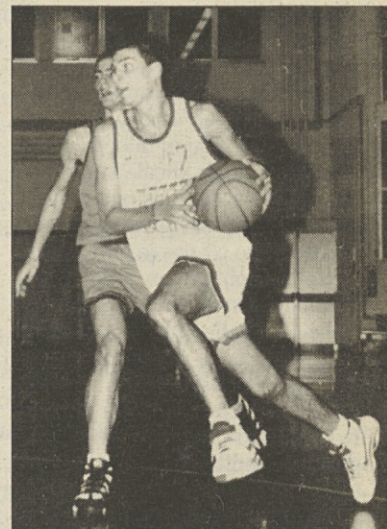
Mladi »play« nadomestil poškodovanega Samca

Ob prekinitvi kosarkarskega prvenstva C1 lige je kosarkarska zveza organizirala tudi tekmo All Stars za najboljše mlade igralce te kategorije. Med izbranimi posamezniki Severne selekcije je bil tudi jadranevec-borovec Stefan Samec, ki pa zaradi poškodbe gleznja zal ni mogel nastopiti na dvodnevni prireditvi v Cecini. Njegovo mesto je tako prevzel njegov sovrstnik in soigralec Michel Grbec, s katerim smo se na kratko pogovorili, da nam bi v opisal dvodnevno doživetje, ki ne doleti vsakega kosarkarja.

»V Cecini sem se imel res prijetno. Prvi dan smo se udeležili skupnega treninga pod vodstvom treh trenerjev, med katerimi je bil tudi Valter Vatovec. Zvečer smo se odpeljali v Livorno, kjer smo si ogledali zanimivi All Stars tekmi B1 in B2 lige. Naslednji dan smo bili tako jutraj kot po kosilu prosti, zal pa je bilo mesto dokaj prazno, saj je Cecina tipično poletno turistično mesto, ki pa je v tem času praktično

mrtvo. Zvečer smo odigrali tekmo proti selekciji Juga in brez večjih težav zmagali, saj smo imeli boljši izbor igralcev, čeprav so se oni proslavili z zelo agresivno in borbeno obrambo. V vsaki ekipi je bilo po 12 posameznikov, tako da je vsak izmed nas igral le po 10 do 15 minut, s svojo igro pa sem vseakakor zadovoljen, čeprav se zdalec nisem blestel. Nisem pričakoval, da se bo na tribunah zbralo tako visoko število gledalcev (okrog 300), mnogo pa je bilo tudi opazovalcev iz društev A lige, ki so si skrbno in natančno zapisovali imena najzanimivejših posameznikov. Mislim, da je med temi gotovo tudi krilo trzasko Servolane Davide Monticolo, ki je bil proglašen za najboljšega igralca tekme in je dosegel največ kosev.

Po tekmi sem se z večino igralcev, s katerimi sem navezal tudi dobre prijateljske stike, odšel v tamkajšnjo diskoteko in tako na najboljši način zaključil res lepo doživetje.« je svoje razmišljanje

zaključil Jadranov - Borov playmaker.

C1 liga Sever - C1 liga Jug 94:83 (46:43)

Sever: Chiappano 6, Battelli 12, Monticolo 14, Vlacci 6, Maier 8, Ferrari 9, Danese 7, Grbec 4, Vicari 6, Bisconti 6, Annoni 8, Pilla 8; trenerji Corrado, Vatovec, Collini.

Jug: Di Baldo 6, Caterina 12, Manucci 2, Praticò 6, Bernardelli 7, Salvatori 7, Giusti 7, D'Onofrio 5, Puggioni 7, Barletta 10, Vasile 5, Sauro 9; trenerji Giovanetti, Dalla Pozza, De Florio.

(VJ)

izidi in lestvice

C1 liga

IZIDI 29. KOLA: **Jadran Tkb** - San Daniele 93:74, Gradisca - San Donà 89:78, Gemona - Castelfranco 99:85, Caorle - Sacile 80:69, Pall. Pordenone - Don Bosco 63:61, Piove di Sacco - Amici Pn 97:105, Servolana - Camposampiero 112:79, Rovigo - Cittadella 74:66.

VRSTNI RED: **Jadran Tkb** 56, Servolana Latte Carso 46, Don Bosco 40, Cittadella 36, San Daniele 34, Piove di Sacco in Amici Pn 30, Camposampiero, Caorle in Rovigo 28, Castelfranco 26, Sacile 22, Gemona in Pall. Pn 18, Gradisca 16, San Donà 8.

PRIHODNJE KOLO (6.5.95): Don Bosco - Piove di Sacco, Sacile - Rovigo, Camposampiero - Pall. Pn, San Daniele - Servolana Latte Carso, Cittadella - Caorle, Castelfranco - Gradisca, San Donà - Gemona, Amici Pn - **Jadran Tkb** (sob. ob 20.30).

C2 liga

IZIDI 28. KOLA: **Dom Agorest** - Intermuggia 102:106, Spilimbergo - Udinese 104:113 (prek. 40" pred koncem), Sgt - Senators Go 121:111, Fagagna - Ferroviario 95:67, Virtus Ud - Manzano 95:77, Martignacco - Staranzano 98:74, Arte Go - Barcolana 75:80, Porcia - **Bor Radenska** 97:78.

VRSTNI RED: Fagagna 48, Martignacco 46, Porcia 42, Sgt 36, Manzano in Udinese 30, **Bor Radenska***, Intermuggia, Barcolana in Arte Go* 26, Spilimbergo 24, Ferroviario, Senators in Virtus Ud 20, Staranzano 16, Dom Agorest 8. (*tekma manj)

PRIHODNJE KOLO (6. in 7.5.95): Senators - Intermuggia, **Bor Radenska** - Martignacco (sob. ob 18.30), Fagagna - Virtus Ud, Manzano - Sgt, Staranzano - **Dom Agorest** (sob. ob 18.00), Spilimbergo - Porcia, Ferroviario - Barcolana, Udinese - Arte Go.

D liga

IZIDI 25. KOLA: Grado - Largo Isonzo 86:70, **Sokol Warm** - Lega Nazionale 69:79, Santos - Libertas Ts 88:58, Pom Trzic - Acli Ts 109:57, Acli Ronchi - **Cicibona Mingot** 76:84, Arditia Go - Inter 1904 91:69, Goriziana - **Kontovel** 83:65, Cus Ts - Scoglietto prelozena.

VRSTNI RED: Arditia Go 42, Pom Trzic 40, Santos 38, **Cicibona Mingot** in Grado 36, **Kontovel**, **Sokol Warm** in Cus* 32, Inter 1904 26, Scoglietto* 18, Largo Isonzo 17, Acli Ronchi in Lega Nazionale 16, Goriziana 14, Libertas 9, Acli Ts 6. (*tekma manj) PRIHODNJE KOLO (5., 6. in 7.5.95): Largo Isonzo - Goriziana, Libertas Ts - Pom Trzic, Lega Nazionale - Cus Ts, **Sokol Warm** - Santos (sob. ob 18.00), Arditia Go - Grado, Acli Ts - Acli Ronchi, **Kontovel** - **Cicibona Mingot** (sob. ob 21.00), Scoglietto - Inter 1904.

Promocijsko prvenstvo

IZIDI KONCNICE - prvi polfinalni tekmi: Momo Giò - San Vito 78:81, Skyscrapers - Stella Azzurra 92:72. Povratni polfinalni tekmi: San Vito - Momo Giò 65:67, Stella Azzurra - Skyscrapers 57:68. (Momo Giò in San Vito bosta odigrala tretje, odločilno srečanje, Skyscrapers je že v finalu.)

Prva divizija

IZIDI 11. KOLA - *Skupina B*: Intermuggia - Amatori prelozena, **Dinamo** - Saba prelozena (v sredo), Superbasket - Ferroviario prelozena (jutri), prost Cosina.

VRSTNI RED - *Skupina B*: Superbasket 18, **Dinamo** in Saba 16, Cosina 10, Amatori 8, Intermuggia 3, Ferroviario 0.

PRIHODNJE KOLO: *Skupina B*: Amatori - Superbasket, Ferroviario - Intermuggia, Cosina - **Dinamo** (ned. 7. ob 11.00)

UTRINKI O KARIBSKI KNJIŽEVNOSTI

Drugačna je le maska

Afriška kultura, tudi tista zunaj matične celine, se napaja iz istih korenin

Zemljepisni okvirji sodobne karibske umetnosti so države in dežele, nekatere se vedno nesamoupravna ozemlja, ki jih obliha Karibsko morje: Haiti, Jamajka, Puerto Rico, Antigua, Guadalupe, Dominika, Grenada, St. Lucia, Trinidad, Britanska Gvajana, ne pa Kuba, pač pa Belize, ter še nekatere. Vse po vrsti so nekdaj francoske, britanske, španske kolonije. Od nekdaj so govorili, pa tudi pisali v kreolscini, jeziku afriških sužnjev v novi domovini in indijskih kulijev, številni sodobni, mladi literati ga uporabljajo še danes. A če želimo govoriti o karibski umetnosti, jo moramo postaviti v zgodovinske okvirje in začeti s suženjstvom.

V 14. in 15. stoletju, v predindustrijski Evropi so iz prekomorskih dežel uvažali le svilo, zdravila, parfume, posebne tropske sadeže, dišave, začimbe in sladkor. Vsega tega niso mogli dobivati iz Afrike, saj so že zgodnji obiskovalci ugotavljali, da kontinent ni primeren za plantazno sajenje tovrstnih pridelkov, zato so jih začeli saditi na otokih: Kanarskih, Zelenortskih, pa Sao Tome - Principe. Nasade so obdelovali domačini pod nadzorstvom belih gospodarjev. Na afriških obalah pa so pogosto vabili na ladje domačine in jih vozili v Evropo kot okras hisam premožnih meščanov. Vendar so, ob vse večjem povprasevanju, otoške plantaze postajale premajhne. V nekaj desetletjih so postale začimbe cenejše na Daljnem vzhodu.

Brez bobnov ogrožena duša

Potrebe po delovni sili so se v 17. stoletju povečale skoraj čez noč. Nizozemske, britanske in francoske kapitane je zaskominalo, da so spustili v morje vse svoje ladje, saj niso mogli najti bolj cenene delovne sile, kot je v Afriki. V začetku je bilo njihovo novacenje skromno, do abolicije, oziroma se dolgo po njej, pa je bilo na vseh koncih sveta kar 80 milijonov Africanov. Začel se je največji lov na človeka v zgodovini in najbolj okrutno razdobje človeka proti človeku - suženjstvo. Afričani so prinesli s seboj svoje navade, običaje, verovanja, bogove in svojo preteklost, kar jim je bilo bolj sveto, bolj dragoceno od življenja. Beli gospodarji so se trudili, da bi jim vse to vzeli, čes da so malikovalci, oviti v oblake carovnisva. Hoteli so jih pokristjaniti, da bi jim zaslužnili se dušo. Ko so bili že prepričani, da so uspeli, so afriški bogovi skrivoma se vedno vladali sužnjem. Prednike so prosili za pomoč v nadlogah, kot so to počenjali se doma, jih castili kot priprošnjike pri Najvisjem. Castilci so se zakleli na bratstvo in molk za vsako ceno, saj so bili prepričani, da se bodo lahko s pomočjo svojih bogov po smrti vrnili v Gvinejo, ki je vsem pomenila Afriko.

A gospodarji so jim s pomočjo misionarjev odvzeli bobne. Bobne, ki so jim govorili o Afriki. Zdaj ni bilo več njihove govorice, ki bi jih klicala k obredom in kaj kmalu so začeli misionarji ugotavljati, da so sužnji zavrgli svoje bogove in se pokrščujejo. A vse je bilo navidezno. Katoliške obrede so prikrojili po svoje, prepevali svoje melodije na besedila belcev, tleskali z rokami in nogami, da so si dajali takt, namesto bobnov. Tako je nastal blues, ki nima v resnici nič skupnega z Afriko, pač pa se je porodil ob dotiku afriškega napeva in evropskega besedila.

Zlitje afriške in evropske kulture

Obredni plesi, ki so spremljali »molitve« so bili različni, pač iz dežele odkoder so prihajali sužnji. S casom so nekateri njihovi deli postali bolj posvetni, maskirani plesalci so plesali na javnih mestih ali strasili zbrane. Njihovo vključevanje v karnevalske prireditve je bilo skoraj naravno. Tako se je iz gvinejske »celindek«, ki jo plesejo še danes, razvila »yuka«, pod španskim vplivom pa iz nje »rumba«. Glasbena spremljava in napevi so se spreminjali.

Vpliv afriških bogov pa je bil tako povezan z vsakdanjim življenjem, da tudi likovniki niso mogli mimo. Haitski duhovnik voodooja Hector Hyppolite je na primer upodabljal voodoojska božanstva, svetniki Castera Bazile so spo-

minjali na loe, njegovi umrli so vstajali iz grobov in odhajali v cekve, kjer so prepevali afriške pesmi. A kot so evropski »učitelji« sarili po Afriki ter ponujali nove tehnike, so počenjali isto na Karibih in v Amerikah. Togotni, ker so umetniki upodabljali svoje motive, so se začeli norčevati iz njihovih del ter mlajše silili, da so ure in ure prerisavali znane slikarje, obenem pa prisegali, da je evropska pot edina zveličavna. Uspešno jim je, da so tako afriške kot karibske likovnike odvrnili od njihovih korenin. Istocasno pa je afriška mitologija pricela privlačiti vrhunske evropske umetnike: Picassoja, Kirchnerja, Brancusija, Modiglianija, pa Susanne Wenger in Paula Kleeja.

Nazaj h koreninam

Zasmehovanje afriških umetnikov in njihovih del je porodilo »negritude«, gibanje, ki je pred II. svetovno vojno najprej zajelo frankofonske dežele ter se hitro razširilo med črnci, kjerkoli so že bili. Afriškim, karibskim ali indijskim umetnikom se ni bilo več potrebno zgledovati pri pariskih pivcih absinta ali londonskih whiskyja. Lahko so odvrgli puhasto perje navideznega svetovljanstva, zapustili službo slabo plačanih tretjerazrednih uradnikov ter se vrnili k afriškim koreninam. Vnovična afrikanizacija je zajela velikanski krog umetnikov: od nigerijskega Tutuole in ganskega Dei-Ananga ali lesothskega Mopeli-Paulusa do haitskega Depestra, Calixte, Carbina in Glissata z Martinika, Tchicaya U Tam'sija iz Konga, Dadieja iz Slonokoscene Obale, Telemaqua s Trinidada, McFarlane z Jamajke, Catra in Seymurja iz Britanske Gvajane in se in se. Vsi so začeli naenkrat stopati po poti, ki sta jo začrtala Aime Cesaire in Leopold Sedar Senghor, čeprav mnogi niso nikoli zvedeli za negritude. Nekaj je bilo v zraku, kot pri številnih drugih umetniških obdobjih. Zanimivo je, da so se jim pridružili tudi beli ali mesanci: s Haitija Pierre in Philippe Marceline, Cineas, Trouillot, Roumain, z Martinika Tardon in Zobel, z Barbadosa Lamming, ki je skupaj s Selvonom in Reidom dvignil zahodnoindijski dialekt v knjižni jezik.

Karibsko poveljevanje kmetstva in nacije

Tako kot so na afriško in indijsko umetnost vplivali različni dogodki doma in v svetu, tudi karibska ni bila izvzeta. Prva svetovna vojna jih ni dosegla, pač pa je po skrivnih kanalih prav tako vplivala nanje. Leta 1915 je vse Karibe pretresla ameriška okupacija Haitija, ki je trajala 19 let. Od leta 1920 do 1930 se je razvilo poveljevanje kmetstva, zemlje, nacije in upora. Vse to je prodrlo tudi v literaturo. Eden voditelj, Jacques Roumain, postane prepričan marksist, ker verjame, da jih le to lahko reši pred zaostalostjo, revščino in okupacijo. Svoje prepričanje je izpovedal tudi v romanu Gospodari rose.

Na Trinidadu, kjer je bilo več indijskih kulijev, se je uveljavila indijsko-afriška literatura. Med starejšimi pisatelji sta znana Samuel Selvon in V. S. Naipaul - starejši. Oba že dolgo casa živita v Londonu, a vseeno se v svojih delih oklepata Karibov, Trinidada. Selvon, ki je veliko bolj osredotočen na rojstni kraj, je manj upoštevan, kljub visji literarni vrednosti. V. S. Naipaul pa je edinstven le, ko se ustavlja na Trinidadu in v Južni Ameriki, potopisi iz Indi-

je in krožno potovanje po islamskih deželah so neizraziti, dolgotrajni; pripovedi o Afriki pa ponesrečene.

Kako lahko obuboza nekoč bogata država, kot je bil Haiti, ki si je izbral samostojnost že leta 1805, smo videli pred meseci, ko so po vseh diktaturah nekoč osovražene Američane pozdravili kot resitelje. In tako je več ali manj povsod. Nekoč so odhajali na delo v ZDA in Francijo, zdaj v Kanado. Zato toliko literarnih izpovedi sodobnih avtorjev o razbitih družinah, o neizživetem otrostvu, o revščini, neznanju, o zapostavljanju - rasnem in socialnem, o osamljenosti doma in v družini. Misel na dom, za katerega vedo, da je se vedno zakopan v siromastvo, jih ohranja in vrača domov.

Mlada generacija karibskih vitezo

Mlada generacija karibskih vitezo peresa se spet in spet vrača k taksnim temam. Kdo so? Poglejmo si jih od blizu: najprej se spodobijo omeniti vodilnega pesnika Dereka Wilcotta, ki je pred leti prejel Nobelovo nagrado za literaturo. Med pisocimi v francosčini, kar ni nujno za literate iz frankofonskih dežel, sta med najbolj izrazitimi: Marysa Conde in Simone Schwartz-Bart. Slednja je z mozem dolga leta zivela v Parizu, a je bil klic domovine močnejši, zato se je pred leti vrnila. Tudi Condejeve ni mogla zadržati niti Afrika, niti Evropa, čeprav je o prvi pisala zgodovinske romane in v Evropi predavala afriško književnost. Na Belize se je vrnila Zee Edgell, avtorica romanov Beka Lamb in In Times Like These. Veliko bolje se ni godilo niti Zoili Ellis ali številnim drugim umetnikom.

Za britansko Gvajano se ne bi zmotili, če bi za vodilno pisateljico proglasili Beryl Gilroy ter njene romane: Frangipani House, pretresljivo pripoved o starki, ki so jo otroci oddali v dom, da bi se je znebili, od koder junakinja zbeži v najrevnejše, barakarsko predmestje, a je vendar svobodna. Tudi njena druga dva romana: Boy-Sandwich in Black Teacher je vredno prebrati.

Barbados se ponasa s svojim Frankom Collymorem - slikarjem, pesnikom, pisateljem in založnikom, rojenim leta 1893, umrlim 1980. Izredno branim, čeprav le v revijah, kjer so izhajale njegove novele in crtice. Sele leta 1993 je izšla zbirka njegovih literarnih zapisov Man who loved Attending Funerals and Other Stories. Zelo pa cenijo tudi Pauline Marshall, ki je izdala že tri romane: Barbados, Brown girl, Brownstones, The Chosen Place, the Timeless People ter Praise fot the Widow in dve zbirki crtic.

Na Jamajki največ pisateljic

Zelo spodbudno okolje za literarno snovanje je bilo in je še na Jamajki, zlasti številne so literatke. Razen Earla McKenzia in Jamesa Berryja so le pisateljice, ki jih ne manjka tudi v drugih delih Karibov, številne nagrajene z angleškimi, francoskimi in ameriskimi nagradami: Vanessa Spencer, Christine Craig, mlada Patricia Powell, ki je svoj prvenec Me dying Trial napisala v kreolscini, skozi katero se kot nepoznavalec težko prebijes, čeprav je pripoved zanimiva. Tu so še Hazel D. Campbell, Lorna Goodison, Velma Pollard, pa izredno cenjena Olive Senior, s pesniško zbirko Talking of Tree ter zbirkami novel Summer Lightness in Arrival of the Snake Women and Other Stories.

Državici Antigua in St. Lucia imata svojo literaturo. Iz druge, s 74 tisoč pre-

bivalci, pise Jamaica Kincaird, ki živi v ZDA, a so njena dela globoko zasidrana v tkivu domovine. Izdala je zbirko novel At the Bottom of the River ter romana Annie John in A Snail Place. Na Antigui pa je glavni pesnik kitajskega rodu, John Robert Lee, ki je od leta 1978-1988 izdal pesniške zbirke: Vocation, The Prodigal, Possessions, pa Saint Lucian.

Cetrtino Slovenije merita Trinidad in Tobago, a imata nekaj manj prebivalcev, gotovo pa na sto prebivalcev vsaj enega umetnika kot nekoč Uganda. S Trinidada je že omenjeni V. S. Naipaul s svojim »pol km« dolгим seznamom del, nadalje Earl Lovelance s pripovedmi The Brief Conversion and Other Stories, pa The Wine of Astonishment in Schoolmaster ter zbirko gledaliških del Jestina's Calypso. V svetu pa cenijo Iana McDonalda, Roso Guy, pesnike Wayne Browna ter Faustin Charlesa. Sama Selvona uvrščajo tuji kritiki med najboljše pisatelje ljudskega izročila, to potrjujejo tudi romani: Ways of Sun-

ght, Brighter Sun, Moses Ascending in Turn Again, Tiger.

To naj bi bilo le nekaj utrinkov iz bogate zakladnice literarnega ustvarjanja afriških sužnjev in indijskih kulijev na Karibih. Na moje ocene so gotovo vplivali tudi poznavanje in nagnjenost do afriške umetnosti, literature posebej. V začetku, priznam, me je gnala na Karibe le radovednost, kako se je razvijala umetnost afriških sužnjev, iztrganih iz domačega okolja, zlasti ko sem obiskala nekaj znanih zbirališč sužnjev: tanzanijsko Bogamojo, gvinejske otoke Los, gansko Elmino, angolski Colombo. Ti, se danes strahljivi kraji, kjer z malo fantazije se vedno slisiš pokanje bičev in obupno zapomaganje sužnjev, so me v resnici napotili v karibsko literaturo in glasbo, kjer sta si pesmi kongoska Uzuri wa ntu sio sura ter karnevalska s Karibov, na primer La noche nunca muere, tako zelo podobni, kot bi pripadali istemu ljudstvu. Mogoče sta bili le maski pevcev drugačni.

Milka Mirtić-Saje

»Ti, se danes strahljivi kraji, kjer z malo fantazije se danes slisiš pokanje bičev in obupno zapomaganje sužnjev, so me napotili v karibsko iteraturo in glasbo, razclenjeni in vendar podobni, kot bi pripadali istemu ljudstvu. Mogoče so le maske pevcev drugačne.«

To ni Karitas, temveč Aritas

Prvi slovenski triennale satire in humorja Aritas bo 19. maja

ŠMARJE '95

Kmalu, 19. maja, bo zazivel I. Slovenski triennale satire, humorja Aritas. Zakaj ravno v Smarju pri Jelsah, to utemeljuje v svojem prispevku za Aritasov katalog, ki ga objavljamo v nekoliko skrajšani obliki, njegov idejni oče, akademski slikar Stane Jagodič; je tudi avtor novega prangerja, sramotilnega stebra, ob katerega so nekdaj privezovali vse mogoče lumpe in jih javno sramotili. Jagodičev slovenski pranger Homo Humanus bo na Askerčevem trgu v Smarju pri Jelsah odkril (19. maja zvečer) varuh človekovih pravic Ivo Bizjak.

Od drugega festivala humorja v Ribnici in tudi zadnjega slovenskega festivala likovnega in besednega humorja je preteklo okroglih sedem let. Sedem suhih let in sedem suhih krav ne je zdramilo in dreznilo, da mlada država Slovenija zasluži satirčno prireditve. Besedo satira sem prebral vzvratno in triennale krstil z imenom Aritas. To ni Karitas ampak Aritas, v mislih sem imel aritativno duhovno dejanje. Ker so slovenske malhe za kulturo skope, se nisem odločil za biennale, temveč za triennale in to v duhu tiste znane zdravljice: »Trikrat tri je devet, vsak si mora svojo pet.« Upam, da jo bodo Smarčani veselo zapeli ob tretjem trienalu leta 2001.

Ko sem razmišljal o možnem kraju, gostitelju trienala, sem bil razpet med Ljubljano, Celjem in Smarjem. Ljubljana je hitro odpadla, ker že ima stalno komedijo v slovenskem parlamentu, in Celje tudi, ker gosti Dneve gledališke komedije. Kot lokalpatriot sem se odločil za Smarje oziroma za geografsko področje - obrobje nekdanjega Panonskega morja, kjer raste zlahka vinska trta, strupena smarnica in kjer zuberijo zdravilni vrelci. Med njimi tudi atomski! Ta odločitev ni padla zgolj zaradi moje mladostne navezanosti na te kraje, ampak tudi zaradi drugih okoliščin, značilnih za to prireditev.

Juzno od Smarja je idiličen kraj Kozje, ki ima ljudsko legendo o grozljivem, pogoltnem zmaju in nedolžnih kozicah ter saljivo himno Kole-rabica dobra papica. Kozje je znano tudi po revolucionarni preteklosti, kajti v njegovem sirsem zaledju so v zgodovini jurisali, krvaveli kmečki puntarji in kasneje partizani. V tem slikovitem koncu sta se Podsreda in Podčetrtek, Podpetek pa so najbrž pozgali Turki, ki so v te kraje radi vdirali in lepe Kozjanke za harem zbiral.

Na skalovit hrib zahodno od Kozjanskega so se pred divjimi Turki vgnezdili Pilstanjčani. Slikovit trg Pilstanj se ponša s prangerjem, ajdovsko ženo in z znamenito himno o drnulah, ki je vedre, segave vsebine in jo Pilstanjčani vselej s ponosom zapojejo. Radi prepevajo tudi tisto zdravljico Mi smo muzikantje po celem svetu znan..., ki vsebuje hudomušen stavek Rep odrezal, vrigel proč.

Blizu Smarja pri Jelsah leži pod kopastim Bocem zanimiv kraj Lemberg, nekdaj živahen semenjski trg, znan po svojem sramotilnem stebru, po meču pravice na rotovžu in predvsem po hudomušnih zgodbah o »Lemberžanih«. Najbrž so nastale zaradi zavisti sosednjih krajev, ki so videli v trgu Lemberg nevarnega poslovnega tekmeča, kajti ta kraj je bil menda v starih casih podjeten in bogat. Najbolj znana je tista zgodba, kako so vrli Lemberžani bika v turn vlekli, da bi popasel šop trave, ki je zrasel visoko ob zvonu. Ko se je bik, zvezan na vrvi, začel daviti in iztegovati jezik, se je domačinom zazdelo, da lačna žival hrepeni po travi. Podobnih zgodb je še več in prav iz tega humornega ljudskega zaklada je slovenski pisatelj Fran Milčinski črpal ideje za svojo znamenito humorno knjigo Butalci.

Ce sem ze omenil lemberski in pilstanjski pranger, moram tudi tiste-ga v Podsredi iz sedemnajstega stole-tja. Ob te stebre so privezovali vse mogoce lumpe, tatove, presustnike,

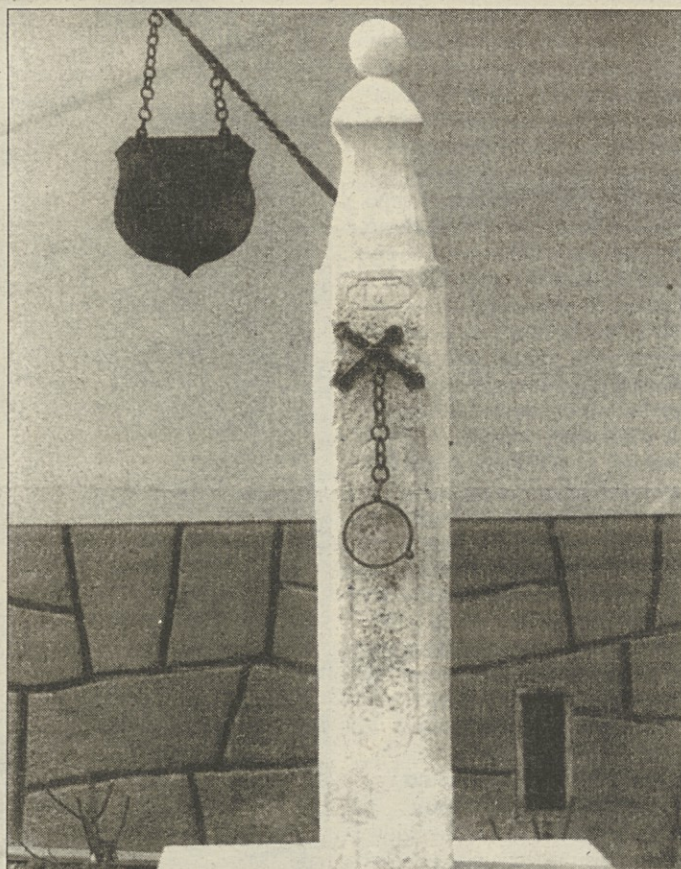
jih tepezkali, opljuvali in javno sramotili. So nekakšni simboli srednje-veskega sodstva in bi bili tudi za da-nasnje case močno primerni, da bi Slovence prisilili držati se deset bo-žjih zapovedi in še kakšne povrhu.

V odmaknjenih, dolgo pozablje-nih kozjanskih krajih se je v prej-snjem stoletju klafil neverjetno pred-zen, zviti in duhoviti razbojnik Guzej, ki je bogatim jemal in revežem dajal. Kozjanski Robin Hood je znan po hu-mornih dogodivščinah in potegavšci-nah, s katerimi je predrzno dražil ta-kratno vsemogočno gospodo in vzne-mirjal »budne« zandarje. Znal pa je biti zelo mascevalen. Ko je neka žen-ska skozi gozd hitela v trg po nakupe, jo je na jasi nenadoma zaustavil prefi-njen gospod in jo povprašal po mo-ralnih vrlinah tolovaja Guzeja. Ker je blebetava ženska nepridiprava grdo opravljala, ji je neznan gospod socu-tno pritrdil in jo na koncu pogovora poprosil, naj mu v stacuni kupi skmi-celj žeblice. Prikupnemu gospodu je prijazno ustregla in mu jih nazaj gre-de tudi prinesla. Ta pa je babnico v trenutku zvezal ob bukovo deblo in ji vse žeblice nabil v gole podplate. Za slovo se je tolovaj nesrečni fakirki predstavljal, prijazno zahvalil in lisja-sko izginil v nezano smer.

Škoda, da ima slika le dve strani

Pod zaslijeeno Donacko goro, ki ji pravijo stajerski Triglav, lezi Rogaska Slatina, ki slovi po mondenem zdra-vilišču in mineralni vodi, ki ima vse mogoče sestavine, le alkohola cisto nič. Kakšen izrazit ljubitelj vina iz smarskega konca bi lahko pripomnil: »Vuda se za v šuhe ni dubra.« (Voda se za v cevleje ni dobra.) Kronologija mladopečenega mesta nam pove, da so se tukaj zdravili, zabavali, ljubili in smejali, po ozdravitvi seveda, člani mnogih vladarskih družin in visoko plemstvo nekdane Evrope, Balkana in ostalega vesoljnega sveta. Tu je gostoval hrvaški ban Peter Zrinski, ki je v vrelcih čudežno ozdravel, a žal kasneje na Dunaju izgubil svojo uporni-sko glavco, kar je močno zabavalo tamkajšnjega rablja in predvsem ma-scevalni avstrijski dvor. Zeleno Rogas-ko je obiskal sam presvitli avstrijski cesar Franc Jožef I. in menda svojo

jo je »namalal« avstrijski slikar A. Schrötter leta 1912 in je visela v da-nasnem Zdraviliškem domu do kon-ca I. svetovne vojne. Takrat so jo sneli in na njeno zadnjo, prazno stran je slovenski slikar I. Vavpotič upodobil Njegovo veličanstvo kralja Aleksan-dra Karadordeviča I. Od takrat naprej je upodobljeni jugoslovanski kralj gledal proti zdraviliškem gostom, medtem ko je moral kajzer Franc Jo-žef buljiti v steno. Ko so leta 1941 v Rogasko vkorakali Nemci, so sliko ponovno obrnili in je moral kralj Alek-sander buljiti v steno. Ker ima vsaka slika le dve strani, se nanjo ni dalo naslikati tretjega vladarja, ljubljene-ga marsala Tita, zato so sliko sneli in jo

Podreški pranger iz leta 1667

deponirali v ropotarnico. Novi režim se ni odpovedal slikam svojega vla-darja, zato so po osvoboditvi vse ura-dne prostore zaznamovale Brozove fotografije. Te so bile prav simpati-čne, saj je bil veliki vodja, veliki sar-mer, zelo fotogeničen. Fotogeničen Zagorec, po ocu Franju in fotogeni-čen Kozjanec po materi Mariji.

Snemanje Titovih slik v mladoro-jeni državi Sloveniji so opravili hišni-ki, snazilke, nekatere tudi s solzo v obeh, ter mladopečeni politiki z no-vorežimskim zagonom in masceval-no strastjo. Predsednik mlecnozobe države Slovenije gospod Milan Ku-čan pa se ne pusti obešati na stene in tako ne dopušča prihodnjim ikono-klastom niti trohice mascevalnega užitka. Ni kaj, oprezna in modra odločitev. Sicer pa se tu in tam pusti naslikati na televiziji in Slovence mi-lo roti, naj bodo slozni in bolj prozni.

Bogate zdraviliške goste v Rogaski je v preteklosti med drugimi uvoze-ni mi artisti zabaval tudi popularni ma-dzarski skladatelj, dolgoletni Franz Li-stz. Mladi pianist je najbrž močno užival ob čebljanju rogaskih mladenk in se počutil kot doma, kajti rogaski dialekt je pol ti-jev. Ce Smarčani reče-jo koruzi koruza, ji Slatincani rečejo kiiriza. Humor je v tem kraju na prvi pogled internacionalen, vendar tisti spontan, pri domačinih ne prihaja na dan na delovnem gostinskem mestu, kjer se morajo neprestano vpljudno namihniti, ampak v domačem krogu, kjer sočno zveni domača beseda.

Zakaj izvira kitajščina iz smarsčine

Specifičen humor spremlja roga-ske steklopihalce, kajti napeta usta lahko resnično sprosti prisrčen

smeh, da socnih slovensko-hrva-skih kletvic ne omenjam. V blizini Rogaske namrec teče reka Sotla, ki v mokri obliki predstavlja slovensko-hrvaško mejo, ob kateri se daleč proti jugu dviga in valovi Hrvatsko Zagorje. To slikovito razgibano gri-čevje slovi po dobrem vinu in kaj-kavskem humorju in satiri. Veseli Zagorci so namrec dobri pivci in ra-zposajeni saljivci. Ce bi Petrica Ke-rempuh in Pavliha kolicila sedanjo slovensko - hrvaško mejo, ne bi na-stajalo toliko spornih vprašanj in za-ostrovanj. Z dobro voljo bi dva sa-ljivca naredila marsikaksen kom-promis in bi carino prepustila svo-bodnim pticem na nebu.

uporabili Askerčev stavek Le vkup, le vkup uboga gmajna! in oddajno anteno spretno montirali kar na vrh zvonika župne cerkve. Pa naj se kdo reče, da se takratna oblast in cerkev nista marali. No, ce je že prišlo do kakšnih nesoglasij, so ta kaj hitro zgladili smarski veseljaski gasilci, »plehmuzka« in pevci.

Brecljevo - epicenter satire in humorja

Po kratkem turističnem popoto-vanu se ustavimo v vasi Brecljevo pri Sv. Tomažu, kjer je v preteklosti razsajala kuga, ki pa so jo vascani s pomočjo sv. Roka in strupene smar-nice hitro pregnali. Na tem koncu je obstajal in se obstaja pravi epicenter satire in humorja. Kadar smo se na Brecljevem pripravljali na težka kmečka opravila, nismo tamali, tem-več se glasno pozivali: »Pridi, se bo-mo smejali!« In res, solze smeha so se nemalokrat pomesale z znojem ga-raskega dela.

Zelo sveže imam v spominu bre-cljevske humoriste, med katerimi je izstopal Bedračev Cena. Pokojni Cenek je bil strasten saljiv imitator različnih grimas, telesnih gibov in govorjenja originalnih krajanov. V svojih vaskih nastopih se je pogosto spremenil v pravega vrazjega satira, ki so mu manjkali le rogov in kozji parklji. Spontano prodoren pa je bil tudi v svojem blagem humorju do nežnega spola, kjer se je včasih po-služeval erotičnega besednjaka iz bližnjega hrvaškega Zagorja. Torej Cena je sprva deloval dobrohotno, naklonjeno in prizanesljivo, ko pa je izpraznil nekaj vinskih kupic, se je njegov priložnostni program hi-tro spremenil v satirčno neizpro-sen, zbadljiv delirij. Gorje tistemu redkobesednežu, ki ga je Cena do-bil na piko. Najpogostejše tarče nje-govega zbadanja so bili skupuhi, ki-slo - resnobni čudaki, občinski izte-rjevalci, strogi oficirji, tatovi, beraci in pohabljeni. Ce je bil Cena ele-mentaren, predvsem podeželski za-bavljac, pa je bil muzikant Jagodi-čev Silvo mojster združevanja va-skih in mestnih prvin. Pri svojem saljivem izražanju je zvito kombini-ral podeželsko - kmečko in mestno - gosposko obnašanje. Dobro je ozi-gosalko »paversko« spakovanje, ki je domisleno mešal smarski dialekt in strogo pravilno slovenščino. Duho-vito je zbadal primitivizem, tehni-čno zaostalost ter primarno smar-sko narečje zafrkantsko dopolnjeval z narobe izgovorjenimi tujkami. Npr. transformator je zamenjal s ransfurlator, kar je učinkovalo v do-ločeni okorni smarski pripovedi izredno humorno.

Zelo duhovita in nacistana je bila pokojna Stif-tar-ca, ki je znala ob vsakem trenutku izpustiti kaksno modro in tudi pikro pripombo. Ob neki vaski filozof-ski debati je zvito zabila mladega vascana, ki je odločno izjavljal, da Bog ne obstaja, ker ga še ni nikdar videl v živo. Gospa Marija ga je hitro vpraša-la, če je že videl Ameriko. Fant je odgovoril, da ne, in podeželska filozofinja mu je takoj zabrusila: »Vi-diš, Amerika obstaja in Bog tudi!«

Mačka v orehovitih lupinah

Tudi Brecljevčanke so imele smisel za humor, predvsem za veselo, hru-pno sprejemanje in komentiranje smesnih situacij. Veliko smeha in ra-zposajenosti so namenjale erotičnim, zgečljivim pripombam, ki so jih brez prestanka vključevali v svoje na-stopne vaski humoristi. Vascanke so bile zelo občutljive za pojave, pri ka-terih se je v podeželsko življenje vri-val mestni stil obnašanja in mode. Vse kar ni pristajalo kmečkim nor-mam in običajem, je bilo obsojeno na

posmeh in norčevanje. Npr. visoke ženske pete ali sminka za ustnice.

Tudi moja pokojna mati Julijana je bila izredno iskrive narave in s sega-vimi prebliski, s katerimi je pogosto popestrila težko življenje. Bila je spe-cialist za pregovore, hipne saljive ko-mentarje, poleg tega pa je imela smi-sel za drobne živalske cirkuse. Ob ne-kem turobnem deževnem vremenu je domacega mačka obula v trde polovi-ce orehovitih lupin, tako da se je žival v trenutku znašla v vlogi poskočnega plesalca. Neverjetno ritmično je cepe-tal po zvocnem podu ter se nato pre-strasen in osramočen skril globoko pod posteljo. Sledil je seveda sladek smeh, ki ga je mati brezplačno poklo-nila svojim otrokom.

Za obujanje starih saljivih iger sta bila prava mojstra bratranca Francek in Stefan Zidar ter sorodniki muzi-kantje Tine in Ivan Cujez in Ivan Strašek.

Marija, Julijana, Cena in Francek zal ze dalj casa pocivajo na Matildini parceli v Smarju, zabavno izrocilo pa živi naprej in to v okviru brecljevske kulturne skupine, ki jo vodi humo-rno razpoloženi Slavko Javorič. In smeh se vedno veselo odmeva z grica na gric.

Rafova krava v občinski sejni sobi

Skotimo se za hip nazaj v trg Smarje, kjer je s svojimi satirčno - humorističnimi akcijami blestel po-kojni pleskar, crkoslikar Rafael Ce-rovsek, ki so ga klicali Raf. Kar težko si je predstavljati, da mu je kmalu po vojni uspelo po ozkih in strmih sto-pnicah privedi v občinsko sejno so-bo živo kravo, kjer je z mukanjem protestirala proti obveznim daja-tvam. Tudi na zelo zasoljen obrtniski davek se je odzval precej nenavadno. Poravnal ga ni v papirnatih bankov-cih, ampak je te v celoti zamenjal v kovance po petdeset par in jih v vre-cki dostavil na davkarijo. Moral se je prav strupeno muhati, ko je opazo-val, kako se sitna uradnica poti ob zamudnem prestevanju drobita. Povzročil pa je tudi romarski skan-dal. Ob prazniku sv. Roka je na lichen molitvenih napisal natančen naslov znanega občinskega partijskega fun-kcionarja, ateista in ga med romarji spustil na tla. Nek postenjakar ga je pobral, odnesel v zakristijo in gostu-joci župnik je po pridigi ogromni množici vernikov oznanil, naj se do-tični lastnik oglasi v zakristiji in dvi-gne najdeni molitvenik. Po tej pote-gavščini mu je pretlo kar hudo ma-scevanje, vendar ni mogel iz svoje satirčne kože, tako da je do svoje smrti še marsikatero norčavo zakrivil in saljivo zaspičil.

Stane Jagodič

Usodni rubini

Jacques Séguèla je poskrbel, da bo Mitterrand ostal čist celo še po politični upokojitvi

Ceprav so bile parlamentarne volitve v Sloveniji že dvakrat, kmalu pa bomo odšli na volišča še tretjič, se o političnem marketingu še vedno nismo veliko naučili. Politiki so pri nas očitno prepričani, da se vsa modrost političnega marketinga skriva v njegovem podsegmentu, v volilnem marketingu, za katerega so najbolj značilne (ponavadi prazne) obljube o blaginji, ki jih bo narodu zagotovila posamezna stranka, če ji bomo le dali svoj glas. Druga značilnost tega početja pa so obračunavanja strank, ki se ne morejo končati drugače kot z žaljivkami na račun nasprotnih strank oziroma njihovih voditeljev. Tri leta po volitvah se strankarski prvaki še vedno najraje zmerjajo, namesto da bi se izkazali z reševanjem perečih socialnih problemov, gospodarskega razvoja in kulture.

Sloveniji doslej se ni uspelo zgraditi kakovostnega državnega marketinga (State Marketing), ki mora biti po volitvah nadstrankarski in v interesu vseh državljanov, ne glede na to, za katero stranko so ljudje glasovali. Država mora (bi morala) delovati kot mostvo, ki »se bori za zmago«, ceprav jo sestavljajo predstavniki različnih strank. Nobena osebna nestrpnost ali strankarska nasprotja ne bi smela motiti dela državnih organov. O tem, kako so nadobudni posamezniki z aferami in nepremišljenim obnašanjem skodovali ugledu mlade države, bi lahko napisali knjige.

Brezmadežni predsednik

Toda vrnimo se raje k izhodišni temi oziroma se enemu njene-mu vidiku. K tako imenovanemu predsedniškemu marketingu (President's Marketing). Njegova najpomembnejša naloga se glasi: kako zagotoviti, da bo predsednik (države, vlade, stranke) ostal v očeh javnosti neomadeževan? Ves čas vladanja ga je treba prikazovati kot osebnost s trdnimi moralnimi načeli. Kot strokovno usposobljeno in odločno osebnost, ki je sposobna izpeljati zastavljene naloge. Tudi takrat, ko je očitno, da politična deontologija ne temelji prvenstveno na morali in ko je že vsem jasno, da je gospod (gospa) predsednik ta in ta le človek z vsemi pomanjkljivostmi in slabostmi svojega rodu. Tudi takrat, ko vemo, da je politika le skupek velikih in majhnih laži, ki jih je treba javnosti predstaviti kot edino zveličavno resnico.

Poklic brez imena

Ze nekaj časa obstaja v svetu zanimiv poklic brez natančnega imena in opisa, ki ga ne poučujejo na nobeni od svetovnih univerz. Naloga tega poklica je, da poskrbi za brezhbno predsednikovo podobo, za bleščeč osebni imidž (Personal Image). To nalogo je briljantno obvladal Göbbels, tvorec priljubljenega imidža Hitlerja kot »človekoljubnega« voditelja arijske nadržane. Ali recimo Berija, oblikovalec Stalinovega imidža »pravičnega očeta ruskega in vseh drugih komunističnih narodov«. In tako do današnjih dni, ko je najpomembnejši oblikovalec podob cednostnih predsednikov, predvsem François Mitterrand, ki so ga Francozi na to funkcijo izvolili dvakrat zapored, leta 1981 in 1988, genialni Jacques Séguèla. Séguèla je konec osemdesetih let pomembno sooblikoval tudi imidž Mihaila Gorbačova, Franza Wranitzkega, bolgarskega predsednika Zelja Zeleva in drugih.

Biti oblikovalec dobrega javnega mnenja o predsedniku pomeni biti precej več kot copywriter oziroma pisec propagandnih slogonov in tekstualnega dela propagandnih sporočil. Oblikovalci predsedniškega imidža so »ole-

pševalci javne podobe politikov«, pravzaprav že kar »umetniki« lazi, prevar in slepila, brez katerih ne more nobena politika. Tako kot nobena politika ne more brez tistih, ki zanjo opravljajo najbolj nečedne posle. Od zgolj nemoralnih dejanj do najbolj crnih, političnih likvidacij.

Skoraj ne mine dan, da svetovni mediji ne bi poročali o povezanosti tega ali onega pomembnega politika z mafijo, o prejemanju bajeslovnih podkupnin, o prodaji nacionalnih bogastev...

Sebični voditelji nesebične organizacije

V predvolilni kampanji in v času mandata pa morajo biti vsi prikazani kot največji svetniki. Slika bo takoj jasnejša, če za primer navedemo samo nekaj voditeljev Organizacije združenih narodov: Daga Hammarskjöld so ubili leta 1961, za Kurta Waldheima so šele po izteku mandata objavili, da je bil nacistični oficir v Jugoslaviji in Grčiji, ceprav je to moralo biti znano že dosti prej. Waldheima je nasledil Perez de Cuelar, za katerega se še ni razkrilo nič natančnega, nekateri mediji pa so že večkrat namignili na morebitne povezave z južnoameriško narkomafijo. Svetovno organizacijo zdaj vodi Butros Butros Gali, ki so ga Britanci in Američani kot džokeja izveli iz rokava, ko se drugi kandidati niso izkazali. Betino Craxi, na primer, ki je bil tudi eden od kandidatov in je bil doma obtožen sodelovanja z mafijo, se je odločil za prostovoljno izgnanstvo v Maroko. Le kaj bomo ex post zvedeli o Galiju? Toda, vrnimo se k Franciji.

Usodni briljantni Pika Bote

Zivo so mi ostali v spominu topli, sončni majski dnevi leta 1981 v prelepem, erotičnem Parizu, ko

Lani mi je dolgoletni prijatelj iz Francije, ko sva se srečala v Istri, dejal, da po Parizu kroži zgodba, da so bile Mitterrandova slabost brhke mladenke. Ker Srbi v francoski prestolnici obvladujejo velik del his naslade, imajo menda v rokah tudi veliko dokumentarnega gradiva, s katerim lahko izsiljujejo predsednika mogočne Francije.

sem slepo verujoč v iskrenost zahodne demokracije, ki je v takratni SFRJ nismo imeli, z vsem srcem navijal za socialističnega kandidata Mitterranda. Obenem sem se zgražal nad predvolilnimi zaklinjanji o nepoštenosti in skrupiranosti dotedanjega desničarskega predsednika Jacquesa d'Estaina, katerega vlada mi je istega leta dodelila stipendijo za specialistični studij tržnih komunikacij in političnega marketinga. D'Estaine je baje od južnoafriškega predsednika Pika Bote dobil tri briljante, so trdili njegovi naspro-

tniki. S francoskimi prijatelji sem se udeležil d'Estainovega odhoda iz Elizejske palače. Mnozica je zmagovalno pljuvala proti odhajajočemu predsedniku in vpila najbolj črne zmerljivke, ki se jih je mogoče domisliti. Potem smo se dva dni popivali na čast zmage socialistične vlade, ki naj bi »vsakemu Francozu zagotovila blagostanje«.

Tisto leto sem v Parizu, devet let pozneje pa v Portorožu na zadnjem jugoslovanskem Festivalu tržnih komunikacij (zdajšnjem Zlatem bobnu) imel priložnost poslušati dinamičnega Jacquesa Séguèlaja, ki mu pripisujejo obe Mitterrandovi volilni zmagi in zmage številnih drugih politikov. Se posebej v Portorožu je bilo njegovo predavanje pravi audio-vizualni spektakel, saj je na govorniskem odru igral, mahal z rokami, izbiral sočne primerjave, izpuscal razne onomatopoejske zvoke ipd., da bi čim bolj nazorno opisal plakate, temperamentno ilustriral predvolilna gesla ali razložil psihološko ozadje filmov, s katerimi je promoviral Mitterranda. Takrat je dejal, da je najpomembnejša naloga političnega marketinga ohraniti gospoda predsednika čistega v očeh javnosti. (Comment monsieur le president rest blan?) Med poslušanjem in razmišljanjem o karizmi politikov sem se nehote spomnil Tita oziroma mašinerije, ki ga je še za življenja naredila za svetnika, tako da sem ob njegovi smrti tako kot milijoni drugih »titovih pionirjev« jokal kot otrok. Sele po njegovi smrti so se začeli pojavljati glasovi o številnih političnih napakah in človeških slabostih.

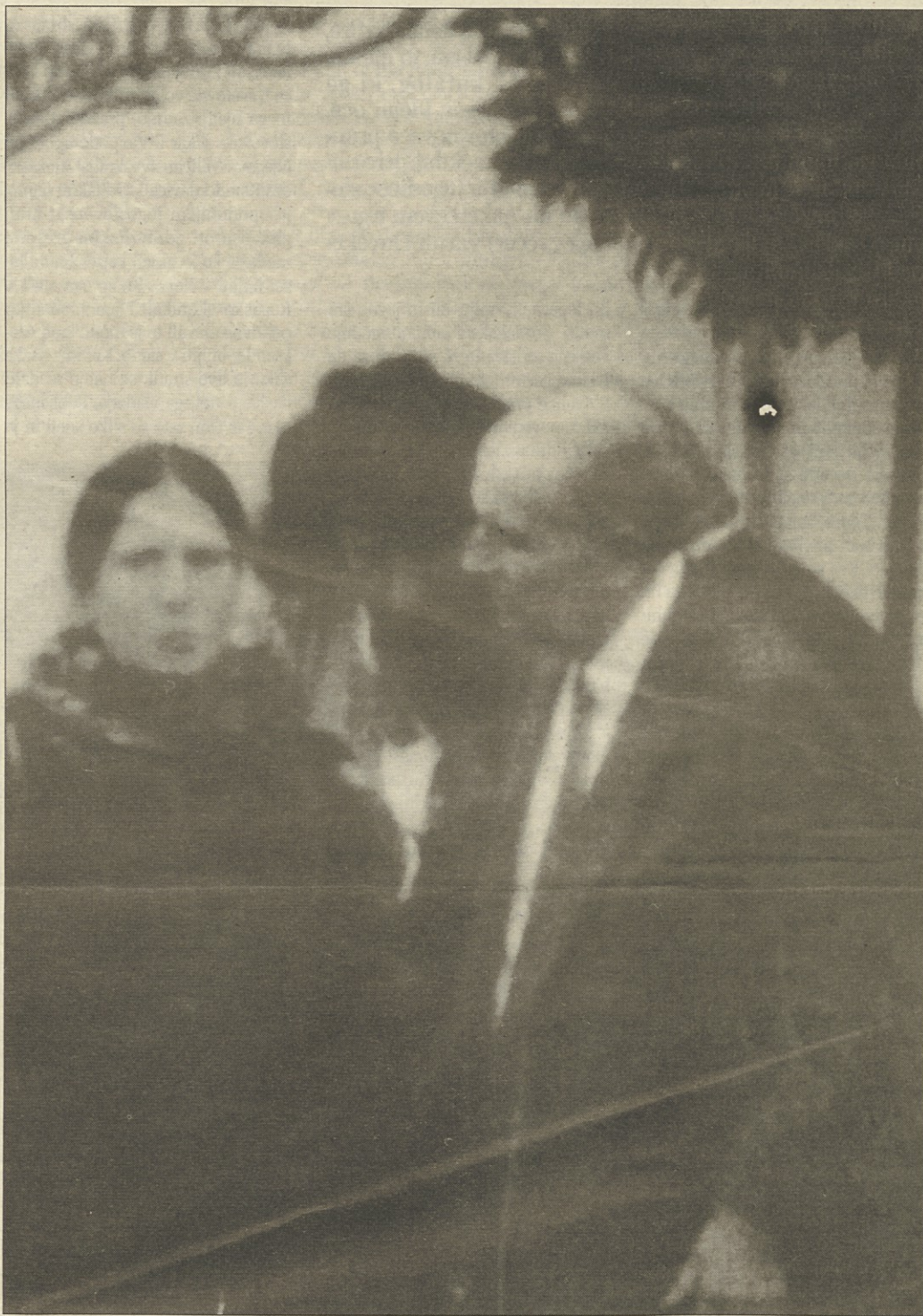
Desničarska vladavina francoskih socialistov

Toda vrnimo se k Mitterrandu. Tudi v času njegove vladavine se Francozom ni godilo nič bolje. Socialistična vlada je kmalu uvedla dodatne davke, omejila stipendiranje tujcev, francoska vojska je krvavo obračunala z uporniki v Čadu in hitro se je pokazalo, da je socialistična oblast v marsikaterem pogledu bolj konzervativna od »desničarskega« d'Estaina, za katerega so bulevarski časopisi začeli trditi, da se v resnici imenuje Abraham Goldsmith. Tem trditvam sem se nehal čuditi, ko sem se spomnil, da je bil Hitler po maminu strani vnuk Zidinja, prav tako kot njegov zvesti sodelavec Himmler. Spomnil sem se, da je bil »najve-

cji Rus« Stalin pravzaprav Gruzinec, da je Gorbačov Turkmenec. In ne glede na to, kako so omenjeni v resnici nacionalno čutili, in ne glede na to, da so takšne trditve do neke mere lahko tudi proizvod političnih iger in namernih diskreditacij, ostaja dejstvo, da je z ljudmi mogoče manipulirati.

Predsednikove stranpoti

Tako je (marketinsko) iz pristaša korziške odcepitve od Francije, iz Korzičana Napoleona torej, mogoče narediti »največjega Francoza vseh časov«. Če je to

Skrivoma posneto Mitterrandovo srečanje z nezakonsko hčerko Mazarine ali dobro zrežirana potegavščina?

mogoče, zakaj potem iz nepoštenjaka in kriminalca ne bi mogli ustvarili priljubljenega in poštenega ljubljena množic? Za Mitterrandova trda in konzervativna stališča v zunanji politiki sem se nekako nasel opravičila. Ne nazadnje je Francija velika država in ena od svetovnih supersil. Nikakor pa nisem mogel sprejeti dejstva, da se je Mitterrand leta 1992 kot predstavnik države, ki je izborila meščansko revolucijo, v Sarajevu sesel (ter jim tako dal legitimnost in podporo) s srbskimi povzročitelji genocida, urbicida in kulturocida nad Sarajevom ter vso Bosno in Hercegovino. Slavni »socialist« Mitterrand je mirno stisnil okrvavljeno Mladičevo in Karadžičevo roko, uradne oblasti z Izetbegovićem na čelu, ki jo je spoštuječ evropska demokratična načela podprlo kar 61 odstotkov prebivalcev BiH, pa ni niti omenil, kaj sele, da bi jo obiskal. Tako je bilo onemogočeno takrat najbolj verjetno posredovanje Nata... Mitterrand je kasneje še večkrat opravičeval srbske zločine.

Predsednik je vendarle bolan

Zaradi omenjene politične poteze je Mitterrandova karizma tudi v domovini izgubila precejšen del nekdanjega sijaja. Ko sem prebral članke o Mitterrandovi neozdravljivi bolezni, ki jo pogumno prenaša, sem se spet spo-

mnil pronicljivega Séguèlaja, ki je v zelji, da predsednikov imidž pred koncem mandata ne bi povsem zbledel, najbrz reziral tudi Mitterrandov odhod. Dejstvo (morda celo izmisleno), da je predsednik neozdravljivo bolan, je bilo kot naročeno za zbujanje sozolja, čes - star je, ubog in ne-močen. Človeku v takem stanju res ne moreš več zameriti. Kmalu za tem se je v časopisih pojavila zgodba o Mitterrandovi nezakonski hčeri. Prepričan sem, da je tudi to delo nevidnega Séguèlajevnega staba. Kot vsakemu človeku iz mesa in krvi se je torej tudi Mitterrandu zgodil trenutek slabosti, ko ga je premagala resnična ljubezen do umetnostne zgodovinarke Anne Pinget, ki je rodila in ob izdatni predsednikovi podpori ter pomoči njegovega marketinskega staba dve desetletji uspešno prikrivala predsednikovo nezakonsko hčerko Mazarine, za katero pa je Mitterrand kot zelo skrben oče ves čas nesebično skrbel.

Ob tem sem se nehote spomnil Mitterrandove prve predvolilne kampanje, poudarjanja njegove skromnosti in obtožb na račun protikandidata d'Estaina. Lani pa mi je dolgoletni prijatelj iz Francije, ko sva se srečala v Istri, dejal, da po Parizu kroži zgodba, da so bile Mitterrandova slabost brhke mladenke. Ker Srbi v francoski prestolnici obvladujejo velik del

his naslade, imajo menda v rokah tudi veliko dokumentarnega gradiva, s katerim lahko izsiljujejo predsednika mogočne Francije.

Čudijo se le neumni

In tako je povsod. Samo neobveščeni in neumni se lahko iskreno čudijo, ko pridejo občasno v javnost vesti o zračenosti na primer italijanske mafije s politiko, ne vedoč, da so tovrstna razkritja le posledica zamenjave klanov in da tisti, ki glasno obtožuje, le ustoličuje novo mafijo. Nič boljje ni v nekdanjih komunističnih državah, kjer se na kritikah komunističnega totalitarizma ustoličuje sedanji nacionalistični ali kakrsenkoli že drug totalitarizem. Pogosto so novi voditelji le »redizajnirani« stari patriarhi. Le kdo se še spomne, da je hrvaski predsednik Tudman pokoj dočakal kot visoki oficir JLA. Toda to v politiki niti ni pomembno. Pomembno je »cosi e se vi pare« (vse je takšno, kot misliš, da je).

Jacques Séguèla je v oblikovanju medijske podobe predsednika Mitterranda predhodnike prehitel se za korak: uvedel je medijsko olupsevanje predsednikove podobe pred odhodom s političnega prizorišča. Najbrz lahko pričakujemo še tretjo fazo tega početja: Kako doseči, da bo gospod predsednik ostal čist tudi po odhodu s političnega prizorišča?

Besim Spahic

GLEDALIŠČA SLOVENIJA

LJUBLJANA
SNG DRAMA, tel.: 061/ 221-511

V petek, 5. maja, ob 20. uri: J. B. P. Moliere - DON JUAN ALI KAMNITA GOSTIJA, premiera, za izven.

MALA DRAMA, tel.: 061/ 221-511
V soboto, 6. maja, ob 20. uri: F. Boyer - ALI BOG LAJA? za izven.

MGL, tel.: 061/ 210-852
V sredo, 3. maja, ob 15.30: F. G. Lorca - YERMA, za abonma sreda popoldanski, in ob 20. uri, za abonma mladinski 3.
V četrtek, 4. maja, ob 20. uri: T. Bernhard - PRED UPOKOJITVIJO, za abonma študentski B.

V petek, 5. maja, ob 20. uri: J. Godber - NA SMUCISCU, za izven in konto. Zadnjič v sezoni!

V soboto, 6. maja, ob 16. uri: S. Makarovič - SHOW STRAHOW, za izven. Ob 20. uri: M. Comoletti - PRIDI GOLA NA VECERJO, za izven. Zadnjič v sezoni!

MALA SCENA MGL, tel.: 061/ 210-852
V sredo, 3. maja, ob 22.30: L. Wilson - ZAZGI! Predstava bo še v petek, 5. maja, ob isti uri.
SNG OPERA IN BALET, tel.: 061/ 331-950

V petek, 5. maja, ob 19. uri: G. Bizet - CARMEN. V vlogi Carmen HERMINE MAY, v vlogi Micaele LAURA DE SILVA in v vlogi don Joseja RUBEN BROITMAN. Zadnja predstava v sezoni!

V soboto, 6. maja, ob 19. uri: G. Donizetti - LJUBEZENSKI NAPOJ.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE, tel.: 061/ 312-860

V sredo, 3. maja, ob 19.30: D. Jovanović - ZIVLJENJE PODEZELSKIH PLEJBOJEV, za abonma red E in izven. Predstava bo še v četrtek, 4. maja, ob 17. uri, za abonma red U in izven.

KUD FRANCE PRESEREN, tel.: 061/ 332-288
V petek, 5. maja, ob 20. uri: Zijah A. Sokolović - CABARES, CABAREL. Predstava bo še v soboto, 6. maja, ob isti uri.

FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA

TRST

Kulturni dom
V sredo, 3. maja, ob 16. uri (red I) bo na sporedu Verceva kriminalka »Samonor kitov«. Režija Marij Ursic.
Ponovitvi v četrtek, 4. maja (red G) in v petek, 5. maja (red H) ob 16. uri.
SSG gostuje jutri, 2. maja, ob 13. uri na osnovni soli v Sempolaju z mladinsko igro Fulvia Tomizze »Bolhe v operi«.
Gledališče Rossetti
Jutri, 2. maja, ob 20.30 (red premiera) gostovanje gledališca Eliseo in gledališča de gli Incamminati z Shakespearovim delom »Otello«. Režija Gabriele Lavia. Nastopata Umberto Orsini in Franco

KOROŠKA

CELOVEC: v mestnem gledališču bo jutri, 2. maja, ob 19.30 musical »Cabaret«.
V sredo, 3. maja, ob 19.30 opera »Così fan tutte«.
V petek, 5. maja., ob 20. uri prireditev »Wider die Gewalt« (Proti nasilju).
Ljudska šola Mohorjeve: v petek, 5. maja, ob 20. uri pomladansko srečanje. Vabljeni starsi in prijatelji sole.

RAZNE PRIREDITVE SLOVENIJA

LJUBLJANA

GALERIJA SOU KAPELICA,
Kersnikova 4

V sredo, 3. maja, ob 21. uri: projekt OPNA v okviru ciklusa CUKARNA avtorjev Marka Košnik Viranta in Mateje Bucar. V izvedbi Instituta Egon March. *Ponovitve: v petek, 5., v soboto, 6., v ponedeljek, 8., in v torek, 9. maja, ob isti uri.*

LGL, tel.: 061/ 314-962
VELIKI ODER
V soboto, 6. maja, ob 11.30 in 17. uri: J. Malik - ZOGICA MAROGICA, za izven.

KULTURNICA, Židovska steza 1
V četrtek, 4. maja, ob 17. uri: B. Bojetu - GREMO K BABICI, za izven.

CELJE
SLG CELJE, tel.: 063/025-332
V sredo, 3. maja, ob 19. uri: E. Ionesco - PLESASTA PEVKA, DELIRIJ V DVOJE, za abonma študentski večerni in izven. Gostovanje PDG iz Nove Gorice. Predstava bo še v četrtek, 4. maja, ob 10. uri, za 1. abonma Gimnazije Celje in ob 19.30, za abonma četrtek in izven.

JESENICE
GLEDALIŠČE TONETA CUFARJA, tel.: 064/ 81-260

V četrtek, 4. maja, ob 19.30: R. Cooney - POKVARJE NO.

V soboto, 6. maja, ob 19.30: Z. Hocevar - SMEJCI, za abonma in izven. Gostovanje SLG iz Celja.

KRANJ
PGK, tel.: 064/ 222-681

V četrtek, 4. maja, ob 20. uri: V. Möderndorfer - TRANSVESTITSKA SVATBA, za abonma rdeči in izven.

V sredo, 10. maja, ob 20. uri: R. Cooney - ZBEZI OD ZENE.

MARIBOR
SNG DRAMA, tel.: 062/ 221-206
V petek, 5. maja, stara dvorana ob 20. uri: D. Mamet - OLEANNA, za abonente in izven. Gostuje atelje 212 iz Beograda.

SNG OPERA IN BALET, tel.: 062/ 221-206
V četrtek, 4. maja, Velika dvorana ob 16. uri: L. Minkus - DON KIHOT - balet.

LGM, tel.: 062/ 26-748
V nedeljo, 7. maja, ob 11. uri: Jan Grabowsky/D. Vranc - VOLK IN SEDEM KOZLICKOV.

NOVA GORICA
PDG, tel.: 065/ 25-326
V petek, 5. maja, ob 11.30: BUTALCI v izvedbi Amaterskega mladinskega odra. Predstava bo še v nedeljo, 7. maja, ob 17. uri

Branciaroli. Predstava v abonmaju: odrezek 10A (moder). Za abonente popust. Predprodaja je že v teku.
Od 11. do 13. maja nastop Giorgia Gaberja v »E pensare che c'era il pensiero«. Izven abonmaja. Predprodaja vstopnic pri blagajni gledališča Rossetti.
Urniki blagajne gledališča: 8.30-14.30 in 16.00-19.00 ob delavnikih (tel. 54331) in pri blagajni v Pasazi Protti (tel. 630063): 8.30-12.30 in 16.00-19.00.

TRŽIČ

Cerkev della Marcelliana: v sredo, 3. maja, ob 20.30 koncert orglarja Klementa Schnorrija.

ŠKOFCE: v petek, 5. maja, ob 20. uri »Krikrita opolzlost vsakdana«.

TINJE: v domu bo jutri, 2. maja, ob 19.30 - Predavanje »Perspektive narodnih manjšin v Evropi«. Predava univ. prof. Jože Pirjevec.

SELE: v gostilni Malle bo v petek, 5. maja, ob 20. uri Oldie-večer.

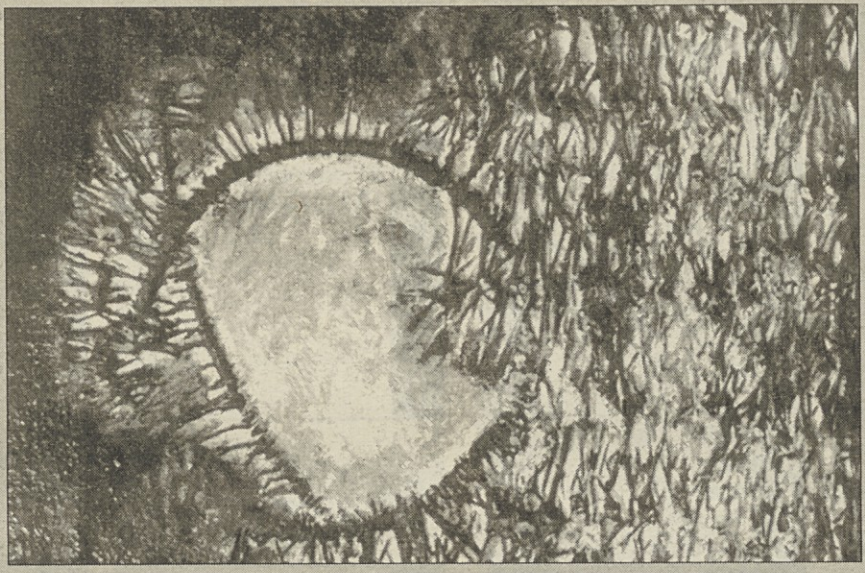
CANKARJEV DOM, tel.: 061/ 222-815
V sredo, 3. maja, bo ob 11. uri: predstavitev knjige Tineta Hribarja - SLOVENCİ KOT NACIJA.
V petek, 5. maja, ob 17. uri: PET LET PARLAMENTARNE DEMOKRACIJE V SLOVENIJI. Prireditelji: Liberalne akademije in Liberalne demokracije, na kateri sodelujejo dr. JANEZ DRNOVSEK, JOŽEF SKOLC, dr. IVAN KRISTAN, dr. DIMITRIJ RUPEL, IGOR BAVCAR, mag. VIKTOR ŽAKELJ, dr. SLAVOJ ŽIŽEK, dr. DARKO STRAJN, JASA L. ZLOBEC, SPOMENKA HRIBAR, VIKI POTOČNIK, dr. DUŠAN PLUT, FRANCI ZAVRL, MARJAN CERAR in dr. BOGOMIR KOVAC (LD).

CELJE
KNJIŽNICA CELJE, Muzejski trg 1
V četrtek, 4. maja, Levstikova soba ob 18. uri: predstavitev knjige (ob diapozitivih) DANILA JELENČA - Četrto stoletje v Afriki: Etiopija in Eritreja.

CERKNICA
V četrtek, 4. maja, dvorana Glasbene sole Frana Gerbica ob 19. uri: literarno-glasbeni večer ob 50-letnici osvoboditve Notranjske.

NOVO MESTO
KNJIŽNICA MIRANA JARCA
V četrtek, 4. maja, ob 19. uri: pogovor z zunanjim ministrom ZORANOM THALERJEM na temo Slovenija kam in kako?

v dvajsetih letih.
V četrtek, 4. maja, ob 11. uri bo predaval prof. Michele Colucci, ordinarij ruskega jezika in književnosti na Univerzi La Sapienza v Rimu na temo »Usoda Rusije v poeziji Maksimiljana Volosina (1877-1932).

V galeriji Rotovž v Mariboru je na ogled pregledna razstava članov Društva likovnih umetnikov Maribor

Rudolf Kotnik: Prvi krajec in gozd

GLASBA SLOVENIJA

LJUBLJANA

CANKARJEV DOM, tel.: 061 222-815

V sredo, 3. maja, ob 19.30: koncert STUDENTOV ORGEL AKADEMIJE ZA GLASBO (GD).
V četrtek, 4. maja, ob 19.30: ZVOKI SESTIH STRUN - GORAN LISTES - kitara. Program: Sor, Scarlatti, Rodrigo, D 'Angelo, Asencio, Turina. (dvorana SF).

V petek, 5. maja, ob 20. uri: koncert SIMFONIKOV RTV SLOVENIJA, za zeleni abonma. Dirigent: John Neschling. Program: Steuermann, Mozart, Schumann, Mahler (GD).

SLOVENSKA FILHARMONIJA
V petek, 5. maja, ob 19.30: komorni koncert -

ANDREJA GORICARJA (klavir) in MATJAZA KOBALA (klarinet).

KUD F. PRESEREN, tel.: 061/ 332-288

V petek, 5. maja, ob 23. uri: KLUBSKI GLASBENI VECER s skupino PSYCHO PATH (Murska Sobota).

KLUB K4, Kersnikova 4
V torek, 2. maja, ob 21. uri: nastopa SOULED AMERICAN (na sliki) in JANI KOVACIC.

CERKEV SV. DRUZINE V MOSTAH

V četrtek, 4. maja, ob 20. uri: baročni koncert na katerem bodo nastopili TIBOR KEREKES (trobenta), TONE POTOČNIK (orgle) in NORINA RADOVAN (sopran).

GROSUPLJE

V petek, 5. maja, avla osnovne sole ob 20. uri: koncert ansambla LOJZETA SLAKA.

ILIRSKA BISTRICA

MKNZ, Bezoviska 26
V torek, 2. maja, ob 22. uri: koncert skupine CEMENT.

KOPER

DVORANA POKRAJINSKEGA MUZEJA
V četrtek, 4. maja ob 20. uri: koncert KOMORNEGA GODALNEGA ORKESTRA SLOVENSKE FILHARMONIJE, solist ALES KACJAN (flavta).

GLASBA FJK

TRST

Gledališče Verdi - Dvorana Tripicovich
Operna in baletna sezona 1994-95

Od jutri, 2. maja, prične predprodaja vstopnic za opero »Fedora«, ki bo na sporedu 9. maja ob 20.30 (red A). Ponovitve: v četrtek, 11. maja, ob 20.30 (red B), v soboto, 13. maja, ob 17.00 (red S), v nedeljo 14. maja ob 17.00 (red G), v torek, 16. maja ob 20.30 (red F), v sredo, 17. maja ob 20.30 (red H), v četrtek, 18. maja ob 20.30 (red C), v soboto, 20. maja ob 20.30 (red L), v nedeljo, 21. maja ob 17.00 (red D) in v sredo, 23. maja ob 20.30 (red E).
Prodaja vstopnic in rezervacije pri blagajni dvorane Tripicovich (urnik: 9-12/16-19 - zaprto ob ponedeljkih).

Gledališče Miela
V nedeljo, 7. maja, ob 18. uri koncert »Trieste e Napoli... una canzone marinaresca marinariello«.

Pivnica Forst Europa
Zaključni večer Festivala trzaska narečne popevke bo 4. maja.

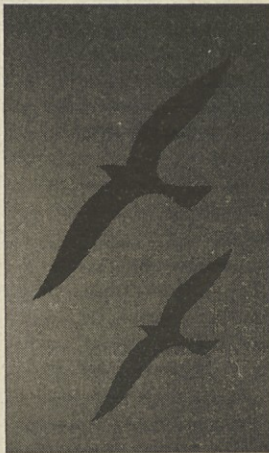
Discobar Makaki

V petek, 5. maja, ob 21.00 - polfinalno tekmovanje z naslovom »Protagonisti 95« v petju, glasbi in plesu za skupine in soliste.

Trg Zedinjenja Italije
Danes, 1. maja, ob 10.30 koncert godbe na pihala gledališča Verdi pod vodstvom Lidiana Azzoparda.
Koncert bodo ponovili tudi v nedeljo, 7. maja.

GORICA

Kulturni dom
SCGV E. Komel - Koncertna sezona 1994/95: v sredo, 3. maja, ob 20.30 koncertni recital Igorja Lazka. Na programu Rachmaninov, De Falla in Bartok.

RAZSTAVE SLOVENIJA

LJUBLJANA

CANKARJEV DOM

V Galeriji CD je do 10. junija na ogled razstava portretov in keramike (1947-1969) PICASSO & MADAME Z.

Razstava filmska ustvarjalnost METODA in MILKE BADIJURA (1926-1969) je na ogled do 4. maja.
Razstava arhitekta PETRA GABRIJELČICA - Realno v poetičnem (Mala galerija) je na ogled do 7. maja.
Razstava WARCHITECTURE - Sarajevski urbičid je na ogled do 2. maja (Sprejemna dvorana).

MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE, Celovška 23
Razstava ob petdesetletnici konca druge svetovne vojne je na ogled do 20. maja.

GALERIJA AVLA, Trg republike 2
Razstava MODRI LJUDJE ZA MODRO NEBO - Skrb za jutri se začne doma je na ogled do 9. maja.

GALERIJA BEŽIGRAD, Dunajska 31
Razstava slik MILENE USENIK je na ogled do 11. maja.

CENTRE CULTUREL FRANCAIS, Slovenska 19
Razstava fotografij TIHOMIRJA PINTERJA je na ogled do 11. maja.

GALERIJA LEK, Verovškova 57
Razstava slik IVANA VALJAVCA je na ogled do 15. maja.

FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA

TRST

Trzaska knjigarna: do 11. maja razstavlja sarajevski slikar Mihridzan Kulenović Mimica - »Korenine«.
Galerija Rettori Tribbio: razstavlja slikar Ottavio Bomben.

Studio PHI- Ul. S. Michele 8/1: na ogled je razstava slikarke Oriette Busi z naslovom »Natura ...ispirazione«.
Sedež letovišcarske ustanove (Ul. S. Nicolò 20 - 3. nad): do 10. maja je na ogled razstava slikarjev A. Famà, O. Siauusa, C. Sivini in E. Steidlerja.

REPEN - Kraska hisa

Do 28. maja bo ob nedeljah in praznikih na ogled razstava narodnih nos. Razstava je odprta ob nedeljah in praznikih: 11-12.30, 15-18.

MAČKOLJE

Srenjska hisa: do 5. maja je na ogled likovna razstava Mitje Zonta. Od 18.-20. ure.

KLUB B-51, Gerbičeva 51a

Razstava MIRA KLAJDERJA - Cisto naključje je na ogled do 12. maja.

KAMNIK

GALERIJA MAJOLKA

Razstava akvarelov JANEZA PRAPROTNIKA - S poti po Evropi je na ogled do 10. maja.

RA ZSTAVISCE VERONIKA

Razstava NIKOLI VEČ v počastitev 50-letnice konca druge svetovne vojne je na ogled do 14. maja.

MARIBOR

UMETNOSTNA GALERIJA MARIBOR,

Strossmayerjeva 6

Likovno delo BRANETA KOREZA - Sence 1995 je na ogled do 25. maja.

GALERIJA ROTOVŽ, Trg Borisa Kraigherja 3

DLUM se predstavlja - pregledna razstava 39 članov Društva likovnih umetnikov Maribor je na ogled do 20. maja.

NOVO MESTO

DOLENJSKI MUZEJ

Razstava Profesorji grafike 1945-1995 (Jakac, Debenjak, Borčić, Apollonio, Suhly, Logar) je na ogled do 28. maja.

SEŽANA

KC SRECKA KOSOVELA, Kosovelova 4a

Razstava del STANISLAVE KNEZ-MILOJKOVIĆ je na ogled do 20. maja.

ŠKOFJA LOKA

GALERIJA FARA, Cesta talcev 2

Razstava slik MARIJANA JESENOVCA je na ogled do 18. maja.

STUDENEC PRI DOMŽALAH

KD MIRAN JARC SKOCJAN

Razstava JOZETA PETERNELJ MAUSARJA je na ogled do 9. maja.

ŽALEC

SAVINOV LIKOVNI SALON

Razstava plastik FERENCA KIRALYJA je na ogled do 15. maja.

KOROŠKA

CELOVEC

Dezelna galerija: se danes, 30.4. razstavlja Marie Lassnig.

TINJE

Na ogled so dela Garya Bikovnika iz New Yorka.

BELJAK

Galerija Freihaussgasse: razstava del Marjetice Potrč, risb Marca Pogacnika in skulptur Egona Ubina.

TRST

Sejna dvorana Filozofske fakultete (Ul. Lazzaretto Vecchio 8): v okviru slovenističnega kurza o ekspresionizmu pri Grumu in Kosovelu bo v sredo, 3. maja, ob 18. uri predavanje prof. Franka Vecchie-ta (v italijanscini) o ekspresionizmu in avantgardi v slovenski likovni umetnosti

RAI 1

- 6.45 Jutranja oddaja Unomatina, vmes (7.00, 8.00, 9.00, 9.30) dnevnik
- 9.35 Nan.: Cose dell'altro mondo - Evie legge nel pensiero, 10.00 dnevnik
- 10.05 Risanke: Hanna & Barbara robot
- 10.25 Masa in govor papeza Janeza Pavla 2., vreme
- 13.30 Dnevnik
- 14.00 Aktualni tednik Prisma
- 14.20 Dok.: Kvarkov svet
- 14.50 TV film: Pronto soccorso (i. F. Amendola)
- 15.45 Mladinski variete Solletico, vmes risanke
- 17.30 Nan.: Zorro
- 17.55 Neonews
- 18.00 Dnevnik
- 18.10 Zanimivosti iz vsakdana: Italia sera
- 18.50 Variete: Luna Park (vodi Mara Venier)
- 19.35 Vreme in dnevnik
- 20.30 Aktualno: Il fatto (vodi Enzo Biagi)
- 20.40 Film: Sommersby (dram., ZDA '93, i. Richard Gere, Jodie Foster)
- 22.45 Dnevnik TG 1
- 22.55 Variete: Seconda serata (vodi Laura Laurenzi)
- 0.05 Dnevnik in vreme
- 0.15 Dok. Videosapere: Green
- 0.45 Aktualno: Sottovoce
- 1.05 Variete: Canzonissima

RAI 2

- 6.35 Dok.: V kraljestvu narave
- 7.00 Variete za najmlajše
- 8.10 Protestantizem
- 8.40 Nan.: La clinica della Foresta Nera
- 9.35 Nad.: Quando si ama
- 11.45 TG 2 -33, 11.45 dnevnik
- 12.00 Variete: I fatti vostri
- 13.00 Dnevnik, družbene teme in vreme
- 14.00 Variete: Quante storie, ragazzini, risanke
- 14.30 Nad.: Paradise Beach, 14.50 Santa Barbara
- 15.45 Dnevnik
- 15.50 Nan.: Harry in Henderssonovi
- 16.25 Film: L' affare Notorius (krim., ZDA '91, i. J. Sea)
- 17.15 Dnevnik
- 18.10 Sport in vreme
- 18.35 Sereno Variabile
- 18.45 Nan.: Miami Vice
- 19.45 Dnevnik in sport
- 20.20 Variete: Ventientanti
- 20.40 Nan.: Ispettore Derrick
- 21.45 Aktualno: Mixer
- 23.30 Dnevnik, pregled tiska in vreme
- 0.15 Sport: Proces Formuli 1, 0.45 SP v hokeju na ledu, Italija-Francija
- 2.00 Filmske novosti

RAI 3

- 6.30 TG3 - Pregled tiska
- 6.45 Oddaje Videosapere: Spanscina, filozofija, Far da sé, Ženske v svetu, Euronews, itd
- 10.00 Fantastica Età
- 10.45 Posebna odd. o 1. Maju
- 12.00 Dnevnik
- 12.15 Dove sono i Pirenei?
- 14.00 Dezelne vesti
- 14.20 Popoldanski dnevnik
- 14.50 Dokumenti
- 15.15 Sportno popoldne: kolesarstvo, nogomet C in B lige, kolesarstvo
- 17.00 Parlati semplece, 17.45 Kultura News
- 18.00 Dok.: Zimske oaze
- 18.45 Sport in vreme
- 19.00 Dnevnik, dezelne vesti, sport, 20.05 Blob
- 20.30 Variete: 1. Maj - Praznik glasbe ob 50-letnici osvojitve (sodelujejo P. Chiambretti, P. Rossi)
- 22.30 Dnevnik, dezelne vesti
- 22.55 Ponedeljkov proces
- 0.30 Dnevnik, pregled tiska

RETE 4

- 7.10 Nan.: Strega per amore, 7.30 Tre cuori in affitto
- 8.00 Nad.: Manuela
- 9.00 Variete: Buona giornata, vmes 9.15 nad. Catene d'amore, 9.40 Grandi Magazzini, 10.00 Guadalupe, 11.35 Febbre d'amore, 11.40 Rubi, 12.20 Cuore selvaggio, 13.00 Sentieri, vmes (11.25, 13.30) dnevnik
- 14.00 Rubrika o lepoti
- 14.15 Nad.: Sentieri, 15.25 La donna del mistero 2
- 16.25 Aktualno: Agenzia matrimoniale, 17.10 Perdona mi (vodi D. Mengacci)
- 18.00 Aktualno: Punto di svolta, vmes (19.00) dnevnik
- 20.45 Nad.: Perla nera
- 22.50 Film: Brubaker (dram., ZDA '80, i. R. Redford), vmes (23.30) dnevnik
- 1.05 Pregled tiska

CANALE 5

- 6.30 Na prvi strani, 8.45 Iz Parlamenta
- 9.00 Maurizio Costanzo Show
- 11.45 Aktualno: Forum
- 13.00 Dnevnik TG 5
- 13.25 Sgarbi quotidiani
- 13.40 Nad.: Beautiful
- 14.20 Kviz: Complotto in famiglia (vodi A. Castagna)
- 16.00 Oddaja za otroke
- 16.25 Nan.: Giovani intraprendenti volenterosi offers
- 17.55 TG 5 Flash - Kratke vesti
- 18.00 Kviza: OK, il prezzo è giusto!, 19.00 La ruota della fortuna
- 20.00 Dnevnik TG 5, vreme
- 20.25 Striscia la notizia
- 20.40 Film: Ricky & Barabba (kom., It. '92, i. C. De Sica, R. Pozzetto)
- 22.35 Dnevnik TG 5
- 23.05 Variete: Maurizio Costanzo Show, vmes (24.00) dnevnik

ITALIA 1

- 6.30 Otroški variete
- 9.20 Nanizanke
- 12.25 Odprti studio, 12.30 Fatti e misfatti, 12.40 Sport studio
- 12.50 Otroški variete
- 14.00 Odprti studio
- 14.30 Variete: Smile
- 14.35 Variete: Non è la RAI
- 16.30 Nan.: Highlander
- 17.30 Aktualnosti: Village
- 17.45 Nan.: Primi baci, 18.20 Beverly Hills
- 19.30 Odprti studio, vreme, 19.50 Sport studio
- 20.00 Variete: Karaoke
- 20.45 Film: Furia esplosiva (dram., ZDA '94, i. N. Kinski, T. I. Griffith)
- 22.40 Mai dire gol di lunedì
- 23.40 Aktualno: Fatti e misfatti
- 23.45 Italija 1 sport, vmes zanimivosti o VN San Marina Formula 1
- 0.20 Sport studio

TELE 4

- 13.30 19.30, 22.10, 0.15 Dogodki in odmevi
- 20.30 Il transatlantico della paura, 21.20 The Rookies

MONTECARLO

- 14.00 18.45, 20.25, 22.30, 24.00 Dnevnik, 13.30 Sport
- 16.00 Film: Il Capitano Nemo e la città sommersa ('69)
- 20.35 Film: Vado a vivere da solo (kom., It. '82)
- 23.00 Nanizanka

RAI 3 slovenski program

- 20.25 Risanka
- 20.30 TV dnevnik
- 20.45 Obzornik Alpe-Jadran

SLOVENIJA 1

- 07.30 Videostrani
- 07.50 Uporniki v službi kralja, 6/13 del
- 08.15 Korziški skof, 3/4 svedske nadaljevanke
- 09.05 Znanje za znanje: Učite se z nami, ponovitev
- 09.30 Malo anglescine, prosim
- 09.55 Mala pisateljica
- 10.10 Mali princ, 1/2 del risanke
- 10.45 Deans, ponovitev nizozemskega filma Porocila
- 13.00 Sportni pregled, pon.
- 13.05 Papirniški pihalni orkester Vevce
- 14.20 Povecava, ponovitev
- 15.55 Obzorja duha
- 16.25 Dober dan, Koroska
- 17.00 TV dnevnik 1
- 17.10 Radovedni Taček: Vrv
- 17.25 Očividec: 14., zadnji del angleske dokumentarne serije
- 18.00 Regionalni studio Maribor
- 18.45 Abc - Itd, tv igrice
- 19.10 Risanka
- 19.30 TV dnevnik 2, vreme, sport
- 19.55 Prima sezona, 2/5 del ceske nadaljevanke
- 20.50 Nase stare pesmi
- 21.20 Katja Levstik in Silvo Stingl s sansoni Jacquesa Brela
- 22.00 TV dnevnik 3, vreme, sport
- 22.20 Murphy Brown, 19. del ameriske nanizanke
- 22.50 Sogun, 6., zadnji del ameriske nadaljevanke

SLOVENIJA 2

- 13.00 Euronews
- 14.20 Utrip, ponovitev
- 14.35 Zrcalo tedna, ponovitev
- 14.50 Pomladni 3x3, ponovitev
- 16.20 Poglej me!, ponovitev
- 17.05 Sova, ponovitev
- Sogun, 5/6 del ameriske nadaljevanke
- 18.45 Svetovni poslovni utrip, ameriska poslovna oddaja
- 19.30 TV Dnevnik, vreme, sport
- 19.55 Dokumentarni film AGRFT
- 20.50 1939, 1/3 del svedske nadaljevanke
- 21.45 Studio City
- 23.05 Brane Roncel izza odra

KANAL A

- 10.15 Ponovitve
- 13.00 A-shop, Spot tedna, CMT
- 15.55 Spot tedna, A-shop
- 16.10 Zlata nota, ponovitev
- 16.40 Videoigralnica, ponovitev
- 17.10 Klasična video glava, ponovitev
- 18.00 Alicja v glasbeni deželi, glasbena oddaja
- 18.45 A-shop
- 19.00 Vreme
- 19.10 Luc svetlobe, 415. del
- 20.00 Dežurna lekarna, 23. del
- 20.30 Vreme
- 20.35 Beg skozi čas, am. zf film
- 22.10 Studentska 1/4
- 22.25 Alicja v glasbeni deželi, ponovitev
- 23.15 Spot tedna, A-shop

Koper

- 16.00 Euronews
- 16.10 J. A. Martin fotograf, kanadska drama, 1978
- 17.50 Horoskop
- 18.00 Slovenski program: Studio 2, sport
- 18.45 Primorska kronika
- 19.00 TV dnevnik
- 19.30 Cakajoc Petra Pana
- 20.15 Evropski koncert berlinskih filharmonikov
- Dirigent: Zubin Mehta; solistka: Sarah Chang - violina, posnetek iz Firenc
- 22.15 TV dnevnik
- 22.30 Reportaze s primorskih sportnih prizorisc

ORF Avstrija 1

- 09.05 Dreams: Sprehod skozi zgodovino glasbe
- 09.10 Razbojnik Hotzenplotz, nemski otroški film
- 11.00 Knoff - Hoff Show
- 11.45 Zvestoba
- 12.55 Buddyjeva pesem, angleski film, 1990
- 14.35 In Savannah se smehlja, ameriški otroški film, 1983
- 16.15 Nas Willi je najboljši, nemška komedija, 1971
- 17.40 Nebeska psa na poti v peklo, italijanska pustolovska komedija, 1972
- Igrajo: Bud Spencer, Terence Hill, Rene Koldehoff in drugi
- Režija: Giuseppe Colizzi
- 19.20 Kuharski mojstri
- 19.30 Cas v sliki, vreme
- 19.45 Sport
- 19.54 Pogledi od strani
- 20.15 Podmornica
- Beg v dolino
- 22.00 Heat, ameriška kriminalka, 1986
- Igrajo: Burt Reynolds, Karen Young, Howard Hesseman in drugi
- Režija: R. M. Richards, Jerry Jameson
- 23.35 Cas v sliki
- 23.40 Morje ljubezni, ponovitev ameriškega trilerja
- Heat, ponovitev filma
- 01.25 Podmornica, ponovitev 2. dela
- 04.55 Gospod Moto in kitajski zaklad, ameriška kriminalka, 1938

ORF Avstrija 2

- 09.00 Cas v sliki
- 09.05 Kleopatra, ameriški film, 1962
- Igrajo: Elizabeth Taylor, Richard Burton in drugi
- Cas v sliki
- 12.50 Pomlad na Immenhofu, nemski film, 1974
- 14.25 Avstrija II
- Ni časa za južno Tirolsko
- 15.55 SP v hokeju: Norveška - Avstrija
- 18.25 Kristjan v Avstriji
- 18.30 Slika Avstrije
- 18.55 Kuharski mojstri
- 19.00 Zvezna dežela danes
- 19.30 Cas v sliki, kultura
- 19.45 Vreme
- 19.54 Sport
- 20.15 Hribovski zdravnik
- Sreca in sence
- 21.10 Dežela dolin
- 21.55 Cas v sliki 2
- 22.05 Oče republike - dr. Karl Renner
- 23.00 Na tujem polju, angleski film, 1993
- 00.30 Upor izkoriščanih, britansko-avstralski film, 1986
- 02.25 Videonoc

RADIO

Slovenija 1

5.00, 6.00, 6.30, 7.30, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 17.00, 18.00, 23.00 Poročila; 19.00 Dnevnik; 6.50 Dobro jutro, otroci; 7.00 Kronika; 8.05 Igra za otroke; 9.05 Radio plus; 10.05 Lahka glasba; 11.05 Posebna oddaja; 12.05 Na današnji dan; 12.10 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 13.10 Osmrtnice; 15.00 Radio danes, radio jutri; 15.30 Dogodki in odmevi; 17.05 Posebna oddaja; 19.45 Lahko noč, otroci; 20.00 Sotočja; 21.05 Zaplesite z nami; 22.30 Informativna oddaja v tujih jezikih; 22.40 Šanson; 23.05 Literarni nokturno.

Slovenija 2

5.00, 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30, 14.30, 16.30, 17.30 Poročila; 19.00 Dnevnik; 7.00 Kronika; 7.25 Zvezdni pregled; 8.30 Dopoldne na Valu 202; 9.35 Popevki tedna; 11.35 Obvestila; 12.30 Novice; 14.30 Novice; 14.45 Gost izbira glasbo; 16.05 Popevki tedna; 18.00 Studentski rock in roll; 19.30 Ameriška country lestvica; 20.00 Popularnih 40; 22.20 V soju žarometov.

Slovenija 3

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 18.00, 22.00 Poročila; 8.05 Glasba; 10.05 Kulturna panorama; 11.05 Cas in glasba; 13.05 Igra; 15.00 Pihalne godbe; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.05 Divertimento; 16.45 Ekonomska politika; 17.00 Nove glasb. generacije; 18.05 Slov. glasbena ustvarjalnost; 19.30 Operni koncert; 20.30 S tujih koncertnih odrov; 22.05 Dvigljena zavesa; 22.25 Komorni studio; Utrinek.

Radio Koper

(slovenski program)

8.30, 10.30, 17.30 Poročila; 12.30 19.00 Dnevnik; 8.05 Predstavitve programa: reportaža ob 50-letnici osvoboditve Trsta - oglašanje s Kozleka, shod djeeparjev v Pivki, reportaže; 9.00 Servisne informacije; 9.30 Glasba; 11.00 V podaljšku; 12.00 Glasba po željah; 12.30 Opoldnevnik; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Praznična oddaja: Danilo Jelenc; 18.00 Bla-bla radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik; 19.30 Večerni pr. - Lestvica Coccola.

Radio Koper

(italijanski program)

6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Almanah; 6.45 Prireditve; 8.05 Horoskop; 8.40 Telefonski kviz; 9.00 Pred naše mikrofone; 9.50 Izbirali ste; 10.00 Pregled tiska; 10.05 Edig. Galletti; 10.35 Souvenir d'Italy; 11.00 Anni 60, ma non li dimostru; 11.30 Aktualnosti; 11.45 L' intervista; 12.00 Ballo è bello; 13.00 Glasba po željah; 14.50 Single tedna; 15.00 D'altro canto, 18.00 Bootleg; 18.45 Villa Ut; 20.00 RMI.

R. Glas Ljubljane

5.15, 8.15, 10.15, 13.15, 14.15, 17.15, 19.15 Novice; 7.00 Horoskop; 7.35 Vreme; 9.30 Kam danes; 11.00 Anketa; 12.00 BBC novice; 12.15 Novinarjev gost; 14.05 Pasji radio; 15.15 RGL komentira in obvešča; 16.25 Nagradna uganka; 17.00 Anketa; 19.25 Vreme; 20.00 Kviz; 21.00 Modni bla bla; 22.00 Sršenovo gnezdo.

Radio Kranj

9.00, 14.00, 18.00 Gorenjska včeraj, danes, jutri; 5.30 Dobro jutro; 7.40 Pregled tiska; 10.20 Voščila ob 1. Maju; 10.40 Informacije, zaposlovanje; 11.40 Oglašanje s prvomajskega srečanja na Joštu; 12.30 Osmrtnice, zahvale; 12.40 Pometamo doma; 13.00 Pesem tedna; 13.40 Pometamo doma; 14.30 Točke, metri, sekunde; 15.00 Voščila; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Terenski studio Cerkije; 18.20 Vsak po svoje pesmi poje; 19.00 Voice of America; 19.30 Drugačen pogled - Otroci srečnih ljudi.

Radio Maribor

6.00, 8.00, 10.00, 12.00, 14.00 Poročila; 17.00, 19.00 Dnevnik; 6.05 Kmetijski nasveti; 6.45 Pregled tiska; 7.00 Kronika; 9.05 Štajerske miniature; 10.05 Šport; 11.45 Info servis; 12.10 Mali oglasi; 13.00 Pod Persko gorco; 15.10 Kmetijski nasveti; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Železi ste; 18.00 Pokličite 101555; 20.00 Sotočje; 21.00 Rock klub.

Radio Študent

11.00 Che cosa?-Cosa nostrali; 14.00 OF (24 ur-info); 15.00 Recenzije & Napovedi (podlistki U. Eca); 15.30 Čudoviti svet zlobe in nasilja; 17.00 Jocular; 17.30 You Rock It!; 19.00 Tolpa bumov; 20.00 Alter, Garbage, Rhyme; 24.00 Reprise.

Radio Trst A

8.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 14.00 Poročila; 8.20 Koledar; 8.30 Praznična matineja; 9.00 Iz studia z vami: Ob mednarodnem prazniku dela, Odprta knjiga: Čar indijskega Juga (prip. Mira Sardoč, 7. nad.), TPPZ Pinko Tomazič, Primorska poje; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Potpuri; 15.00 Iz življenja mladostnika; 15.30 Mladi val; 17.00 Simfonični orkester RTV Slovenija; 18.00 Znanstvene raziskave; 18.20 Revival; 18.45 Čakole na placu; 19.20 Napovednik.

Radio Opčine

11.30, 15.30, 17.30 Poročila; 10.00 Matineja; 11.00 Horoskop; 12.45 VZ-PI-ANPI (pon.) Samo za Vas, Ostali Trst - L'altra Trieste; 18.00 Tedenski športni komentar.

Radio Koroška

6.30-7.00 Dobro jutro na Koroškem; 18.00-18.30 Glasbena oddaja.

RAI 1

6.45	Jutranja oddaja Unomatina, vmes (7.00, 8.00, 9.00, 9.30, 10.00) dnevnik, 7.35 Gospodarstvo
9.35	Nan.: Cose dell' altro mondo
10.05	Film: saluti e baci dal lago (kom., Nem. '57), vmes (11.00) dnevnik
11.45	Variete: Tutti a tavola - Vabilo k pogrnjeni mizi
12.25	Vreme in dnevnik
12.35	Nan.: Gropa v rumenem
13.30	Dnevnik in gospodarstvo
14.20	Kviz: Sala giochi
15.00	Nan.: Pronto soccorso
15.45	Mladinski variete Solletico, vmes risanke
17.30	Nan.: Zorro
17.55	Danes v Parlamentu
18.00	Dnevnik
18.10	Zanimivosti iz vsakdana: Italia sera
18.50	Variete: Luna Park (vodi Milly Carlucci)
19.35	Vreme in dnevnik
20.30	Aktualno: Il fatto
20.40	Variete: Numero Uno (vodi Pippo Baudo)
23.05	Dnevnik
23.15	Variete: Seconda serata (vodi Alessandra Casella)
24.00	Dnevnik in vreme
0.30	TG1 Motori - Rubrika za avtomobiliste
0.40	Danes v Parlamentu
0.50	Videosapere

RAI 2

7.00	Variete za otroke, risanke
8.15	Nan.: Black Stallion, 8.40 La clinica della Foresta nera, 9.35 Quando si ama TG2-33, 11.45 dnevnik
11.30	Variete: I fatti vostri
12.00	Dnevnik, gospodarstvo, zdravje in vreme
13.00	Otroski variete: Quante storie!, risanke
14.00	Nad.: Paradise Beach, 14.50 Santa Barbara
15.45	Dnevnik
15.50	Nan.: Harry in Henderssonovi
16.25	Film: L' avventura dei cieli (pust., ZDA '93)
17.15	Dnevnik
18.10	Sport in vreme
18.35	Sereno variabile
18.45	Nan.: Miami Vice
19.45	Dnevnik in sport
20.30	Film: Presunto innocente (krim., ZDA '90, r. A. J. Pakula, i. H. Ford, B. Dennehy, G. Scacchi)
22.40	Aktualno: Mixer
23.30	Dnevnik, pregled tiska, vreme
0.15	Sport: kosarka play off, 1.00 bezbol
1.30	Filmske novosti
1.35	Sanremo Compilation

RAI 3

6.30	Pregled tiska
6.45	Videosapere: angleščina, Green, filozofija, Zgodbe emigrantov, Prva pomoč, Potovanje po Italiji, itd.
9.15	Ti nasi otroci
11.05	Fantastica Mente
12.00	Dnevnik, delo, okolje, znanstveni dnevnik
12.40	Dove sono i Pirenei?
14.00	Dezelne vesti, dnevnik
14.50	Dokumenti
15.15	Sport: kotalkanje, smučanje, sabljanje, gimnastika
16.30	Videosapere: Argo, 16.45 Parlato semplice, 17.45 Kultura News
18.00	Dok.: Gardsko jezero
18.30	Sport, Insieme in vreme
19.00	Dnevnik, Dezelne vesti
19.50	Variete: Blob Soup, Blob
20.30	Aktualno: Chi l'ha visto?
22.45	Dnevnik, delne vesti
22.55	Aktualno: Ad armi pari, 23.55 Ho sognato di vivere
0.30	Dnevnik, pregled tiska

RETE 4

7.10	Nan.: Strega per amore, 7.30 Tre cuori in affitto
8.00	Nad.: Manuela
9.00	Variete: Buona giornata, vmes 9.15 nad. Catene d'amore, 9.40 Grandi Magazzini, 10.00 Guadalupe, 10.35 Febbre d'amore, 11.40 Rubi, 12.20 Cuore selvaggio, vmes (11.25, 13.30) dnevnik
14.00	Rubrika o lepoti
14.15	Nad.: Sentieri, 15.25 La donna del mistero
16.25	Aktualno: Agenzia matrimoniale, 17.10 Perdonami, 18.00 Punto di svolta, vmes (19.00) dnevnik
20.45	Film
22.40	Film: Legami di famiglia (kom., ZDA '89, i. Glenn Close), vmes (23.30) dnevnik
1.55	Pregled tiska
2.05	Nan.: La donna bionica

CANALE 5

6.30	Na prvi strani
9.00	Maurizio Costanzo Show
11.45	Aktualno: Forum
13.00	Dnevnik TG 5
13.25	Sgarbi quotidiani
13.40	Nad.: Beautiful
14.20	Kviz: Complotto di famiglia (vodi A. Castagna)
16.00	Otroski variete, vmes risanke in nanizanka
17.55	TG5 Flash - Kratke vesti
18.00	Kviza: OK, il prezzo è giusto, 19.00 La ruota della fortuna
20.00	Dnevnik TG 5, vreme, 20.25 Striscia la notizia
20.40	Film: Uccidete la colomba bianca (dram., ZDA '89, i. G. Hackman, J. Cassidy, T. Lee Jones)
23.00	Otroski variete: Vespertini dnevnik
23.15	Variete: Maurizio Costanzo Show, vmes (24.00) dnevnik
1.30	Sgarbi quotidiani

ITALIA 1

6.30	Otroski variete
9.20	Nan.: Chips, 10.25 T.J. Hooker, 11.30 MacGyver
11.25	Aktualno: Village
12.25	Odpri studio
12.30	Aktualno: Fatti e misfatti
12.40	Sport studio
12.50	Otroski variete
14.00	Odpri studio
14.30	Variete: Smile
14.35	Variete: Non è la RAI
16.30	Nan.: Highlander
17.30	Aktualno: Village
17.45	Nan.: Primi baci, 18.20 Melrose Place (i. G. Show, A. Shue)
19.30	Odpri studio, vreme
19.50	Sport studio
20.00	Variete: Karaoke
20.45	Variete: Re per una notte
22.55	Fatti e misfatti
23.00	Sport: Torkov priziv
0.30	Italia 1 sport
1.15	Sgarbi quotidiani
1.30	Nan.: Kung Fu

TELE 4

13.30	19.30, 22.25, 0.05 Dogodki in odmevi
20.30	Film: Chandler (krim.)
22.45	Nan.: The Rookies

MONTECARLO

14.00	18.45, 20.25, 22.30, 24.00 Dnevnik, 13.30 Sport
14.10	Film: Il sergente e la signora (kom., ZDA '45)
20.35	Film: In fuga con il malloppo (kom., ZDA '89)
23.20	Variete: Tappeto volante

RAI 3 slovenski program

20.25 Risanke: Basni

20.30 Dnevnik

SLOVENIJA 1

08.40	Igrajmo se gledališče, 4/13 del lutkovne serije
09.05	Najhujši dan v mojem življenju, avstralski film
09.35	Korziški skof, 4. zadnji del švedske nadaljevanke
10.20	Mali princ, 2/2 del risanke
10.55	Postarka, ponovitev kanadskega filma
12.30	Svetovni poslovni utrip, ponovitev
13.00	Poročila
13.05	Sobotna noc, ponovitev
16.20	Mostovi
17.00	TV dnevnik 1
17.10	Arabela se vrača, 4/26, ceska nadaljevanke
17.40	Oscar Junior: Pustna mora
18.00	Regionalni studio Koper
18.45	Lingo, TV igrice
19.13	Risanka
19.30	TV dnevnik 2, vreme, sport
19.55	Tango za tri, 4/5 del danske humoristične serije
20.55	Osmi dan
21.45	Slika je nema pesem: Avgust Lavrencic
22.00	TV dnevnik 3, vreme, sport
22.55	Sova
	Naravnost fantastično, 9/12 del angl. nanizanke
	Maroko
22.50	Pravi Eddy English, 1/4 angleske nadaljevanke
	Eddy in Eddy

SLOVENIJA 2

10.30	Video strani
10.50	Hisa na morju, nemsko-slovenski tv film, ponovitev
12.30	Malo angleščine, prosim, ponovitev
12.55	Karaoke, ponovitev
	Sova, ponovitev
13.55	Murphy Brown, 19. epizoda ameriske nanizanke
14.20	Sogun, 6., zadnji del ameriske nadaljevanke
15.55	Stockholm: SP v hokeju na ledu
18.40	Iz življenja za življenje
19.15	Videospon
20.00	Univerzitetni razgledi
20.50	Roka rocka
21.40	S. Heym: Collin, 1/2 del nemške drame
23.15	Svet poroča

KANAL A

10.15	Luc svetlobe, ponovitev
11.05	Dezurna lekarna, ponovitev
11.35	Video igralnica, ponovitev
12.05	A-shop, Spot tedna, CMT
16.10	Spot tedna, A-shop
16.25	Beg skozi čas, ponovitev filma
18.00	Rodeo, glasbena oddaja
18.45	A-shop
19.00	Vreme
19.05	Risanka
19.10	Luc svetlobe, 416. del
20.00	To trapasto življenje, 4. del am. nadaljevanke
20.50	Vreme
20.55	Na vodnih poteh ZDA
21.55	Racunalniška kronika
22.25	Rodeo, ponovitev
23.15	Spot tedna, CMT, VS

Koper

16.00	Euronews
16.10	Evropski koncert berlin-skih filharmonikov, ponovitev
18.00	Slovenski program
	Studio 2, poslanska pisarna
18.45	Primorska kronika
19.00	TV dnevnik
19.30	TV sola
20.00	Euronews
20.30	Vsedanes aktualnosti: Sredozemlje
21.00	Rhythm & News - vodi Andrea F.
22.00	Slike iz Secuana: Tradicionalno slikarstvo
22.15	Vsedanes - TV dnevnik
22.30	Sportel, oddaja o zamejskem sportu in sportnikih

AVSTRIJA 1

06.05	Ponovitve
13.00	Otroski program
15.35	Vesoljska ladja Enterprise
	Potovanje na Babel
16.25	Knight Rider
	Nekdo ne igra posteno
17.10	Strašno prijazna družina
	Kralj stranišč
17.30	Nas hrupni dom
	Smisel življenja
18.05	Wolffov revir
19.00	Umor je kaznivo dejanje
	Pri Huxtablovih
	Macbeth na dvanajstih straneh
19.30	Cas v sliki, kultura
20.00	Pogledi od strani
20.15	Papagaj, glej kdo govori, dokumentarni film Paula Reddish
21.15	Chichago Hope, 9. del serije
	Zlomljena srca
22.00	08/15, 1/3 del nemškega filma, 1954
	Igrajo: Joachim Fuchsberger, Paul Bösigler, Hans Christian Blech in drugi
23.40	Cas v sliki
23.45	SP v hokeju: cetrfinale iz Stockholma
00.45	Strašno prijazna družina, ponovitev
01.10	Vsak dan s Schiejkonom, ponovitev
02.10	Dobrodošli v Avstriji, ponovitev
04.00	08/15, ponovitev filma
05.35	Raji zivali
	Zirafe

AVSTRIJA 2

09.00	Cas v sliki
09.05	Vsak dan s Schiejkonom, ponovitev
10.05	Divja reka, ameriški film, 1960
11.50	Vreme
12.05	Klub za seniorje
13.00	Cas v sliki
13.10	Dezela dolin, ponovitev
14.00	Slika Avstrije, ponovitev
14.25	Moc strasti, serija
15.10	Porod na domu
	Umor, je napisala
	Smrtonosna zamenjava
16.00	Schiejok vsak dan
17.00	Cas v sliki
17.05	Dobrodošli v Avstriji
19.00	Zvezna dezela danes
19.30	Cas v sliki, kultura
20.00	Sport
20.15	Akti X, skrivnostni pri-meri FBI
	Obsedenost
21.10	Porocilo
22.00	Cas v sliki 2
22.30	Na prizorišču, reportaza tedna
23.00	The Holy Time, angleski kratki film, 1993
23.15	Crno sonce, avstrijski kratki film
23.40	Hanna Monster, avstrijski film, 1989

RADIO

Slovenija 1

5.00, 6.00, 6.30, 7.30, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 17.00, 18.00, 21.00, 23.00 Poročila; 19.00 Dnevnik; 6.50 Dobro jutro, otroci; 8.05 Koncert Delavske pihalne godbe; 9.30 Novakovi; 11.05 Posebna oddaja; 12.05 Na današnji dan; 13.10 Osmrtnice in obvestila; 15.30 Dogodki in odmevi; 17.05 Posebna oddaja; trst je naš - Ob 50-letnici osvoboditve Trsta; 19.45 Lahko noč, otroci; 20.00 Slov. zemlja v pesmi in besedi; 21.05 Igra; 22.30 Informativna odd. v tujih jezikih; 22.40 Podoknica; 23.05 Literarni nokturno.

Slovenija 2

6.30, 7.30, 8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30, 14.30, 16.30, 17.30 Poročila; 19.00 Dnevnik; 7.00 Kronika; 8.40 Koledar kulturnih prireditev; 9.35 Popevki tedna; 11.35 Obvestila; 13.00 Val 202 popoldan, obvestila; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.05 Popevki tedna; 17.35 Obvestila; 18.10 Fiesta latina; 19.30 Štos - se v torek obujamo spomine; 21.00 Zgodnja dela; 22.00 Zrcalo dneva; 22.20 Stolejte improvizirane. glasbe.

Slovenija 3

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 18.00, 22.00 Poročila; 8.05 Glasba; 10.05 Kulturni globus; 11.05 Clovek in zdravje; 13.05 Enajsta sola; 14.05 Izobraževalni program; 15.00 Big Band RTVS; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.05 Ljudsko izročilo; 16.40 Esei; 17.45 Izšlo je; 18.00 Koncerti na tujem; 19.30 Arije in monologi; 20.00 Literarni večer; 20.45 S koncertov; 22.25 Glasba našega časa; 23.55 Lični utrinek.

Radio Koper

(slovenski program)

8.00 Otvoritev, praznični program: 50-letnica MPZ Srečko Kosovel, uveljavljanje rezijansčine, primorska književnost med obema vojnama; 8.20 OKC obveščajo; 9.00 Servisne informacije, prireditve; 9.30 Glasbena oddaja; 12.00 Glasba po željah; 12.30 Opoldnevnik; 15.30 Dogodki in odmevi; 17.30 Primorski dnevnik; 18.00 Iz kulturega sveta; 19.00 Večerni dnevnik, prenos RS; 19.30 Večerni pr. M. Vala; 22.30 Torkov koncert na MV.

Radio Koper

(italijanski program)

6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Almanah; 6.45 Prireditve; 8.05 Horoskop; 8.40 Telefonski kviz; 9.00 Pred naše mikrofone; 9.50 Izbrali ste; 10.00 Pregled tiska; 10.05 Edig Galletti; 10.35 Souvenir d'Italy; 11.00 Kultura; 11.30 Aktualnosti; 12.00 Ballo è bello; 13.00 Glasba po željah; 14.50 Single tedna; 15.00 Zoo station; 16.00 Modri val- glasbeno popoldne; 18.00 Italijanska glasba; 18.45 Il flauto magico; 20.00 RMI.

R. Glas Ljubljane

5.15, 7.15, 10.15, 13.15, 14.15, 17.15, 19.15 Novice; 7.35 Vreme; 8.15 Napoved; 9.30 Kam danes; 11.00 Anketa; 11.45 Borza znanja; 12.00 BBC novice; 12.15 Novinarjev gost; 14.05 Pasji radio; 15.15 RGL komentira in obvešča; 16.10 Spoznajmo se; 16.25 Uganka; 17.00 Bančne informacije; 20.00 Labirint znanja; 23.00 Egostyle; 24.00 DJ Alf; 2.00 Satelit.

Radio Kranj

9.00, 14.00, 18.00 Gorenjska včeraj, danes, jutri; 5.30 Dobro jutro; 7.40 Pregled tiska; 9.20 Spopad z nedisciplino v šoli; 10.40 Informacije, zaposlovanje; 12.30 Osmrtnice, zahvale; 13.00 Pesem tedna; 13.20 Tudi jeseni je lepo; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.20 Nasveti veterinarja; 17.00 Na vrtiljaku z Romano; 19.00 Voice of America; 19.30 Večerni pr. - 911 Turbo.

Radio Maribor

6.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00 Poročila; 17.00, 19.00 Dnevnik; 6.05 Kmetijski nasveti; 6.45 Pregled tiska; 7.00 Kronika; 9.05 Štajerske miniaturre; 11.45 Infoservis; 12.10 Mali oglasi; 13.05 Pod Pekrsko gorco; 15.10 Kmetijski nasveti; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Želeli ste; 17.30 Osmrtnice, obvestila; 18.00 Študij in glasba; 19.30 Sportna sobota; 21.00 Kulturno-umetniški program.

Radio Študent

9.00 Jajčkova lestvica; 12.00 Kondicija dvojskega sistema; 15.00 Recenzije & Napovedi; 17.00 Joculator; 19.00 TB: Demolition Group; 20.00 Underground International, Hard'n'Heavy, Techno; 24.00 Reprize (idealna godba, Sobotni).

Radio Trst A

7.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 8.00, 10.00, 14.00, 17.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše, vmes Koledar in Pravljica; 8.00 Dezelna kronika; 8.10 Cigani, večni popotniki; 8.40 Slov. lahka glasba; 9.15 Odpri ta knjiga: Car indijskega juga (E. Frelih, pripoveduje Mira Sardoč, 8. nad.); 10.30 Intermezgo; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Dezelna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Mladi val; 17.00 Kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: Simfonični orkester RTV Slovenija (drugi del koncerta 9. dec. 94); 18.00 Drama: Gora imenovana - NA SIN (M. Košuta, r. G. Turk); 18.35 Soft music; Napovednik.

Radio Opčine

11.30, 15.30, 17.30 Poročila; 10.00 Glasba po željah; 15.00 Rok z Vami; 18.00 Otroski vrtiljak; 20.00 Oddaja SKD Tabor Opčine; 20.30 Smeh in glasba.

Radio Koroška

18.10-19.00 Partnerski magazin.

Horoskop

zapisal
B. R. K.

OVEN 21. 3. - 20. 4.: Kljub brezdelju se vam bo vendarle zdelo, da nizzate uspeh za uspehom. Pa se prav imate: največji uspehi so plod modrosti telesa, ki ga ne obremenjuje teža psihičnega stresa.

BIK 21. 4. - 20. 5.: Ob spóznanju, da trätite dragoceni čas za prazne cilje, se boste zgrozili. Vzemite si torej čas, obelodanite svoje želje in jih prepustite neusmiljeni kosi smrti.

DVOJČKA 21. 5. - 21. 6.: Privoščili si boste temeljito sprostitev. Ne razumite napak: sprostitev ni vrtenje po plesišču, niti skakanje po norišču. Prava sprostitev je duhovnotelesna umiritev.

RAK 22. 6. - 22. 7.: Čeprav slovite kot stabilna osebnost, se boste danes pokazali v vsej svoji spremenljivosti. Nič hudega, kajti stabilnost vetra ni v njegovi smeri, ampak v njegovem pihu.

LEV 23. 7. - 23. 8.: Zbali se boste za ugled, zato se boste oprijeli resilne bilke laznega ponosa in zaigrali močnega, ki ga ne more podreti se najhujši orkan. Tako globoko res ne seže.

DEVICA 24. 8. - 22. 9.: Tako dolgo boste vztrajali pri spremembi, da vam bodo navsezadnje v vsem ugodili. A občutek praznine bo ostal. Izsiljene spremembe niso vredne niti omembe.

TEHTNICA 23. 9. - 22. 10.: Z vso vneto se boste gnali k cilju, vendar bo z vsakim skokom za dva skoka dlje. Postojte, pretresite njegov smisel, pa boste presenečeni ugotovili, da prihaja k vam.

SKORPIJON 23. 10. - 22. 11.: Znašli se boste sredi družabnega vrtina in zaplesali po ritmu obcudovalcev. Nič hudega, če se boste nekoliko zapletali, glavno je, da vam bodo drugi ploskali.

STRELEC 23. 11. - 21. 12.: Zaposlovali se boste s številnimi, nič kaj prazničnimi stvarmi. Kdor dela na praznik dela, ta počiva takrat, kadar drugi praznujejo dolgo leto lenobe.

KOZOROG 22. 12. - 20. 1.: Kljub visinam vas ne ne bo mučila vrtoglavica, najbrž zato, ker ste si jih zaslužili. Zaslužena visina je ozka in varna, čeprav se pod njo razteza grozeca strmina.

VODNAR 21. 1. - 19. 2.: Zapri boste vrata svojega srca in svojih misli ter se odmaknili v svoj notranji svet. Cutili boste, da ne potrebujete več nikogar. Ne skrbite: jutri bo bolje.

RIBI 20. 2. - 20. 3.: Na trenutke boste razposajeni kot nagajiva smica. Dirjali boste po planjavah življenja in iskali nekoga, ki bi skupaj z vami odplezal v višave užitkov.

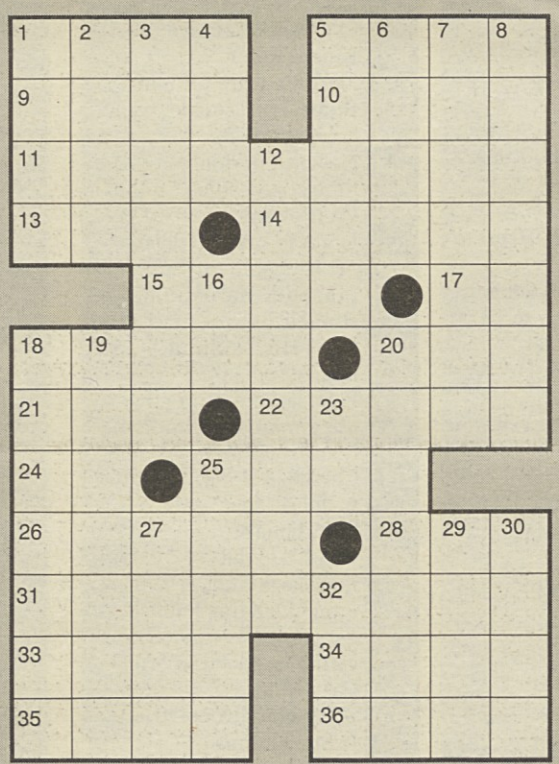
KRIŽANKA

Vodoravno:

1. glavno mesto Bangladeša, 5. glavno mesto Jordanije, 9. Mojzesov brat, 10. ime humoristke Erzišnik, 11. ameriski general v drugi svetovni in korejski vojni (Cyman), 13. zaliv na japonskem otoku Honsu, 14. francoski filozof (Hyppolite), 15. ameriska filmska igralka (Patricia), 17. sosednji crki slovenske abecede, 18. "bozja sodba" v srednjeveskem sodnem postopku, 20. živalska mascoba, 21. ime slovenske plesalke Mlakar, 22. ime grske igralkke Papas, 24. kemijski znak za terbij, 25. muslimansko mosko ime, Ejub, 26. ameriska filmska igralka (Fern), 28. švicarski pisatelj (Arnold), 31. nasilno vladanje, 33. ameriski temnopolti rap glasbenik (dve besedi), 34. angleški filmski režiser (David), 35. srbska oblika imena Vasilij, 36. brazilska zvezna država.

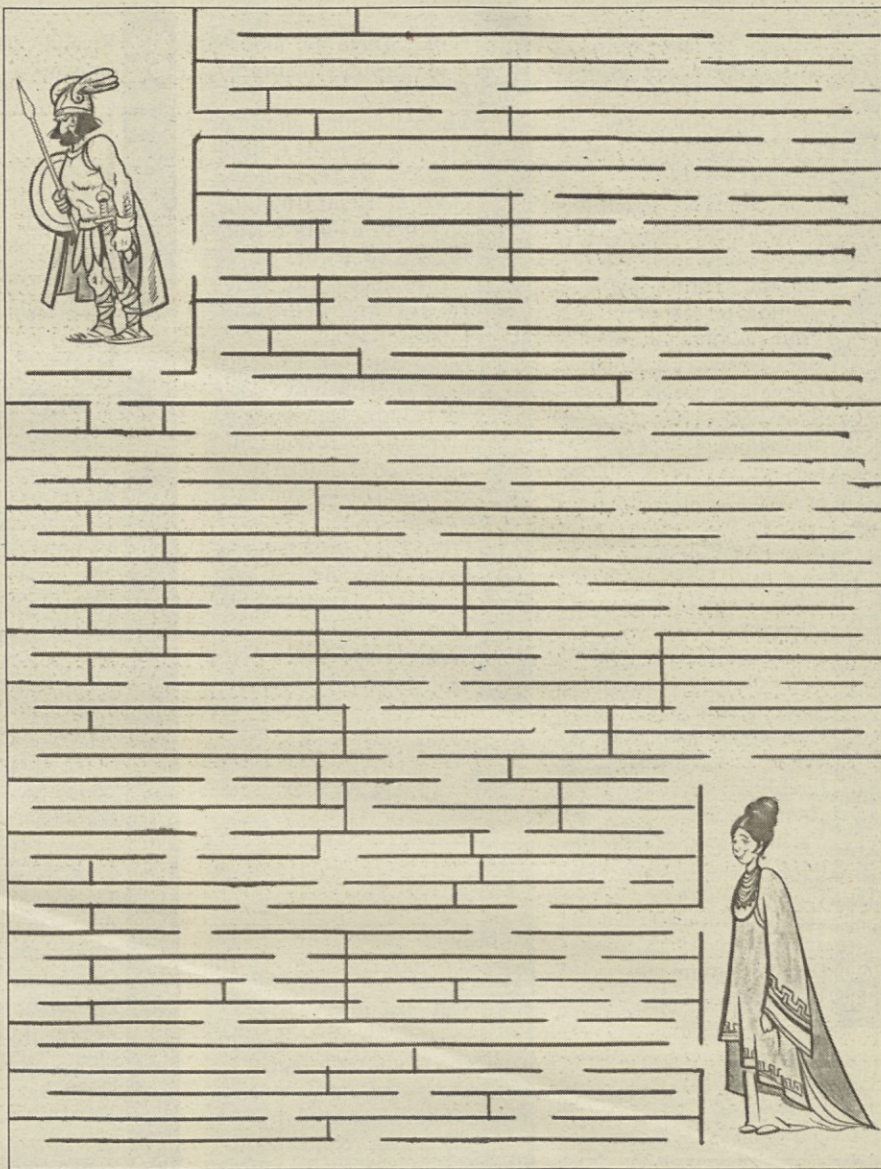
Navpično:

1. španski slikar (Salvador), 2. grski bog vojne, 3. kraj pri Kamniku, 4. ime angleške igralkke Blyth, 5. ime madžarskega dirigenta Doratija, 6. prazgodovinsko ljudstvo v severovzhodni Srbiji, 7. glavno mesto francoskega departmaja Orne, 8. dialekt, 12. prebivalec južnoevropske države, 16. začetnici slovenskega skladatelja Adamica, 18. zelelni naklon glagolske oblike, 19. kraj na Dolenjskem, 20. lep moski, 23. kemijski znak za rutenij, 25. grska muza ljubezenskega pesništva, 27. telovadni kostim, 29. snov, 30. ime slovenskega pisatelja Cufarja, 32. strast.

RESITEV
Vodoravno: Daka, Aman, Aron, Nela, Lemnitzer, Ise, Tine, Neal, cc, ordal, loj, Pia, Irene, Tb, Jtup, An-dra, Ott, tiranstvo, Ice T, Lean, Vaso, Acre.

Katera pot je prava?

ŠAH

Gostisa - Korčnoj / Ptuj 1995

Slovenskemu prvaku - mednarodnemu mojstru L. Gostisa je na conskem turnirju na Ptuj ušel veliki met. Ušel je premagati nekdanjega izzivalca za svetovnega prvaka - slovitega Korčnoja! V izenačenem položaju je črni prečnil svojo pozicijo in beli, ki je na potezi, je uspešno kaznoval nasprotnikovo napako in zmagal!

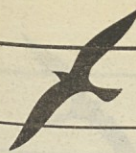
Resitev naloge

V nastali poziciji je beli zamenjal neprijetnega črnega lovca s potezo 1.Lb4: ab4 2.a5! in zelel prepoditi črnega skakaca. Črni nadaljuje z zanko 2...c3 3.Kd3, vendar beli zaustavlja črnega kmeta. 3...Sc4?? Nerazumljiva spregledavščina velikega Korčnoja! 4.bc4 dc4+ 5.Kc2! in črni se je vdal, saj je zaustavljena lavina črnih kmetov!

Silvo Kovac

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

254	BAKTERIJA, KI POVZROČA GNOJNE OKUŽBE	MAGMATSKA KAMNINA	VSOTA DOLŽIN VSEH STRANIC GEOM. LIKA	GLASBENIK SEPE	SLIKAR SUBIC	NIZOZEMSKA	ČRPALKA NA VODNI CUREK	NEMSKI ASTRONOM (JOHANNES)		PREDVIDEVANJE ČESA NEPRIJETNEGA	SAHIST POLUGAJEVSKI	KOSILO	PREČNA NIT	VRSTA TRDEGA SIRA	NACE JUNKAR	PRIPRAVLJENA HRANA	HRVASKA SOPRANISTKA (ZLATA)	GLASBENI STIL Z JAMAJKE	IME TREH NORDIJSKIH BOGOV	LESEN POD ZA SUŠENJE ZRNJA	DRŽAVNO PREMOZENJE	CUNJA V STAJERSKEM OKOLJU
SUVENIR									SREDIŠČE MASLINSKE DOLINE													
SREDIŠČE ZASAVJA									BALET ČAJKOVSKEGA NASILNA TATVINA													
LEPO CVETOČA GOZDNA PORAST						STEKLENKA ZA KEM. POSKUSE									NASELJE PRI OMISU V DALMACIJI PUTRIH							
OTEKLINA ZARDI NABIRANJA TEKOCINE					UGOTAVLJ. SPOSOB. ZA VOJASKO SLUŽBO	BOMBAZNA TKANINA ZA PODLOGE				IGRALKA MOORE ŽIVALI V HLEBU						NOVA GRADIŠKA SOSEDEJE BRITANCEV		ZNESEK, KI SE PLACA VNAPREJ				
SMRT ŽIVALI						PRETEPANJE AREST					RIBA ZA KAVIAR OBMEJNI HRV. KRAJ							KRAJ PRI VRHNIKI	SODOBNIK KELTOV	NAKLON, STRMINA	TELESNI POLOŽAJ ZA MEDITIRANJE	
TANJA RIBIC			VRH V JUL. ALPAH RUMENO-RJAVA BARVA						NEUTRAL ZA SESTEVANJE VODNE RASTLINE				ČARSTVO JESENSKA POLJSCINA									
NEKD. JAP. TELOVADEČ (TAKASI)				LUKA V ČRNI GORI PRVI SEKRET. OZN (TRYGVE)				PIKANTNA SOLATA POSODA ZA ODPADKE						TROBILNI INSTRUMENT	CELJE			GR. OSVOB. VOJSKA PLOŠKEV POD NOGAMI				
GRSKI ENOOKI VELIKAN						NEMSKI DIRIGENT (CARLOS) LUTECU									SPLETKA GRŠKA CRKA							
RAZLAGALEC SANJ										TELESNO NAPREZANJE							DRUGI ČLOVEK NA LUNI (EDWIN)					
SVINJSKA ZAREBRNICA					KRAJ ZAH. OD MARIBORA					FR. FIZIK IN ASTRONOM						KALČU		AVTOR: MARKO BOKALIC	BARJU			

TAVIRA

Benetke na robu portugalskega juga

Kak ducat mest po vsem svetu si je samovsečno nadelo zgovorni vzdevek, ki namiguje na slikovite kanale in skrivnostni car neprekosljivih Benetk. Tudi v Evropi se nekaj mest kiti z vzdevkom Benetke, Portugalci pa so ta kompliment podarili obmorskemu mestecu Tavira, ki leži ob Atlantiku, le nekaj deset kilometrov pred spansko mejo.

Ko se izvijes iz prometnega živzava glavne ceste ob južnih portugalskih obalah, te hipoma prevzame slikovita podoba starega mesta, ki so ga zaradi številnih vodnih kanalov nekoč imenovali Benetke portugalske pokrajine Algarve. V reki in mirnih morskih kanalih odsevajo zidovi gradu, sloki zvoniki cerkva, pročelja starih his in stebri mostov, ki se že stoletja dolgo pnejo nedaleč od izliva reke Ribeira de Asseca.

Tod so živeli že stari Grki, pa Rimljani in pozneje Arabci, iz njihovih rok pa so mesto izpuli Portugalci leta 1242. Mesto se je odtlej hitro razvijalo, tu so se ustaljevali ladje, s katerimi so

(Foto: I. Fabjan)

Portugalci zavzeli Ceuto in del severnoafriške obale. Nekaj časa je tu zivel tudi kralj Joao II., Tavira pa se je kot čedalje večjega pristanišča razvila v pomembno mesto. Njenega sijaja nista uničila ne kuga ne katastrofalni potres sredi 17. stoletja. Pozneje je Tavira izgubila vlogo pomembnega pristanišča, najbrž tudi po zaslugi naplavin, ki so jo delno odrezale od morja.

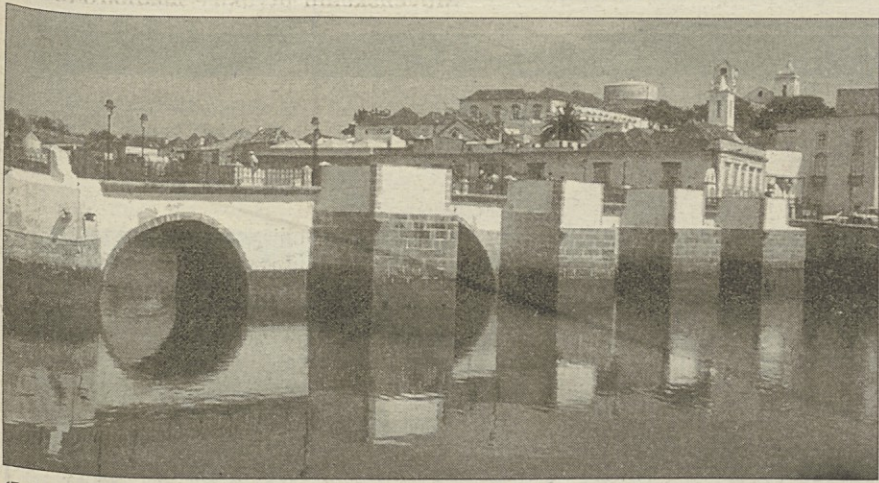
V mestu danes vzbujajo pozornost obiskovalcev šte-

vilne cerkve, ozke ulice, ki obdajajo ostanke arabske utrdbe iz 13. stoletja, in rimski most, ki je povezoval cesto ob obali med Faram in Mertolo. Poseben čar ima sprehajanje med arabsko navdahnjenimi belimi hisami, katerih pročelja pozivljajo slikovita okna in stara vrata, nad položnimi strehami pa se bavajo vzpenjajo elegantni dimniki vseh mogocih oblik. Tu in tam neopazno vabijo pravcati labirinti atrijskih

dvoršč, ki se zvečer spremenijo v galerijo na prostem, koncertno dvorišče ali pa preprosto domačo restavracijo, kjer je tako prijetno posedati dolgo v noč. Na vročem portugalskem jugu se tako kot v Spaniji pravo življenje začne sele v poznih popoldanskih urah, ko sonce izgubi svojo moč in mestne ulice počasi ovije prijeten hlad.

V bližnji okolici se razprostirajo kilometri peščenih obal, ki jih od kopnega ločuje ozek pas morja, ki se najbolj spominja na beneske kanale. Obalo v bližini Tavire namrec le nekaj sto metrov proč spremljajo dolgi peščeni otoki. Eden od njih je tudi del naravnega rezervata reke Formose. Otoček ločuje od kopnega ozek preliv, čez katerega bi zlahka speljali cesto. Toda peščeni otok je pomembno zatočišče za ptice in druge živali, zato se je nanj mogoce podati le peš ali z miniaturnim električnim vlakom, ki obiskovalce popelje do dolge peščene plaže in velike restavracije.

Igor Fabjan

(Foto: I. Fabjan)

TELEVIZIJA V ZDA

Talk Show zvezde (2)

Forsiranje simbolov moči tv-zvezd

Na četrtem mestu je igrala, komicarka, ki jo tudi naši gledalci poznajo po nadaljevanju, ki se imenuje po njej: **Rossanne**. Čeprav nadaljevanje predvajajo na ameriški televiziji že sedmo leto, njena priljubljenost ne upada in Rossanne si se zmeraj lahko privoščijo vrsto ekscesov, muhavosti in histeričnih izpadov, ob katerih ne gre pozabiti, da je vseeno velika profesionalka. Ko so ji pred kratkim zdravniki prepovedali delati, če hoče donositi svojega petega otroka, je Rossanne takoj sklenila, da se bo dogajanje »njene« nadaljevanke zgostilo okrog postelje, v kateri bo lahko nastopala se naprej - brez pretiranih telesnih obremenitev.

Številka pet na ameriški lestvici priljubljenih televizijskih zvezd se imenuje **Jerry Seinfeld**. Jerry je velika televizijska zvezda NBC, komik, ki mu je dopuščeno marsikaj, zlasti zaradi njegove številne mlade publike. Svojo kariero je znal doslej izpeljati brez nepopravljivih spodrsiljav. Preprosto ve, kaj zmore, kdo sestavlja njegovo publiko in kaj ta od njega pričakuje in zahteva. V prostem času, ko vsaj na prvi pogled ne skrbi za svojo kariero, Seinfeld piše svojo drugo knjigo, kar ni od muh, če upoštevamo podatek, da se mu je posrečilo prodati milijon primerkov prve knjige.

Na šestem in sedmem mestu sta **Barbara Walters** in **Diane Sawyer**, obe prvi dame govornih oddaj ABC - poročil in intervjujev. Barbara Walters dela na televiziji že več kot 35 let, 20 let samo za ABC. V začetku je urejala poročila, pozneje pa je dobila svoj show, v katerem se pogovarja z najpomembnejšimi in priljubljenimi posamezniki. Njene oddaje so na vrhu se-

znamov gledanosti, o cemer prica tudi to, da se njen račun vsako leto obogati za sedem milijonov dolarjev. Tako Barbara Walters kot Diane Sawyer sta v boju za gledalce v Ameriki velika aduta televizijske mreže ABC. **David Hasselhoff**, ki je osmi na tem seznamu, je simpatičen igrallec izrazitega »macho« videza, ki je v nadaljevanju Baywatch dosegel izredno priljubljenost. Znan je kot evropska rockovska zvezda, njegova priljubljenost pa je največja v Nemčiji. Hasselhoff se je v Ameriki odlično znal. Zaradi privlačnega videza, predvsem pa zaradi svoje skoraj manične delovne energije, ga televizijski močotci preprosto niso mogli spregledati; zelo hitro so dojele, kako nujna je njegova navzočnost v nadaljevanjih. V vseh 140 državah, kjer prikazuje Baywatch, je občinstvo enako noro nanj, kar mu pri podpisovanju honorarjev za nove pogodbe omogoča čedalje boljše izhodišče z novimi dodatki, ki bogatijo njegovo nesporno uspešno kariero. Na deveto mesto se je uvrstila **Angela Lansbury**, ugledna igralka, ki je postala slavna z nadaljevanjem Umor, je napisala, ki se je na televizijskih zaslonih ohranila enajst let. Brez posebnih težav in z očitnim zadovoljstvom se je An-

geli posrečilo uskladiti poslovne in igralske interese. Na deseto mesto, ki kajpada ni zadnje, se je uvrstil veličastni komik **Bill Cosby**, nekdani televizijski zvezdnik številka ena, z znamenitim Cosby Showom. Se naprej je zelo vpliven in nenadomestljiv, tako da ga zdaj imenujejo »boter televizijskih oddaj«. Kadar Cosby spregovori, mu prisluhnejo vsi, ne glede na to, kako močni so in s kakšnim bogastvom se lahko pohvalijo. Vpliv Billa Cosbyja na ameriški televiziji ni z leti nič manjši, četudi je ta hip uvrščen »komaj« na deseto mesto.

Ko gledamo seznam deseterice najvplivnejših na ameriških zaslonih, je na prvi pogled očitno, da gre za voditelje, ki so za nameček največkrat se nadarjeni komiki. Kot zvezde televizijskega medija, kot medijski profesionalci so kar precej zasencili tiste, ki jim je nastopanje poklic igrance. Dodajmo se to, da o vplivnih ljudeh na ameriški televiziji ni mogoče govoriti, če njihova popularnost ni merljiva tudi z milijoni dolarjev, kar je seveda daleč od naših pojmovanj televizijske priljubljenosti. *Konec*

Avtor članka je **Vojo Lukic** in ne Bojan Rauter Kosic. Obema in bralcem se opravičujemo.

radio GLAS ljubljane d.d.
99.5 MHz, 100.2 MHz, 104.8 MHz
LABIRINT ZNANJA
VSAK TOREK OD 20.00 DO 21.30

IME IN PRIIMEK _____

TELEFONSKA ŠTEVILKA _____

NASLOV _____

GLASBENA ŽELJA _____

Prijavnico pošljite na naslov RGL, Kopitarjeva ulica 6
61000 Ljubljana, za LABIRINT ZNANJA

REZIJA

Pokrajina skrivnostnih plesov in pesmi (4)

Se cez en posten hrib in Rezijska. Zadnji kilometri so našo kolono, po zaslugi navigatorske, ki je prevec verjela v svoje geodetsko poslanstvo, popolnoma razbili. Tako smo v vas Ravnica, kjer nas je čakala naša gostiteljica, rezijanska pesnica Silvana Paletti, prilezli v najmanj petih skupinah. Kakšna sramota za slovensko kolesarstvo, se vecja pa za geode, ki se radi izgubijo tudi na glavnih cestah in to ob pomoči najaktualnejše avtokarte.

Zverinice končno v Rezijski
Končno smo tam, kamor spadamo. V svoji zveriniski domovini, v ozki in robati dolini, ki jo je počasi in vztrajno v alpski svet vrezala istoimenska reka Rezijska. V dolini, ki v spodnjem de-

lu se najbolj spominja na našo Trento, v zgornjem pa... tudi na našo Trento.

Vsak pedenj Rezijske je naveden in skrivnostni, prav tako kot so skrivnostni tudi njeni prebivalci, naši rojaki, ki so jih strma pobočja Kanina in Skutnika odrezala od slovanske matice.

Južni Slovani so menda v te kraje zašli že v šestem stoletju. Iz soske doline so se v Rezijsko prebili čez prelaza Učja in Krnica. Zverinice smo torej potovale po poteh prvih slovanskih osvajalcev te doline. Južneje od izliva reke Rezijske v Belo se Slovani niso naseljevali. Furlanske ravnice so jih po vsej verjetnosti se kako mikale, a so bile prve langobardske straže pri današnji Gemoni očitno pre-

vec prepricljive, Tako so se naši pra-bratanci v dolini ustalili in se zaceli miroljubno ukvarjati z živinorejo in obdelovanjem strmih okoliskih pobočij.

Z ustalitvijo se je zacela tudi počasna a vztrajna latinizacija kulture, primkov in jezika, ki je danes postal dobro znana težko razumljiva mešanica italijanscine in slovenscine. Scasoma so Rezijskanci s svojo kulturo in narečjem postali že kar eksotična posebnost.

Njihova tradicija temelji predvsem na ustnem izročilu, ki je zagotovilo neizmerne pestrost tamkajšnjih izvirnih pravljic in pripovedi, katerih stevilo danes ocenjujejo kar na okrog tri tisoč.

Vsaka gora, vsak potok in slehermi tolmunček je v

Rezijski povezan s skrivnostmi in nadnaravnimi močmi, okrog katerih so se spletle nestete legende.

Nekako takšni, mistični so tudi Rezijskanci. Zal je že dolga leta njihov mističnem povezan predvsem s strahom pred izginotjem, ki zaradi neusmiljene asimilacije grozi tamkajšnji izvirni kulturi in življu. Mladi se pospešeno izseljujejo, pa tudi tisti, ki ostajajo, se vse bolj oprijemajo italijanskega načina življenja. Ti pojavi so dosegli že skoraj tragične razsežnosti. Nedoumljivo je, kako se je lahko stevilo prebivalcev v dolini od leta 1744, ko so jih nasteli vec kot tri tisoč, do danes zmanjšalo na pešico vec kot tisoč. Dogodkom je dal se hujše razsežnosti znani potres, ki je v

Korita pod Kaninom (Foto: S. Turk)

teh krajih pustil leta 1976. Nekaj najvišje ležečih vasi je od takrat ostalo nenaseljenih, pa tudi nižje v dolini »ni nič več tako, kot je bilo včasih«. Stare vasi so skupaj s svojo dušo izginile, zamenjali so jih novi, instantno zgrajeni betonski nadomestki, ki so s seboj prinesli tudi nov svet.

Mnenja o Rezijskancih si v

tistih nekaj dneh seveda nismo mogli ustvariti. Vsaj ena od lastnosti pa se nam je zdela tako očitna, da ne morem mimo nje; to je njihova nezaupljivost.

Razen naših gostiteljic seveda. Kar na slepo sta nam ponudili gostoljublje in upam, da jima ni bilo prav prevec zal.

Silvana je našo kolono odpeljala v Korita pod Ka-

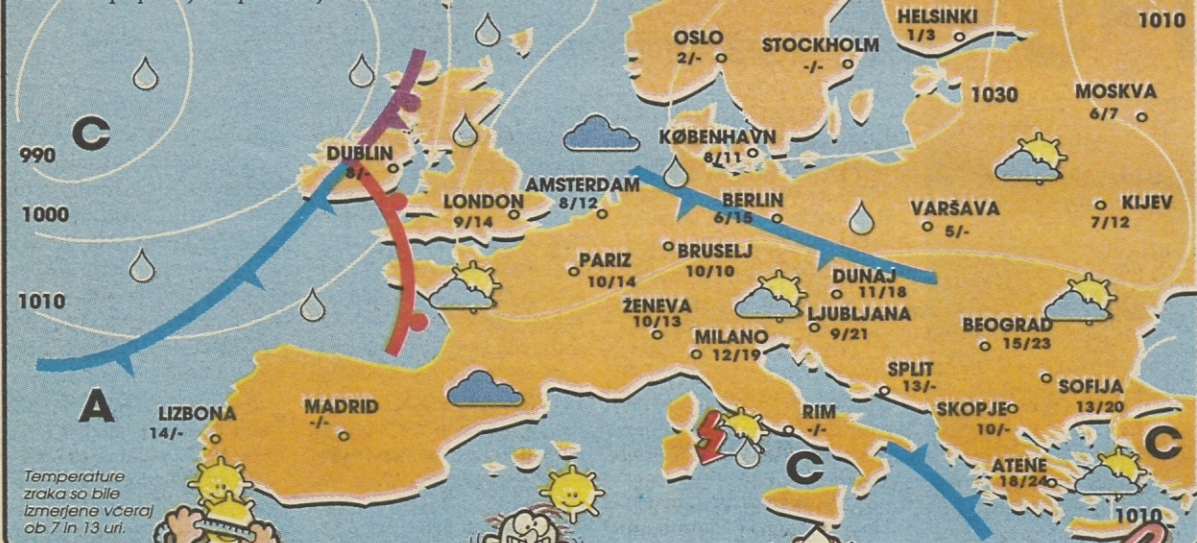
ninom, zadnje vas v Rezijski, kjer nas je v svoji »letni rezidenci« pričakala teta Cirila. Od potresa naprej v Koritih namrec ni več stalnih prebivalcev, redki nostalgiki pa se sem se vedno vračajo vsako poletje. Med te spada tudi neumorna Cirila, ki tiste dni, ko smo tabarili na njenem dvorišču, nikoli ni nehala vriskati, peti in plesati.

VREMENSKA SLIKA

Nad Skandinavijo je območje visokega zračnega pritiska, nad južno Italijo pa plitvo ciklonsko območje. Hladna fronta se od severa približuje Sloveniji. Za njo bo jutri k nam pritekal hladnejši in postopno bolj suh zrak.

Podatke pripravlja in posreduje Hidrometeorološki zavod.

DOLŽINA DNEVA

Sonce bo vzšlo ob 5.50 in zaslo ob 20.09. Dan bo dolg 14 ur in 19 minut. Luna bo vzšla ob 6.50 in zasla ob 21.55.

TEMPERATURE MORJA IN REK

	°C
Mura	10,4
Sava (Radovljica)	7,2
Sora	10,0
Ljubljana	12,5
Savinja	13,3
Vipava	9,2
Jadransko morje (Koper)	12,8

TEMPERATURE V GORAH

	°C
500 m	17
1000 m	13
1500 m	8
2000 m	4
2500 m	1
2864 m	-2

BIOPROGNOZA

Predvsem vremensko zelo občutljivi ljudje bodo imeli manjše, vremensko pogoje ne težave, na večino ljudi pa vreme ne bo vplivalo.

PLIMOVANJE

Danes: ob 5.07 najnižje -56 cm, ob 11.31 najvišje 28 cm, ob 16.48 najnižje -18 cm, ob 22.44 najvišje 46 cm.
Jutri: ob 5.34 najnižje -53 cm, ob 12.04 najvišje 25 cm, ob 17.13 najnižje -13 cm, ob 23.05 najvišje 41 cm.

SNEŽNE RAZMERE

	cm
Ribniško Pohorje	do 35
Krvavec	do 70
Vogel	do 88
Kanin	do 100
Rogla	40 do 80

ONESNAŽENOST ZRAKA

	koncentracija SO ₂ v mg/m ³	pop. 30-04	maks. 29-04
Lj. Bežigrad	7	16	-
Maribor	9	-	-
Celje	0	29	-
Trbovlje	-	716	-
Zagorje	2	-	-
Velenje	-	-	-
Hrastnik	0	33	-

NAPOVED ZA POMORSTVO

Veter v slovenskem Primorju: zjutraj: SE 3 do 6 vozlov
popoldne: NW 5 do 10 vozlov

DANES

Slovenija: Na Primorskem bo pretežno jasno, pihala bo sibka burja. Drugod bo delno jasno s spremenljivo oblačnostjo. Najvišje dnevne temperature bodo od 16 do 23°C. Sosednje pokrajine: Spremenljivo oblačno bo.

JUTRI

V Sloveniji: V torek bo sprva pretežno oblačno, predvsem v vzhodni Sloveniji bodo zjutraj kratkotrajne padavine. Čez dan se bo razjasnilo. Obeti: V sredo bo večinoma sončno, vendar hladno. Na Primorskem bo pihala burja.

SVET / SLIKA PRI SLIKI...ZGODBA PRI ZGODBI...PA ŠE RES JE

Z Lusitanio na dnu tudi umetnine

LONDON - Pred osemdesetimi leti, 1. maja 1915, je iz New Yorka odplula na svojo tragično pot britanska prekoceanska ladja Lusitania, ki jo je nemška podmornica šest dni kasneje torpedirala pred obalo Irske. V brodolomu je življenje izgubilo 1.198 oseb, med katerimi 124 Američanov, rešilo se je le 785 oseb. Prav potopitev Lusitanie je bila tista kaplja, ki je sodu izbila dno in Američane prepričala, da posežejo v prvo svetovno vojno.

Tragedija Lusitanie pa je bila napovedana, saj je nemško cesarstvo proglasilo celotno območje 500 milj od Liverpoola za vojno področje, tako da bi Nemci potopili vsako ladjo. Pred odplutjem Lusitanie je ameriško časopisje objavilo plačani oglas nemškega veleposlaništva, s katerim so potnike opozarjali na nevarnost. Stevilni potniki in broderska družba Cunard so obenem prejeli zastrašujoče anonimne brzojavke, a tudi to ni zaleglo, saj je le ena oseba preklcala rezervacijo.

Lusitania so zgradili leta 1909, imela je 31.500 BRT, dolga je bila 257 metrov, njena višina nad vodno črto pa je bila 70 metrov. Njen kapitan William Turner je bil prepričan, da bo s

hitrostjo 27 vozlov ubežal vsaki podmornici. Ko je Lusitania 7. maja leta 1915 zaplula v vojno območje, so z resilih colnov sneli zaščitno platno in poostri nadzorstvo. Nesrečno naključje je hotelo, da se je na kurzu Lusitanie znašla nemška podmornica, ki se je po uspešni akciji vračala v Nemčijo. V lansirih komorah je imel kapitan Walter Schwieger le dva torpeda. Sam je vedno trdil, da je izstrelil le enega in da je drugo usodno ek-

plozijo povzročilo razstrelivo in strelivo, ki ga je prevzela potniška ladja. Osemnajst minut po drugi eksploziji se je Lusitania potopila.

Na stometro dno je Lusitania poleg ljudi odnesla tudi številne umetnine, Tizianova, Rubensova in Manetova platna. Irska vlada je pred kratkim odkrila tovarni list Lusitanie, iz katerega je razvidno, da so bile te umetnine v vodotesnem tulcu, tako da bi jih lahko dvignili.

Kar resna pričeska za prvo damo ZDA

Zena ameriškega predsednika Hillary se je na letnem srečanju z dopisniki pojavila z novo pričesko. (AP)

Skrivnost »vrole« kleti

PARIZ - Klet neke enodružinske hiše v francoskem Heillecourtu pri Nancyju se je preko noči spremenila v pravo savno s temperaturami do sto stopinj. Najprej so posegli gasilci, nato tehniki elektrogospodarstva, kočno se znanstveniki Vsestranskega raziskovalnega inštituta (INRS) in Vsestranskega centra za znanstvene raziskave (CNRS), a jim ni uspelo pojasniti pojave.

Gadafi ponuja Clintonovim azil

TRIPOLIS - Libijski voditelj Muamar al Gadafi je včeraj ameriškega predsednika Clintonu in njegovi zeni Hillary ponudil, naj se pred nevarnostjo desničarskih teroristov zateče v Libijo, »ki je najvarnejša država na svetu«. Polkovnik Gadafi pa je prepričan, »da ameriške paravojske skupine sestavljajo reveži, ki nasprotujejo diktaturi in pripravljajo revolucijo ameriških ljudskih množic«.

Britanski dijaki sleparji in lenuhi

LONDON - Več kot polovica dijakov britanskih licejev na izpitih sleparji s pomočjo najsodobnejše tehnologije. Nekdanje listice so zamenjali v nalivnih persih miniaturizirani radijski aparati in druge vragolije. To je ugotovil predsednik Družbe za britansko psihologijo Newstead, ki je obenem navedel, da je zaradi njihove lenobe znanje britanskih učencev in dijakov poslastno

Cvetoči Rim

Rimska Piazza di Spagna si je iz zimske že nadela pravo poletno podobo. (Tedlefoto AP)

Kokain zamenjal nekdanje rudnike srebra in zlata

LIMA - Potem ko so izčrpali rudnike srebra in zlata, je za potomce nekdanjih Inkov postal glavno bogastvo kokain. Nasadi koke se v Peruju razprostirajo po površini kakih 300 tisoč hektarjev, pridelovaje in predelava pa zaposluje tri milijone oseb. Peru je namreč med največjimi proizvajalci kokaina, saj je leta 1993 proizvedel 150 milijonov ton osnovne kokainske zmesi, 50-krat več kot Kolumbija in 20-krat več kot Bolivija.

V Peruju se nasadi koke razprostirajo po pokrajinah Huallaga, Ucayali, Tingo Maria, Madre de Dios in Apurimac, v bistvu po vsej

perujski verigi And. V letosnjih prvih treh mesecih je služba za boj proti mamilom Dinandro zaplenila 336 ton kemikalij, ki služijo v prvi fazi predelave koke v kokain, in 10 majhnih transportnih letal. Uničila je se štiri laboratorije za predelavo in tri ilegalna letališča ter aretirala 2.372. Kot kaže, pa je to le kaplja v morju. Med drugim so v Peruju začeli ob koki gojiti tudi opijski mak. Vsi strokovnjaki ugotavljajo, da tega pojava ne bodo odpravili, ker je kokain postal edino bogastvo revnih andskih držav, tako da so v trgovino vpleteni tudi vojaki in politiki.